

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her:

<https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

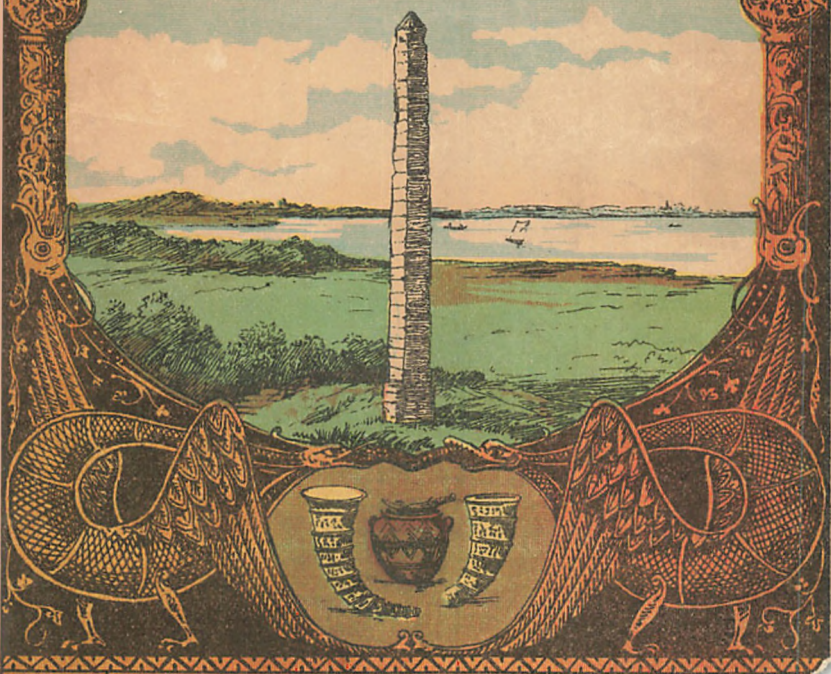
Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Sprogforeningens
ALMANAK
for
1922

Udgivet af Sprogforeningen

Sprogforeningens
M l m a r a k

for

* * 1922 * *

—
29. A a r g a n g .
—

Udgi vet af Sprogforeningen
under Redaktion af N. Hansen og S. Rud.

—
Trykt i „Højndal’s Trykkeri.”

Nærværende Aar

regnes efter Kristi Fødsel 1922.

Siden	Indførelsen af den Julianske Kalender	1967
"	" " " " Gregorianske "	340
"	" " " " forbedrede "	211
"	" Bogtrykkerkunstens Opfindelse	482
"	" Amerikas Opdagelse	430
"	" Reformationens Begyndelse	405
"	" den oldenborgske Stammes Tronbestigel'se	474
"	" den lyfboraske "	58
"	" Kong Christian d. X." "	10
"	" Verdenskrigens Udbrud	8

Formørkelser i Aaret 1922.

1) Ringformet Solførmørkelse den 28. Marts. Den ses som partiel Formørkelse i den østlige Del af det Stille Hav, i Centralamerika, Florida, Sydamerika (undtagen den sydligste Del), det Atlantiske Ocean, Afrika (undtagen den sydligste Del), Europa (undtagen den nordligste Del) samt den vestligste Del af Asien og det Indiske Ocean. Den er ringformet for et smalt Bælte, der gaar gennem det nordlige Sydamerika, det Atlantiske Ocean, det nordlige Afrika og Arabien. I København begynder Formørkelsen kl. 2 37' Eftm. og ender kl. 4.8' Eftm. Den er paa sit højeste kl. 3.24 Eftm. og omfatter da $\frac{1}{6}$ af Soldiametren.

2) Total Solførmørkelse den 21. September, nyslig i København. Den ses som partiel Formørkelse i den østlige Del af Afrika, i Arabien, den sydligste Del af Asien, det Indiske Ocean, Australien og den sydvestligste Del af det Stille Ocean. Den er total for et smalt Bælte; der begynder i Afrika, gaar gennem det Indiske Ocean og Australien og ender i det Stille Ocean.

Mellem Jul og Paaſte er 15 Uger,
og mellem Paaſte og Aabent er 26 Uger.

Søjvandet ved Sønderjyllands Bæsthyt.

Søjvandet er udregnet paa Grundlag af Flodtabelerne i den af det tyske Rigsekonoministerium udgivne „Nautisches Jahrbuch“ og egne Jagttagerter.

De for hver Dags Formiddag og Eftermiddag anførte Klokketider angiver Søjvandet ved Rømø Havn og Vallum „Kørested“. For at finde Flodtiden ved Vallum Sluse maa man omtr. lægge 15 Minutter, ved Dden paa Nordland Rømø omtrent 10 Minutter og ved Søjer Sluse 50 Minutter til.

Lavvandet indtræder $6\frac{3}{4}$ —7 Timer efter Søjvandet.

Beregningerne er udførte af Thade Petersen i Haderslev.

Bestemmelse af Middagslinien.

Paa en vandret plan Flade, som er opstillet saaledes, at den kan bestimmes af Solen, tegnes flere koncentriske Cirkler. I Centret oprejses en Stift lodret paa Fladen. Naar om Formiddagen mellem Kl. 9 og 11 Stiftens Skygge efterhaanden bliver kortere, mærker man sig paa Cirklerne de Punkter, hvor Skyggens Ende befinder sig. Om Eftermiddagen mellem Kl. 1 og 3 forlænger Skyggen sig, og nu mærker man sig atter Skyggens Ende i Cirklerne. Middagslinien er da den rette Linie, som, dragen ud fra Stiftens Fod, halverer de paa Cirklerne affaarne Buer. — Konstruktionen giver det bedste Resultat, naar den udføres i Dagene imellem den 18de og 25de Juni eller imellem den 18de og 25de December.

Hver Gang Stiftens Skygge falder i Middagslinien, er det sand Middag.

Bemærkninger vedrørende Kalenderen.

Dagen begynder Kl. 12 om Natten; alle Tiderne fra Midnat til Middag regnes til Morgen, og alle Tiderne fra Middag til Midnat til Aften. Klokketallet angiver den mellemeuropæiske Tid.

Tabel,

som viser, hvad Klokken er, naar det er sand Middag*) i København.

Jan.	1 12 13'	Marts	30 12 14'	Aug.	19 12 13'	Nov.	9 11 54'
"	2 12 14'	April	3 12 13'	"	23 12 12'	"	17 11 55'
"	4 12 15'	"	6 12 12'	"	27 12 11'	"	21 11 56'
"	7 12 16'	"	9 12 11'	"	30 12 10'	"	25 11 57'
"	9 12 17'	"	13 12 10'	Sept.	3 12 9'	"	28 11 58'
"	11 12 18'	"	17 12 9'	"	6 12 8'	Dec.	1 11 59'
"	14 12 19'	"	21 12 8'	"	9 12 7'	"	4 12 0'
"	17 12 20'	"	27 12 7'	"	12 12 6'	"	6 12 1'
"	20 12 21'	Maj	4 12 6'	"	14 12 5'	"	9 12 2'
"	23 12 22'	"	27 12 7'	"	17 12 4'	"	11 12 3'
"	27 12 23'	Juni	3 12 8'	"	20 12 3'	"	13 12 4'
Febr.	2 12 24'	"	9 12 9'	"	23 12 2'	"	15 12 5'
"	22 12 23'	"	14 12 10'	"	26 12 1'	"	17 12 6'
"	28 12 22'	"	19 12 11'	"	29 12 0'	"	19 12 7'
Marts	5 12 21'	"	23 12 12'	Okt.	2 11 59'	"	21 12 8'
"	10 12 20'	"	28 12 13'	"	5 11 58'	"	23 12 9'
"	13 12 19'	Juli	3 12 14'	"	8 11 57'	"	25 12 10'
"	17 12 18'	"	9 12 15'	"	12 11 56'	"	27 12 11'
"	20 12 17'	"	17 12 16'	"	16 11 55'	"	29 12 12'
"	24 12 16'	Aug.	6 12 15'	"	21 11 54'	"	31 12 13'
"	27 12 15'	"	14 12 14'	"	30 11 53'	"	

*) **Sand Middag** er det Tidspunkt af Dagen, da Solen ses lige mod Syd og Solstiven viser 12. Dette Tidspunkt afviger kun ubetydeligt fra det Tidspunkt, da Solen staar højest paa Himlen, og ligger meget nær midt imellem Tidspunkterne for Solens Op- og Nedgang. Ovenstaaende Tabel angiver, hvad et Ur paa de forskellige Dage af Aaret bør vise, naar det er sand Middag i København. For andre Steder af Landet maa der lægges 4' til eller trækkes 4' fra Tallet i denne Tabel for hver Længdegrad, Stedet ligger henholdsvis vestligere eller østligere end København, hvorimod Stedets Bredde her ikke kommer i Betragtning.

1. Uge. **Kristi Omfarelse.** Luf. 2, 21. 2. Række: Matth. 6, 5—13.

		N. E.		Fm.	Em.
S.	1 Nstaaer	7	44		4,14 4,41
M.	2 Abel	8	50	C sjerneft Jorden	4,45 5,14
Ti.	3 Enoch	9	55	Solen nærmest Jorden	5,19 5,48
D.	4 Methusalem.	11	2	Sol op 8.41' ned 3.48'	5,54 6,25
T.	5 Simeon	N. F.		Tusmørket varer 52'	6,34 7,03
F.	6 S. 3 Konger	12	9	☾ f. Kv. 11.24' Form.	7,14 7,44
L.	7 Knud Hertug	1	16		7,58 8,30

2. Uge. **Da Jesus var 12 Aar gammel.** Luf. 2, 42 til Enden.

2. Række: Matf. 10, 13—16.

S.	8 1. S. e. h. 3 Kong.	2	25	Erhard	8,53 9,29
M.	9 Julianus	3	36		10,01 10,38
Ti.	10 Paul Eremit	4	45		11,14 11,50
D.	11 Hyginus	5	51	Sol op 8.37, ned 3.59	— 12,25
T.	12 Reinhold	6	51	Tusmørket varer 51'	12,54 1,24
F.	13 Marie	7	42	Hilarius	1,46 2,18
L.	14 Felix	D. E.		☽ f. M. 3.37 Efterm.	2,36 3,04

3. Uge. **Brudbrydningen i Kana.** Johs. 2, 1—11. 2. Række: Luf. 19, 1-10

S.	15 2. S. e. h. 3 Kong.	7	21	Maurus	3,23 3,58
M.	16 Marcellus	8	46	C nærmest Jorden.	4,12 4,45
Ti.	17 Antonius	10	9	Prisca	4,55 5,31
D.	18 Vilh. Marie	11	30	Sol op 8.29, ned 4.11	5,43 6,19
T.	19 Pontianus	D. F.		Tusmørket varer 49'	6,31 7,03
F.	20 Fab. og Sebast.	12	48	☽ f. Kv. 7. 0 Form.	1,16 7,50
L.	21 Agnes	2	4		8,08 8,40

4. Uge. **Jesus gik ned ad Bjerget.** Matth. 8, 1—13. 2. Række. Luf. 17, 5—10.

S.	22 3. S. e. h. 3 Kong.	3	15	Vincentius	9,08 9,45
M.	23 Emerentius	4	20		10,23 11,02
Ti.	24 Timotheus	5	18		11,42 —
D.	25 Pauli Dmb.	6	8	Sol op 8.19, ned 4.26	12,14 12,48
T.	26 Voltharpus	6	51	Tusmørket varer 45'	1,13 1,46
F.	27 Chrysofomus	7	25	Carol. Magnus	2,03 2,34
L.	28 Fred. 6. Fodf.	N. E.		☽ n. M. 12.48' Form.	2,44 3,13
				Solførmørkelse	

5. Uge. **Jesus traadte i Skibet.** Matth. 8, 23—27.

2. Række: Matth. 14, 22—33.

S.	29 4. S. e. h. 3 Kong.	6	38	Chr. 7. Fodf. Valerius	3,21 3,50
				Merkur først østlig Elong.	
M.	30 Lovise	7	44	Udetagnde.	3,56 4,25
Ti.	31 Vigilius	8	49	C sjerneft Jorden	4,29 4,53

Februar 1922. D.C.N. **Blidemaaned. 28 Dage.** **Se Anm. 3.6**
Sejlskifte

D.	1	Brigida.	N. E.	Sol op 8.7, ned 4.40,	7,01	5,29
T.	2	Kyndesmisje	9 55	Tusmørket varer 46'	5,32	5,57
F.	3	Blasius	N. S.		6,04	6,29
L.	4	Veronica	12 9	Neptun i Dyp. m. Solen	6,41	7,06

6. Uge. Alinten iblandt Hveden. Matth. 13, 24—30.

2. Række: Matth. 13, 44—52.

G.	5	S. S. e. h. Kong.	1 17	Agathe	7,23	7,46
M.	6	Dorothea	2 25	E i. N. 5.52' Form.	8,07	8,32
Ti.	7	Richard	3 31		9,05	9,44
D.	8	Corintha	4 32	Sol op 7.53, ned 4.56	10,27	11,03
T.	9	Apollonia	5 27	Tusmørket varer 45'	11,41	—
F.	10	Scho'astifa	6 14		12,22	12,59
L.	11	Euphrosyne	6 53		1,19	2,00

7. Uge. Arbejderne i Bingsaarden. Matth. 20, 1—16.

2. Række: Matth. 25, 14—30.

G.	12	Septuagesima	D. E.	Eufalia	2,19	2,55
M.	13	Benignus	7 40	E i. N. 2.18 Form.	3,09	3,45
Ti.	14	Valentinus	9 6	C nærmest Jorden	3,57	4,31
D.	15	Faustinus	10 28	Sol op 7.39, ned 5.11	4,42	5,15
T.	16	Juliane	11 48	Tusmørket varer 44'	5,18	6,01
F.	17	Finbanus	D. S.	Concordia	6,13	6,41
L.	18	Jul. Sophie	1 2	D i. N. 7.18' Efterm.	6,58	7,22

8. Uge. De fire Slags Sæbejord. Luf. 8, 4—15.

2. Række: Mark. 4, 26—32.

G.	19	Sexagesima	2 11	Ammox	7,41	8,06
M.	20	Eucharias	3 12		8,34	9,08
Ti.	21	Samuel	4 5		9,48	10,23
D.	22	Beders Stol.	4 49	Sol op 7.22, ned 5.26,	11,06	11,40
T.	23	Papias	5 27	Tusmørket varer 43'	—	12,24
F.	24	Matthias	5 57		12,47	1,24
L.	25	Victorinus	6 23		1,39	2,14

9. Uge. Rikki Daab. Matth. 3, 13 til Enden.

2. Række: Luf. 18, 31 til Enden.

G.	26	Faistelavn	N. E.	Dvinqagesima.	2,23	2,54
M.	27	Beander	6 40	Esto miht. Suger	—	—
Ti.	28	Hvide Tirsd.	7 46	E n. N. 7.48' Efterm.	3,00	3,30
				C ijernest Jorden	3,35	4,01
				Ellegaard.	—	—

Marts 1922.		D.C.M	Tordmaaned.	31 Dage	Se Num. 3. S. Søndre	
		N. E.			fm.	Em.
D.	1	Mife-Dnsdag	8	52	Albinus	
L.	2	Simplicius	9	49	Sol op 7.05, ned 5.41	4,07 4,33
F.	3	Kunigunde	11	6	Tusmørket varer 42'	4,38 5,01
L.	4	Mrianns	N	F.		5,07 5,29
						5,39 5,57
10. Uge. Jesus fristes af Djævelen. Matth. 4, 1—11.						
2. Række: Lut. 22, 24—32.						
S.	5	1. S. i Fasten	12	12	Quadragesima	6,13 6,32
M.	6	Gotfred	1	17	Invocavit. Teophilus	
Li.	7	Berpetua	2	19	i. Kv. 8,22 Efterm.	6,50 7,10
D.	8	Lamverdag	3	14	Beate	7,36 8,00
L.	9	40 Riddere	4	3	Sol op 6.47, ned 5.56	8,35 9,08
F.	10	Edel	4	45	Tusmørket varer 42'	9,51 10,50
L.	11	Krpr. Frederik	5	20	Thala	11,22 11,54
						— 12,40
11. Uge. Den kanariske Kende. Matth. 15, 21—28.						
2. Række: Mark. 9, 17—29.						
S.	12	2. S. i Fasten	5	51	Reminisere Gregorius	1,01 1,43
M.	13	Macedonius	6	18	Merkur størst vestlig Eftng.	
Li.	14	Euthymus.	L.	E.	i. M. 12,14 Efterm.	2,00 2,38
D.	15	Zacharias	9	21	Cnærnest Jorden.	2,50 3,26
L.	16	Gubmund	10	41	Sol op 6.29, ned 6.10	3,38 4,10
F.	17	Gertrud	11	55	Tusmørket varer 42'	4,22 4,52
L.	18	Alexander	D.	F.		5,05 5,34
						5,49 6,12
12. Uge. Jesus drev en Djævel ud. Lut. 11, 14—28.						
2. Række: Johs. 8, 42—51.						
S.	19	3. S. i Fasten	1	2	Deuli. Joseph	6,33 6,54
M.	20	Gordius	1	59	i. Kv. 9,43 Form.	7,15 7,36
Li.	21	Benedictus.	2	47	Jævndegn.	8,04 8,30
D.	22	Paulus	3	27	Sol op 6.11, ned 6.24	9,14 9,44
L.	23	Fidelfis	4	0	Tusmørket varer 42'	10,33 11,02
F.	24	Ulrica	4	27		11,50 —
L.	25	Maria Debud.	4	51	C fjærnest Jorden	12,13 12,54
					Saturu i Dyp. m. Solen	
13. Uge. Jesus bespiser 5000 Mand. Johs. 6, 1—15.						
2. Række: Johs. 6, 35—51.						
S.	26	Midfaste	5	12	Latare. Gabriel	1,07 1,47
M.	27	Castor	5	22	i. n. M. 2,03 Efterm.	1,52 2,33
Li.	28	Eustachius	N.	E.	Solfjormørkelse	2,31 2,58
D.	29	Jonas	7	50	Sol op 5.53, ned 6.38	3,06 3,30
L.	30	Qvirinus	8	57	Tusmørket varer 42'	3,38 4,01
F.	31	Freb. 5. Jøbf.	10	4	Valbina	4,11 4,31

April 1922.		D.CM	Faaremaaned. 30 Dage.	Se Anm. 3 & 4 Sjølønde.	
D.	1 Hugo	M. E.	11 10	Fm.	Em.
				4,41	4,58
14. Uge. Engelen Gabriel nedsendt. Luf. 1, 26—38.					
2. Række: Luf. 1, 46—56.					
E.	2 5. S. i Fasten	M. F.	Judica. Theodosius	5,14	5,32
M.	3 Nicatas	12 12		5,51	6,08
Ti.	4 Ambrosius	1 8	Jupiter i Dyp. m. Solen.	6,31	6,49
			(f. Sv. 6.46 Form.		
D.	5 Irene	1 58	Sol op 5.35, ned 6.52	7,16	7,35
E.	6 Sixtus	2 41	Tusmørket varer 43'	8,15	8,43
F.	7 Egesippus	3 17		9,36	10,10
D.	8 Chr. 9. Jøbf.	3 49	Janus	11,03	11,33
15. Uge. Jesu Indtog i Jerusaleem. Matth. 21, 1—9.					
2. Række: Mark. 14, 3—9.					
E.	9 Palmesøndag	4 17	Procopius	—	12,21
M.	10 Ezechiel	4 43	C nærmest Jorden	12,40	1,20
Ti.	11 Leo.	5 9	(f. M. 9,44 Esterm.	1,36	2,13
			Sol op 5.17, ned 7.06		
D.	12 Julius	D. E.	Tusmørket varer 44'	2,27	3,00
F.	13 Skærtorsdag	9 30	Justinus	3,14	3,44
F.	14 Langfredag	10 43	Tiburtius	3,58	4,25
D.	15 Chr. 5. Jøbf.	11 47	Olympia	4,43	5,06
16. Uge. Kristi Opstandelse. Mark. 16, 1—7.					
2. Række: Matth. 28, 1—8.					
E.	16 Paaske	D. F.	Mariane	5,26	5,45
M.	17 2. Paaske	12 41	Unicetus	6,07	6,23
Ti.	18 Eleutherius.	1 25	(D i. Sv. 1,54 Form.	6,49	7,04
D.	19 Daniel	2 1	Sol op 4.59, ned 7.20		
			Tusmørket varer 46'	7,35	7,54
F.	20 Fjnttedag	2 30	Eutpicius	8,37	9,05
F.	21 Florentius.	2 56		9,34	10,18
D.	22 Cajus	3 18	C fierneft Jorden	11,07	11,29
17. Uge. Jesus kom ind ad lukte Døre. Johs. 20, 19 til Enden.					
2. Række: Johs. 21, 15—19.					
E.	23 1. S. e. Paaske	3 38	Quasimodo. Gcorqius	—	12,12
M.	24 Albertus	3 58		12,29	1,04
Ti.	25 Mark. Evang.	4 18		1,17	1,48
D.	26 Cletus	4 39	Sol op 4.42, ned 7.34	1,58	2,24
			Tusmørket varer 48'		
F.	27 Charl. Amalie	M. E.	Ananias	2,34	2,51
F.	28 Vitalis	9 2	(n. M. 6,04 Form.	3,12	3,30
D.	29 Peter Martbr	10 6		3,45	4,02
18. Uge. Jesus er den gode Hyrde. Johs. 10, 11—16.					
2. Række: Johs. 10, 22—30					
E.	30 2. S. e. Paaske	11 5	Misericordia. Domini.	4,18	4,35
			Severus		

Maj 1922.		D.C.M	Majmaaned.	31 Dage	Se Num. 8. S. Øjlaand.	
		M. E.			f.m.	Em.
M.	1	Phil. og Jacob	11	57	Voldermisje	4,56 5,10
F.	2	Athanasius	M.	F.	Sol op 4.27, ned 7.48	5,33 5,47
D.	3	Korsmisje	12	42	Tusmørket varer 50'	6,17 6,33
L.	4	Florian	1	20	E i. Kv. 1,56 Efterm.	7,06 7,23
F.	5	Gothard	1	51		8,04 8,29
L.	6	Joh. a. Port	2	19	De lyse Nætter begynder	9,21 9,49
19. Uge. Kristi Vortgang til Faderen. Johs. 16, 16—22.						
2. Række: Johs. 14, 1—11.						
G.	7	B. S. e. Paaste	2	45	Jubilate. Flavia	10,42 11,10
M.	8	Stanislaus	3	10	C nærmst Jorden.	11,57 —
Ti.	9	Taspar	3	35	Sol op 4.12, ned 8.01	12,21 1,00
D.	10	Gordianus	4	3	Tusmørket varer 53'	1,16 1,50
L.	11	Namertus	4	36	E i. M. 7.06 Jorm.	2,07 2,36
F.	12	Debedag	D.	E.	Pancratius.	2,57 3,20
L.	13	Ingenius	10	29		3,41 4,02
20. Uge. Den Delligaands Sendelse. Johs. 16, 5—15.						
2. Række: Johs. 8, 28—36.						
G.	14	A. S. e. Paaste	11	19	Cantate. Kristian	4,24 4,42
M.	15	Sophie	12	0		5,04 5,17
Ti.	16	Sara	D.	F.	Sol op 3.59, ned 8.14	5,42 5,57
D.	17	Bruno	12	32	Tusmørket varer 57'	6,26 6,36
L.	18	Erif	12	59	D i. Kv. 7,17 Efterm.	7,08 7,21
F.	19	Potentiana	1	23		8,00 8,17
L.	20	Angelica	1	43	C fjernest Jorden.	9,02 9,25
21. Uge. Veder i Jesu Navn! Johs. 16, 23—28.						
2. Række: Johs. 17, 1—11.						
G.	21	B. S. e. Paaste	2	3	Rogate. Helene	10,11 11,36
M.	22	Castus	2	23		11,19 11,41
Ti.	23	Desiderius	2	43	Mercur storst østlig Elong	— 12,18
D.	24	Ester.	3	6	Sol op 3.48, ned 8.26	12,36 1,06
L.	25	Himmelfartsd.	3	32	Tusmørket varer 60'	1,22 1,47
F.	26	Veda	4	4	Urbanus	1,22 1,47
L.	27	Lucian	M.	E.	E u. M. 7.04 Efterm.	2,07 2,29
						2,46 3,03
22. Uge. Naar Trøsteren kommer. Johs. 15, 26—16,4						
2. Række: Johs. 17, 20 til Enden.						
G.	28	B. S. e. Paaste	9	55	Grandi. Wilhelm	3,22 3,39
M.	29	Maximinus	10	42		4,00 4,15
Ti.	30	Biganb	11	23	Sol op 3.39, ned 8.37	4,43 4,56
D.	31	Petronella	11	57	Tusmørket varer 64'	5,27 5,38

Juni 1922.		D.C.N.	Skærfommer.	30 Dage.	Se Nm. 3.6. Solpande	
					Fm.	Em.
L.	1 Mikomebes	N. F.			6,41	5,25
F.	2 Marcellinus	12 25		F i. N. 7,10 Efterm.	7,01	7,15
L.	3 Fred. 8. Johf.	12 51		Grasmus C nærmest Jorden.	7,55	8,14
23. Uge. Dvo mig elfter. Johs. 14. 23 til Enden. 2. Række: Johs. 14, 15—21.						
G.	4 Pinfedag	1 15		Dptatus	9,01	9,28
M.	5 2. Pinfedag	1 40		Grundlobedag Bonifacius	10,17	10,46
Ti.	6 Norbertus	2 5		Jeremias	11,33	11,59
D.	7 Tamperdag	2 34		Sol op 3.32, ned 8.45	-	12,35
L.	8 Medardus	3 8		Tusmørket varer 67'	12,56	1,25
F.	9 Primus	3 48		☉ i. N. 4.58 Efterm.	1,50	2,17
L.	10 Dnyphrius	D. E.		Mars i Dyp m. Solen	2,41	3,03
24 Uge. Krifus og Mikobemus. Johs. 3, 1—15. 2. Række: Matth. 28, 18 til Enden.						
G.	11 Trinitatis	9 56		Barnab. Apost.	3,26	3,42
M.	12 Basilus	10 32			4,06	4,18
Ti.	13 Corillus	11 3		Sol op 3.28, ned 8.51	4,46	4,57
D.	14 Rufinus	11 27		Tusmørket varer 69'	5,26	5,34
L.	15 Valdemarsdag	11 49		Vitus	6,03	6,09
F.	16 Incho	D. F.		☉ i. Nv. 1.03 Eftm.	6,41	6,53
L.	17 Botolphus	12 9		C fjernest Jorden.	7,28	7,34
25. Uge. Den rige Mand. Luf. 16, 19 til Enden. 2. Række: Luf. 12, 13—21.						
G.	18 1. S.e. Trinitat.	12 28		Leontinus	8,12	8,29
M.	19 Gervasius	12 48			9,10	9,33
Ti.	20 Sylverius	1 10		Sol op 3.28, ned 8.54	10,13	10,38
D.	21 Albanus	1 34		Tusmørket varer 70'	11,17	11,46
L.	22 10.000 Mart.	2 2		Solhverv, længste Dag.	-	12,17
F.	23 Paulinus	2 37			12,44	1,11
L.	24 St. Hanedag	3 20			1,36	1,58
26. Uge. Den store Røddere. Luf. 14, 16—24. 2. Række: Luf. 14, 25 til Enden.						
G.	25 2. S.e. Trinit.	N. E.		Prosper	2,21	2,38
M.	26 Pelagius	9 23		☉ n. M. 5.20 Form.	3,05	3,20
Ti.	27 7 Sovere	9 59		Eleonora	3,49	4,03
D.	28 Carol. Amalie	10 30		Sol op 3.31, ned 8.54	4,35	4,46
L.	29 Petr. og Paul.	10 58		Tusmørket varer 70'	-	5,19
F.	30 Lucia	11 22		C nærmest Jorden.	5,19	5,30
					6,05	6,17

Juli 1922.

D.C.M

Ornemaaned. 31 Dage

Se Num. 3 E.
Selskande

		N. E.				Fm. Ent.	
Q.	1 Theobaldus	11	46	C i. Sv. 11,52 Esterm.		6,54	7,05

27. Uge. Det fortabte Faar. Lut. 15, 1—10.

2. Række: Lut. 15, 11 til Enden.

S.	2 S. e. Trinitat.	D.	J.	} Maria Besøg. } Solen fjærnest Jorden.	7,40	7,55
M.	3 Cornelius	12	11		8,34	9,00
Ti.	4 Utricus	12	39	} Sol op 3.36, ned 8.51 } Tusmørket varer 67'	9,45	10,16
D.	5 Anshelmus	1	10		10,59	11,35
T.	6 Dion	1	46		-	12,10
F.	7 Louise Augusta	2	30	Villebalbus	12,42	1,11
Q.	8 Kjetb	3	21		1,38	1,59

28. Uge. Været barmhjertige! Lut. 6, 36—42.

2. Række: Matth. 5, 43 til Enden.

S.	9 A. e. Trinit.	D.	E.	} Sostrata } C i. M. 4,07 Form.	2,27	2,44
M.	10 Bily. Caroline	9	4		Knud Ronge	3,13
Ti.	11 Fosba	9	31	} Merkur størst vestlig Elong. } Sol op 3.44, ned 8.45 } Tusmørket varer 64'	3,55	4,03
D.	12 Henrik	9	54		4,31	4,36
T.	13 Margarethe	10	15		5,04	5,09
F.	14 Bonaventura	10	35	} C fjærnest Jorden.	5,38	5,43
Q.	15 Apostl. Deling	10	54		6'12	6,22

29. Uge. Jesus lærer fra Slibet. Lut. 5, 1—11.

2. Række: Matth. 16, 13—26.

S.	16 S. e. Trinitat.	11	14	} Eujanne } D i. Sv. 6,11 Form.	6,51	7,01
M.	17 Alexius	11	37		7,31	7,44
Ti.	18 Arnolphus	D.	J.	} Sol op 3.54, ned 8.37 } Tusmørket varer 61'	8,13	8,34
D.	19 Justa	12	3		9,08	9,36
T.	20 Elias	12	34		10,11	10,48
F.	21 Evemus	1	13		11,26	—
Q.	22 M. Magdalena	2	0		12,03	12,33

30. Uge. Fartfærnes Retfærdighed. Matth. 5, 20—26.

2. Række: Matth. 19, 16—26.

S.	23 S. e. Trinitat.	2	59	} Apollinaris } Hundebagene beagnder.	1,05	1,28
M.	24 Christina	N.	E.		} n. M. 1,47 Estm.	2,01
Ti.	25 Jacobus	8	31	} C nærmest Jorden } Sol op 4.05, ned 8.26 } Tusmørket varer 57'	2,49	3,02
D.	26 Anna	9	1		3,35	3,47
T.	27 Martha.	9	27		4,21	4,33
F.	28 Aurelius	9	53		5,07	5,19
Q.	29 Oluf	10	18		5,54	6,05

31. Uge. Jesus bespiser 4000 Mand. Mart. 8, 1—9.

2. Række: Matth. 10, 24—31.

S.	30 S. e. Trinitat.	10	44	Abdon	6,37	6,49
M.	31 Germanus	11	14	C i. Sv. 6,22 Form.	7,22	7,38

August 1922.

D. C. M.

Høstmaaned. 31 Dage

Se Anm. S. 6
Hjælpe

		M. E.		Fm.	Em.
Ti.	1	Beders Fængsl.	11 48	Sol op 4.18, ned 8.13 Tusmørket varer 54'	8.10 8.34
D.	2	Hannibal	M. F.		9.10 9.46
T.	3	Nifodennus	12 29		10.25 11.01
F.	4	Dominicus	1 17		11.45 --
L.	5	Osvalbus	2 11		12.23 12.49

32. Uge. De fælle Profeter. Matth. 7, 15—21.

2. Række: Matth. 7, 22 til Enden.

G.	6	S. S. e. Trinit.	4 10	Kristi Forklar.	1.24 1.43
M.	7	Donatus	4 16	☉ i. M. 5.19 Eftm.	2.17 2.29
Ti.	8	Ruth	D. E.	De lyse Nætter ophører.	2.58 3.05
D.	9	Romans	8 21	Sol op 4.31, ned 7.53 Tusmørket varer 51'	3.36 3.41
T.	10	Laurentius	8 41		4.11 4.16
F.	11	Herman	9 1	☾ fjernest Jorden	4.43 4.48
L.	12	Osara	9 21		5.13 5.20

33. Uge. Den utro Husføjed. Luk. 16, 1—9.

2. Række: Luk. 12, 32—48.

G.	13	D. S. e. Trinit.	9 42	Hippolytus	6.44 5.52
M.	14	Eusebins	10 6		6.15 6.27
Ti.	15	Maria Himlf.	10 34	☽ i. Kv. 9.46 Eftm.	6.51 7.08
D.	16	Rochus	11 8	Sol op 4.44, ned 7.43 Tusmørket varer 48'	7.31 7.50
T.	17	Anastatus	11 50		8.14 8.46
F.	18	Agapetus	D. F.		9.22 10.04
L.	19	Sebalbus	12 42		10.40 11.15

34. Uge. Jesus græder over Jerusalem. Luk. 19, 41 til Enden.

2. Række: Matth. 11, 16—24.

G.	20	10. S. e. Trinit.	1 46	Bernhard	11.57 —
M.	21	Salomon	2 58		12.40 12.59
Ti.	22	Cymphorian	4 18	☾ n. M. 9.34 Eftm.	1.35 1.54
D.	23	Bachens	M. E.	☾ nærmest Jorden. Sol op 4.57, ned 7.26 Tusmørket varer 46'	2.31 2.44
T.	24	Sophie Fred.	7 54	Bartolomæus	3.19 3.31
F.	25	Ludvig	8 21	Hundebagene ender.	2.08 4.17
L.	26	Frenæus	8 48		4.49 5.01

35. Uge. Farisæeren og Tolderen. Luk. 18, 9—14.

2. Række: Luk. 7, 36 til Enden.

G.	27	11. S. e. Trinit.	9 17	Gehardus	5.34 5.46
M.	28	Lovise	9 50	Aug. sinne	6.17 6.32
Ti.	29	Johs. Halkh.	10 29	☽ i. Kv. 12.55 Eftm.	6.59 7.19
D.	30	Benjamin	11 15	Sol op 5.11, ned 7.09 Tusmørket varer 45'	7.42 8.09
T.	31	Bertha	M. F.		8.41 9.20

Septbr. 1922.

D. C. M.

Fislemaaned.

30 Dage

Se Anm. 3. S. Spjandc

		M.	F.		Min.	Em.
F.	1 Egibius	12	8		9.51	10.42
L.	2 Elifa	1	6		11.15	12.00

36. Uge. Den Døve og Stumme. Mark. 7, 31 til Enden.

2. Række Matth. 12, 31—42.

G.	3 12. S. e. Trinit.	2	8	Seraphia	—	12.25
M.	4 Juliane Maria	3	12	Theodosia.	1.05	1.20
Ti.	5 Regina.	4	18	Uranus i Dyp. m. Solen	1.56	2.06
D.	6 Magnus	5	24	☉ i. M. 8.47 Form.	2.38	2.45
				Sol op 5.24, ned 6.51		
				Tusmørket varer 44'		
L.	7 Louise	D.	E.	Robert	3.13	3.20
F.	8 Mariæ Fødsel	7	27	C fjernest Jorden.	3.47	3.53
L.	9 Gorgonius	7	47		4.18	4.24

37. Uge. Samaritaneren og Leviten. Luk. 10, 23—37.

2. Række: Matth. 20, 20—28.

G.	10 13. S. e. Trinit.	8	10	Burhard	4.46	4.54
M.	11 Hillebert	8	36		5.13	5.23
Ti.	12 Guido.	9	7		5.42	5.57
D.	13 Cyprianus	9	45	Sol op 5.38, ned 6.33,	6.16	6.34
				Tusmørket varer 43'		
L.	14 † Ophøjelse	10	32	☽ i. Kv. 11.20 Form.	6.53	7.17
F.	15 Eskild	11	28	Venus' storst østlig Elong.	7.39	8.12
L.	16 Euphemia	D.	F.		8.42	9.31

38. Uge. De 10 Spedalske. Luk. 17, 11—19.

2. Række: Johs. 5, 1—15.

G.	17 14. S. e. Trinit.	12	34	Lambertus	10.06	10.57
M.	18 Chr. 8. Føds.	1	49	Titus	11.28	—
Ti.	19 Constantia	3	10	Tobias	12.15	12.36
D.	20 Lamperdag	4	35	Merkur storst østlig Elong.	1.16	1.33
				Sol op 5.51, ned 6.14		
				Tusmørket varer 42'		
L.	21 Matthæus	M.	E.	☉ u. M. 5.38 Form.	2.13	2.25
F.	22 Mauritius	6	46	C nærmest Jorden.	3.00	3.12
L.	23 Vinus	7	15	Jævndøgn.	3.45	3.51

39. Uge. Jagen kan tjene to Herrer. Matth. 6, 24 til Enden.

2. Række: Luk. 10, 38 til Enden.

G.	24 15. S. e. Trinit.	7	49	Tecla	4.27	4.40
M.	25 Cleophas	8	27		5.09	5.26
Ti.	26 Chr. 10. Føds.	9	11	Abolp	5.51	6.11
D.	27 Cosmus	10	2	☽ i. Kv. 11.40 Estern.	6.32	6.55
L.	28 Venceslaus	10	59	Sol op 6.05 ned 5.56	7.16	7.45
F.	29 Mikkeltdag	12	0	Tusmørket varer 42'	8.12	8.55
L.	30 Hieronimus	M.	F.		9.26	10.14

40. Uge. Sufens Søn af Main. Luk. 7, 11—17.
2. Række: Johs. 11, 19—45.

		D. S.		Fm.	Em.
G.	1	16. S. e. Trinit.	1 5	Remigius	10.44 11.34
M.	2	Ditlev	2 10		11.56 —
Ti.	3	Nette	3 15	C jernest Jorden.	12.37 12.51
D.	4	Franciscus	4 21		Sol op 6.19, ned 5.38
L.	5	Placidus	5 27	Insmørket varer 42'	2.09 2.16
F.	6	Fred. 7. F. bj.	6 32	Broderus	2.13 2.50
L.	7	Amalie	7 37	U f. M. 1.53 Form.	3.17 3.25

41. Uge. Den Vaterfjellige. Luk. 14, 1—11.
2. Række: Mark. 2, 14—22.

G.	8	17. S. e. Trinit.	6 40	Ingeborg	3.46 3.57
M.	9	Dionysius	7 9		4.15 4.25
Ti.	10	Gercon	7 45		4.41 4.57
D.	11	Fred. 4. F. bj.	9 27	Sol op 6.33, ned 5.20	5.13 5.30
L.	12	Pr. Frederik	9 18	Insmørket varer 42'	5.46 6.09
F.	13	Angelus	10 19	Maximilian	6.26 6.53
L.	14	Calixtus	11 28	U i. Kv. 10.55 Eftm.	7.12 7.51

42. Uge. Hvid Søn er Kristus? Matth. 22, 34 til Enden.
2. Række: Johs. 15, 1—11.

G.	15	18. S. e. Trinit.	D. S.	Hedevig	8.17 9.08
M.	16	Galus	12 43		9.40 10.32
Ti.	17	Tyttedag	2 4	Florentinus	11.02 11.51
D.	18	Lukas Evang.	3 28	Sol op 6.47, ned 5.02	— 12.11
L.	19	Balthazar	4 54	Insmørket varer 42'	12.52 1.10
F.	20	Felicianus	6 20	C nærmest Jorden.	1.46 2.01
L.	21	11000 Jomfr.	M. G.	U n. M. 2.40 Eftm.	2.34 2.40

43. Uge. Den Værkbrudne. Matth. 9, 1—8.
2. Række: Johs. 1, 35 til Enden.

G.	22	19 S. e. Trinit.	6 18	Cordula	3.20 3.36
M.	23	Søren	7 1		4.03 4.20
Ti.	24	Proclus	7 51		4.42 5.05
D.	25	Crispinus	8 47	Sol op 7. 2, ned 4.46	5.26 5.48
L.	26	Amandus.	9 49	Insmørket varer 43'	6.06 6.33
F.	27	Pr. Baldemar	10 54	Scm	6.48 7.20
L.	28	Caroline	11 59	U i. Kv. 2.26 Eftm.	
				Simon og Judas	7.39 8.22
				Marie Sophie Frederikke.	

44. Uge. Bryllupsfæderne. Matth. 22, 1—14.
2. Række: Matth. 21, 28—44.

G.	29	20. S. e. Trinit.	M. S.	Narcisus	8.49 9.38
M.	30	Louise Charl.	1 5	Abalon	10.04 10.53
Ti.	31	Enedr. Louise	2 11	Reformationens Beg.	11.15 11.58
				Meretur storit vestlig Elong.	

Novbr. 1922.		D.C.N.	Slagtemaaned. 30 Dage	Se Anm. 3. S. Sejvande
		N. F.		Fm. Em.
D.	1 Alle He'gen	3 16	} fjernest Jorden. Sol op 7.16, ned 4.30 Tusmørket varer 45' ☉ f. M. 7.37 Eftm.	— 12.15
L.	2 Alle Sjæle	4 22		12.50 1.02
F.	3 Hubertus	5 28		1.33 1.45
L.	4 Ditto	6 34		2.10 2.20
45. Uge. Jesus prædiker om Salighed. Matth. 5, 1—12.				
2. Række: Matth. 5, 13—16.				
S.	5 21. S. c. Trinit.	D. C.	Malachias	2.44 2.58
M.	6 Leonhardus	5 45		3.15 3.30
Ti.	7 Engelbrecht	6 25	} Sol op 7.31, ned 4.15 Tusmørket varer 46'	3.45 4.01
D.	8 Claudius	7 14		4.17 4.36
L.	9 Theodor	8 11		4.51 5.15
F.	10 Luther	9 16		5.27 5.57
L.	11 Morten Bisp	10 28		6.10 6.40
46. Uge. De 10,000 Pund. Matth. 18. 23 til Enden.				
2. Række: Matth. 18, 1—14.				
S.	12 22. S. c. Trinit.	11 44	} Torkild D i. Kv. 8.53 Form. Sol op 7.46, ned 4.03 Tusmørket varer 47' ☉ nærmest Jorden.	6.56 7.34
M.	13 Arcadius	D. F.		7.56 8.45
Ti.	14 Frederik	1 4		9.13 10.06
D.	15 Leopold	2 26		10.35 11.24
L.	16 Othenius	3 50		11.47 —
F.	17 Anianus	5 13		12.29 12.41
L.	18 Heinrichus	6 36		1.22 1.41
47. Uge. Skattens Mont. Matth. 22, 15—22.				
2. Række: Mark. 12, 41 til Enden.				
S.	19 23. S. c. Trinit.	N. C.	} Elisabeth ☉ n. M. 1.06 Form. Cecilia Sol op 8.00, ned 3.51 Tusmørket varer 49'	2.11 2.31
M.	20 Volkmarus	5 36		2.51 3.18
Ti.	21 Maria Ostring	6 30		3.39 4.02
D.	22 Fred. Ferdin.	7 31		4.22 4.46
L.	23 Clemens	8 37		5.03 5.30
F.	24 Thrsfogonus	9 43		5.41 6.10
L.	25 Catharina	10 50		6.23 6.57
48. Uge. Den blodfottige Kvinde. Matth. 9, 18—26.				
2. Række: Joh. 5, 17—29.				
S.	26 24. S. c. Trinit.	11 57	} Conradus ☉ i. Kv. 9.15 Form. fjernest Jorden. Sol op 8.13, ned 3.42 Tusmørket varer 50' Andreas	7.08 7.44
M.	27 Facundus	N. F.		8.01 8.46
Ti.	28 Soph. Magd.	1 3		9.10 9.56
D.	29 Saturninus	2 9		10.21 11.05
L.	30 Chr. 6. Jobi.	3 15		11.28 —

Decbr. 1922.

D.C.N

Kjristmaaned.

31 Dage

Se Anm. 3. S.
Sjvtaabe

		M.	F.		Fm.	Ent.
F.	1 Arnold	4	20		12.05	12.23
L.	2 Bibiana	5	27		12.53	1.09

49. Uge. Jesu Indtog i Jerusaleem. Matth. 21, 1—9.

2. Række: Luf. 4, 16—30.

S.	3 1. S. i Adbent	6	34	Evend	1.33	1.52
M.	4 Charl. Fred.	7	38	Barbara	2.14	2.32
Ti.	5 Sabina	D.	E.	E. f. M. 12.24 Eftm.	2.48	3.07
D.	6 Mikolauß	6	3	Sol op 8.24, ned 3.37	3.24	3.46
L.	7 Agathon	7	7	Tusmørket varer 52'	4.00	4.25
F.	8 Mariæ Unbf.	8	17		4.35	5.04
L.	9 Rudolph	9	32		5.14	5.46

50. Uge. Tegm i Sol og Maane. Luf. 21, 25—36.

2. Række: Matth. 25, 1—13.

S.	10 2. S. i Adbent	10	50	Rubith	6.00	6.35
M.	11 Damajus	D.	F.	D i. Kv. 5.41 Eftm.	6.46	7.25
Ti.	12 Epimachus	12	9	Sol op 8.33, ned 3.34	7.42	8.24
D.	13 Lucia	1	30	Tusmørket varer 53'	8.48	9.36
L.	14 Crispus	2	51	C nærmest Jorden	10.05	10.52
F.	15 Vitatius	4	12		11.21	—
L.	16 Lazarus	5	31		12.01	12.21

51. Uge. Johannes i Fængsel. Matth. 11, 2—10.

2. Række: Luf. 1, 67 til Enden.

S.	17 3. S. i Adbent	6	46	Albina	12.51	1.22
M.	18 Lovise	N.	E.	G n. M. 1.20 Eftm.	1.51	2.16
Ti.	19 Remesius	5	11	Abraham	2.38	3.09
D.	20 Lamperdag	6	15	Sol op 8.39, ned 3.35	3.24	3.51
L.	21 Thomas	7	23	Tusmørket varer 53'	4.06	4.34
F.	22 Zepetus	8	32	Solhoero, korteste Dag.	4.42	5.11
L.	23 Torlacus	9	40		5.21	5.52

52. Uge. Johannes's Vidnesbyrd. Johs. 1 19—28.

2. Række: Johs. 3, 25 til Enden.

S.	24 4. S. i Adbent	10	47	Dr. Alexandre.	6.00	6.32
M.	25 Auledag	11	53	Adam	6.40	7.13
Ti.	26 St. Stephan	N.	F.	E i. Kv. 6.53 Form.	7.25	7.58
D.	27 Johs. Evangel.	12	59	E fjærnest Jorden.	8.12	8.49
L.	28 Børnedag	2	5	Sol op 8.42, ned 3.59	9.12	9.52
F.	29 Noah	3	10	Tusmørket varer 53'	10.18	10.56
L.	30 David	4	17		11.25	11.57

53. Uge. Simeon og Anna. Luf. 2, 33—40.

2. Række: Luf. 2, 25—32.

S.	31 5. t. Jul o. N.	5	23	Ehlfester	—	12.26
----	--------------------	---	----	-----------	---	-------

Kongeriget Danmark

er et konstitutionelt Monarki. Efter Folketællingen den 1. Februar 1916 havde:

Det egentlige Danmark	2,921,362	Indbyggere paa	39,033	□ km.
Færøerne	19,617	—	=	1,399 —
De genforenede Jønderj. =				
Landsdele (1910)	166,603	—	=	3,901 —
Island (1910)	85,188	—	=	104,785 —
Grønland (1910)	13,459	—	=	1,300,000 —

Ialt 3,206,229 Indbyggere paa 1,449,118 □ km.

Det danske Kongehus.

Kong **Christian X.** til Danmark, de Benders og Goters, Hertug til Slesvig, Holsten, Stormarn, Ditmarsken, Lauenborg og Oldenburg, født 26. September 1870, iulcederede 14. Maj 1912, formælet 26. April 1898 med

Dronning **Alexandrine** Augusta, Hertuginde af Mecklenburg-Schwerin, født 24. December 1879.

Sønner:

- 1) Kronprins **Christian Frederik** Franz Michael Carl Valdemar Georg, f. 11. Marts 1899.
- 2) **Anud** Christian Frederik Michael, født 27. Juli 1900.

Moder:

Enkedronning **Louise** Josephine Eugenie, Prinsesse af Sverrig og Norge, født 31. Oktober 1851, formælet 28. Juli 1869, Enke efter Kong Frederik VIII. 14. Maj 1912.

Kongens Søskende:

- 1) **Haakon VII.**, Norges Konge (Christian Frederik Carl Georg Valdemar Axel), f. 3. August 1872, formælet 22. Juli 1896 med **Maud** Charlotte Victoria, Datter af Kong Edvard VII. af England, født 26. November 1869.
- 2) **Harald** Christian Frederik, f. 8. Oktober 1876, formælet 28. April 1909 med **Helena** Adelsheid Victoria Marie, Prinsesse af Slesvig-Holsten-Sønderborg-Lyckborg, født 1. Juni 1888.

Børn:

- 1) **Teodora** Louise Caroline-Mathilde Victoria Alexandra Frederikke Johanne, født 3. Juli 1910.
- 2) **Caroline-Mathilde** Louise Dagmar Christiane Maud Augusta Ingeborg Thyra Adelsheid, født 27. April 1912.
- 3) **Alexandrine** Louise Caroline-Mathilde Dagmar, født 12. December 1914.
- 4) **Vorm** Kristian Frederik Hans Harald, f. 24. Februar 1919.

- 3) **Zungeborg** Charlotte Caroline Frederikke Louise, f. 2. August 1878, formælet 27. August 1897 med **Oscar Carl Wilhelm**, Prins af Søerig, Hertug af Westgotland, f. 27. Februar 1861.
- 4) **Thyra** Louise Caroline Amalie Augusta Elisabeth, f. 14. Marts 1880.
- 5) Christian Frederik Wilhelm Valdemar **Gustav**, f. 4. Marts 1887.
- 6) **Dagmar** Louise Elisabeth, f. 23. Maj 1890.

Faders Søskende:

- 1) **Alexandra** Caroline Marie Charlotte Louise Julie, født 1. December 1844, formælet 10. Marts 1863 med senere **Edvard VII.**, Konge af Storbritanien og Irland, Kejser af Indien, Enke 6. Maj 1910.
- 2) **Maria Teodorovna** (Maria Sophie Frederikke **Dagmar**), født 26. November 1847, formælet 9. November 1866 med senere Kejser Alexander III. af Rusland, Enke 1. November 1894.
- 3) **Thyra** Amalie Caroline Charlotte Anna, født 29. September 1853, formælet 21. December 1878 med **Ernst August** Wilhelm Adolf Georg Friederich, Hertug af Cumberland og Brunsvig-Lüneborg, født 21. September 1845.
- 4) **Valdemar**, født 27. Oktober 1858, formælet 22. Oktober 1885 med **Marie** Amélie Françoise Hélène, Prinsesse af Orléans, født 13. Januar 1865, død 4. December 1909. — **Børn:**
 - 1) **Aage** (se nedenfor).
 - 2) **Axel** Christian Georg, født 12. August 1888, formælet 22. Maj 1919 med **Margareta** Sofia Lovisa Zungeborg, Prinsesse af Sverige, født 25. Juni 1899. — **Søn:** **Georg** Valdemar Carl Axel, født 16. April 1920.
 - 3) **Erik** Frederik Christian Alexander, født 8. November 1890.
 - 4) **Biggo** Christian Adolph Georg, født 25. December 1893.
 - 4) **Margrethe** Françoise Louise Marie Helene, f. 17. Sept. 1895.

Aage Christian Alexander Robert, født 10. Juni 1887, Prins og Greve af Rosenborg, formælet 17. Januar 1914 med Grev Calvi di Bergolo's Datter **Mathilde**, Prinsesse og Grevinde af Rosenborg, født 17. September 1885.

Ministeriet

(indtævent den 4. Maj 1920.)

Statsminister og Finansminister **N. Neergaard** (f. 27. G. 54).
 Udenrigsminister **H. Scavenius** (f. 27. S. 73).
 Justitsminister **S. Rytter** (f. 19. 1. 75).
 Undervisningsminister **J. Appel** (f. 23. 4. 65).
 Kirkeminister **J. C. Christensen** (f. 21. 11. 56).
 Forvarsminister **K. F. Verntjen** (f. 12. G. 44).

Trafikminister M. N. Stebønger (f. 13. 11. 74).
Landbrugsminister Th. Madsen-Hygge (f. 24. 12. 75).
Indenrigsminister Dr. phil. D. C. Frøgh (f. 23. 9. 70).
Handelsminister Th. Røtthe (f. 2. 12. 77).

Rigsdagen.

Folketinget

har 149 Medlemmer. Sidste Valg til Folketinget fandt Sted den 21. September 1920. Partistillingen er: Venstre 51, Socialdemokraterne 48, Det konservative Folkeparti 27, Radikale 18, Erhvervspartiet 3, Thyserne 1 Folketingsmand. Desuden vælger Færøerne 1 Folketingsmand.

De genforenede sønderjydske Landsdele valgte ind i Folketinget: Gaardejer Chr. E. Christensen, Gaardejer M. Gram, Gaardejer J. P. Refshauge, Redaktør N. Lebeck, cand. theol. S. Andersen, Typograf Lageri, Bagermejer Nielsen og Pastor Schmidt.

Landstinget

har 76 Medlemmer. Sidste Valg til Landstinget fandt Sted den 24. September 1920. Landstingsvalgte er 19, folkevalgte er 57 af Medlemmerne. Partistillingen er: Venstre 32, Socialdemokraterne 22, Det konservative Folkeparti 13, Radikale 8 Landstingsmænd. Desuden vælger Færøerne 1 Landstingsmand.

De genforenede sønderjydske Landsdele valgte ind i Landstinget: Gaardejer S. D. Kloppenborg-Strumønger, Amtsskolestjor, Dr. jur. Karberg, Gaardejer S. Jessen Christensen og Typograf J. Møller.

Porto-Takster.

	Landsporto	Lokalporto
Breve indtil 50 gr., frankerede	20 Ore	10 Ore
50—250 "	30 " =	15 "
250—1 kg.		60 Ore
Brevkort , enkelte, —	15 Ore	8 Ore
" med betalt Svar —	30 " =	16 "
Trykfager indtil 50 gr	10 " =	8 "
50—250 gr	15 " =	12 "
250—1 kg		40 Ore
Do. Vægt 3 kg og derunder, alene indeholdende Relieffrift t. Brug f. Blinde	5 Ore pr.	500 gr.
Vareprøver og blandede Forsendelser indtil 50 gr, frankerede	10 Ore	8 Ore
50—250 gr, —	15 " =	12 "
250—500 " —		40 Ore

For **Anbefaling** af Breve, Brevkort, Trykfager, Vareprøver og blandede Forsendelser betales hderligere 30 Ore; anbefalede Forsendelser skal forudfrankeres.

For **Udbefordring** (Brevforsendelser af Vægt over 250 gr) betales foruden Brevporto en Tillægsporto af 1 Kr.

	Værdiporto	+ Brevporto
Værdibreve. Beløb indtil 1000 Kr.	50 Ore	} som ovenfor ansat for Breve af samme Vægt
Beløb 1000—2000 Kr.	55 " =	
" 2000—3000 "	60 " =	
" 3000—4000 "	65 " =	
o. i. fr. 5 Ore mere for hvert 1000 Kr.		

Pakker , almindelige, 1 kg og derunder	60
fra 1—3 kg	75
fra 3—5 kg	90
over 5 kg	90 + 30 Ø. pr. kg o. 5 kg

Pakker med angiven Værdi: Vægtporto som for almindelige Pakker + Værdiporto 50 Ore for det første 1000 Kr. af Værdien og 5 Ore for hvert 1000 Kr. mere.

For **Anbefaling** af Pakker betales hderligere 30 Ore; anbefalede Pakker skal forudfrankeres.

Udpakker: 1 Kr. mere for hver 5-kg eller Del deraf.

Postanvisninger. Beløb indtil 25 Kr.	25 Ore
Beløb 25—100 Kr.	40 " =
" 100—300 "	55 " =
" 300—1000 "	70 " =
Postoprævninger. Beløb indtil 25 Kr.	30 " =
Beløb 25—100 Kr.	45 " =
" 100—300 "	60 " =
" 300—1000 "	75 " =

Drægtigheds-Kalender.

Finner Farring Sted	er Fødselen at vente hos			Finner Farring Sted	er Fødselen at vente hos		
	Hoppen	Koen	Soen		Koen	Faaret	Soen
1 Jan.	8 Dec.	11 Okt.	24 April	1 Jull	10 April	29 Nov.	22 Okt.
2	10	15	28	5	14	8 Dec.	26
3	14	19	2 Mai	9	18	7	80
4	18	23	6	13	22	11	8 Nov.
5	22	27	10	17	26	15	7
6	26	31	14	21	30	19	11
7	30	4 Nov.	19	25	4 Mai	23	15
8	8 Jan.	9	22	29	8	27	19
9 Febr.	7	12	26	2 Avg.	12	31	23
10	11	16	30	6	16	4 Jan.	27
11	15	20	3 Juni	10	20	8	1 Dec.
12	19	24	7	14	24	12	5
13	23	28	11	18	28	16	9
14	27	2 Dec.	15	22	1 Juni	20	13
15	31	6	19	26	6	24	17
16 Marts	4 Febr.	10	23	30	9	28	21
17	8	14	27	3 Sept.	13	1 Feb.	25
18	12	18	1 Juli	7	17	5	29
19	15	22	5	11	21	9	2 Jan.
20	20	26	9	15	25	13	6
21	24	30	13	19	29	17	10
22	28	3 Jan.	17	23	3 Jull	21	14
23	4 Marts	7	21	27	7	25	18
24	8	11	25	1 Okt.	11	1 Marts	22
25	12	15	29	5	15	5	26
26	16	19	2	9	19	9	30
27	20	23	6	13	23	13	3 Febr.
28	24	27	10	17	27	17	7
29	28	31	14	21	31	21	11
30	1 April	4 Febr.	18	25	4 Avg.	25	15
1 Mai	5	8	22	29	8	29	19
2	9	12	26	2 Nov.	12	2 April	23
3	13	16	30	6	16	6	27
4	17	20	3 Sept.	10	20	10	3 Marts
5	21	24	7	14	24	14	7
6	25	28	11	18	28	18	11
7	29	4 Marts	15	22	1 Sept.	22	15
8	3 Mai	8	19	20	5	26	19
9 Juni	7	12	23	30	9	30	23
10	11	16	27	4 Dec.	13	4 Mai	27
11	15	20	1 Okt.	8	17	8	31
12	19	24	5	12	21	12	4 April
13	23	28	9	10	25	18	8
14	27	1 April	13	20	29	20	12
15	31	5	17	24	3 Okt.	24	16
16	4 Juni	9	21	28	7	28	20

Metrisk Maal og Vægt.

Længdemaal.

- 1 Mil er $7\frac{1}{2}$ Kilometer er 7500 Meter.
 1 Kilometer er 100 Dekameter er 1000 Meter.
 1 Meter er 10 Decimeter er 100 Centimeter.
 1 Meter er $3\frac{1}{2}$ (3,⁴⁸⁸⁵) Fod. 1 Centimeter er $\frac{5}{12}$ (0,⁴¹⁶⁷) Tommer
 1 Alen er 57 Centimeter, 20 Alen $11\frac{2}{3}$ Meter.

Rummaal.

- 1 Kubikmeter er $42\frac{1}{2}$ (42,⁴⁹¹) Kubikfod.
 " er ca. $\frac{1}{3}$ (0,⁴⁷²¹⁸) Favn Brænde.
 1 Favn Brænde er ca. $2\frac{2}{11}$ (2,¹⁸¹) Kubikmeter.

a. Tørre Varer.

- 1 Hektoliter er 10 Dekaliter er 100 Liter.
 1 Hektoliter Korn er $\frac{5}{7}$ (0,⁷¹⁸⁸) Tønde.
 1 Hektoliter Korn er $5\frac{3}{4}$ (5,⁷⁵⁰⁴) Skæppe.

b. Flydende Varer.

- 1 Hektoliter er $\frac{5}{11}$ Oksehoved (0,⁴⁶⁰).
 1 Liter er $\frac{5}{9}$ Kande (0,⁵⁵³).
 1 Hektoliter er $2\frac{3}{4}$ Anker (2,⁷⁶⁰).
 1 Hektoliter er $\frac{6}{7}$ Tønde Øl (0,⁸⁶³).

Flademaal.

- 1 Hektar er 100 Are er 10,000 Kvadratmeter.
 1 Kvadratmeter er $12\frac{1}{6}$ Kvadratfod, 1 Ar er $4\frac{3}{4}$ Kvadratroder
 1 Hektar er ca. 2 (1,⁹⁸¹⁹) Tønder Land à 240 Kvadratroder.

Vægt.

- 1 Kilogram er 10 Hektogram er 100 Dekagram er 1000 Gram.
 1 Kilogr. er 2 Pd., 1 Lod, 16 Gram, er $1\frac{7}{12}$ Dekagr. eller Nylod
 1 Dekagram er 2 Kvint. 1 Kvint er $\frac{1}{2}$ Dekagram.

Rentetabel.

Aarlig Rente.

Kapital	6 ^o / _o	5 ¹ / ₂ ^o / _o	5 ^o / _o	4 ¹ / ₂ ^o / _o	4 ^o / _o
1 M.	0,06	0,05	0,05	0,04	0,04
2 —	0,12	0,11	0,10	0,09	0,08
3 —	0,18	0,16	0,15	0,13	0,12
4 —	0,24	0,22	0,20	0,18	0,16
5 —	0,30	0,27	0,25	0,22	0,20
6 —	0,36	0,33	0,30	0,27	0,24
7 —	0,42	0,38	0,35	0,31	0,28
8 —	0,48	0,44	0,40	0,36	0,32
9 —	0,54	0,49	0,45	0,40	0,36
10 —	0,60	0,55	0,50	0,45	0,40
20 —	1,20	1,10	1,00	0,90	0,80
50 —	3,00	2,75	2,50	2,25	2,00
100 —	6,00	5,50	5,00	4,50	4,00
500 —	30,00	27,50	25,00	22,50	20,00
1000 —	60,00	55,00	50,00	45,00	40,00

Tabel

for Kubikberegning af rundt Træ.
(Tværmaal i Tommer)

Længde i Fod	8'	10'	12'	14'	16'	18'	20'	22'	24'	26'	28'	30'	32'	34'	36'	38'	40'
4	1.1	2.1	3	4.1	5.3	7	8.3	10.2	12.2	14.3	17	19.3	22.2	25.1	28.1	31.2	35
6	2	8.1	4.3	6.2	8.2	10.3	13	16	19	22.3	25.3	29.2	32.2	36	42.2	47.1	52.2
8	3.8	4.1	6.1	8.2	11.1	14.1	17.2	21	25	29.2	34.1	39.1	44.3	50.2	56.2	63	69.3
10	3.2	5.2	8	10.3	14	17.3	21.3	26.2	31.2	37	42.8	49	56	63	70.3	78.3	87.1
12	4.1	6.2	9.2	12.3	16.3	21.1	26.1	31.3	37.3	44.1	51.2	59	67	75.3	85	94.2	104.8
14	4.3	7.2	11	15	19.2	24.3	30.2	37	44	51.3	60	68.3	78.1	88.1	99	110.1	122.1
16	5.2	8.3	12.2	17	22.2	28.1	35	42.1	50.1	59	68.2	78.2	89.2	101	113	126	139
18	6.1	9.3	14	19.1	25	31.3	39.1	47.2	56.2	66.2	77	88.2	100.2	113	127.1	141.3	157
20	7	11	15.9	21.2	28	35.2	43.3	52.3	63	73.3	85.2	98.1	111.3	126	141.2	157.2	174.2
22	7.3	12	17.1	23.2	30.3	39	48.3	58.2	69	81	102.3	118	134	151.2	169.3	189	209.2
24	8.1	13	19	25.3	33.2	42.2	52.2	63	75.2	88.2	111.2	127.3	145.1	164	184	205	227
26	9	14.1	20.2	27.3	36.1	46	56.3	68.3	81.3	96	111.2	129.3	148.1	168	189	210.3	234.2
28	9.3	15.1	22	30	39	49.2	61	74	88	103.1	119.3	137.2	157.3	176.3	198	220.3	242
30	10.2	16.1	23.2	32	42	53	65.2	79.1	94.1	110.3	128.2	147.1	167.3	189.1	212	238.2	262
32	11.1	17.2	25	34.1	44.3	56.2	70	84.2	100.2	118	137	157	178.3	202	226.1	252	279.1
34	11.3	18.2	26.3	36.1	47.2	60	74.1	89.3	107	125.2	145.2	167	190	214.2	240.2	268	296.1
36	12.2	19.3	28.1	38.2	50.1	63.3	78.2	95	113	132.3	154	176.3	201	227	254.2	283.3	314.1
38	13.1	20.3	30	40.2	53	67.1	83	100.2	119.2	140	162.2	183.3	213.1	239.3	268.3	298.2	331.3
40	14	21.3	31.2	42.3	56	70.3	87.1	105.3	126.3	147.2	171	193.2	223.3	252.1	283	315	349.1
42	14.3	23	33	45	58.3	74.1	91.3	111	132	155	179.3	203.1	234.3	266	297	331	366.3
44	15.1	24	34.2	47	61.2	77.3	96	116.1	138.1	162.1	189.1	218	245.3	277.2	311	346.3	384
46	16	25	36	49.1	64.1	81.3	100.2	121.2	144.2	169.3	196.3	225	257	290.3	326.1	362.2	401.3
48	16.3	26.1	37.3	51.1	67	85	104.3	124.3	151	177	205.2	235.3	268.1	302.3	338.2	378.1	419
50	17.1	27.1	38.1	53.2	70	88.2	109	132	157	184.2	214	245.2	279.2	315.2	353.2	394	436.3

Tallet efter Punktet angiver Fjerdedel Kubikfod.
 Altså 17.2 = 17¹/₂ Kubikfod, 58.3 = 58³/₄ Kubikfod, 64.1 = 64¹/₄ Kubikfod osv.

Mønttabel.

Landets Navn	Mønt- enheden	Skillemønt	Omrignet i dansk Mønt Kr. Ø.		Der udpræges	
					i Guld	i Sølv
Belgien	Franc	100 Centimes	0	72	40, 20, 10, 5 Francs	5, 2, 1, $\frac{1}{2}$ Franc
Brasilien	Milréis	1000 Réis	2	04	20, 10, 5 Milréis	2, 1, $\frac{1}{2}$ Milréis
Danmark	Krone	100 Øre	1	00	20, 10, 5 Kroner	2, 1 Krone, 50, 25, 10 Ø.
England	Pd. Sterling	20 Shill. & 12 Pence	18	16	5, 2, 1, $\frac{1}{2}$ Pd. St.	5, 4, 2, $\frac{1}{2}$, 2, 1, $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{8}$, $\frac{1}{16}$, $\frac{1}{32}$ Shill.
Finland	Markka	100 Penniä	0	72	20, 10 Markka	2, 1, $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{4}$ Markka
Frankrig	Franc	100 Centimes	0	72	100, 50, 20, 10, 5 Fr.	5, 2, 1 Fr., 50, 20 Centimes
Grækenland	Drachme	100 Lepta	0	72	100, 50, 20, 10, 5 Drm.	5, 2, 1 Drm., 50, 20 Lepta
Holland	Gulden	100 Cents	1	50	10 Gulden	2, $\frac{1}{2}$, 1, $\frac{1}{2}$ Guld., 25, 10 Cents
Italien	Lira	100 Centes.	0	72	100, 50, 20, 10, 5 Lira	5, 2, 1 Lira, 50, 20 Centes.
Japan	Yen	100 Sen	3	73	20, 10, 5, 2, 1 Yen	1, $\frac{1}{2}$ Yen, 20, 10, 5 Sen
Kina	Taël	10 Mace & 10 Candarins & 10 Kash	5	70	.	1, $\frac{1}{2}$ Taël, 2, 1 Mace
Nordamerik.	Dollar	100 Cents	3	73	20, 10, 5, 2, $\frac{1}{2}$, 1 Dollar	1, $\frac{1}{2}$ Doll., 25, 20, 10 Cents
Norge	Krone	100 Øre	1	00	20, 10, 5 Kroner	2, 1 Krone, 50, 25, 10 Ø.
Portugal	Milréis	1000 Réis	4	03	5 Milréis	500, 250, 100, 50 Réis
Rumænien	Lëu	100 Bani (Parä)	0	72	20, 10, 5 Lei	2, 1, $\frac{1}{2}$ Lëu
Rusland	Rubel (Solv)	100 Kopek	2	88	10, 5 Rubler (sjældne)	1, $\frac{1}{2}$ R., 25, 20, 15, 10, 5 Kop.
Rusland	Rubel (Sedl.)	100 Kopek	1	92	.	.
Serbien	Dinar	100 Parä	0	72	.	2, 1, $\frac{1}{2}$ Dinar
Spanien	Peseta	100 Centimos	0	72	20, 10, 5 Pesetas (sjældne)	5, 2, 1, $\frac{1}{2}$ Pes., 20 Centim.
Svejs	Franc	100 Centimes	0	72	20 Francs	5, 2, 1, $\frac{1}{2}$ Fr., 20 Centimes
Sverige	Krona	100 Öre	1	00	20, 10, 5 Kronor	2, 1 Krona, 50, 25, 10 Öre
Tyrkiet	Pjaster	40 Parä & 3 Aspor	0	16	100, 50 Pjast. (sjældne)	20, 10, 5, 2 Pja., 40, 20 Parä
Tyskland	Reichsmark	100 Pfennige	0	88 $\frac{1}{2}$	20, 10, 5 Reichsm.	5, 3, 2, 1, $\frac{1}{2}$ Mark
Ægypten	Pjaster	40 Parä	0	16	100, 50, 25 Pjast. (sjældne)	10, 5, 2, $\frac{1}{2}$, 1 Pjaster
Øster-Ung.	Gulden (Fl.)	100 Kreuzer	1	78	8, 4 Gulden	2, 1, $\frac{1}{2}$ Gulden

Planetsystemet.

Siderist Omløbstid	Middelafstand fra Solen, naar Jordens Afstand af Jorden (149 Milj. Kilom.) antages som Enhed.	Solen's Diameter = 1390000 Kilometer.		Solen's Omdrejning 25 Dage.	
		Masse		Omdrejning	
Dage		Kilom.	(Sol. Masse antaget som Enhed.)		
Merkur	87.97	0.387	4700	1:6000000	— *
Venus	224.70	0.723	12320	1:408000	—
Jorden	365.26	1.000	12756	1:333400	23 56
Mars	686.98	1.524	6890	1:3033500	24 37
Jupiter	43 12.59	5.203	142060	1:1047.36	9 50
Saturn	10759.23	9.555	119600	1:3502	10 14
Uranus	30688.45	19.218	50700	1:22900	—
Neptun	60181.31	30.110	54400	1:19300	—

* Efter Schiaparelli skal Merkurs og Venus Omdrejningstider nære lig deres Omløbstider, nemlig henholdsvis 89 Dage og 225 Dage, isa at de altid vender samme Side mod Solen.

Planeterne's Drabanter.

Maanen bevæger sig i 27 Dage, 8 Timer omkring Jorden i en Middelafstand fra denne af ca. 30 Jorddiametre eller 384400 Kilometer. Dens Diameter beløber sig til 3170 Kilometer. Mars ledsages af 2, Jupiter af 9, 4 store og 5 smaa, Saturn af 10, Uranus af 4 Drabanter og Neptun af 1 Drabant. Saturn er desuden inden for sine Maaner omgivet af en Ring, der bestaar af en Mængde Smaamaaner.

Asteroiderne.

Imellem Mars og Jupiter findes en Mængde smaa Planeter, som kaldes Asteroider, og som ikke er synlige uden Mikroskop. De antallet var ved Slutningen af 1919 naaet op til 914. Deres Middelafstand fra Solen er imellem 2 og 4 1/2 Gange Jordens Afstand fra Solen, og deres Omløbstider om Solen er mellem 3 og 9 Aar. En lille Planet **Cros**, opdaget i 1898, er dog gennemsnitligt lidt nærmere ved Solen end Mars er, og har en Omløbstid om Solen af 1 3/4 Aar; selv andre, **Achilles**, **Hektor**, **Patroklus**, **Nestor**, **Priamus** og en Nr. 914, der endnu ikke har faaet Navn, har gennemsnitlig omtrent samme Afstand fra Solen som Jupiter og har derfor en Omløbstid paa omtrent 12 Aar.

Fortegnelse

over Efter-, Høj-, Landbrugs-, Havebrugs- og Husholdningskoler i Danmark.

Efterkoler.

Abnby Efterstole, Forstander Fru Elmelund, Abnbro St.
Agerstov Efterstole, Forstander A. Rasmusen, Agerstov.
Bramminge Efterstole, Forstander Niels Hansen, Bramminge St.
Elbæk Efterstole, Forstander Kristjan Jensen, Søvind St.
Eriksminde Efterstole, Forstander Karl Kirk, Boulsstrup St.
Flemming Efterstole, Forstander Sigurd Højberg, Flemming St.
Gylling Efterstole, Gylling St.
Hofsted Efterstole, Forstander A. Grand, Hofsted St.
Klant Efterstole, Forstander J. P. Hansen, Galten St.
Nr. Løgum Efterstole, Forstander H. Andersen, Løgumkloster.
Standerup Efterstole, Forstander Palle Kirk, Lunderstov St.
Stelund Efterstole, Forstander S. og Th. Havemose, Stelund.
Stibelund Efterstole, Forstander Kr. la Cour Pedersen, Bejen St.
Vestbirk Efterstole, Forstander A. M. Bløogaard, Vestbirk St.
V. Vedsted Efterstole, Forstander Th. Hovgaard Nielsen, Ribe.
Glamsbjerg Efterstole, Forstander P. J. Striver, Glamsbjerg.
Hjemly Efterstole, Forstander Aksel Appel, Højrup St.
Langtved Efterstole, Forstander Sigurd Brøndsted, Ullerstev St.
Nr. Søby Efterstole, Forstander Jens Nielsen, Ullersted St.
Rens Efterstole, Forstander Sigurd Kristensen, pr. Bysberup Bov.
Ringe Efterstole, Forstander P. Birkelund, Ringe.

Almindelige Folkehøjskoler.

Abnby højskole, Forstander Fru Elmelund, Abnbro St.
Aagaard højskole, Forstander E. Jørgensen, Rolding.
Antvorstov højskole, Forstander F. Nørgaard, Slagelse.
Åst højskole, Forstander J. C. Christensen, Malling.
Åstov højskole, Forstander Fru J. Appel, Bejen St.
Brøderup højskole, Forstander C. Nielsen, Tappernøje St.
Bælum højskole, Forstander Valdemar Rasmusen, Bælum.
Danebod højskole (Åls), Fynshav.
Djursland højskole, Forstander W. Sieverts, Trustrup.
Elbæk højskole, Forstander J. Elbæk, Søvind.
Folkehøjskolen ved Flensborg Fjord, Forstander Lage Møller, Rinkenæs.
Forhaabningsholms højskole, Forstander Frk. A. Boje, Forhaabningsholmsallé 18, København B.
Frederiksborg højskole, Forstander H. Begtrup, Hillerød.
Grundtvigs højskole, Forstander H. A. Rosendal, Lyngby.
Hadsten højskole, Forstander H. J. Vedde, Hadsten.
Hoptrup højskole, Forstander H. Rildeby, Hoptrup.
Hoven, Kvinde-højskole, Forstander N. J. Østergaard, Larm.
Kerteminde højskole, Forstander H. C. Nielsen-Evinnings, Kerteminde.

Langelands Højskole, Forstander R. Kristensen Lange, Rudløbing.
 Odder Højskole, Forstander C. P. Corneliusen, Odder.
 Ollerup Højskole, Forstander L. Bækhoj, Ollerup.
 Rostilde Højskole, Forstander Th. Bredsdorff, Rostilde.
 Ryslinge Højskole, Forstander A. Poulsen, Ryslinge.
 Rødding Højskole, Forstander E. Appel, Rødding.
 Rønde (S. M.)* Højskole, Forstander Ingemann Herstind, Rønde.
 Stals Højskole, Forstander J. Jensen, Stals.
 Sorø Højskole, Forstander A. D. Dalsgaard, Sorø.
 Sørstev Højskole, Forstander R. Nielsen, Jullerup.
 Testrup Højskole, Forstander Kr. Taarup, Maarset.
 Ueberup Højskole, Forstander S. Balslev, Børslev.
 Uldum Højskole, Forstander S. Pedersen, Uldum.
 Vallekilde Højskole, Forstander P. Hansen, Vallekilde.
 Ballø Højskole, Forstander D. P. Jensen, Ballø.
 Vejstrup Højskole, Forstander Th. Dissing, Vejstrup.
 Vinding Højskole, Forstander B. Andresen, Vejle.
 Vivild Højskole, Forstander B. Nissen, Allingaebro.
 Voldby Højskole, Forstander A. Jensen, Voldby.

Folkeshøjskoler med Landbrugsundervisning.

Aaby Højskole, Forstander A. Elmelund, Aabybro.
 Bornholms Højskole, Forstander A. Hansen, Makirkeby.
 Børkop (S. M.) Højskole, Forstander A. S. Dam, Børkop.
 Faarevejle (S. M.) Højskole, Forstander C. M. Sulin, Faarevejle.
 Galtrup Højskole, Forstander J. Lnkke, Erlev.
 Gistrup Højskole, Forstander J. P. Rasmussen, Gistrup.
 Grejsdalens Højskole, Forstander J. K. Gaarde, Vejle.
 Haslev (S. M.) Højskole, Forstander P. C. Davidsen, Haslev.
 Horne Højskole, Forstander S. Olesen, Hjørring.
 Høng Højskole, Forstander T. Jørgensen, Høng.
 Karise Højskole, Forstander A. Th. Grønberg, Karise.
 Kjøng Højskole, Forstander Juhl Andersen, Glamsbjerg.
 Krabbesholm Højskole, Forstander D. Kjems, Skive.
 Lollands Højskole, Forstander C. Hansen, Sollested.
 Nr. Nisum (S. M.) Højskole, Forstander L. Olsen, Lemvig.
 Nr. Orstev, Højskole, Forstander Kristian Gregersen, Nyløbing F.
 Ribe Højskole, Forstander Siggaard, Ribe.
 Rn Højskole, Forstander R. Bording, Rn.
 Rødtide Højskole, Forstander B. Møller, Stege.
 St. Kestrup Højskole, Forstander R. Valle, Sønderholm.
 Størring Højskole, Forstander S. Frederiksen, Størring.
 Tommerup (S. M.) Højskole, Forstander P. Sandbæk, Anarreborg.
 Trn Højskole, Forstander Frode Fogd, Dronninglund.
 Vestbirt Højskole, Forstander R. Nørgaard, Vestbirt.
 Vesterdal Højskole, Forstander C. Gaarde, Nr. Aaby.
 Braa Højskole, Forstander Pastor Bertelsen, Braa.

*) (S. M.) = Indre Mission.

Landbrugsffoler.

Åsmidtkloster Landbrugsffole, Forftander H. Hauch, Viborg.
Borris Landbrugsffole, Forftander H. R. Rosager, Borris.
Dalum Landbrugsffole, Forftander Johs. Peterfen, Dalum.
Næsgaard Landbrugsffole, Forftander H. J. Rasmusfen, Stubbetøbing.
Fjns Husmandsffole, Forftander J. Lange, Odense.
Haslev (S. M.) Landbrugsffole, Forftander J. K. Jensen, Haslev.
Høng Landbrugsffole, Forftander L. Hanfen, Høng.
Korinth Landbrugsffole, Forftander P. Fenger, Korinth.
Kærehave Landhusholdningsffole, Forftander N. J. Nielsen-Klodstov,
Ringfted.
Ladelund Landbrugsffole, Forftander J. C. Overgaard, Brørup.
Lynghj Landbrugsffole, Forftander J. J. Hanfen, Lynghj.
Malling Landbrugsffole, Forftander H. P. Larsen, Malling.
Staarup Landbrugsffole, Forftander Cl. Clausen, Staarup.
Slangerup Landbrugsffole, Forftander D. Jensen, Slangerup.
Stevns Landbrugsffole, Forftander E. Rasmusfen, Storehedinge.
Syddjællands Landbrugsffole, Forftander M. Nielsen, Lundbh.
Tune Landbrugsffole, Forftander N. Bredtjær, Taaftrup.
Vejlby Landbrugsffole, Forftander Lage Møller, Vejlby.
Vrigfted (S. M.) Landbrugsffole, Forftander J. Krufe, Vrigfted.

Mejeriffoler.

Dalum Landbrugsffole (Mejeriafdeling).
Ladelund Landbrugsffole (Mejeriafdeling).
Ribe Mælkeri- og Landbrugsffole, Forftander Siggaaard.
Haslev Kontrollffole, Forftander S. Laursen, Haslev.
Tranekær Fodermefferffole, Bestyrer E. Sørenfen.

Havebrugsffoler.

Årslev Havebrugsffole, Forftander S. Bøst, Årslev.
Beder Gartneriffole, Forftander N. Klougart, Beder.
Ånferhus Havebrugsafdeling, Sorø.
Landsgrav Husmands- og Havebrugsffole, Forftander H. Knudfen,
Slagelse.
Vilvorde Havebrugshøiffole, Forftander B. Jensen, Charlottenlund.
Snoghøj Fifterhøiffole, Forftander A. Otterftrom, Fredericia.

Husholdningsffoler.

Århus Husmoderffole, Forftander Froken M. Jespersen, Århus.
Åls Husholdningsffole, Sønderborg, Forftander Margrethe Pedersen.
Græaften Husholdningsffole, Forftander Marie Ehrenreich.
Baungaard Landhusholdningsffole, Forftander J. Kr. Wadsfen, Vejen.
Frederiksberg Husholdningsffole, Forftander Froken A. Jacobsfen, Hiltørød.
Haraldsborg Husholdningsffole, Forftander H. P. Nielsen, Rostilde.

Husholdningsseminariet Underhus, Forstander Fru M. Lauridsen, Sorø.

Husholdningsseminariet, Forhaabningsholmsallé 18, Forstander Fru B. Berg-Nielsen, København.

Husholdningskolen „Borrehus“, Forstander Frøken R. Simonsen, Rolding.

Husholdningskolen „Eritshus“, Forstander Frøken E. Sejers-Olsen, Fredericia.

Silleborg Husholdningsstole, Forstander Frøken F. Lund, Silleborg.

Sorø Husholdningsstole, Forstander Frøken Bestergaard, Sorø.

Vordingborg Husholdningsstole, Forstander Frøken D. Grømer, Vordingborg.

Kendingsbogstaverne.

Hvor er Motorkøretøjet fra?

A. Københavns Amt.

B. Frederiksborg Amt.

C. Holbæk Amt.

D. Haderslev Amt.

E. Sorø Amt.

H. Præstø Amt.

I. Bornholms Amt.

K. København By.

L. Maribo Amt.

M. Odense Amt.

N. Aabenraa-Sønderborg Amt.

O. Svendborg Amt.

P. Hjørring Amt.

S. Thisted Amt.

T. Viborg Amt.

U. Aalborg Amt.

V. Randers Amt.

X. Aarhus Amt.

Y. Vejle Amt.

Z. Ribe Amt.

Æ. Als-Tønder Amt.

Ø. Ringkøbing Amt.

Jagtkalender,

gældende for de sønderjydske Landsdele.

Tomme Rubrikker = Jagttid Skrafferede Rubrikker = Fredningstid*)	Januar	Febr.	Marts	April	Maj	Juni	Juli	August	Septbr.	Oktobr.	Novbr.	Decbr.
Kronhjorte og Dårhjorte												
Hinder og Kalve af Kron- og Daavildt										16		
Raabukke					16							
Raadyr og Raalam												
Grævlinger												
Harer	15											
Tjurhaner												
Tjurhøns												
Fasanhaner										16		
Fasanhøner										16		
Agerhøns, og Vagtler												
Vildænder												
Snepper				15								
Trapper												
Vilde Svaner, Traner, Brokfugle, Vagtelkon- ger og alle jagtbare Sump- og Vandfugle med Undtagelse af Viltgæs.												
Kramsfugle									21			

Jagtkalender, gældende nordfor Kongeaaen.

Raabuk maa jages fra 1. Jan. til 11. Juli og fra 16. Sept.
til 31. Decbr.

Raa 16. Septbr.—31. Decbr.

Hare 21. Septbr.—24. Decbr.

Pindsvin og Flagermus 1.—31. Jan. og 16. Septbr.—31.
Decbr.

Musvaager 1.—31. Jan. og 16. Septbr.—31. Decbr.

Alle Natrovfugle 1.—31. Jan. og 16. Septbr.—31. Decbr.

Agerhøns 16. Septbr.—14. Novbr.

Fasan 1. Jan.—14. Marts og 16. Septbr.—31. Decbr.

Skovduer, Kramsfugle og Sjaggere 1.—31. Jan. og 16. Septbr.
—31. Decbr.

Urhøne aldeles ikke.

Urhane 16. Aug.—31. Oktbr.

Bekkasiner 1.—31. Jan. og 1. August—31. Decbr.

Andre Svømmefugle 1.—31. Jan. og 16. Juli—31. Decbr.

Brushøne, Regnspøve, Holtsneppe og Pommeransfugle 1.
Jan.—14. Maj og 1. Aug.—31. Decbr.

Hvid og sort Stork aldeles ikke.

Øvrige Vadefugle 1.—31. Jan. og 16. Aug.—31. Decbr.

Svaner 1. Jan.—14. Marts og 16. November—31. Decbr.

Terner 1.—31. Jan. og 16. September—31. Decbr.

Maager 1.—31. Jan. og 1. Novbr.—31. Decbr.

-Stor Havmaage 1. Jan.—30. April og 1. Aug.—31. Decbr.

Graagæs og Dykænder 1. Jan.—31. Marts og 1. Juli—31.
Decbr.

Vejrspaadomme for 1922.

(Efter den 11-aarige Periode.)

*Mennesket spaa'r,
men Gud raa'r.*

Januar: Begynder med jævn Vinter; midt i Maaneden streng Kulde, derefter Tø med Nedbør af Sne og Regn.

Februar: I Begyndelsen og Slutningen af Maaneden temmelig mildt. I Midten stormfuldt med Sne og Regn.

Marts: Først i Maaneden Frostvejr, derefter mildere. Imod Slutningen af Maaneden Storm og Kulde.

April: Indtil midt i Maaneden koldt og regnfuldt. Sidst i Maanedens mildere, men en Del Nattefrost.

Maj: Første Halvdel bringer mange smukke Foraarsdage, ogsaa Torden. Sidste Halvdel temmelig kølig og regnfuld.

Juni: Gennemgaaende varm og tør. Imod Slutningen Torden og Regn.

Juli: Bringes mange smukke Sommerdage, afvekslende med velgørende Regn.

August: Er ogsaa fremherskende varm, men bringer ret ofte Torden med stærkt Regnskyl.

September: Indtil Midten udmærket Efteraarsvejr, næsten ingen Regn. Sidste Halvdel af Maanedens indtræder ofte uroligt Vejr.

(Oktober: Første Halvdel temmelig mild, ogsaa nogen Torden. Derefter ofte Blæst og Regn.

November: Begynder med mildt Vejr, men taagefuldt. Senere stærke Storme. Imod Slutningen Frostvejr.

December: Frostvejret holder sig til midt i Maanedens. Herefter Tø i nogle Dage. Ved Juletid igen Frost og Sne, som vedvarer indtil Nytaar.

Gud raader for, hvad Aaret os skal bringe.

Frederik Fischer.

I Maj 1838, flere Uger før det første Nummer af »Dannevirke« saa Lyset, modtog Peter Chr. Koch et anonymt Brev fra Aabenraa, undertegnet »en indfødt Apenrader«.

Brevet gav en meget skarp Fremstilling af Sprogfoldene i Byen og endte med en Protest imod de Bestræbelser, »der vil skille os fra det Land, vi altid har tilhørt og altid vil tilhøre. *Danske er vi, Dansk tænker og taler vi, som Danske har vi Navn i Fortiden og er kendt over hele Kloden.*« Dette Fynd-sprog, der klang som et Feltraab, overraskede P. C. Koch og endnu mere hans Venner i Kiel, Professorerne C. Paulsen og C. Flor, der netop lyttede efter Genlyd fra det Folk, som de vilde genføde, og det indgød dem Haab om overalt i Nord-slesvig at møde en lignende selvgroet Danskhed, som den der pludselig brød frem fra Aabenraa. Koch sattes øjeblikkelig til at søge efter Brevskriveren, men denne holdt sig godt skjult af Frygt for »gale« Folk, og først langt hen paa Efter-aaret kunde Koch meddele, at Forfatteren var Urmager *Frederik Fischer* i Aabenraa.

Fr. Fischer (f. 2. 4. 1809) var et Skud af de gamle aabenraaske Slægter Fischer og Festersen, der kan følges 3—400 Aar tilbage i Byens Historie. Han var den næstældste af 6 Søskende. Hans Fader, Skibsfører Fester Fischer, havde pløjet Verdenshavene, og sandsynligvis var dette ogsaa blevet Sønnens Lod, men 9 Maaneder gammel overfaldtes han af Børnelammelse, begge hans Ben visnede, og han var og blev Krøbling for Livstid. Først undervistes han i Hjemmet af en gammel, afskediget Lærer, senere maatte han bæres til og fra Borgerskolen, som han forlod, da han var 15 Aar gammel; senere kom han i Lære hos Urmager Wied, hvor han forblev i 7 Aar, dels som Lærling dels som Svend, og 1830 etablerede han sig som Mester i sin Fødeby. Han kunde dog ikke slaa sig til Ro med sit Haandværk. Slægtens Udve og Længsel efter større Gøremaal omsattes hos ham til Iagttagelse, Selvtænkning og Snille. Navnlige kastede han sig over Studiet af Astronomi og Styrmandskunst, der laa saa nær opad hans Fædres Syssel. Koch fortæller, at han ikke alene var en dygtig Urmager, men ogsaa Opti-

ker, og at han i Astronomien havde erhvervet sig en saadan Indsigt, at Observatoriet i Altona havde udnævnt ham til korresponderende Medarbejder. Trods sin Fattigdom ejede han en astronomisk Bogsamling, senere indrettede han paa Tagetagen af sit Hus et Observatorium og byggede selv et Teleskop, og naar det politisk fjendtlige Aabenraa gæde altfor stærkt ad ham, og hans Familie knurrede af Sult, hev han sig paa sin Skæmmel op til dette Fristed og glemte Døgnet's Kummer ved i stille Nattetimer at følge Stjernernes Gang. Hans Bysbørn var ikke fri for at beundre ham, og før han blev »Dannevirkler«, betragtedes han som en Seværdighed.

Men snart drog han andre Omraader ind under sin Viden. Han granskede Bibelen, Historien, Naturen og det daglige Liv med uslukkelig Iver. I sine efterladte Dagbøger viser han sig som en utrættelig og nøjagtig Iagttager af Tidsbegivenheder, Personer og Naturforhold og denne vaagne og oprigtige Sans for Virkeligheden førte ham ogsaa over i den danske Lejr. Ligesom Kjøch og Nissen havde han været svagt paavirket af Tidens liberale Tanker, men frastødtes af den forøgede Tyskhed, som de bragte med sig i hans Kreds særlig gennem Byens »Allgem. Wochenblatt«, redigeret af Købmand Hans Kopperholdt. Vant til at tænke selv søgte han Vejledning i Historien, og »det faldt som Skæl fra hans Øjne.« Fra sit 20. Aar synes han at have været bevidst dansk, og en Paavirkning af Prof. Paulsen eller Flor kan ikke paavises. Ligesom alt andet hos ham var hans Danskhed selvgroet og bundede dybt i egen Overbevisning, og da de første Livsytringer af den nydanske Aand fo'r hen over Landet, lød de i hans Øren som Kampsignaler, og han var ikke sen til at surre sig fast til Rattet paa den Sejler, der skulde føre ham til Sejr eller Undergang. Ogsaa for ham var Danskheden en hellig og guddommelig Sag, hans egentlige Religion; men han var ikke følsom som Bogbinder

Nissen, ikke idéomtumlet og stemningsbaaret som Koch; hos ham øgede den nye Aand Tankens Frødhed og strammede Modet til at ville og taale. Den stille og vennesæle Mand samlede omkring sig først nogle faa, senere en hel Skare af Byens Borgere, og for dem blev han Oplyseren, Frigøreren og Fritænkeren. Han savnede sproglig Skole, og det skrevne Ord laa ikke let for ham; han blev heller aldrig nogen betydelig Redaktør, omend den bedste paa Stedet; men i Samtalen udfoldede han alle sine Evner til at overbevise, paavirke og stemme. Han blev Midtpunktet i Byens dansk-nationale Liv og hans fattige Hjem som en »Tankebørs«, hvorfra et helt Slægtled hentede Mod, Oplysning og Tilskyndelser: Utrættelig blev hans Lys ved at skinne, indrammet af Byens Had og Hjemmets Fattigdom, indtil han havde overvundet begge, og hans Venner og Elever havde erobret Magten og sat sig til Rette i Raadhusets Senatorstole. Ligesom Flor levede han paa »den Erkendelse, at det aandelige og indre er vigtigere og mere værd end det materielle og ydre«, at Samfundet maa opbygges indefra, og at Folkets Liv og Vækst staar over Statens Grundlove og Former. Derfor kæmpede han sit Liv igennem for folkelig Vækkelse, men blev aldrig Politiker i egentlig Forstand og opgav sin Redaktørvirksomhed, da den national-liberale Politik truede Landets Fred.

Ved Flors Hjælp oprettede han et lille dansk Laanbibliotek i Byen, og i Løbet af 18 Maaneder voksede det til en Bogsamling paa 200 Bind. Allerede derved blev han en Kulturspreder af nogen Betydning; hans første Læsere (Farvermester Martin Bahnsen, Tobaksfabrikant J. H. Middehus, Sejlmager Cornett o. fl.) var netop de Mænd, som senere skulde danne Rygsøjlen i Byens danske Parti, og han kom ligeledes i Forbindelse med Lærere og Gaardmænd i de omliggende Landsbyer og knyttede Traade, som snart skulde komme hans Redaktørvirksomhed til Gode. Siden

1825 havde Hamborgeren Hans Kopperholdt udgivet et tysk Ugeblad i Aabenraa; det var højst ubetydeligt, men 1830 sluttede det sig til Uwe J. Lornzen og kom paa Grund af sine liberale Ideer i den heftigste Opposition til Regeringen. Byens konstituerede Borgmester, *Georg Schow*, forfulgte det med Beslaglæggelser, og i Marts 1839 blev det helt forbudt. Fischer (tilligemed 5 andre) indgav da en Ansøgning om at faa Tilladelse til at udgive et nyt Ugeblad for Byen og ved et lille Mirakel blev han den heldige. Borgmesteren, der kendte ham fra Barndomstiden, anbefalede ham som en stille, beskedne Mand, der altid havde holdt sig fjern fra Tidens politiske Røre og paa Grund af sine legemlige Svagheder trængte til Hjælp; han vidste dengang ikke noget om Fischers danske Sindelag, men haabede at kunne lede Krøblingen, der var klog paa Himmelens Tegn, men næppe havde synderlig Forstand paa denne Verdens Sager.

I August 1839 fik Fischer Privilegium paa at udgive et Ugeblad for Aabenraa og Løgumkloster Amter, og vejledet af Flor forberedte han dets Udgivelse paa Dansk; men hele Aabenraa, »Slesvig-Holstens skønneste Perle«, rejste sig imod denne Idé, Borgmesteren overvældede ham med Bebrejdelser, henimod 200 Borgere sendte ham en misbilligende Adresse og rundt omkring i Gæstgiverierne holdtes der heftige Taler imod den købte »Propagandist«. Den fattige og vanføre Fischer maatte give efter, og fra 1. Oktober udkom hans Ugeblad paa Tysk. Men det blev desværre en mager Forretning. De velhavende »Apønrådere« kunde ikke lide Eladets danske Retning, og Landbefolkningen frastødtes af Sproget. I første Kvartal havde han næppe 140 Holdere, deraf 90 i Aabenraa, en lille Snes i nogle Nabokøbstæder og 30—40 paa Landet. Fischer, der vilde kæmpe for den vide og store Fremtid og saa, hvorledes »Dannevirke« og »Sønderborger Ugeblad« trivedes, begyndte at fortryde sin

Eftergivenhed, og fra 1. April 1840 gik hæ i over til Dansk under »en Fandens Allarm i Aabenraa».

Baade de liberale og de augustinbojske Slesvig-Holstenere modarbejdede ham med fanatisk Iver. Hans Kopperholdt, der forgæves havde søgt at få sit kasserede Privilegium fornyet, forbandt sig med Peder Hiort Lorenzen, dengang Redaktør af »Lyna» i Haderslev, og de enedes om at gøre det tyskskrevne Blad til Organ ogsaa for Aabenraa. Kopperholdt skaffede det ca. 70 Holdere i Byen, oprettede et Annoncekontor og formaaede ikke alene Købmænd og Skibsredere, men endogsaa Øvrigheden til at sende deres Bekendtgørelser til det haderslevske Blad. Den første Dag, »Lyna» kom til Syne, modtog Fischer 16 Opsigelser paa et Brædt og saa fulgte de Slag i Slag. Hans Ruin syntes beseglet. »Jeg maa endelig melde Dem«, skrev han til Koch, »at jeg endnu er i Live, fysisk, literært og moralsk, men jeg har haft en Storm at bestaa, der har vadsket sig, og erfaret, hvad det vil sige at staa ene mod en hel Bys fanatiserede eller forblindede Indbyggere. Alt optænkeligt er anvendt imod mig, Separatisterne har bearbejdet Folket for at faa Bladet sagt op, og jeg selv er blevet bestormet med Raad, velmenende og underfundige, med Forslag og Bønner, Trusler og Opsigelser; hele lange Dage igennem har jeg maattet disputere og er ofte gaaet i Seng saa ør og konfus, som havde jeg haft den værste Perial!»

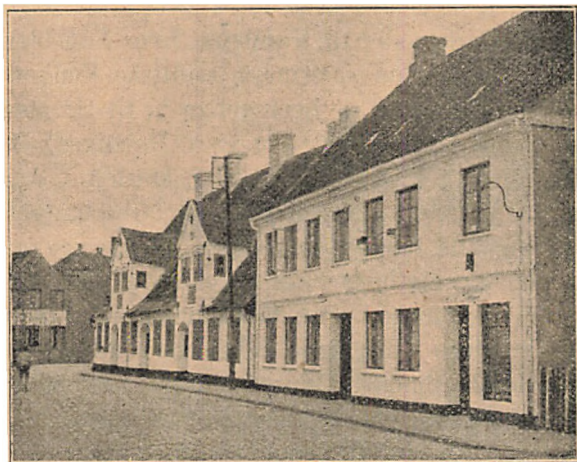
Ud af Uvejret reddede han 57 Byabbonnenter, og flere af disse var endda ikke sikre; egentlig kunde han kun stole paa sine personlige Venner. I Maj 1840 havde han 90 Holdere, alt ialt, og saa begyndte igen Sisufusarbejdet med at rulle Stenen op ad den stejle Skraaning. Langt hen paa Sommeren talte han 140, i det følgende Aar 160, og 1844, efter 4 Aars Nød og Anstrengelse, 200 Abonnenter. Saa vanskelig var det at faa denne danske Podekvist til at gro i en urdansk Jordbund, og det ikke fordi den egent-

lige Befolkning var tysksindet; men fordi den var aandelig umyndig og stod uforstaaende og maabende overfor det Arbejde, der gjordes for dens Selvfornyelse og Selvudvikling.

Og Stillingen blev endnu værre for Fischer. I Maj 1840 fik Georg Schow kgl. Udnævnelse som Byens Borgmester og gik samtidig over i Hertugens Tjeneste. Al Loyalitet forsvandt fra Stadens Styrelse, end ikke de liberale Slesvig-Holstenere formaaede at hævde deres Særstilling. Hans Kopperholdt rejste mismodig til Hamborg, hvor han blev Bryggeribestyrer, og hans nærmeste politiske Venner blandt Borgerne sluttede sig til de hertugelige og til Borgmesteren, der lige indtil 1850 vedblev at være Hertugens Spion og Forretningsfører i Kampen mod Danskheden i Aabenraa. Først og fremmest gjaldt det om at tilintetgøre Fischer. Han blev Genstand for den smaaligste Forfølgelse og erklæredes i det slesvig-holstenske Riges »Acht und Aberacht«. Borgerforeningen forbød sine Medlemmer at holde hans Blad eller avertere i det, selv tilrejsende Markedsjoder og Gøglere advaredes imod at benytte det til Bekendtgørelser; som Censor fandt Borgmesteren paa at tilbageholde Censurarket for at forhindre Bladets rettidige Forsendelse med Posten, og han lagde det under Beslag endog for Avertissementer. Ligeledes forhindrede han, at Fischer fik Tilladelse til at anlægge eget Trykkeri, og igennem flere Aar arbejdede han paa at grundlægge en tysk hertugelig Avis i Byen. Samtidig udskældtes Fischer for dansk Spion og Landsforræder og truedes med legemlig Overlast. Krøblingen skulde gøres mør, og da man troede, at dette var naaet, havde Schow sine Haandlangere ude for at købe Bladet; men Fischer modstod alle »Mikkel Rævestreger«, og Borgmesteren maatte meddele Hertugen, at hans forskellige Tilbud hidtil havde været forgæves. Præsten Jørgen Brag i Adsbøl, en anden af Hertugens Agenter, gjorde den samme Erfaring,

ja fandt endogsaa i Urmageren en saa begejstret »Dannismand«, at han ikke vilde genopstaa, »wenn am jüngsten Tage die Posaune zum Weltgericht nicht dänisch blässt!«

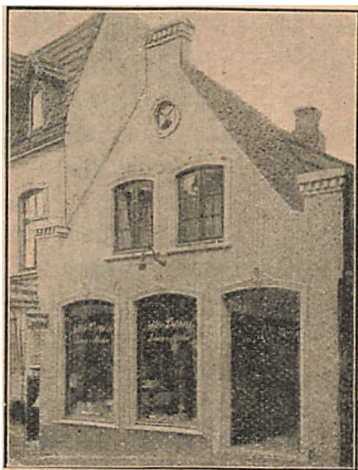
Men saa greb hans Modstandere til Udsultningens virksomme Vaaben. Hans Urmagerforretning boykottedes, omtrent Halvdelen af hans tarvelige Aarsindtægt berøvedes ham paa denne Maade, Bladet gav i lang Tid intet Overskud, og han og Kone med 5—6 Børn maatte kæmpe med Sult og

Huset ved Sonderport, hvor Fr. Fischer først boede.

Nød. »Koch og Fischer« — skrev Flor — »ledes af en stærk og brændende Kærlighed til den danske Sag i Slesvig. Den er deres Forlovede, deres Elskede, paa hvem de tænker tidlig og sildig, for hvem de bringer ethvert Offer. Men hvad der kan tvinge dem til at tvivle om det rigtige i deres Patriotisme og gøre dem modløse, er, naar det Had og de Forfølgelser, de paadrager sig, bringer Nød og Gæld i Huset, og de møt har at svare paa deres Hustruers og Familiers Bøbrejdelser, deres Klager for Øjeblikket og Angst for Fremtiden.«

— Og det kan jo ikke nægtes, at Fischer var godt paa Vej til at ruinere sig for den »Elskede«, og at hans Familie havde al Grund til at være skinsyg. Ofte er Turen under disse Forhold gaaet op til Tag-Observatoriet, til de evige Stjerner, medens Sulten bed hans Tarm, og hans Børn blegedes af Nød, og her er da blevet tænkt baade hvast og haardt paa det, han vilde, og det, han satte sit og sines Liv ind paa.

Huset i Ramsherred, hvor Fischer senere boede.

Men han holdt ud. Hans Vimpel blev ved at vaje over det lille Hus nede ved Sønderbro, flere og flere af Byens Borgere fandt ind paa hans »Børs«, og her sad Aften efter Aften den halvvoxne Junggreen for at indvies til sin fremtidige Gerning. Fischer formaaede dog ikke, saaledes som P. Hiort Lorenzen og Hans Nissen i Hammelev, at skabe et Gennembrud. Hans Legemssvagthed forhindrede ham i selv at optræde som Leder, og ingen af hans nationale Venner, end ikke Farvermester *M. Bahnsen*, senere Byens danske

Fører, havde dengang Mod og Modenhed til at stille sig i Spidsen for et dansk Parti. Ved Stændervalget 1847 sejrede Augustenborgerne atter og Byens tyske Magistrat og Byraad beholdt Magten lige til Krigen. Paa Landet gik det bedre. Ugebladet fandt Vej til Løjt, Ø. Løgum, Hellevad, Hjortkær, Tinglev, Bolderslev, Felsted og Varnæs Sogne, og i denne gamle, historiske Egn omkring Urnehoved Tingsted genvaktes den danske Aand ligesom i Haderslev Amt og i Sundeved. Ogsaa for Bønderne blev Fischer rent personlig en Vejleder og Oplyser, og »Avismageren« opsøgte af dem som den vise Raadgiver, der forstod sig paa alt. »Jeg smigrer mig med«, skrev han, »at denne Side af min Virksomhed ikke er den mindst gavnlige for vore Anliggender«.

Krigen 1848 vendte op og ned paa Fischers Tilværelse. Efter Slaget ved Slesvig maatte han flygte ud paa en dansk Orlogsbrig, der laa paa Fjorden; hans Hus stormedes, hans Indbo og Værktøj ramponeredes, og hans Hustru og Førn overgaves til Nød og Elendighed. Efter den første Vaabenstilstand i Malmø (2. 7. 48) vendte han tilbage til Hjemmet, vildledt af et falsk Rygte om, at Aabenraa var besat af danske Tropper, og da et preussisk Strejfkorps tilfældig kom til Byen, overfaldtes han af en Pøbelhob, der sned ham op i en Mælkevogn og førte ham op paa Torvet, hvor han skulde fremstilles for den Højstbefalende, en Oberst Woltersee; men da denne saa den hjælpeløse Krøbling, udbød han højlig overrasket: »Ist das der gefährliche Mann?« og rægtede at føre en Fangø med sig, der end ikke kunde gaa. Fischer slap for de rendsborgske Fangehuller, men troede ikke Freden og flygtede skyndsomst ud til en dansk Kanonbaad. I de følgende 18 Maaneder opholdt han sig først paa Als, senere paa Barsø, hvor en Del fordrevne aabenraaske Borgere tilsidst samledes og ventede paa bedre Tider.

Men imidlertid var der foregaaet store Ting i Aabenraa. Krigen havde sat alle Sjælestrengene i Svingning og udløst Borgernes sande Natur. Hvad ingen Forestillinger og ingen Opmuntring hidtil havde formaaet: at vække den slumrende Danskhed til et rask og rørigt Liv, det skete nu midt under det stærke slesvig-holstenske Tryk før Fredericiaslaget. Stadens Borgerskab skød Spagfærdighedens Ham af sig og gjorde Fischers Slagord fra 1838 til deres Feltraab: »Vi er danske og vil forblive danske!« En dansk Forening, »Frederiksklubben«, stiftedes, og ledet af Fischers Elever og Venner tilkæmpede den sig Byens offentlige Mening. I de sidste Dage af August 1849 rykkede neutrale, svenske Tropper ind i Byen, og de bortviste Borgere kunde vende tilbage, deriblandt Fr. Fischer, den haardst ramte og mest uundværlige. Han følte sig stærk og glad midt i et Borgerskab, der saa afgørende havde nemmet hans Sind og Aand og fremtidig vilde staa Vagt om hans Gerning. Prof. Flor skaffede ham en højst nødvendig Krigsskadeserstatning, snart ogsaa et eget Trykkeri, og saaledes lægedes de værste Saar. Fra 10. Septbr. 1849 udkom hans Ugeblad atter i en forynget og bedre Skikkelse under Navnet »Freja«, og samtidig var han »Frederiksklubben«s Sekretær og havde fuldt op at gøre i de drøje Kampe, der forud for Istedslaget udfægtedes i Aabenraa.

Men Tiden mellem de to Krige blev heller ikke helt lykkelig for Fischer: Han glædede sig vel over Sejren og Modersmaalets Indsættelse i sine Rettigheder; men Sønderjyllands statsretlige Stilling og den følgende Tids danske Politik fyldte ham med Sorg og bitre Anelser. Han kunde aldrig tilgive, at de Nationalliberale for at opnaa konstitutionel Frihed i Kongeriget, havde forsømt at indlemme den genvundne Provins i Moderlandet. Af den Grund forudsaa han nye Forviklinger med Tyskland, og det stillede sig for ham, som om Danskheden, den haardt tilkæmpede Dansk-

hed, skulde ofres paa Liberalismens Alter. Ad denne Vej kom han i Modsætning til det danske Styre 1852—64, og jeg kender ingen, der har udtalt sig med større Bitterhed om dette Styre end han.

I April 1854 skrev han til P. Chr. Koch: »Hvis jeg ikke var lænket til mit Skrivebord som Prometheus til Klippen, vilde jeg rejse til Haderslev for at klage med dig. Det er sørgelige Tider, vi oplever. Ligesom i Matematikken alle Cirkelns Funktioner vender tilbage, kun med modsatte Tegn, naar man drejer den 180 Grader, saaledes maa nu ogsaa vi fungere, som vi begyndte, men i modsat Retning og udsat for Angreb fra den Del af vor Virksomheds Kreds, der ligger diametralt overfor Begyndelsepunktet. Vi attaqueres og mistænkeliggøres nu præcis paa samme Maade nordfra som for 10—12 Aar siden sydfra, og hvorfor? For samme Afguds Skyld, for det man kalder politisk Frihed . . . Kære Ven, *Danskheden*, den Danskhed, for hvilken du og jeg har kæmpet saa tung en Kamp, er ofret paa Libertinas Alter. Vi haabede at få vort isolerede Land atter sammen-smeltet med Moderlandet; men i København holdt man mere af Rigsdagssnak end af Slesvigs Inkorporation, og vi blev prisgivet . . . »Vi har arbejdet ufortrødent, du og jeg. Man har benyttet os som Skamler at staa paa, nu sparkes vi til Side. Hvad man har sagt os om den Danskhed, man hædrede i vor Færd, var netop noget, man *sagde*; at vi troede derpaa, var vor egen Børnerthed Skyld i . . . »

Han forblev dog paa sin Post længere end de øvrige »Patrioter« fra før Krigen. Flor sloges ud allerede 1851, fire Aar senere maatte Koch forlade »Dannevirke«, og 1859 solgte Fæsker »Freja« til sin Svoger, Boghandler N. Sørensen, der holt sluttede sig til Regeringen. Da han traadte tilbage, skrev han en kort Oversigt over sin Livsgerning, og heri hedder det: »Omsider frembrød den Sejrens Dag, som jeg aldrig havde tvivlet om vilde komme, men som jeg ikke havde

troet at skulle opleve. Modersmaalet blev udløst af sin Fornedrelse, og Danskheden kom til Ære; men Forventningen om Slesvigs nøjere Forening med Moderlandet gik ikke i Opfyldelse, formodentlig fordi man satte Forfatningen over Staten. Det er denne den nyeste Tidsaand eller Modens Retning, som er Grunden til, at jeg i den sidste Tid ikke har skrevet politiske Afhandlinger i min Avis, og det var ogsaa den, der tvang ham bort fra Bladet, thi »der gives Omstændigheder, som kver den Frejdighed i Aanden, der er første Betingelse for en alt omfattende Virkelyst.«

Fra Marts 1859 til sin Død 4. Juli 1871, Halvhundredsdagen før dette skrives, levede han som Privatmand i Aabenraa. En Pension fra Danebrogsmændenes Forening og et Udsalg af Stempelpapir sikrede ham imod økonomiske Bekymringer. Han fik Tid til at udgive »Slesvigske Folkesagn«, en Bog, der siden er udkommet i 3 Oplag, og han bevarede sin Indflydelse i Aabenraa; hver Aften mellem Kl. 5 og 6½ var der »Børs« i hans beskedne Hjem nede ved Havnen, og Heltekrøblingen, der havde kæmpet med Haab imod Haab, bevarede sin Tro og sit Mod, til Døden lukkede hans Øjne.

P. Lauridsen.

Dømmer ikke!

Af Niels Bivild.

Det var langt ud paa Aftenen den 5. Februar 1864. Det stormede fra Nord; Sneen fæg hvissende om Hjørnerne, og Hagl og Issturrer spillede Klint mod Vægge og Vinduer.

Paa den gamle Gaard, der laa et Sted mellem Slesvig og Flensborg, var der forlængst skuffet, undtagen i „Salen“, hvor den gamle Kaptajn gik og spillede Krigsspil med sig selv; han var Ven og han var Fjende paa samme Tid. Paa det store Kort, der var breddt ud over Bordet under Ufsekronen, opererede hans Hære; her kæmpede og sejrede han ved Dannevirke. Til stort andet end denne Vagduede han ikke, for han havde for mange Aar siden forladt Isted Heide med en Stump fremmed Blj under Knæskallen. Gamle Nustrup spillede med, saa godt han kunde, mest kun som Tilskuer ganske vist. Den højere Krigskunst forstod han ikke, men han var villig til at lade sig begejstre af Kaptajns Triumph, især naar han lidt jævnlige kunde faa at vide, hvor nu „vore Dreng“ var; for baade han og Kaptajnen havde en Søn ved det virkelige Dannevirke. Ved Isted havde han været Kaptajns Oppasser, og der blev han enarmet. Nu spiste han Naadsens Brød paa den gamle Gaard og var Publikum ved sin Herres Heltegerninger. Men i Aften var han uoplagt. Det værkede i Armstumpen og han længtes efter sin Seng, men der var det med Espen, som om Morgenen var bleven sendt Syd paa for at spørge nyt fra Hæren. Og Espen var ikke kommen tilbage. Hvorfor var han ikke kommen tilbage? Det var det, der gjorde ham urolig og holdt ham af Sengen; det var ogsaa det, der gjorde Kaptajnen urolig, og derfor gik det smaat med Bedrifterne langs den røde Streg tværs over Kortet.

Frøken Henriette, Kaptajns unge Niece, kom ind. Der lurede Sorg og Angst i hendes Øjne, og det saa ud, som hun havde grædt.

— Det er sent, Onkel Bent, sagde hun stille.

— Ja Barn, sandt nok, vi skulde vel — — —

Men det blev ikke til mere. Kaptajnen puslede videre med sit Spil; han flyttede en Bataillon, et Batteri og en Rytterskadron, men han flyttede som i Søve. Til sidst blev han staaende med et af de smaa Flag i Haanden uden at vide, hvad han skulde gøre med det, endda det var Hovedkvarteret.

— Men du, lille Henriette, gaa du kun til No; kommer Espen, skal jeg kalde paa dig.

— Han er kommen, hviskede hun.

Kaptajnen tabte sit Flag, og vendte sig om.

— Men Barn dog, og det siger du først nu!

— Jeg turde ikke, kunde ikke.

— Turde ikke? Saa er der altsaa slet en — — —

Han holdt inde, han læste den forfærdelige Sandhed ud af hendes Øjne.

— De tabte altsaa, hviskede han endelig.

— Nej, Onkel Bent, de — — — flygtede — — — uden Kamp.

Dg da det var sagt, brødes alle Sluser ned om de indestængte Bunde, alle Hegn om hendes hemmeligste Følelser revs til Side.

— Na Onkel, Onkel, som en Flok Faar uden Hyrde flygtede de, de flygter endnu, trætte, fortoivlede, uden Haab, i den forfærdelige Storm, ad islagte Veje. Dg saa tror de, de er forraadt. De sidder langs Vejene og venter paa at dø. Dg han var iblandt dem, din Søn — — — og min — — — min — — —

— Din? Hvad mener du, Barn?

— Ja, Onkel Bent, han sagde mig det, vi sagde hinanden det, den sidste Aften, inden han drog ud, ud for at lade sig ofre. Dg det var dig, dig, der ofrede ham.

— Barn, du glemmer dig selv, Fædrelandet — — —

— Ja ja, jeg ved det, jeg ved det! Dg gif han maaske ikke godvil- lig, da du forlangte det? Men hvorfor forlangte du det, hvorfor ofrede

du ham, han, som elskede Livet og sit Arbejde — — og mig! Her, Onkel, skal du se, hvad jeg i Dag fandt i en af hans Stuffer, noget han har skrevet til mig, maaske hans sidste Ord. Hører du efter Onkel?

„Vi skal, skal, skal“, skriver han, „og vi vil vel ogsaa, for Fædrelandets Skyld. Men hvorfor maa vi ikke tjene det med de Gøner, vi har, i Stedet for med dem, vi ikke har? Hvorfor, hvorfor? Jeg tror, jeg skal, fordi der er et eller andet snavjet Blad i vor Slægts Historie, der skal vaskes rent, fordi vi har en Gæld, der skal betales, og som kun kan betales med Blod. Mit?“

Onkel, betaler han en andens Gæld?

— Ja.

— Nej, nej Onkel, han skal ikke, skal ikke!

Der var kommen en iskold forstenet Ro over den gamle Kaptajn, og hans Stemme var hæs og hul, da han begyndte at tale.

— Ja ja, saa faar jeg vel røbe det, fortælle dig om Gælden, der skal betales. Saa vil du maaske forstaa mit Offer; du vil ogsaa forstaa, hvorfor vi den Gang snglede fra vort Hjem derne og herop. Det var for at skjule vor Skam.

Jeg havde en Bror, en eneste, og vi fulgtes ad den Gang for seksten Aar siden, ud for at værne om det, der var vort. Han værnedet ikke, han spøg det, han blev derne hos de andre. Da kom vi i Gæld.

Kaptajnen tav og holdt Haanden over Øjnene.

— Og hvad saa mere, spurgte hun stille.

— Der er ikke mere, kun Gælden.

— Du saa ham aldrig siden?

— En eneste Gang, paa Balspladsen; der fandt jeg ham bag et Hegn, saaret og blodig, og jeg saa Forfærdelsen lyse ud af hans Øjne, inden han lukkede dem.

— Onkel, hvad gjorde du? Er der Broderblod paa dine Hænder?

— Gud ske Lov nej, for vi var to i Følge den Gang, Nustrup og jeg — — og Nustrup lod ham leve.

— Og siden?

— Intet, forsvunden, han for mig eller jeg for ham. Maaske

har han stjult sig under et fremmed Navn, maaske er han nu en stor Mand i et stort Land, mens jeg er en gældbunden Krøbling i et lille. Svad ved jeg. Jeg vil intet vide, har stoppet Øjne og Øren til, har stænget Verden ude. Jeg er Forræderens Bror!

— Tror du, han var en Forræder, Onkel Bent, herinde, inderst inde?

— Tror? Jeg ved!

— Tror du, han ved?

Raptajnen holdt Hænderne for Ansigtet og rystede som et Barn i Angst.

— En Ed er vel en Ed, og Sandheden er vel Sandhed?

— Sandheden er Samvittigheden. Om han nu den Gang fulgte sin ligesom du fulgte din.

— Sandheden er kun en, aldrig tolvform.

— Heller ikke dernede, hvor din og hans Bugge stod?

— Heller ikke der.

— Dømmer ikke, aa dømmes ikke, det staar skrevet, Onkel Bent, sagde hun stille og alvorligt, og hun søjede til, som hviskede hun en Tilstaaelse ledsaget af en Bøn om Raade — eller om Retfærdighed for den Højstes Domstol:

— Døm heller ikke ham, du vilde ofre.

Han saa paa hende med en angstfuld Anelse ljsende ud af Øjnene.

— Svad gemmer du for mig Barn, hvad holder du hemmeligt? Skjuler du noget, der er endnu værre end det, du allerede har sagt?

Hun stod med bøjet Hoved, med foldede Hænder, som om hun bad.

— Han er her, Espen tog ham med sig.

Der blev saa underlig stille, stille og iskoldt, trods Stormen og trods det flammende Baal i Kaminen.

Saa vendte den gamle Invalid sig pludselig om; han tog sit Krigsspil, sit Kort, sine Høre, det altsammen, krammede det sammen og kastede det ind i Døren.

— Saa blev Gælden altsaa fordoblet, en Forræder og en Desertør, stønnede han.

Henriette fo'r sammen som ramt af et Biffeslag; hun greb ham om Armen og stirrede ham op i Ansigtet med et lidenskabeligt Blik.

— Det er ikke sandt, det mente du ikke, Onkel Bent, næsten skreg hun.

Han saa paa hende med et trætt, haabløst Blik.

— Saa prøv du da at finde et sandere Naavn.

— Under du ham da ikke Livet engang, for det er det, det drejede sig om.

— Ja, og Vren, og Sandheden. Jeg under ham tusinde Liv, min — — — her sover han, og derude døer de andre. Giv det saa Naavn, Barn.

— Na Onkel, Onkel, han vilde jo gøre sin Pligt, men han kunde ikke. Espen fandt ham derude, stiofrosen, halvdød, kræben sammen i Læ af en gammel Stendysse, alenz, forfulgt af onde Synet. Saa tog han ham med sig.

— Saa lod han sig tage med, ja. Og i Morgen, naar de saarter ham, saa spørger de om, hvor den gamle Raptajns Søn blev af. De leder efter ham blandt de døde eller blandt de saarede, han er der ikke, han er i sin Seng.

Åhun slap ham og saa koldt, næsten fjendtligt paa ham.

— Du vil altsaa ikke redde ham?

— Jeg vilde købe ham fri med mit fattige Livs sidste Renter, om jeg kunde, men jeg er kun en gældbunden Tjener; og selv om jeg gif i min Grav som den armeste af de arme, er han saa gældfri?

Raptajnen gif med bøjset Hoved hen mod Døren, der blev han staaende, som om han lttede.

— Hans Vomm er vil du altsaa være, sagde hun haardt.

Han vendte sig om mod hende og saa paa hende med et saaret Dørs taufe Trnglen, men hun sagde intet mere. Saa gif han ind og bragte sit sidste Offer.

Med rystende Haand og i afbrudte usammenhængende Sætninger ffrev han til Overkommandoen om sin forsærdelige Stam, om en Gæld, om sin dobbelte Gæld, om Broderen, der blev Forræder, om Sønnen, der blev Desertør. Han anklagede, og han bad om Naad.

Om der gaves den Pris, der kunde løbe Barmhjertighed, om der fandtes en Uj ud af Fornedrelsen, om der var et Skjul for et fattigt Liv, om det kunde reddes, hans Søns.

Endnu inden Morgenens gryede, red Espen for anden Gang ud af Gaardens Port; denne Gang red han mod Nord, denne Gang red han med en Dødsdom. Den gamle Kaptajn stod og lyttede til Hovslagene, til Lyden tabte sig i Skoven. Han syntes, de lød som fjerne Trommehviroler, som Forløberne til et uhyggeligt Kommandoord: Giv Ugt ... Fyr!

Saa kastede han sig ned over Bordet og græd.

Det lysnede mellem Skovens nøgne Trær. Der lød et fremmed Hornsignal, en fremmed Fane blafrede i Vinden, fremmede Soldater orimled: mellem de døde Stammer, fremmede Kommandoraab skar genigtem Blæsten og gav Genlyd under Portens hvælvede Buer. Men Gaardens retmæssige Herre saa ingen.

Rundt i Køkken og Kælder, i Stalde og Ladder gik Frøken Henriette og uddelte sine Ordre. Hun skulde jo tage mod de fremmede, mod Fjenderne. Væ victis!

Gang paa Gang stod hun stille og knugede hænderne sammen om Lindingerne, som vilde hun holde sammen paa de vildt flagrende Tanker, Gang paa Gang holdt hun sig for Ørene, som vilde hun spærre de fremmede fjendtlige Lyde ude; Gang paa Gang stod hun stille og saa ud for sig med et grublende Udtryk, som vilde hun finde en skjult Mening i noget ubegribeligt.

Hun havde oplevet noget ubegribeligt.

Hun havde set den fremmede General holde midt i Gaarden og se sig omkring med et tungsindigt næsten forpint Udtryk i det stenhaarde Ansigt. Minut efter Minut var han bleven holdende saaledes, saa havde han pludselig med en sagte, næsten hulkende Stemme beordret Fanen skjuit.

Det var det, hun havde oplevet, det var det, der fik hendes Blik til at søge ud i det sjerne efter en Mening. Hun fandt ingen.

3 Sjørneværelset ud mod Parken var de gule Gardiner trukket

tæt sammen for Vinduet, og herinde sad Kaptajnen foran sit Arbejdsbord. Han havde ombannet det til et Alter. Foran ham stod Relikvierne, hans Lids Helligdomme: En visfen Blomst, det var hans første Gave fra Drengen. Et gulnet Papir med store ubehjælpomme Bogstaver, det var hans første Brev fra Drengen. Et Billede, et Par slidte Barnefko, en hvid Hue med rød Kvaft. Drengens, Drengens, altsammen Drengens.

Og Drengen voksede til, og Drengen blev ofret, og Ofret havde været forgæves.

Han stønnede i Pine, han hulkede uden Laarer.

Englig var han kommen tilbage fra en ensom Vandring i det store Hus, fra et hemmeligt Besøg i et lille fjernt Kammer. Der laa han endnu og sov, Drengen, der var faldet under Offerets Byrde, brudt sammen — aandelig og legemlig — under Ulykken. Han sov med aaben Mund, en dødlignende Søn uden Drømme, uden Anekser.

— Min Søn og mit Fædreland, tabt paa samme Dag, forlanger du det af mig, du deroppe i din Højhed, hvilede Kaptajnen. Hans Haand greb ned i en af de aabne Skuffer og famlede om den gamle Pistol, der en Gang havde tjent ham selv i Krigen. Dens Messing var irret, dens Staal var rustent, men i dens Løb sad endnu den Kugle, der havde været bestemt for Forræderen, hans Broder.

Som et hemmelighedsfuldt Magtbud var det kommen over ham, da han hørte det fremmede Hornsignal, at nu skulde han finde det gamle Vaaben med det gamle Bly. Han havde adlydt Budet, men en Engel havde ledet hans Haand; han fandt først Relikvierne og sidst Vaabnet. Men nu havde han den, og hvad var saa dens Mening?

Ude i Korridoren lød faste Trin, Klirren af Sporer, Raslen af en Sabel, der slæbte hen over Fliserne. Det bankede.

Kaptajnen rejste sig uden at svare; han stirrede forvirret paa den lukkede Lør, som ventede han, at et Gensærd skulde vise sig, naar den gik op.

Det var et Gensærd, der viste sig.

Hans Ansigt blev hvidt som Loftet over hans Hoved, og hans Haand søgte ned i Skuffen og famlede mekanisk om Pistolens Skæfte.

Generalen saa det; han smilede sørgmodigt og rystede paa Hovedet.

— Bror Bent, sagde han stille, er der slet ingen Tid gaaet, siden sidst vi saa hinanden, har vi drømt alt det, der ligger mellem den

— Jeg strækker Hænderne op — Kammerat — Bror Bent — Pardon!

Gang og nu? Da saa jeg hjælpeløs bag Hægnet, og du stod med det samme Vaaben rettet imod mig. Og nu?

Jeg strækker Hænderne op — Kammerat — Bror Bent — Pardon!

Kaptajnen slap Pistolen og slog Skuffen i.

— Er Deres Ekscellence saa rolig, sagde han med Haan i Stemmen.

Men Generalen rystede igen paa Hovedet.

— Du tager fejl ligesom den Gang; det er ikke mig selv, jeg er bange for, en Soldats Liv er altid til Fals, det er ingenting — — — for den som skal ofre det — — — men for den, som skal tage det — — og leve videre — —

— Er det for at sige mig det, Deres Ekscellence er kommen? Eller er det Indkvarteringen? De skal saa alt, hvad en Fjende kan fordrø. Jeg har prøvet at være Sejrherre, jeg skal ogsaa prøve at være den besejrede.

— Bror Bent, kan du ikke ogsaa prøve at forståa, eller prøve paa at glemme, bare de saa Minutter vi skal tale sammen. Om et Øjeblik er jeg igen ude af din Dør og ude af dit Liv, for aldrig mere at komme igen. Giv mig det Øjeblik ligesom i gamle Dage, giv mig den Almisse af din Rigdom, for du er jo dog den rige. Du har den herlige himmelske Bished, jeg har kun min Tvivl, min evige, aldrig slumrende Tvivl. Den Gang troede jeg ogsaa, at jeg vidste, nu ved jeg intet, tvivler altid og om alting. Bror Bent!

Kaptajnen luffede Øjnene. De skreg i hans Øren, de Ord, Henriette havde sagt: Tror du, han ved, han er en Forræder, tror du han ved?

— Hvorfor er du da kommen, kommen her, hviskede han.

— Jeg vil bede dig, trygle dig om Lov til at gøre en god Gerning, maaske min sidste.

— Mod hvem?

Generalen stak Haanden ind paa Brystet og trak et sammenfoldet gennemoaadt Papir frem.

— Jeg tog dit Bud og dit Budskab, ellers havde jeg vel aldrig fundet dit Skjul. Du taler her om en Gæld, der skal betales; er der en Gæld, saa er den min, og jeg er rede. Her staar jeg, værgeløs, med Hænderne i Vejret, og der i Skuffen er dit Baaben. Saa lad mig betale da, men han skal ikke ofres.

— Ved du, hvem han er, og hvad han er — — en Desfærtør!

— Lys ikke, lys ikke for dig selv, Bror Bent. I vor Slægt kan vi tage fejl, gaa i Blinde, jage efter Lyngtemænd maaste, men vi deserterer ikke. Og ved du, hvad det er, der er sket, derude og herinde, for jeg ved det. Jeg saa det i Nat: Kulde, Træthed, aldrig hvile hverken Dag eller Nat. Og saa til allerfjæst Ulykken, den store forfærdelige Ulykke, den onde Opvaagnen efter Drømmen, Natten og Mørket og Flugten og Haabløsheden — — — og Troen paa Fortæderiet. Da var det han mistede Fodfæstet som saa mange andre.

Tror du endnu han er en Desfærtør, herinde, her allerinderst inde?

— Nej, hvistede Kaptajnen næsten u hørligt.

— Maa jeg saa gøre min gode Gerning, betale et Afdrag paa min Gæld.

— Kan du?

— Han er min Fange. Jeg har jaget ham i Nat, i selsten lange Aar har jeg jaget ham, nu har jeg ham endelig. Forstaar du mig?

Kaptajnen nikkede uden Ord.

Generalen rev det Papir, han endnu holdt i Haanden, i bittemæns Stumper; saa gik han hen og kastede dem i Kammeret. Han blev staaende og saa ind i Væden, til de sidste Afstefnug var hvirolede bort, saa vendte han sig og gik hen mod Døren. Han gik tæt forbi Kaptajnen, saa tæt, at han kunde have rørt ham med Haanden, om han havde strakt den ud. Men han strakte den ikke ud, han stod bare stille et Øjeblik, som ventede han et eller andet, som lyttede han.

Han hørte intet, følte bare — eller troede, han følte — en Haand stryge sig nænsomt nedover Haaret. En Gang, bare en Gang.

Saa gik han.

I Døren vendte han sig en sidste Gang og saa paa sin Bror med et langt taknemmeligt Blik. Saa rettede han sig op.

— Hr. Kaptajn, sagde han og bukkede ceremonielt.

— Deres Ekscellence!

Saa lukkedes Døren.

— — —

Der lød et fremmed Hørnsignal, en fremmed Fane blafrede i Vinden, fremmede Soldater vrimslede mellem de døde Stammer. De førte en Fange mellem sig.

I Hjørneværelset var Vinduet aabnet paa vid Gab, men de gule Gardiner var endnu trukket for, og bag dem stod Kaptajnen og hans Niece og saa paa de bortdragende.

I Karmen stod en Rosenbusk med en eneste Blomst. Henriette greb om den med begge Hænder og bøjede Ansigtet ned over den. Der faldt en Taare i dens Kalk; saa plukkede hun den.

— I Nat blev meget brudt, hoistede hun.

— Og helet, søjede han stille til.

Hun saa forundret op paa ham.

— Forstaar du da det, Onkel Bent?

— Dømmer ikke, sagde du i Nat, huffer du det? Det gør jeg.

Han nikkede i Taushed.

Generalen var den sidste, der forlod den gamle Gaard. Under Vinduet, indenfor, hvilket Kaptajnen og hans Niece stod skjult, holdt han stille. Han saa dem ikke, bare bøjede Hovedet og foldede Hænderne.

Da strakte Henriette Haanden ud gennem Gardinet og lod Rosen falde.

I Krig er han dragen —

Den Snedker alt tømred mit Jordeskrin,
jeg sidder og sømmer mit Dødelin.
For alle de Fugle, der før kvæded.

Han var sig saa gæv og saa goden en Svend,
han var mig saa huld og saa trofast en Ven.
For alle de Fugle, der før kvæded.

I Krig er han dragen for Fjendeland,
i Krig er han falden for Vennerhand.
For alle de Fugle, der før kvæded.

Nu skinner ej Maane, nu skinner ej Sol,
saa hvid er min Kind og saa sort er min Kjol.
For alle de Fugle, der før kvæded.

Den Snedker alt tømred mit Jordeskrin,
jeg sidder og sømmer mit *Brudelin*.
For alle de Fugle, der før kvæded.

Hansigne Lorenzen, „Sven Tange“

Linedanseren.

En Rejse til Haderslev Marked i vore Oldbefældres Tid.

(Ved P. Eliasen).

Hvad mon der var i Vejen med det gamle Bornholmerur? Det var gaaet helt i Staa, og Stilheden i Stuen, der ellers afbrødes af Urets høje Tit-Tak, var næsten trykkende. Jeg aabnede Laagen og saa efter. Na, det var jo let at se, hvad der var i Vejen: Snoren fra Lodderne var gaaet udenom Perpendikkelen. Men medens jeg nu stod og rettede paa den gamle Messingkæde, faldt Perpendikkelen ned i Kassen og stødte mod Bunden med et dæmpet Bums. Egentlig var dette Bums noget mærkeligt. Det lød ikke som om Perpendikkelen stødte paa Bunden. Mon der skulde ligge noget nede i Bunden af det gamle Ur? Det maatte grundig undersøges. Jeg opdagede paa den Maade nogle gamle Bøger og Papirer, der maaste i næsten et Aarhundrede have ligget paa Bunden i det gamle Urs Kasse. Først var der Bedstefaders „Zifferbog“ fra Stolen, omhyggelig skrevet og med prentet Titelblad. Derefter nogle gamle Almanacker og en Del gulnede Papirer, der viste sig at være et gammelt Manuskript, bestaaende af løse Blade, hist og her uden Sammenhæng. Det saa ud til at have været en Dagbog. Skriften var gulnet, men smuk, og vidnede om, at Forfatteren havde været en dannet Mand og særdeles fortrolig med Brugen af Gaasefjeren.

Jeg undersøgte Papirerne noget nærmere og fandt, at de næsten alle sammen drejede sig om Begivenheder og Forhold i Haderslev. Først var der en malende Beskrivelse af en Begivenhed 15. Oktober 1808, da den nye Kirkegaard (paa Klosteret) blev indviet. Franskmændene var dengang i Byen, og medens de franske Ørnebannere sænkedes og den smukke fran-

ste Regimentsmusik spillede, fandt Indvielsen Sted, og Raadmand Jes Peterfens Lig var det første, der stedtes til hvile.

Forfatteren af Papirerne synes ogsaa at have givet sig af med historiske Studier. I det mindste har han samlet en Del Oplysninger om, hvorledes det er gaaet til, at Sønder Otting hørte til Gammel Haderslev Sogn, stønt Beboerne skulde gaa til Kirke gennem hele Haderslev Bg. Han fortæller, at den Gang der laa et Slot paa Bøghoved, laa Slotsmøllen i Nærheden. Det var en Vandmølle, der laa paa et Sted, der nu kaldes Mølkjær. Vandet, som drev Møllen, kom fra en nu udtørret Sø ved Ejsbøl og løb sammen med en Bæk, der kom fra Lønning Sø. Bækken var dog ikke bredere end at den kunde passeres over en Træbro, saaledes at Beboerne i Sønder Otting kunde gaa direkte til deres Sognkirke i Gl. Haderslev. Men, fortæller Manuscriptet, den Gang Slottet blev bygget paa Raffet, blev ogsaa Slotsmøllen ved Mølkjær revet ned og genopbygget der, hvor Møllen nu ligger. For at skaffe tilstrækkelig Mølleledam blev Dæmningen ved Sønderbro opført, og saaledes blev Haderslev Dam den store Indsø, som den nu er.

Den største og interessanteste Del af de gulnede Papirer er dog en fuldstændig Beretning om en Markedsrejse til Haderslev i Aaret 1820. Beretningen er skrevet i Form af et Brev og er meget malende, men Sproget er noget gammeldags. Beretningen om denne Markedsrejse er enestaaende og følger nedenfor.

„I de første Morgentimer havde Vejen været stille, men jo mere Solen steg, des mere levende blev Passagen. Ridende og kørende krydsede hinanden i munter Travshed. De prægtige hollstenste Vogne med lakerede Sæder lovede i Afstand ikke mindre end en rig Forpagter, og dog kendte man snart paa de sorte Ryssehatter og blaa Frakker, at det var slesvigske Bønder, der med deres Familier ilede til den store Markedsfest i Haderslev.

Røretøjerne er overalt i Slesvig mere overdaadige end i Nørrejylland. Bønderne farer frem som Herremænd, Præsterne hartad som Adelsmænd. Jeg har fornødig været til en Kirkeegnstabsfest, hvor der kom forskellige Præster kørende. Den ene Ekvipage rullede ind i Gaar-

den efter den anden med Messingblinkere paa Hefstøjet, en Prydelse, som man oppe i Kongeriget kun tillader den højeste Adel at benytte. En tjenstvillig Nabo underrettede mig om, at dette var en Del af den slesvigste Gæstligheds Forrettigheder.

Folketimmelsen tiltog jo nærmere vi kom til Haderslev, og tilsidst var Vejen udenfor Byen fyldt med Appellsinkællinger, Bierfiedlere og Musikanttrupper, der dog alle havde et sælles Formaal, nemlig at aflukke eller aftvinge de nysankomne nogle Støver. I selve Byen voksede dette Baahæng, og vi var næppe modtagne om Morgenen Kl. 9 af vor venlige haderslevske Vært, Gæstgiver Petersen, og ved hans Foranstaltning forsynede med en liden Forfriskning, før vi blev overløbne af en Stare af Kristne og jødiske Kræmmere, der som Udsendinge for Hovedkvarteret, det store Søndertorv, med mageløs Frækhed angreb enhver nysankommen Gæst og var nærved at trække enhver ved Armene fra den ene Ende af Stuen til den anden. Det ene sortsmudstede Ansigt viste sig i Døren efter det andet, raabende, i Reglen paa Tjst: „Har De Brug for Kniplinger fra Braband, hollandsk Battist, kunstige franske Blomster, smalle, glatte eller Fløjelsborter, fine Cantiller, gode Skrivepenne, smukke Naale, Synaaic og Knappenaale, Strikkepinde, vellugtende Vand, Eau de Cologne, Plabille, Caracille, Nonpareille . . .“

Jeg frngiede, at det maatte være de ringeste Varer, der trængte til en saa højkrøstet Unbefaling, og jeg stillede mig derfor i en Slags Forsvarsstand foran Fruentimmerne og raabte:

„For Djeblikket har jeg slet ikke Brug for noget. Kom igen i Eftermiddag, saa kan vi tale om det.“

Paa Torvet fandt vi et broget Virvar af Købende og Sælgende. Et forvirret Maal af annonserende Bajadser og inviterende Jøbedrenge lød os allerede langt nede i Gaden i Møde. Alle vilde sælge, og da Tingenes rette Værdi ved saa stor en Konkurrence vanskeligt lod sig bestemme og min Handelskyndighed heller ikke var stor, bød jeg altid kun en Trebiedel af det forlangte, og lod saa, som om jeg vilde gaa. Naar jeg saa noget efter af den graadige Kræmmers Løbedrenge blev plukket i Ærmet, saa mente jeg omtrent at være kommet nær til Tafften. Kendere forsitrede mig, at her kunde gøres lige saa god en Handel som i Hamborg.

Interessantest i den hele Handelsverden fandt jeg den saakaldte Firstillingsbutik, hvor enhver Artikel folgtes for 4 lynchste Stilling. Det var en lille Fjællebod, der var oprejst midt paa Torøet og omgivet af en talrig Mængde Tilskuere. Her var der en utallig Mængde Smaating for Børn og Gamle. Jeg tror, at denne Butik havde den største Søgning paa hele Markedet, og inden jeg vidste et Ord af det, havde jeg begge Hænder fulde af Firstillingsstram. Dog blev de stadfælgelige Husbutikker heller ikke forsømt, og inden et Par Timers Forløb vandrede jeg, lettet for en Klump Specier, men belæsset som et Pakæsel, til vort Logis i Gæstgivergaarden, hvor alt blev fremtaget, kritiseret og mønstret paany og det ene Begejstringsudbrud afløste det andet over Varernes Godhed og lette Pris.

Lidt efter vandrede vi allesammen til Menageriet. Et saadant havde vi aldrig tidligere set i denne Egn af Landet, og der var stuvende fuldt af Tilskuere.

Vi var nu strupfulme, og Appetitten var bleven stærkt forøget ved at se, hvorledes Dyrene i Menageriet blev fodrede. Kort efter sad vi ved Gæstgiverens Middagsbord. Her ved Bordet saa man den mærkeligste Blanding af Personer af alle Samfundslag: Officerer, Præster med deres Madamer og Døtre, Købmænd, Herremænd og Forpagtere. Der var Folk fra nær og fjern. Ved Siden af mig sad en Mand fra Kolding. Han fortalte mig, at man i Kolding ikke havde en eneste Manufakturhandler, hvorfor han havde købt en Mængde Sager, som han nu skulde se at faa smuglet ind i Kolding. Jeg tysfede paa ham, thi jeg havde hørt, at Toldbetjentene fra Kolding undertiden rejste til Haderslev for at udsponere, hvem der købte Manufakturvarer eller andet, som skulde smugles ind til den nærrøjske By. Hvem kunde vide, om ikke en Toldbetjent sad her ved Bordet og udsponerede Gæsterne. Jeg saa ogsaa senere flere af de unge Piger, som havde siddet ved Bordet som tynde og magre, nu ved Ufzreisen til Kolding var udstoppede med alle de købte Varer, saa de i Omfang lignede tykke Valbytkællinger. Monstro dette kunde gaa godt?

Vi sad endnu ved Gæstgiverens Kaffeboard, da en kraftig tyrkisk Musik loffede os til Binduet. Det var Linedanserens Reklame for det forestaaende Ufstenstuepil, men inden jeg fortæller videre herom, maa jeg vistnok fortælle Dig Historien om den franske Linedanser.

N Linedanseren Chr. Roat hørte hjemme i Frankrig og kom herop til Danmark sammen med de franske Hjælpetropper. Sandsynligvis havde han været Linedanser fra Barn. Smuk og statelig var han, og sin oprindelige Profession kunde han ikke glemme. En Gang, da han optraadte i Odense paa et Ankertoug, der var udsæendt fra Torvet og op til St. Albani Kirketaarn, blev en ung Pige saa forelsket i ham, at hun ikke kunde glemme ham. Hun bevoimede i det farlige Øjeblik, da Linedanseren skulde foretage et Spring over nogle opplantede Bajonetter. Springet lykkedes, men Linedanseren var bleven opmærksom paa hende ved det Skrig, hvormed hun sank om i sin Moders Arme. Efter at være kommen ned fra Touget, forhørte han sig om hendes Befindende og blev greben af hendes Stønhed. Jeg behøver ikke at udmale nøjere, hvorledes der opstod en Forelskelse mellem de to unge Mennesker, men hendes Forældre var i høj Grad imod Partiet. Pigen var nemlig en Datter af Sognepræsten til Beringe, der som bekendt ligger sydvest for Odense, og Præsten, Hr. Hans Schjødt, fandt selvfølgelig ikke, at en forløben fransk Linedanser var et passende Parti for hans Datter. Men Kærlighed lader sig vanskelig standse, og her viste det sig ganske umuligt. Ikke blot i Frankmanden, men ogsaa i den unge Pige løb der fransk Blod i Aarerne. Hun løb hjemmefra, og tilsidst var der ikke andet for Præsten at gøre end at give sit Samtykke til Forbindelsen. Han opnaaede dog et Bøje fra Frankmanden om aldrig mere at optræde paa Line. Chr. Roat købte en Gæstgivergaard i Odense og nedsatte sig som Gæstgiver, og hans Hustru haabede aldrig mere at se sin kære Mand sætte sit Liv i Bøve paa en Snor. En Sommerdag kom der imidlertid en omrejsende Trup Akrobater til Odense. De medførte nogle Linedansere og boede hos Gæstgiver Roat. Selvfølgelig skulde Gæstgiveren hen at se, hvad de kunde udrette paa Line, og han maa ikke være bleven tilfredsstillet ved blot at se til, thi pludselig sprang han op fra sit Sæde, og trods sin Kones indtrængende Bønner ønskede han at vise Akroberne, at han endnu ikke havde glemt sin gamle Kunst. Fra dette Øjeblik var de rolige Dage som Gæstgiver forbi. Der hjalp ingen Døvertalelser, ingen Bønner og Lærere. Han skulde og maatte optræde paa Line med Balancerftangen i sine Hænder.

der, selv om han vidste, at Hustru og Børn sad nedenfor og græd, medens Bispedet brusede op imod ham.

Her i Haderslev skulde Franskmændene optræde paa en Line, nærmest et Ankertoug som var udspændt fra det runde Vindue i Vestgaaen paa Frue Kirke og ned til et Punkt i Bispegade, hvor et Hus springer lidt frem.

Vi begav os til Samlingspladsen, den gamle Kirkegaard, der ligger udenom Fru Kirke. Omtrent et Par Tusinde Tilskuere kunde staa her. Pladserne var indhegnede med Reb, men da næsten enhver Gade i Nabolaget ndede en lige saa god Plads for Tilskuerne, og Loftselementene og Tagene var besatte af Nysgerrige, var Indtægten sikret ved Forudbetaling, og denne suppleredes desuden ved frivillige Gaver, som under Forestillingen indsamledes hos Tilskuerne i og udenfor Kredsen. Folk lagde gerne nogle Stykker til, naar de kunde være visse paa at faa den driftige Fart at se, som allerede i nogen Tid var udsat fra Dag til anden af Mangel paa Pengebidragenes Tilstrækkelighed.

Oprindeligt var det Meningen, at Linedanseren Chr. Roat skulde have trillet et af sine Børn foran sig i en Trillebør op til Kirkeetaarnet ad den tynde Line, men Magistraten i Haderslev havde forbudt det. Folk fortalte, at Barnets Moder i al Hemmelighed og uden at Manden vidste det, havde været hos Magistraten og ligget denne om at forhindre den farlige Færd.

Nu var det altsaa kun Roat selv, der fik Lov til at foretage den livsfarlige Vandring op til Kirkevinduet og tilbage igen. Sikker nok var det ikke blot Guldets, der vinklede ham. Først og fremmest var det den store Tilskuermængdes Bisald Men Guldets var dog ogsaa værd at tage i Betragtning. Rundt i Folkemængden nævntes de store Summer, som enkelte Rigmænd i Haderslev havde udlovet til Linedanseren, men maaske var Beløbene blevet større i Folks Fantasi. For Ure og en Haandfuld Guld skulde Roat nu til at sætte Livet paa Spil.

Indledningen til den spændende Forestilling var nogle mindre Øvelser paa stram Line. Roat kom frem paa Linen og foretog nogle Danseøvelser, hvorefter han igen trak sig tilbage. Interessant var det at se Roats Kone, der sad paa Kirkegaarden mellem Tilskuerne, ligegyldig for

de Bifaldsraab, der ledsagede hendes Mand, hver Gang han forlod Vinen. Hun sad med nedslagne Blikke sammen med sine tre Børn, tydeligt nok med Livet i Halsen.

Medens Linedanseren nu pustede ud til den afgørende Vandring, traadte der en Musiker frem paa en Tribune og skaffede Linedanseren den fornødne Paafe. Folk blev ganske forbløffede ved at se og høre Musikeren, der trakterede hele 6 Instrumenter paa een Gang, nemlig Harmonika, Triangel, Bækken, Tromme, Klokke og Fuglekvidder. Det sidste laavede han med en hul Knap, som han havde i Munden. Han arbejdede baade med Hænder, Albuer, Hælene og Hovedet. Paa Hovedet havde han for Eksempel anbragt Klokken, der dannede en Slags Kvaft i hans Hue.

Ved Huset i Bispegade skulde Kunstneren stige op paa en Brandstige for derfra at begive sig ud paa Louget. Dette var et Ankertoug, og skønt Udgangspunktet i Bispegade laa temmelig højt oppe, var Stigningen op mod Kirkens runde Vindue i Vestfløjen dog meget stor. Da Louget var saa langt, kunde man heller ikke stramme det fuldstændig. Man havde søgt at bøde derpaa ved med en Snes Allens Mellemrum at trække 12 mindre Touge fra Ankertouget ned til Jorden. Ved hvert af disse Touge stod der en stærk Karl, der skulde hive eller hale efter som han fik Kommando fra Kunstneren. Nu saa man Roats Kone rejse sig og lifte sig bort. Hun havde sine Børn ved Haanden. Det var let at forstaa, at hun ikke kunde udholde at være tilstede ved den vovelige Færd. Man sagde ogsaa, at hun ofte i Drømme havde set, hvorledes hendes kære Mand styrte ned og knustes mod Jorden.

Alle Forberedelser var nu færdige. Vinens Retning var befigtiget fra oven og fra ned, og Roat viste sig i en himmelblaa Dragt med Sølvstjerner. Om Livet havde han et Bælte, hvortil der med Silkebaand var fæstet en Hjulbør, og i Hænderne holdt han en uhyre lang Balancerstang.

Et Bink fra Kunstneren: Trompeterne sraldede anden Gang, og den driftige Luftdanser havde forladt Stilladset og spævede mellem Himmel og Jord, skydende Hjulbøren foran sig.

I Begyndelsen gik Farten med afmaalte Skridt, men da Vinen begyndte at slingre, da man hørte hans tordnende Tilraab fra Skyerne til

Mellemtougenes Betjening, der af Forbaafelse over det nye Skue syntes at have forglempt deres Funktion, da man saa ham staaende paa den ene Fod i nogle Sekunder og søge Ligevægten — da kunde mit Øje ikke længere udholde at se paa ham, thi om et Øjeblik kunde han jo ligge knust

Med Ligevægtsjungen paa Vrostet fuldendtes Vejen i mindre end Halvblen af den Tid, Døngangen havde taget.

paa Jorden. Mængden omkring mig nærrede samme Frygt, og man hørte Folk sulke dybt.

Snart tog man dog atter Mod til sig og saa op paa Linedanseren, der nu var kommen et godt Stykke længere frem, men kæmpede med en ny, som det syntes endnu værre Hindring. Jo mere han nemlig nærmede

sig Kirken, des mere stejl blev Farten. Louget sank ved hans Tjngde endog til en stor Fordybning paa det Sted, hvor han traadte, men det steg igen op lige for hans Ansigt som en stejl Klippevæg. Tilslidst kunde han ikke flytte Hjulbøren mere. Han havde hævet den i Vejret og holdt den oven over sit Hoved, idet han knugede Vigevægtsstangen i de højt-hævede Arme.

Der herskede Dødsstilhed, og kun eet Mandedræt syntes at bevæge den uoverstuelige Mængde. Endelig havde han naaet Maalet, og da han frelst sprang ind i Kirkens Vinduesaabning, da herskede der endnu nogle Sekunders Taosshed, hvori Tilskuerne lettede deres beklemt Hjerter med dybe Suk, men snart afløstes Stilheden af Jubel og voldsomme Haandklap, og Luften genlød af stormende Bisafdsraab.

Redfarten var ikke saa nervepirrende. Hjulbøren var bleven tilbage i Taarnet, og med Vigevægtsstangen paa Bryttet fuldendtes Vejen i mindre end Halvdelen af den Tid, Opgangen havde taget.

— — — — —
Hermed slutter Beretningen i det gamle Manuskript, der stærkt minder om nogle Dagbogsoptegnelser af forlængst afdøde Rektor Tauber, Sorø. Læserne ønsker sikkert at erfare, hvorledes det siden gik Linedanser Roat, der var en af de mest omtalte Personer i Samtiden.

Roat var ikke, som Manuskriptet fortæller, Franskmænd af Fødsel, men derimod Hollænder, født i Staden Middelsburg, der ligger paa en Ø i Schelden. Han var født omkring Aaret 1788. En berømt Linedanser opdagede, at Drengen var ganske overordentlig smidig og uddannede ham derfor til Linedanser. Til Danmark kom han som Medlem af en fransk Trup, og Beretningen om hans romantiske Giftermaal og Bosættelse i Odense er fuldstændig korrekt. Den Linedansertrup, som Roat senere sluttede sig til, hed Ruhn og havde en lang Tid fast Ophold i København, hvor den gav Forestillinger paa Vesterbro, men Roats Kunstrejser strakte sig langt videre. Han optraadte i Sverrig, Tjnskland, Frankrig, Svejts, Italien, Ungarn og Holland. I München var han en Gang ved at falde ned fra Linen, men reddede sig ved at gribe fat i et andet Reb. I Sønderjylland optraadte han ikke blot i Haderslev, men i flere andre Byer, hvor en Optraeden kunde lønne sig.

Hans Hustru ondt Drøm gif omfider i Opfyldelse, idet hendes Mand styrkede ned og mistede Livet. Han var selv efterhaanden bleven driftigere og driftigere og udførte de mest forvorne Kunststykker. Undertiden vendte han midt paa Snoren med Trillebøren, til andre Tider standfede han, firede en Traad ned til Jorden og hejstede et Glas op, hvormed han hilste paa Folkemængden. Hans sidste Optræden var i København, hvor han vandrede fra Elserferpladsen ved Rosenborg op til Rosenborg Slots-
taarn ad en Line, der var 450 Fod lang og 110 Fod høj. Han optraadte nu i et nyt Nummer, ikke med Trillebøren, men med en Sæl over Hovedet, saa han slet ikke kunde se. Han kom lykkeligt op til Taarnet, men da han paa Tilbagevejen raabte til Karlene ved Mellemougene, at de skulde stramme Louget, trak de 36 stærke Karle til saa voldsomt, at Linen, som han gif paa, brast og Kunstneren styrkede ned fra ca. 25 Alens Højde. Han blev frygtelig lemlæstet, brækkede den ene Arm og Rygraden, og Blodet strømmede ud af det ene Øre. Besvidtøs blev han bragt til HOSPITALET, hvor han døde om Natten.

Denne Begivenhed foregik Tirsdag den 12. Juni 1827, 7 Aar efter det stikbrede Marked i Haderslev. Kunstneren efterlod sig Enke og 5 Børn. Enken var hans anden Hustru.

Den ulykkelige Nedstigning satte Sindene stærkt i Bevægelse og der gif mange Rygter om, at Ulykken ikke var gaaet „rigtig“ til. Den stikkelige Politidirektør Bræstrup lod anstille de omhyggeligste Undersøgelser og averterede derefter i Adresseavisen, at „Ursagen til det indtrufne Uheld er ved de over denne Begivenhed af Politiet foretagne nøjagtige Undersøgelser fuldkommen oplyst ej at have været nogen anden end at Louget, som den afdøde selv havde ladet forfærdige, er sprunget formedelst dets for stærke Stramning og Friktionen mod Stenarmen i det Taarnvindue, gennem hvilket det var udladt, men at derimod de Fortællinger, der have været i Omløb om, at det skulde være bleven befundet overstaaret eller angrebet af ætsende Midler, samt at endog nogle Personer skulde være mistænkte for Delagtighed heri, er ganske blottede for al Grund“.

Der herskede selvsølgelig den største Medlidenhed med Roats Hustru og Børn. Linedanserselskabet paa Vesterbro gav en Forestilling til Fordel for Enken og Børnene og viste baade Linedans og ekvilibristiske Kun-

fter, hvori særlig en Madame Spanioletti og en ung Pariser, en Elev af Roat, udmærkede sig. Ja, Begivenheden havde endog vakt en saadan Opfigt, at „Baudevillesekskabet“ (L. Zinck, Rosentilde og Heiberg) paa det kongelige Teater gav en Forestilling til Fordel for de Efterladte. Ved Forestillingen opførtes S. L. Heibergs „De Uadskikkelige“, og for første Gang naengav Heiberg sig som Stykkets Forfatter. Efter at Stykket var spillet, fremsagde en af Datidens berømte Stuespillerinder, Madame Wegschall, en Epilog, som Dr. Heiberg ligeledes haade forfattet, og denne Epilog danner den danske Digtekunsts Eftermæle over vor Ven Linedanseren fra Haderslev.

Selv havde han altid sagt: Jeg ender som min Fader og som en Broder af mig, jeg styrter ned en Gang og mister Livet, men det gør vi jo allesammen en Gang. Roat havde dog en stor Triumf i sin Død: Han blev ikke Offer for sine svigtende Evner, han blev ikke svimmel, hans Fod gled ikke, men han mistede Livet som Følge af en ulykkelig Tilfældighed. Man siger, at hans Hund Ulykkesdagen vilde advoare ham. Den blev nemlig hele Tiden ved at se paa ham og tude ynkeligt.

Roat var 39 Aar gammel, da han styrtede ned. Indenfor sit Fag ansaa man ham for at være den første i Europa, men ogsaa efter Chr. Roats Død er der i forskellige Byer optraadt Linedansere, der har efterlignet Kunsten med Trillebøren. Ingen af dem har dog bragt Chr. Roats Navn i Forglemmelse.

(511)

To Danstere.

Et Tidsbillede.

(Af Morten Ramphøener).

I.

Forhønsende Barbermester i Svendborg, nu Grosferer i København, Jensen, var paa Udflugt til Dnhbøl i Selvejerbil, med Familie naturligvis, bestaaende af Fru Amalie Jensen og begge Børnene, en halvvooksen Pige, der allerede sølte sig som Dame, og saa Drengen, en uartig Knægt i Matrosdragt, ret et Barn af Liden, der søjtede rundt og gjorde gale Streger med Fatters og Motters Tilladelse.

Ikke sandt, kære Læser, nu kender De Typen? Behøver jeg at fortælle, at bemeldte Jensen var korpulent og lassefed, glat barberet, havde mange Ringe paa de buttede Fingre og en lidt for svær Guldlæde over Maven. Han smiler et meget veltilfreds Smil og slaar bredt ud med Haanden, rigtigt besiddelsesstolt og seloglad. Han er kommen til Sønderjylland for at „indtage“ det ny Danmark. Det er jo blevet saa moderne med saadan en Tur til Dnhbøl og hører næsten til god Tone.

Oh, har De ikke været paa Dnhbøl endnu, havde man forbaasjet sagt til Fru Jensen i hendes Omgangskreds. Og De, som dog har Bilen og saa udmærket Raad . . . ?

Og saa var Luren selvfølgelig kommet i Stand.

Hva' sier du Amalie, er det ikke et dejligt Land, havde Jensen adskillige Gange sagt til sin Kone paa Luren derned. Mon de nu har nogen god Mad i Sønderborg, søjede han betænkelig til, saa er det hele jo aldeles tip-top.

Og nu var Jensen altfaa paa det historiske Sted. Han prajede enhver, der blot havde en lille Smule Antydning af sønderjydsk Udseende og spurgte dem ud om dit og dat. Han slog ud med Armene, smilede fedt og bredt og klappede Folk paa Skulderen: De Sønderjyde?

Naa, hvad synes De saa om at høre ind under Danmark? Det er noget andet end hos Tyskerne, hva'? Her har vi god Mad og nok at spise!

Saa kunde han pludselig slaa om og se deltagende ud og sige: Ja, det har vist ikke altid været saa let med at saa noget rigtigt at spise herhede.

Det var virkelig hans gode Hjerte, der løb af med ham og gjorde ham vemodig stemt, alene ved Tanken om at saane det nødvendige daglige Brød.

Vi har saamænd haft det godt under Krigen, hjemme i gamle Danmark, sagde han til en Mand, han havde truffet. Vi kan saamænd ikke klage.

Ser De, jeg var Barber i Svendborg

Her afbrødes han af sin Kone:

Men det er du da ikke mer'!

Nej, nej, nej, nu har jeg en Papirforretning en gros i København, og jeg har i Løbet af et Par Aar drevet den op til en Omsætning af ikke saa faa Tusinde. Jo, vi har saamænd ingen Grund til at klage. Men man har jo Lov til at være tilfreds, naar man ved egen Hjælp, altsaa, har arbejdet sig frem til det, man nu er.

En Aften var han og Almalie kommen til at sidde ved et Bord ude foran Hotellet, der vendte ud mod Sundet. I deres umiddelbare Nærhed havde en ung Mand placeret sig, der havde et tomt Stole stukket med i sin Sakkelomme.

Jensen betragtede Manden interesferet, og det varede ikke længe før han hummede sig lidt paa Stolen og sagde:

Undskyld, at jeg spørger, har De været med i Krigen?

— Ja!

Det maa have været forfærdeligt?

— — —
Hvor længe var De saa med?

Omtrent fire Aar!

Tænk, hvor interessant. Almalie, her sidder en Mand, der har været med i Krigen i fire Aar —. Vil De ikke ha' en Øl?

Og Jensen henvender sig til den forbipasserende Tjener: En Øl og en Whisky-Soda, Whiskyen er til mig selv.

Saa har De mistet Armen i Krigen, kan jeg tænke mig, henvender Jensen sig paa ny til den unge Mand, og nu bliver det stakkels Menneste stillet et Utal af Spørgsmaal, som i deres Nærværelse er ubesvarlige. Den unge Invalid vil nødig være uhøflig, men gør sig, saa snart det er ham muligt, fri for sit nye Bekendtskab og gaar.

Disse Spørgsmaal, føler han, bliver fremsat for at tilfredsstille en seloglad Bidebegærlighed, og det piner ham.

Jensen og Frue bliver siddende, efter at Sønderjyden er gaaet. De nyder Tilværelsen. Og Jensen udbryder — vel nok for halvtred-
sindstyvende Gang —: Hvor er det et dejligt Land, og hvor var det godt, vi fik det. Vi spiser forresten ganske godt her, det er bare saa forbi-
stret dyrt, men ellers er det jo et ganske dejligt Land, vi der har faaet.

II.

Gamle Rasmus Hansen var Veteran fra 64. Han havde med den største Interesse læst om Genforeningsfesten, der skulde fejres paa Dnybbøl Banke, og hans højeste Ønske var, selv at kunne være med til denne Fest; men der var paa dette Tidspunkt daarligt Raad til en saadan Rejse. Der gik jo altid en hel Del Penge med til saadan en Tur, og det var jo heller ikke saa helt kort ovre fra den lille østjyske Landsby, hvor han boede.

Nej dog! Gamle Rasmus kunde kun være med i Lanterne. Men da han saa læste om, hvor storaaet Dnybbølfesten havde været, fortrød han alligevel, at han ikke var taget afsted, og saa besluttede han — om han maatte leve til næste Aar — da at aflægge et Besøg paa Dnybbøl.

Han snakkede med sin Kone, Kirsten Margrethe, om det, og hun var da ogsaa enig med ham i, at der i Løbet af Aaret nok kunde lægges saa meget til Side, at Rasmus kunde gøre den Tur.

Den Rejse skal du nu gøre, lille Rasmus, havde Kirsten Margrethe sagt. Jeg skal nok selv passe Krammet herhjemme. Det maa da være skønt for dig, at se de Steder, hvor du før har kæmpet for Konge og Land!

Saaledes gik det til, at Rasmus Hansen et Aar efter Genforeningen begav sig paa Rejsen til Dnybbøl.

Kirsten Margrethe havde ordentlig faaet ham i Stadsen, og Rasmus var saa forhippet paa at komme af Sted som en Skoledreng, der skal paa sin første Skootur. Han havde faaet en ordentlig Madpøse med, for det gjaldt jo om at spare, hvor der kunde spares. Han havde saamænd saa travlt, at han nær havde glemt at vinkle til Kirsten Margrethe, der stod og saa efter ham, da han humpede afsted ved sin Egekæp. Han var nemlig noget skidt til Bens, Rasmus. Den Kugle, han fik den 18. April, ved Tilbagetoget fra Dnybbøl Stanser, havde givet ham saa megen Skade, at han svingede noget udefter med det højre Ben. Det var en af de store, inhumane Blyklumper til Rugler, han havde faaet gennem Benet, lige neden for Knæet.

Han foingede med Ræppen til Farvel, og Kirsten Margrethe vifte med sit Lørklæde til ham, mens hun smilede hen for sig gennem blanke Laarer.

Åt ja, det var da en sær Stønhed for Fatter. Men aa, hvor hun undte ham den Tur.

Rasmus Hansen stolprede lækt fremad mens han sagte brummede Melodien til „Den Gang jeg drog af Sted“.

Han havde pyntet sig med Erindringsmedaillen, og den stod godt til hans blaa Badmelsfrakke, det hvide Halsflæg og hans klare, blaa Øjne. Danebrogskorsket havde han aldrig opnaaet at faa. Det var vist blot en Forglemmelse. Der var jo saa mange andre paa hans Egn, som først kom i Betragtning, og han klarede sig jo ogsaa udmærket med sin Medaille.

Gamle Rasmus kom sejlende til Sønderborg en hverdags Eftermiddag, da Solen skinnede gyldent ned over Byens røde Tøge. Han stod oppe paa Dækket og saa ind mod Bøen. Jo, en Del af den kendte han igen. Der var Slottet, og nogle af Husene kendte han da ogsaa. Broen var der jo endnu. Naa, det var nok en anden end den Gang, han for 57 Aar siden sidst var i Sønderborg. Men deroppe paa Bakken laa Dngbbøl Mølle, og didhen stiledede han straks sine Skridt.

Det gik lidt trægt for ham at komme op ad den lange Bakke, men det var dog ikke saa tung en Gang, som da han sidst gik ned ad den samme Vej. Der laa de første Skanser. Han husede endnu saa tydeligt, da Soldaterne var tumlede ud fra dem, for at trække sig tilbage, over til Als. Han stod stille et Øjeblik for at samle sig. Minderne strømmede ind paa ham og gjorde den gamle Mand ganske soimmel.

Et Par tykke Vrenges i „Wandervogel“-Uniformer grinede af ham og pegede Fingre ad hans Medaille. En stor Københavnerbil strøg tæt forbi ham og havde nær stødt ham omkuld. Der var en tyk Mand i Bilen, som gav ondt af sig, men Rasmus ænsede det ikke, saa betaget var han af Øjeblikkets Stemning.

Her var det saa Generalmajor du Plat og Majorerne Schau og Rosen saldt. Han havde selv set dem staa og tale sammen kort før. Og der paa Marken var det han selv fik sin Bekomst. Et Par Kammerater havde baaret ham ind over Broen, kort før den blev brudt af.

Bed hvert Skridt han tog, steg der nye Minder op i hans Sind. Der, der og der stete dette og hint. Der havde hans Stuekammerat fra Garnisonen faaet en Kugle gennem Brystet. Netop der ved

Bejstanten var det. Den gamle Veleran blottede sit hvide Hoved i Andagt.

Disse Minder, disse Minder, de voldtog ham næsten.

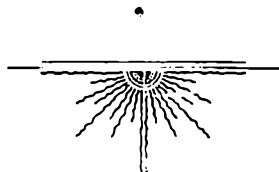
Kun den, der selv har prøvet at staa paa en Slagmark, hvor Oplevelserne har været gribende og lunge, kender denne Genjynsfølelse, dette at staa Ansigt til Ansigt med dyre Minder.

Rasmus gik op forbi Møllen, forbi det grimme tykke Sejrsminde, der ligner et Spir fra Domkirken i Køln, som paa en eller anden forunderlig Maade er flyttet herop til en Egn, til hvis Natur det slet ikke passer. Rede ved Skanse II gjorde han Holdt for at fortære Kirsten Margrethes solide Madpakke.

Haande nu hun været her, tænkte han, saa skulde jeg rigtig vise hende rundt og fortælle om Unker og Castenschiold og det alt sammen. Nu maatte han nøjes med at fortælle hende det hele, naar han kom hjem igen.

Paa Tilbagevejen standsede han ved det store Splitflag, der vajer umiddelbart i Dymbøl Møllens Nærhed. Herfra saa han ud over hele det storflaaede Panorama, ud over alle Skanserne, Gravene, Bnen med de røde Tage, det blanke, lyse Sund med de hvide Sejlere, der krydsede Vandet som skinnende Maager. Over hans Hoved smælede det store Flag frit og drifligt for Vinden. Da steg der noget forunderligt op i hans Sind. Det var som Orgelbrus og Kirkeandagt. Langsomt blottede han sit Hoved og foldede Hænderne om Egetæppen. Der løb et Par store varme Taarer ned over hans furede Kind og stille hvilede han hen for sig: Gud velsigne Danmark og Gud ha' Lov, at jeg maatte opleve denne Stund.

Der drog to Mænd op til Dymbøl Banter. Kære Læser, sig mig, hvilken af dem synes du var den største?

Rim og Ramser.

(Samlede af P. Skovrøy.)

Gammel Remse.

Fra æ Møl og te æ Køl'
Der vaar inne anner ind'
Som to smaa skidden Kvind';
Den jen hun saad aa rør i æ Grød',
Den vaar hverken sur eller sød.
Dær vild æ i aa slik,
Lisom hun vild te aa nik.
Hun tav en Tørrebrænd,
Hun slow mæ øver min saare Hand.
Æ nej,
Hvor de svej —
Æ spraang op te æ Bjælk
Aa spildt dem old djer Mjælk.
Æ gør dem en værre Skaj
Æ staak Eld i djer bust Laj.
Æ rend'
Aa det brænd'
Æ kom op te Tjærborre Lej'
Dær mødt mæ en lille Kvej,
Æ tov op min lille Knyw'
Aa staak en i æ slunken Lyw
Rivl, Ravl,
Femten All — —
Dem ska do ha Pols a.

Der fløj 12 tam Traner
øver Tandrup Kirkegaard.
4 var hvid og 4 var graa
og 4 med inne Fjer aa.

Det er en gammel sønderjydsK Vis at lege med Smaabørn, for at faa dem til at lé og faa Humøret op: Man tager dem op paa Skødet, slaar dem sagte under Fodsaalerne, idet man siger de første 5 Linier, — og saa kilder dem under Foden ved rask at sige de 2 sidste. --

Sko en Hest —
Hven ka bedst?
De ka æ Præst —
Nej ka han ej,
De ka æ Smej.
Nop Nilkner ud.
Nop Nilkner ud.

Lille Kjesten va'er æ Faar
Op aa Dovrby Agger, —
Dær bløv hun en Kukmand vaar:
Sidder Du dær Din Stakker!

»De æ øwerdrown« — soj stor Greth' — da kysset old di Aavel
Dreng hind. — —

Dæ boj en Mand i æ Moes,
mæ et par rø'e Hoes,
vé do ha' et a veed,
saa vil æ faatæ'l dæ et.

Hvo ska do hen
soj Per Ven,
te Tynner
soj Per Bynner.
Hva ve do dær
soj Per Kær.
Køf Lys
soj Per Tys.
Hvor manne
soj Per Kanne.
Fir, soj Per Lir.
De er nok
soj Per Kok.

Gammel Børneremse.

(Tallene udtales 'paa Folkemaalet).

1, 2,
Kys vor So —
3, 4,
spil aa æ Lir —
5, 6,
Maren Smejs' —
7, 8,
tap Øl i æ Pott —
9, 10,
tap meer i —
11, 12,
Æ Ko den braal' —
13, 14,
tael aa Morten, —
15, 16,
tael aa Krejsten —
17, 18,
Klap saa Katten —
19, 20,
La' et dæved blyw. —

Efterlysning.

Herved bekendtgøres i Øster og Vester, Sønder og Nord, saavel i Luften som i Afgrunden, at jeg, Kasper Hvirvelvind, Seivejer til Tolberg Gaard, Præsident over Tolberg Kirke, beliggende i Holsten, Fedtmager Sognet, Skomageramtet, 2 Mil nær Aalborg, tæt ved Rensborg i Vorup Gryde, lader lyse efter min Kone, at hun som en raget Gede-buk afveg og borttrømte fra mig den 25. Kokkesnabel, uden at jeg vidste noget om denne hendes Bortrejse, undtagen at jeg tilforn havde slaaet Kæften i Stykker paa hende. Jeg synes jo ikke, hun kunde blive fortrydelig herover, thi det var jo en Kærlighedsgerning. Men hvo som attraperer hende til mig selv eller til Fuldmægtiggn, som gaar paa Stylder i Madskabet, til den'lover jeg hendes Natpotter og Teriak-tønder og Morgenbønner, som alene bestaar i Pokker og Ulykker, til Klokker er slagen ni om Morgenen. Kendetegnet paa hende er, at hun rider paa et Mulæsel Pergamut med en Tapstav i Munden og snakker

Engelsk som en kalkunsk Kok. Hun har en Kjole af et Bukkeskind og et Par Bukser af en Storkerede, som skal bortsælges her i Byen Datum 9 Pund stegte Pølser og 8 Flasker af den bedste Vin.

Indbydelse til Bryllup.

I.

Goddaw! Æ sku hils fra Peder Skomager og Maren Skurrehat, om I vild' vær saa goj og kom te Bryllup Synda, Monda og laang Tisda. Flæsk og Kød har di it. Smør og Brød fær di it, Æggchvid' og Storkeskid' er to hvid' Retter. Pastinakkor, Gulerødder og Persille er tre laang Retter. I maa hellere blyw væk som kom', kommer I, kan I stik æ Ske i æ Lom'. Vil I ha nower, kan I vrar i æ — etter' et. Adjøs!

II.

Goddav og Guds Frej,
sid vel i Rej.
Vil I kom te Gild,
som it ska blyv saa ild,
I ska sed ve æ Præst,
æ Brujfolk næst.
Sup og Spaj
ska gye jer glaj;
et Styk av æ Kvej'
som nok ska la sæ tej;
et Styk av æ Ovs,
som I nok ska hovs;
et Styk af æ Kag,
som nok skal smag.
Hønskød, Røisengrød,
old Slav i jer Mav.
som I nok skal hov'.
indte I har gi Gjav
Pif og Tobak te old Snak.
Saa skal I faa Drik,
og de ska ha Skik.
Øl og Brændevin!
Bare I it blyver nove fortrukken Svin.

Indbydelse til Børsel.

Go dav!

Æ sku jils fra Fae o Monda
og fra Mue o Tisda,
om I it vil kom o Vonsda
og drik et Kop Kaffe o Tosda,
for de va æ Mening o Freda,
hven æ Væe bløv godt o Løvda,
te æ Ban sku te Kjerk o Synda.

Jeg, naadige Frue,
skal hilse fra den naadige Frue,
at den naadige Frue
har faaet en ny Kat
med rødelyse Forben,
mørkegrønne Bagben,
ravnsort Skæg,
himmelblaa Øjne,
en rød-rød sribet,
teglstensfarvet Stribe
langs ned ad Ryggen
og en Kokushale.

-
- Æ tøks' de lovter saa svinsk i Dav, hva har I slavt?
— En Høn'!
— Hinne, sunne, sanne, hva ska de møj Kø' bruges te?
— Min Dætter ska gyvtes!
— Hinne, sunne, sanne, hven ska hun da ha?
— Lille Mortens Søn aa Snorre!
— Hinne, sunne, sanne, har han novr te øvers?
— Ja, saamind har han saa! En halbenet Høn', en skeleøjet Krok,
halvan Al' Lærred te en Dyn' og to Mark i re Peng'!
— Hinne, sunne, sanne, hun blyver skam godt gyvt!

Det ren, det ren det blyver te Vand,
og olle Smaapiger di fær dem en Mand.
Føst di stor og saa di smaa,
saa di gammel og saa di graa,
saa nær som æ fær inne.

Abel-
spandabel,
hvad koster din Sabel?
En Mark og to,
i Fald den er go.
Vil du ha' en af Glas,
saa gaa te Bajads,
vil du ha' en af Messing
saa gaa te Hr Essing,
vil du ha' en af Kover,
saa gaa te min Svoer,
han ligger paa Bænken og sover.

Æ gær te Luend i Avten.
Hvad vil du der?
Etter mæ en Kjerrest.
Hven ska' et vær?
Det ska' vær — og det ska' vær —
og det ska' vær — dæ!

Missekat fra Pirum, har du hø' æ Ræv?
Æ har hø' en skrig, men æ ved it, hvor den bløv.

Godav og Guds Frej!
Æ sku hils fra Per Smej,
om I vild vær saa goj og kom te Barsel
over vor lille Lej.
Maren fra Terp, to Dreng fra Snerp
kommer kørend i en rø Slej over Terp.
Brændvin, det har vi it,
og Kag, det fær I it,
Æ ser helst, te I vær væk!

Bær en dø Mand te æ Grav,
lig en Sten aa hans Mav,
lig ham her, lig ham der,
lig ham inne for nær.

Bjergmand, Bjergmand, kom herud!
Han er ikke hjemme,
han er op paa Kongens Slot.
Saa stjæler vi alle hans Penge.

Storke, Storke, Stene,
med de lange Bøne,
hvor har du været saa længe?
Æ hæ været i København.
Der vaar Piger, der spaand Guld,
der var Dreng, der tyt Buld.
Hok og hok og heja,
der vaar nok og tej a'.

Maren og Karen, di saa aa æ Arn
og bagt dem hver en Pandkag.
Maren blev gal, for hinnes blev for smal,
og Karen blev vré, for hinnes blev for bré.

Ag og ag te Kirke,
Kjolen er af Silke,
Særken er af Hør og Blaar,
en hvid Hest og ri aa.
Først saa kommer Hovmand,
saa kommer Plovmand
saa kommer Præstmand,
saa kommer lil Svik-Svak,
ebag Odde, jumpend og gumpend
aa den gammel So.

Smøl Smej slov sin Søsterson syv smaa snært Slav. Syv smaa
snært Slav slær snært.

Faaret og Lammet.

— Mæ, mæ, Mor, æ vil hjem.
— Tøv te æ hær blajet en Busk eller to, saa vil æ kom. Bulle-
rum, bullerum, bæ!

Ag og ro te Synnerborre Bro
og køv til Hanne et Par ny Sko,
et Par Sko med Spænder,
saa sover lille Hanne saa læng.

Ag og ag aa Volde,
nu vil Skoven folde.
Hær I it se min ni Faar?
de fem var hvid, de fir var graa,
ol' saa haj de Klokker aa,
saa nær som lil Per Sokketaa,
han haj inne Støvl aa,
han kund' hverken støj eller staa.
Gi ham et lille Føl og ri aa.

Slarrepot og Flø'skæg,
de gik rundt og sang for Æg,
jo mer di sang, jo mer di fik.
Halleluja, mint Paaskeæg.

Juleleg med Pebbernødder.

Katten løber om æ Hus,
pirre, pirre Mus,
pirre, pirre Mus og Pind,
hvikken Hand ve do vind,
hvikken Hand ve do omslaa,
hvikken Hand ve do ynner gaa,
hvikken Hand ve do preg aa?

Eller:

Hjorten springer om æ Hus,
bagefter kommer pille Mus.
Pillerum, Pillerum, Pind.
Hvikken Hand er Hjorten ind?

Eller:

Hjort bed'
Hund spred'
Gæt, hvor manne der er i min Red'.
Moster, Faster, Filihat,
ka do it laan mæ en Seng i Nat
te min gammel graa Kat,
for den skal jo ha Killinger i Nat.

Dersom som' vidst, hvad som som' sejer om som', saa soj som' it
saa møje om som', som som' sejer om som'.

- Hvor mange Køer har du, min Dreng?
— Jeg har tretten.
— Kan du sige mig, hvad de hedder?
— Stork, Hjort, Julle, Frik, Pynt, Hu, Putifik, Aglej, Skærmej,
Buntrik, Bøj, Bøjstok, Graabunt.
-

Met og Malen,
de sad na Graasten
og baaj te Vorher', te æ Sol maat sken.
Æ Sol den sken, æ Maan den lyst.
Kvirrevit, kvirrevit,
saa fløj hun saa vidt.

Ag og doj.
Morgen kommer Boj
med fir Ævler i sin Køj.
To te mæ og to te dø,
men slet inne te old di annær.

Vide videvit
min Mand er kommen,
vide videvit
hvad har han bragt.

vide videvit
en Sæk fuld Blommer
vide videvit
dem har vi smagt.

Pær klarret op aa æ Lær
og fold ned i æ Stikkelsbærtræer
og rev sint Klær
og gik ind te sin Moe og græd.

Hær I hœe nove nyt?
Nej, hvad da?
Sidsel ska gyytes.
Nej, hven ska hun ha?
Hun ska ha Per Smej.
Nej, hvor ska di bo?
Op aa Kongens Lo.
Hvad ska di ha te Dover?
Svejn Vælling og Skover.
Hva ska di ha te Unnen?
Haver, Hakkels og Hun'.
Hvad ska di ha te Nare?
Haver, Hakkels og Tarre —
en Pot Lus og en Pot Lopper og en Pot Tarm
— og nu kan I kom, lav di er varm'.

Mikkel Ræv han gør i æ Brøv,
han kør a Rif og køjt sæ en Pif,
han kør a Tønder og slov en isønder,
han kør a Læk og lod en slæk,
han kør a Affenraa og lod en beslaa,
han kør a Volmerstovt og krøv op aa æ Lovt
han kør te Bov, og hans R... den stow i lys Lov.

Nordlesvigske Folkesagn.

Med Hans Ellekilde.

Forstander. Dansk Folkemindesamling.

De her udgivne, ikke hidtil irnkte nordlesvigske Sagn itammer dels fra Dansk Folkemindesamlings Samlinger paa det kgl. Bibliotek, dels og især fra den store jndste Folkemindesamler Ewald Tang Kristensens betydelige Samlinger af sønderjydske Folkesagn. Jeg har begrænset mit Udvalg til de religiøse Sagn: det vil sige, de Sagn, som paa den ene eller den anden Maade giver Oplysning om den nordlesvigske Almuens gamle, man kan gerne sige heden-
ske Folketro og Livsanskuelse. (Derimod har jeg gemt de historiske Sagn, til en anden god Gang. Pladsen tillader ikke et Udvalg af begge disse Hovedgrupper af sønderjydske Sagn og saa har jeg valgt at holde mig til de religiøse Sagn, da de historiske Sagn er langt bedre kendt ikke mindst gennem den nylig udkomne Bog: F. Dhrt: „Udvalgte sønderjydske Folkesagn“, hvor der findes et fortrinligt Udvalg af historiske Sagn, genspejlende Sønderjyllands historiske Oplevelser „gennem 1000 Aar.“) Indensfor de religiøse Sagn holder jeg mig igen udelukkende til Gengangergsagnene. De har, forekommer det mig, faaet en saa ejendommelig og frodig Udvikling i Nordlesvig som maasse næppe noget andet Sted i Danmark. Det første Sagn, Gensærdet i Frørup, viser, hvor sortrolig sønderjydt Almue er med Gengangerforestillinger. Den 17-aarige Ungerboend Iver Pedersen falder ned fra Høstænget; men han tilskriver ikke sin egen Kluntethed, at Ljngdekraften fik fat i ham, han har tydelig følt, at et personligt Væsen greb ham i Nakke og Lænd og smed ham ned paa Loen. Hans Husbond forklarer sig hans Uheld saaledes, at det var Gaardens gamle Ejer, som gik igen, fordi han havde aflagt falsk Ed, der havde været paa Spil. Hadde denne Husbond været Sjællænder, havde han rimeligvis forklaret Sagen saaledes, at Knøsen maatte have drillet Nissen, som saa til Høvn havde smidt ham ned fra Høstænget.

Let følgende Sagn viser tydelig, hvorledes man ikke skal bære sig ad overfor de Gensærd, som færdes paa ens Vej. Præsten i Nustrup bliver straffet, fordi han har bundet en Bindehund paa den hvide Somfrus Vej. Man skal tværtimod handle som hans brave Husfru, og efter Evne søge at faa „Gensærdets Gang afløst“ ved at faa det til at aabenbare, hvad det „gaar efter“, og faa bringe det i Lave for det, saa det kan vinde Fred. De følgende Sagn handler dels om, hvorfor døde Mennesker gaar igen, dels om, hvorledes man kan bringe dem Fred. Vi ser, at der er to Slags Gensærd, de hvide og de sorte (eller i sjældnere Tilfælde de gloende). De første er dem, som uden egen Skyld er blevet Gengangere. De kan være kommet ulukkelig af Dage som Somfruen paa Billeslund

Hjppigst er det dog saa, at Gensærdet ikke har faaet betalt sin Gæld inden sin Død eller at han har gemt Penge til Side, som ikke er kommet frem inden hans Død, saa de kunde komme Efterslægten til gode. (Ladegaardsstofagnet, Præsten i Lintrup, Herremanden paa Trøjborg). Den Fremgangsmaade, der bliver anvendt i disse sidste to Sagn, at den Dødes Karl giver sig ud for Gensærd og derved ligesom narrer den Døde til at røbe hvor Skatten er, er temmelig sjælden paa rigsdansk Omraade, kendes saa vidt jeg ved ikke paa de danske Der. Det vil derfor være af særlig Interesse at vide, hvor kendte og udbredt Sagn af denne Art er i Sønderjylland nord- og sydfor den nuværende Grænse. Heller ikke det næste Sagn: „Hentet Kvittering i Helvede“ hører til de helt almindelige kongerigste Sagn. Morsomt er det at lægge Mærke til, hvorledes indvandrede hedenske og indvandrede kristelige Forestillinger i dette Sagn krydser hinanden. Bonden der rider ud for at søge Herremanden i Helvede, et eller andet Sted, han ved ikke hvor, finder ham, hvor han efter gammel Folketro naturligt er at træffe, i hans Grav paa Wisby Kirkegaard. I det hele er det ejendommeligt at se, hvor svært Forestillingen om Helvedespinsler og Helvedesstraffe har ved at slaa Rod i dansk Almues Bevidsthed, den gamle Forestilling om, at onde Mennesker straffedes for deres Brøde ved at være Gengangere, er alfor seje og indgroede. Og selv for saadanne „sorte“, i sjældne Tilfælde gloende Gensærd er Straffen ofte kun midlertidig. Jordtroen i Arnum faar Fred, da Misgerningen aabenhøres og den stjaalne Jord føres tilbage til sin rette Ejemand. Selv for Menederne fra Mithusum er der Udfrielse af deres Gengangertilværelse.

Den afgørende Betingelse for at der kan bringes de „sorte Gensærd“ Fred, er den, at de selv attraar Gravens Fred. Gør de ikke det,

ønsker de som Kromanden i Oldemorstofst at færdes til evig Tid paa deres Ejendom, saa slaar Vægfolks Kræfter ikke længer til. Her maa Præsten hentes for at nedmane Gensfærdet : toinge den Døde i Jorden og fastholde ham dernede. For at staa sig i denne paa samme Tid legemlige som sjælelige Kraftprøve, saa han kan saa Magt med Gensfærdet, maa han selv være fri for Brøde, ganske særlig for Tveri. Om saa godt som alle berømte Maneprester fortælles det, at de i deres Ungdom af Rød har stjaalet et Stykke Hvedebrød, og nu maa høre ilde for det af Gensfærdet. Men snarraadig og hastig kaster Præsten en Stilling til Gensfærdet, nu er den gamle ubetydelige Forjelselse betalt. De nordfllesvigste. Fortællere dvæler ligesom de rigsdanske med stor Fornøjelse ved denne Kraftprøve mellem Præst og Gensfærd, de glæder sig ved det skarpe Ordskifte, fryder sig ved Kampens Resultat, at Gensfærdet tvinges ned i Jorden og tøjres til Jorden med en kraftig Egetræspæl. Ryttes denne Pæl op, som i Sagnet om Saloknappere: Johan i Højer, maa Præsten igen i Lag med at saa Gensfærdet „sat ned“ paany. I dette Tilfælde er Gensfærdet saa livskraftigt, om man vil, at tre Præster maa hjælpes ad med at saa ham nedpælet igen.

For Folk, der ikke er fortrolig med Folketro, vil denne her beskrevne Sikringsmaade imod Gensfærdet forekomme ganske urimelig. Gensfærdet er jo en Mand, og man kan ikke sængsle en Mand ved ydre Voldsmidler som disse med Egetræspælen. Sagen er nu tværtimod den, at Gensfærdet i Følge gammel dansk Folketro ikke i mindste Maade er Mand eller Sjæl, det er K r o p. Og denne Krop har væsentlig samme legemlige Egenskaber som i levende Live, samme Vægt, Fjældighed, Udseende o. s. v. og den har samme Evne til at færdes frit, som dengang den var levende. Er denne Krop nu ond af Karakter og vil gøre Fortræd, vil man ved Præstens hjælp ufladeliggøre den, og det sker i alle Egne af Danmark ved at tøjre den Dødes Krop til Jorden med en Egetræspæl. Langt sjældnere og mest i de til Sønderjylland grænsende Egne forekommer Indemuring af den Døde, som i Sagnet om Kromanden i Oldemorstofst. Den gamle danske Almue kender ikke det Stel mellem Sjæl og Legeme som er os Nutidens Born saa naturlig og selvfølgelig. Begrebet Sjæl er dem ukendt og ligesaa Forestillingen om Sjælens Udødelighed, enten det saa er i Helvedes Koal eller evig Salighed. Nej, Menneskets Tilværelse i Verden er afsluttet, naar Kroppen ikke længere er til, naar den er smuldret bort i Fortraadnelse. Han imødefer ikke denne Oplosning af sin Krop og af sin Personlighed med Gru, det hører jo til Naturens Orden, og han imødefer snarere med en vis hemmelig Længsel denne Hvile, denne Søvn,

denne „Fred“ efter Livets majsommelige Arbejdsdag. Det fortsatte Liv efter Døden, Gengangertilværelsen, er ham en Gru, og han sifter sig efter Gøne imod denne Ulykke ved før sin Død at gøre sit Regnskab med Livet op, aabenbare hvor han har gemt sine Penge, og hvad der ellers tynger ham, gøre godt, hvad han i sin Livsdag har brudt o. s. v. Da kan han dø med Fred. Men skulde det saa ske, at hans Efterkommere, der vil kaste en ny Grav, hvor han er lagt ned, finder hans Legeme usorraadnet, hvad der jo undertiden kan ske, slutter de, at han endnu som Genganger færdes paa Jorden. Falder nu Legemet hen i Støv, lige efter at det kommer for Dagens Lys, slutter de, at Aarfagen til hans Gengangeri er ophævet, den Uret han har haft tyngende paa sig, er nu gjort god, bliver derimod Legemet ved at bestaa, og der sker Uheld, som med Rimelighed kan tilskrives Gensfærdet, bliver det manet ned, tøjret til Jorden ved den spidse Pæl. For naar den Døde ikke som andre stikkelige Mennesker ønsker at hvile i Fred, skal han tvinges til at leve, hvor han ingen Fortræd kan gøre. Men ligesom den gamle danske Bonde ikke ønsker at fortsætte sin Tilværelse ud over Menneskelivets almindelige Bilkar, ønsker han ikke heller, at fremfalde Livsopløsningen før Tiden ved Selvmord. Det er da ogsaa unuligt at prøve paa det. Selvmorderen bliver straffet for sin Forbrydelse ved at maatte gaa igen, og som vi ser i det sidste her meddelte Sagn, Pines Møde, bliver han tillige straffet ved ikke som andre Mennesker at maatte begraves paa Kirkegaarden.

Jeg har nu her prøvet at skitserer Hovedtanken i den ældgamle danske Livsanskuelse, hvoraf de her meddelte nordflesvigste Gengangerjagn er sprunget frem. Det vil være mig en Glæde om mine sønderjydske Landsmænd fra alle dansttalende Sogne nord- og sydfor Skelbækken vilde indsende til Dansk Folkemindesamling, hvad de kendte af den Slags gamle Fortællinger, der giver Oplysning om Fortidens Gengangertro. Naturligvis behøver man ikke at holde sig strengt til Gengangerjagnene. Jeg vil meget gerne kende alt hvad der fortælleres i Sønderjylland om vilde Dægere, om Højfolk og Nisser og Underboesfolk, om kloge Mænd og Kvinder, om Helse og deres Kunster osv. Det er mig om at gøre, efter bedste Gøne at kunne paavise Forbindelsen med de rigsdanske Sagn og Folketro og derigennem fastslaa, at ogsaa for Sagnenes Vedkommende er Sønderjylland ikke et fordansket Stykke Hølfsten, men gammel dansk Arbejrd med samme Livsfølelse, Verdensanskuelse og Religiositet som hos Landsmændene norden Ua. At Sønderjylland ligesom andre danske Landsdele indenfor det omfattende

de Fælleskab med det øvrige Danmark ogsaa har sit Særpræg vilde jeg ligeledes gerne efter Tøne kunne klarlægge for mine Landsmænd.

Foruden de religiøse Sagn, vil jeg ogsaa meget gerne have de historiske Sagn optegnet i videst muligt Omfang: alle Sagn om Krig og Oversømmelse og Pest, om Herregaardene og deres Beboere, om den nationale Kamp imod Tyskerne og Holstenerne osv. og dernæst tillige de kulturhistoriske Sagn om Dagligliv og Festsit i gamle Dage, de aarlige Højtider, og Livets store Fester. Ogsaa her kan vi skønne Sammenhængen med Danmark, hvor vi gaar. Mange af de gamle Sønderjyder har allerede her gjort et fortrinligt Arbejde, jeg nævner blandt dem Nis Callefen paa Veerskov, Jep Riis i Barsmark, Møller Fousbøl i Branderup, Urmager Marcusen i Rødding, Redaktør Skovrøng i Tønder o. m. fl. men der er endnu langt tilbage, inden vi kender hele Sønderjyllands Sagnverden og Folkeliv i hele sin fulde Ejendommelighed og Omfang. Mange Sagn særlig i Haderslev Østeramt og sydfor Stelbækken kender vi kun saa grumme lidt til. Jeg beder derfor dem, som nu er unge, om at hjælpe Dansk Folkemindesamling med at indhente det forsømte. Der kræves absolut ikke Skonskrift eller jejsfri Rettskrøning for at kunne være med, der kræves kun, at man ærligt og sandt skriver op, hvad de gamle fortæller, saa nær til deres egen folkelige Fortællemaade som muligt, ganske uden al opstøttet Romanistik. Saa haaber jeg at kunne udgive her eller andet Steds et Udvalg af det bedste og det ejendommeligste af det indkomne. Men skulde det ikke ske, saa ligger det til Brug for dem, der i Fremtiden vil forjære vort Modersmaals og Folkeejendommeligheds Indfødsret i Sønderjylland.

Gensærdet i Frørup.

Da a var i mit 17. Aar, tjente a ved Thomas From i Frørup, og der spogte det. En Aften var a gaaet op paa Laddet for at rive Hø ned, og da var der noget, der tog mig i Nakken og Lænden og smed mig ned paa Vogulvet. A vilde nu prøve at rejse mig, men saa gav den mig igjen et Knog i Nakken, og a maatte da krybe igjennem Stjæreløen og Foderløen og ud af Døren. Da a kom ind, sagde a til Manden, te a vilde ikke for Fremtiden rive Hø ned uden Lygte. Han mærkede nok, a havde fornummet noget, og saa, a var saa bleg, og saa sagde han: „Det skal du heller ikke.“ Hans Formand havde aflagt falsk Ed, og derfor gif han igjen. Han havde selgt en Kvie og svoret paa, at den var med Kalv. De sagde ogsaa, at han var blevet manet af Præsten i Stepping, men det paste vist ikke, siden han gif endnu.

(E. L. Kristensen efter Iver Pedersen Wulff, Hejls.)

Den hvide Jomfru i Nustrup.

I Nustrup Præstegaard gif der en Jomfruid Jomfru. Hun gif fra Ladeenden og om ved Salsenden og saa ned ad Haven, og der spadserede hun endda noget, inden hun kom tilbage igjen. Præsten kunde ogsaa nok se hende, men han turde ikke gaa i Møde med hende; saa bandt han en Vindehund der omme for Enden af Huset, for at den skulde faa hende af Vejen — ja, det var ret en klog Præst! Men om Morgenen, Præsten kom, da saa hunden død. Saa blev han først ræd for Hvor, og han kommer ind til Konen og fortæller det. „Ja, det er det samme“, siger hun, „a er ikke ræd for at gaa hende i Møde, hun skal have hendes Gang afløst.“ Hun gif saa om Aftenen ud midt i Haven med en Bog i Haanden for at standse hende. Da Konen nu ser Jomfruen, siger hun: „Tre Skridt fra Livet.“ Det kunde Præsten høre, han stod inden for og saa efter dem. Men mere kunde han ikke faa ud af det. Han kunde nok høre, de mumlede, men ikke hvad de sagde. Saa siger den hvide Jomfru til Præstekonen, at hendes Mand skulde spadserer to Mil hver Dag, ellers kunde han ikke blive salig. Den Straf skulde han have, for det han havde bundet hunden. Jamen naar det nu var haard Winter. Ja, saa skulde han gaa oppe paa hans Lcit. Saa skulde hun give hende Haand paa, hun maatte ingen aabenbare det til, hvad hun havde meddelt hende, ikke en Gang for Præsten, og saa samlede hun hendes Forklæde op, det gjorde Præstekonen, og gav hende, og Jomfruen splittede Enden af Forklædet; havde hun givet Haanden, havde hun knust den. Da Konen saa kom ind igjen, vilde Præsten absolut have at vide, hvad Jomfruen vilde hende. Men hun svarte: „Det faar du ikke at vide, det har a givet min Haand paa, men a har et Wrende til dig. Du skal gaa to Mil hver Dag, for det du bandt hunden.“ Men hvad Jomfruen gif efter, det saa ingen at vide.

(C. T. Kristensen efter Ellen Kristine Kristensen Bøt, Øster Lindet.)

De to Jomfruer paa Billeslund.

Paa Billeslund, der ligger tæt ved Vester Lindet, har der gaaet en færd Jomfru, og mange har set hende. Hun gaar fra østre Ende af Salsen og gaar gennem alle Værelserne og forsvinder tilsidst i Mejeriet. Udsarten Niels fortalte, at han havde set hende en Middag, idet hun gif ud af Borgerstuedøren, og hun formelig rørte ved ham. Men a har ogsaa set en hvid Jomfru der. Hun forsvinder ogsaa i Mejeriet, men kommer fra Skovstien, der kommer nede fra Skoven og gaar om ved Gaarden. Hun er vel begravet der inde i Skoven, mener a. En Aften havde vi saa-

dan en gruelig Storm, og den Nat skulde a netop vaage ved to Grisesøer. Den ene var i Svinestalden og skulde fave. Svinestalden er lige ud for Mejeriet. Snad Kl. 11 om Aftenen vilde a ned og se til Soen der, men sigesom a kommer til Svinestalden, saa kommer der en med Stien der nede fra Skoven, og den var helt hvid. A troede, det var en af Pigerne, der havde et Lagen om sig og vilde kysse mig, og saa blev a staaende og vilde se, hvem det var. Men da den kom nærmere, kunde a nok se, det var ingen af Pigerne. Hun gik lige saa snært om ved mig og saa mig lige ind i Ansigtet, og hun saa saa bedrøvet og ynksom ud, og saa havde hun et hvidt Bøvandt om sig eller ligesom et stort Brudeflør. Hun forspandt saa inde i Mejeriet, og a gik der hen og saa derind af Døren, men blev nu saa stidt tilpas, og a var jo ogsaa bleven ræd nu. Saa gik a ind og vækkede Røgteren, og han skulde da gaa hen og se til Soen, for a kunde ikke. A mener hun er kommen ulukkelig af Dage, for det hun saa saa ynksomt ud, og saa er hun vel bleven kastet ned der ude. (E. T. Kristensen efter Arbejdsmand Kristian Klafsen, Brændstrup ved Gram.)

Den Dødes Gæld.

Der ligger en Gaard i Bodsbøl, Ballum Sogn, hvor Manden døde for en Tid siden. Konen var allerede død. Hver Aften ved Midnatstid kom der da noget hen til et Skatol, hvor han havde haft sine Penge forvaret og blev ved at lukke Skatollet op og i, men ingen vidste, hvad det var. Da man fik set Papirerne efter, viste det sig, at han stjalde en Mand nogle Penge, og da Gjælden var bleven betalt, saa hørte Spøgeriet op.

(E. T. Kristensen efter Karsten Hansen, Ballum.)

Gensæld søger efter gamle Penge.

Der var en Mand, som købte sig en Gaard. Men der var en Ting, han ikke heldt af. For naar han om Aftenen gik ud for at lukke Porten, saa saa han immer den afdøde Ejermand gaa og pusle oppe ved æ Hanebaan (Hanebjælken) over Porten, men han var i hvide Klæder. Manden sagde det til Præsten, for han var ikke ret glad ved det. Men Præsten sagde, at da Gengangeren var i hvide Klæder, vilde han ikke gøre ham noget ondt; „du skal blot en Aften spørge ham om, hvad han leder efter, og hvad han saa beder dig om, det kan du godt love ham, for han vil ikke bede dig om noget slemt. Og det du sad lover ham, det skal du ogsaa holde, og saa bliver du nok fri for ham.“

Den næste Aften siger saa Manden til Gengangeren: „Va søger du.“

Han jagde, at han havde gjemt nogle Penge deroppe, og dem havde han ikke faaet aabenbaret, før sin Død. Derjom Manden vilde bringe dem for Ulyst og give dem til de rette Ejere, saa skulde han have Tak. Det gjorde da Manden, og fra den Tid af mærkede han ikke mere til Gøngangeren.

(Marius Kristensen efter Fru M. Jensen, Ladegaardsstov.)

Vintrup Præst som Gønganger.

(5)

I Vintrup ved Kongeaaen boede en Gang en Præst, der gik igen efter sin Død. Han gik altid langs ad Gangen og op til sin Studerstue. Enken var led af det, og saa spurgte hun Karlen Hans, hvordan det kunde være, for hun vidste ikke noget, hendes Mand havde gjort ondt i. Hans lovede, at han skulde nok se at faa det at vide. Om Aftenen stiller han sig saa op i Gangen med et Lagen over hans Hoved, og Gøngangeren kommer saa gaaende. „Er du ogsaa hedengangen?“ siger Præsten. „Jo, jeg er, Husbond“, siger han.“ „Saa kan du hjælpe mig med at tælle“. Han gik saa med ham ind i Studerværelset, og der tog han en Potte fuld af Penge frem. De begyndte saa at tælle. Kloffen slog et, uden at de var færdige, og Præsten bad Hans at komme igjen næste Nat. De mødtes da igen og talte nu færdig. „Du kan gjerne følge med nu, og ligge i samme Grav som jeg,“ sagde Præsten. Saa gik Hans med ham til Kirkegaarden. Da de gik forbi Taarnet, stod der en Stige op ad det, og Hans sprang da fra Præsten op paa Stigen, for der havde været Shaandværkere ved Taarnet. Saa gik Præsten og iamløde om sig og sagde: „Her begyndte han, der fuldendte han, her begyndte han, der fuldendte han, men hvor blev han af!“ Endelig da hans Tid var omme, maatte han gaa i sin Grav. Men Karlen blev siddende paa Stigen og kunde ikke slutte sig, eller turde gaa ned, før det blev Dag, og Shaandværkerne kom. Saa gik han ned, lagde Lagenet sammien og gik hjem. Han fortalte nu Præstekonen, hvad hendes Mand gik efter, og hvor Pengene laa, og hun blev derved rig, mens hun før havde været saa fattig, at hun havde maattet laane Penge til Mandens Begravelse.

(Ugel Dirik efter Fru Brodersen.)

Herremanden paa Trøjborg.

En Gang døde en Herremand paa Trøjborg Slot, og saa blev der saadan Uro paa Slottet. Hver Nat fra Kloffen tolv af og saa et Par Timer var der saadan Uro, saa ingen kunde være der. Men ingen Mennesker turde vove at undersøge den Sag, for de var jo bange. Nu var

der en gammel Røgter, som havde været der i mange Aar, og han tænkte en hel Del over det her. „Mon det ikke skulde være Herremanden, der gaar igjen“, sagde han til sig selv, han havde jo før hørt Snak om saadanne Gjengangere. „Vistnok er det en Stat, han gaar efter, og som ingen véd, hvor er.“ Nu spekulerede han paa, hvordan han skulde bære sig ad med at faa det opdaget. Han tog saa nogle Skillinger og lagde under en Sten udenfor sin Baasdør. Saa en Nat Klækken 11 tager han en Ble og hylter over sig, og saa rejser han af op til Bisby Kirke og lægger sig i Nærheden af Herremandens Grav. Af en Gang saa aabner den sig, og en hvid Skikkelse kommer derop af. Saa rejser Røgteren sig og saa gaar han hen til Gjengangeren. Han vender sig om til ham og siger: „Hvor vil du hen?“ — „Vi vil til Trøjborg,“ siger Røgteren, „æ har noget liggende der, som ingen véd, hvad er, og det vil æ hen og besøge.“ — „Vi skal ogsaa til Trøjborg,“ siger Gjengangeren. Saa rejser de af med hverandre, og de kommer til Gaarden og hen til Baasdøren. Der letter Røgteren Stenen op, og saa ligger der jo nogle saa Penge, som han giver sig saadan til at røre om i. „Hø!“ siger Gjengangeren, om det var noget at røre i, det Bar Skæpper. „Nej, da skal du komme med mig og se, hvad æ har at røre i.“ Altsaa rejser de af op paa Støttet. Der letter Gjengangeren en Flise op, og saa saa der Guld og Sølv i store, svære Mængder, hvor mange Penge der var, kunde Røgteren slet ikke tænke. Nu giver Gjengangeren sig til at røre i dem, og der var noget at at røre i. Da han har gjort det et lille Stød, se, saa lukker han Flisen af igjen, og saa er det ikke til at se, den var til at lukke op. Nu rejser de af med hverandre op til Bisby Kirke. Lav de kommer deryp, se saa holder Røgteren sig jo lidt tilbage og kommer ikke for nær hen til Herremandens Grav. Saa raaber Herremanden: „Natten den scerte lukker for mig Helsvedes Porte. Hvor bliver du af?“ siger han til Røgteren, og da han holder sig i Afstand, saa raaber den anden: „Du har narret mig,“ og dermed er han med en Gang forsvunden, han skulde jo ned til sin Tid. Saa rejste Røgteren af ud af Kirkegaarden, og nu tog han Bleen af sig. Han vidste nu, hvor Statten var, og om Morgenen fik han flere Folk til Hjælp, og de fik saa Stat-ten op. Det hørte jo Gudset til, men saa fik han en god Ducør, og fra den Dag var Gjengangeren væk. Siden den Tid har der aldrig været Spøgeri her paa Trøjborg Slot.

(E. I. Kristensen efter Karsten Strædder, Bisby.)

Hentet Kvittering i Hjelvede.

Der boede en Bonde her nede i den vesterste Gaard i Mollerup, og han skulde ned af Trøsborg og betale Herremanden sin Stal. Men da han kommer derned, da er Herren saa grov syg. Nu er der jo saadan en Ridesfoged, han tager imod Pengene, og han lover, at Kvitteringen den skulde nok komme, naar Herremanden blev rask. Men han døde kort eiter, og der kom ingen Kvittering. Saa kommer Sønnen hjem — han havde været paa en lang Rejse — og tager imod Gudsset og ser Bøgerne efter. Hvad der ikke var betalt efter dem, det blev saa krævet ind. En skjøn Dag faar Bonden i Mollerup et strengt Brev, om han vil være saa god inden den og den Tid at betale Statten. Saa gaar han derned, og han siger: saadan og saadan havde han betalt, men jil ikke Kvitteringen, over det hans Fader var syg. Ja, det var noget godt Snak, sagde Sønnen, saadan kunde de jo komme alle sammen og sige, han vilde have Pengene. „Det er det samme, æ betaler ikke den Regning,“ siger Bonden helt ærgerlig, „om æ saa skal hente Kvitteringen i Hjelvede ved Deres Fader, saa skal æ nok faa den.“ Ja, han skulde vare sig for, hvad han sagde. „Nej, det gjør æ ikke, og nu maa De have Farvel.“ Han gaar saa hjem og er ikke godt tilfreds, ior det var ikke nemt at komme til Hjelvede, det kunde han nok skjøne. Nok er det, han sadler sin Hest, og saa rider han af paa Lykke og Fromme. Han lader Hesten raade sig selv og vidste for Resten ikke, hvad han red efter. Allerbedst som han rider, kommer der en Mand til ham, og siger: „Æ tykker, du ser saa sørgmodig ud, hvad rider du egentlig efter?“ — Ja det kan jo sagt hjælpe, æ siger dig det.“ Jo, han kunde godt sige ham det. Saa fortæller han ogsaa, hvordan det har sig. „Ja, nu skal du bare ride og saa kommer du til en Port, der er gloende, der skal du binde din Hest, og saa skal du gaa ind. De vil nok komme og byde dig en Stol, men du maa passe paa ikke at sætte dig ned eller tage imod noget at spise, blot forlange din Kvittering, saa skal du nok faa Herremanden at se.“ Naa, han rider og kommer til Porten, binder Hesten og gaar ind. Straks byder de ham at sætte sig ned. „Nej, æ vil have Kvitteringen“, siger han. Saa giver Herremanden sig ogsaa til at skrive den, og han jaar den og putter den i Lommen. Men saa vidste han ikke mere af sig selv at sige. Om Morgen, da bliver han vaagen af, at hans Hest den rimmed, og saa kommer han til at se op, og da ligger han paa Herremandens Grav paa Kirkegaarden, og Hesten den staar bunden ved den østre Stette, der havde han selv bunden den. Nu kommer han først i Tanker om hans Æventyr og jøler ned i Lommen, og Kvitteringen er der. Saa tager han sin Hest, og rider hjem. Han sætter den ind, og saa gaar han ned til Herremand-

den. Her var Kvitteringen, om han kunde nu læse Skrift og vilde kende sig ved den. Jo, det maatte han tilstaa, det var rigtigt nok. „Men hoor har du faaet den?“ — „Ja, det maa æ tilstaa, æ har hent den i Helvede, som æ har sagt.“ — „Hj ja!“ siger Sønnen, „vil du love mig aldrig at fortælle det til noget Menneſte om min Fader, ſaa ſtaf din Gaard i Mollerup være fri for beſtandig for Skat og Byrde.“ Det blev den ogſaa, og den har aldrig ſiden ſvaret Skat til Trøjborg. Men det er lige godt ikke bleven dødt, ellers kunde æ ikke have fortalt det.

(E. L. Kriſtenſen efter Karſten Mathiſen, Biſbn.)

Jordtyv faar Fred.

Engang levede der hjemme i Arnum en Mand, ſom blev kaldt „æ Mand mæ æ rø Luu“, fordi han altid gik med en rød Hue paa Hovedet. Om ham fortalte min Bedſtemoder, at han havde ſtjaalet to Furer Jord fra ſin Nabo. Da han nu var død, kunde han ikke finde Ro i ſin Grav, men maatte hver Nat gaa frem og tilbage paa dette Stykke Jord. En Aften tog en Mand Rod til ſig og ſpurgte ham om, hvad han gik der og vogtede efter. „Jo,“ ſagde han, „dengang æ levede, ſtjal jeg to Furer Jord her, og nu kan jeg ikke ſaa Ro, før nogen lægger dem tilbage igen“. Næſte Dag ſørgede Manden for, at den gamle Uret blev gjort god igen, og Manden med den røde Hue er aldrig blevet ſet ſiden.

(Bejer Sørenſen, Nørboſling, efter Enke Maren Rothorſt, Arnum.)

Meneberne i Miſthufum.

Fra Miſthufum gaar der en Vej ind til Stjærbælt, og Beboerne der ſagde, at den tilhørte dem, men Folkene i Miſthufum ſagde, at det var deres. De blev da opfordrede til at ſvæрге paa, at den tilhørte dem, og Retshandlingen ſkulde foregaa netop paa Vejen. Der var 12 Beboere i alt, og de 11 gik hen for at ſvæрге, men den tolvte var ſyg og kunde derfor ikke komme med. De havde om Morgenen, da de gik hjemmefra, taget af deres egen Jord i deres Støvler og de ſpor da, at de ſtod paa deres egen Jord, og ſaa beholdt de Vejen. Men i Marts 1634 var der en ſtor Stormflod, ſom bortrev Gaardene, og alle Folkene druknede ſaa nær ſom en Pige, der ikke var tilſtede. Siden gik de 11 Beboere hver Nat paa den ſvorne Vej og ſang:

„Tolv vi var, og elleve vi ſvor,
og med hverandre til Helvede vi ſør.“

Saa en Nat, da Pigen laa og ſov — det var jo hende, der var iſteſt — da kom der en Mand ind til hende, og hun gjenkendte til hen-

des store Forstrækkelse hendes Fader. Han sagde med en hul Gravrøst: „Gaa ud i Verden og frels elleve Mennesker fra at tage sig selv af Dage, da kan du frelse os“. Det gjorde hun ogsaa, og nu kom de elleve Stiktelser til hende, helt hvidklædte, og sagde, at de havde jaaet No i deres Grav.

(E. L. Kristensen efter Laurits Christensen, Vesterende, Balslum. Bramming Efterføle.)

Kromanden i Stobby nedmanet.

I 1739 fandt en Fordeling Sted af Vejskifterne paa Løjt-Sønderstov-Bejen. Det gav Anledning til en Proces mellem Stobby og Løjtkirkeby. Stobby vandt Processen, saa den paagældende Vejskræning blev tildømt Løjtkirkeby til Vedligeholdelse. Det Stykke Vej blev saa ved hver Ende forsynet med et Led, som var anbragt paa Stenpæle. De er først borttagne ved Aaret 1880. Det østlige af disse Led kaldtes Skovleddet, og det Sted, hvor det har været, kaldes saadan den Dag i Dag. Den Sum, som Omkostningerne ved Processen løb op til, var saa stor, at Leddet herfor godt kunde være blevet lavet af Sølv og hængt i Guld. Da det omstridte Vejsstykke paa den ene Side for en stor Del er begrænset af Stobby Mark, skulde man ikke synes, at Løjtkirkeby med Rette kunde faa hele Bejen tildømt, hvis der ikke havde været Falskneri med i Spillet. Saa- dan skal den daværende Kromand i den danske Kro have haft med Processen at bestille og have forfalsket Altterne til Stade for sin egen By. Da han saa var død, havde han ingen Kro, og Folk, der ved Nattetid færdedes igjennem Trætteleddet, kunde se ham. Hjemme i Kroen kunde man ogsaa se ham sidde og blade i de forfalskede Altter. Da man ikke kunde holde ud at have ham der, henvendte man sig til Præsten Hr. Lorenz og bad ham staffe Spøgelset bort. Han var ikke ret glad ved at tage sig det paa, da han ikke var særlig dngtig i den sorte Kunst, men man lod ham ingen Kro, og han henvendte sig da om Hjælp til en Præst i et Sogn vester ude. Han kom saa til Hr. Lorenz, og det gjaldt nu om at finde et passende Sted at sætte ham ned paa. Det skulde da være i Mørkø lidt nord for Bjen. Da Klokkeren saa var 10 om Aftenen, ordrede Hr. Lorenz sin Karl til at gjøre Vognen istand og lægge bag i Vognen den spidse Pæl og Røllen, som laa henne i Loen. Da de saa skulde til at kjøre, sagde Hr. Lorenz til Jens: „Du maa ikke se dig tilbage, inden jeg nævner dit Naavn.“ Præsten satte sig saa i Vognen, og de kjørte hen til den danske Kro. Her gik de ind, efter at Hr. Lorenz havde befalet Karlen at tage det ene Baghjul af og lægge det op i Vognen. Jens tog Lundstikken ud og puttede den i Lommen, og Hjulet blev saa lagt op i

Bognen. Saa gik de ind, og henimod Midnat hørte han Trin paa Trappen, og straks efter sprang Præsterne op paa Bognen, en fra hver Side. Hr. Lorenz sagde i samme Øjeblik til Karlen: „Kjør nu til Mørksø!“ Det var slet ikke til at mærke, at Bognen manglede et Hjul. Gjenfærdet maatte nemlig bære Bognakslen. Da de kom til Stedet, skulde Karlen vende Bognen, for at han ikke skulde faa noget at se. Saa gav Præsterne sig i Lag med Kromanden, og Bognen sank nu ned. Hr. Lorenz tog først fat, men han kunde ikke mane ham længere ned end til Knæerne, uagtet Mudderet sløj saadan op paa Præsterne, at de blev helt tilsolede. Jens sad saa stiv som en Bind og saa lige ud. Nu tog den anden Præst fat, og efter faa Minutters Forløb gjorde han det i Stand og slog Pælen ned over Gengangeren. Saa kom Hr. Lorenz og bød Karlen sætte Hjulet paa igjen, og derefter kjørte de hjem. Siden var der Ro baade i Kroen og ved Trættstedet. Pælen i Mørksø har staaet paa sin Plads for ikke mange Aar siden, og Drengene morede sig tit med at rolle ved den for at høre ham sige dernede: „Rol op, rol op, rol bedre op!“ Siden den Tid har der ikke været rigtig Held ved den danske Kro.

(E. T. Kristensen efter Gaardejer J. H. Riis, Barsmark.)

Søloknappere-Johan.

Der stod en Pæl ude ved deres Mødding i en Gaard i Højer (Høver), og derunder var der en nedmanet, som de kaldte Søloknappere-Johan, for det han havde Søloknapper ned ad begge Sider i en lang Kamisol, som han gik i. Da Gaarden saa skulde ombygges, kom der en Kræftald til at staa just der, hvor Pælen var, og den maatte op. Men saa kunde de aldrig holde Kræet bunden i den Stald. De vagte ved det om Natten for at se, hvad det var, der slog det løs. Da var det Søloknappere-Johan, der slog Kræet af. Nu skulde han nedmanes igjen, og de tre Nabopræster, fra Højer og Emmerlev og Daler de var til Stede. Da Tiden kom, og det skulde ske, maatte der ingen lure; men saa var der en Mand der oore, han stod inde i et Hug ved en Port oppe ved Stalden og vilde lure. Nu havde Præsterne mere Arbejde med det, og de kunde ikke ret vel faa Bugt med Gengangeren. Han lod en af dem høre, om han ikke kunde huske, han havde stjaalet. So en Gang, svarede han, som ung Student havde han taget en Kage fra en Bod, hvor de handlede med Brød, for det han var sulten, men her havde han Betaling, og saa smed Præsten en Stilling til ham. Nu fik de Bugt med ham, men alle tre Præster tabte Mælet, saa ingen af dem kom til at prædike mere. Den Mand der stod uden til Berten og lurede, han fik ogsaa sin Betomst. Det var, ligesom en stal ham op i Fingeren med en Sjl, og han blev stidt af det, og kom hjem, og et Par Dage efter døde han.

(E. T. Kristensen efter Peder Lindet, Møgeltonder.)

Kromanden i Oldermorstof.

Oppe imellem Flensborg og Uabenraa ligger der en Kro, som kaldes Oldemorstof. Her bedede de altid med de store Hestekobler, der kom nede fra Jylland. En Aften kom der en Student til Kroen, han skulde til Flensborg og tage den sidste Eksamen, og saa vilde han nu være der om Natten. Da han havde faaet sin Aftenspise, forlangte han at komme i Seng. Men hen paa Natten blev han vækket ved at høre Brinften og Hestetrampen. Da var det en Drift Heste, der kom nær fra. Han kunde ikke falde i Søvn igjen, og han var jo ogsaa spændt paa den Eksamen. Det var kjønt maanelyst, og saa stod han op og gik ud. Da ser han, at Døren er oppe ind til Hestestalden, og saa er han noget nysgjerrig og gaar derind. Men der var ingen Mennesker der inde, for de Folk, der red med Hestene, var inde i Kroen at faa noget at leve af. Da kommer i det samme Kromanden derind. Studenten vilde ikke, at han skulde se ham, og saa putter han sig op ved et Par Heste. Kromanden tog nu Havren fra Krybberne, som Hestene skulde fodres med, og kom i Havrebingen igjen, og da han havde laaset den, gik han atter ud. De bedede i to Timer, og saa rejste de af igjen, men Hestene fik jo ikke noget at æde. I Morgenstunden kom der et Par Herrer kjørende til Kroen. Det var dem, der ejede Hestene, og de var vrede og stældte ud. Den ene sprang af Vognen og sagde til Kromanden, der kom ud til dem: „Du har ikke fodret mine Heste ordentlig. De har redet en lang Vej, og nu er der et Par af dem styrtet af Udmattelse.“ Ridknægten havde de med dem, og han laa bag i Vognen, for at han kunde høre, hvad Kromanden sagde. Da, han stod Stjlden over paa Ridknægten og sagde, at det ikke var hans Skyld, hvis Hestene ikke var blevet fodrede ordentlig, og han belagde sine Ord saa godt, at Herrerne troede ham og gav sig til at piste Ridknægten helt hntelig, og saa smed de ham atter op i Vognen og kjørte til Flensborg. Kromanden stod i Porten og saa efter dem, og da var Studenten kommen op og havde set det hele. Han stod nu bagved og sagde: „Hvordan kunde du dog gøre det!“ Kromanden blev betuttet og sagde: „Se du kommer afsted, hvor du er kommen fra!“ Da siger Studenten: „Den Skyld du der har begaaet, faar du ikke Ro for i din Grav!“ — „Det kan og være det samme!“ siger Kromanden, „æ ønsker netop at være evig i den her Kro.“ Saa drog Studenten af og kom til Flensborg og tog hans Eksamen. Men 14 Dage efter blev Kromanden syg og døde. Natten efter hans Død blev der saadan et Spektakel i Kroen, saa det var gruelig, og saadan blev det ved hver Nat, saa længe han laa lig. Det begyndte gerne i Stalden, og det gik og vraadte i Krybberne for Hestene. Naar saa den Døde havde søgt dem rigtig igennem og havde forestillet at

smide Haare i Haareklassen, saa gif han ind i Stjænkstuen og gav sig til at rasle med Pengene i Pengestuffen. Derefter gif han ud af Stalden igjen og begyndte at strabe, og saadan blev det ved hver Nat, til Kl. slog 12. Nu mente Enken jo, hun vilde saa No, naar han kom i Jorden, men saa blev det meget værre. Han færdedes nu baade i Kræftald og runden om, og Staldkarlen kunde ikke holde ud at være i Stalden mere og sagde sin Plads op. Saa er det hun henvender sig til Præsten og vil have ham til at hjælpe. Han kom jo ogsaa om Aftenen og læste for Gjengangeren, men kunde intet stille op med ham, for han var for svag i Guds Ord. Gjengangeren læste saadan op for ham i Stedet, og saa blev der sendt Bud efter Præsten i Bøv. Men han kunde heller ikke og var ogsaa lammet. Imidlertid var den unge Student bleven Præst paa den anden Side af Flensborg, og han kunde ikke saa No om Natten, han hørte ligesom en Røst sige: „Drag af til Oldemorstoft Kro, dine Venner er i Nød.“ Han troede, det var en Drøm og lagde sig til at sove igjen. Men da det havde gjentaget sig tre Gange, saa kaldte han paa Karlen og befalede ham at spænde for og tjære. Det var nu langt ud paa Aftenen. Da han var kommet til Kroen og kommer ind i Stalden, saa staar Kromanden der, og Præsterne stod hver i deres Krog og var lammede, og Sveden drap ned af dem. Saa begyndte den unge Præst at læse, men han maatte læse gruelig længe, inden Manden kunde blive vist fra de andre over paa ham, og det var jo dog den, han skulde snakke med. Da saa Kromanden fik Blikket vendt paa ham, saa var de andre frelst og slap væk. Saa siger Kromanden: „Naa, din Stodder, tror du, du kan saa Bugt med mig?“ — „Ja, det tror jeg“, siger Præsten. — Nej, det kan du ikke, for du er en stor Synder. — „Ja, hvad da?“ — „Jo, du har stjaalet.“ — „Ja, du har Ret, æ har stjaalet et Hvedebrød fra en Bagerbutik, for æ var sulten, men Haret efter kom æ tilbage og betalte Bageren igjen, saa han vidste ikke af det, og saa bad æ Vorherre om Forladelse, og nu er den Synd tilgivet.“ Præsten blev saa ved at læse, og nu begyndte Kromanden at synke. „Ja, du faar lige godt ikke Magt endnu“, siger han, for du har gjort en stor Synd til.“ — „Hvad da?“ — „Jo, du har kysset en Pige i Guds Hus.“ — „Ja det har æ“, siger han, „men det var ingen Synd, for den Pige havde fornærmet mig gruelig først, og da æ var færdig, faldt hun paa Knæ og bad om Forladelse, og saa sagde hun til mig, te æ skulde give hende et Kys til Bevis paa, æ havde tilgivet hende. Det gjorde æ saa, og det var ingen Synd.“ Saa kunde Kromanden ikke mere, og han blev ved at synke, og Præsten læste, og han sank i til Armhullerne, men saa kunde han ikke saa ham længere ned. Saa hyllede de en Robbertedel over ham, og der blev saa muret

over den. Den Kjedel skal staa i Stalden den Dag i Dag. Der er saan et Indhug i Muren, og der staar den. Fra den Tid blev der Ro i Kroen. Der fortællles nu ogsaa, at den Kromand var saa meget en Sturk og skulde have gjort saa meget ondt i hans Dage.

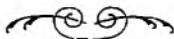
(E. I. Kristensen efter Kristian Klavsen, Brændstrup Mark, der igen har Sagnet fra en gl. Kone Else Marie Thomsen, Gabøl Hebe.)

Det er muligt, at Else Marie Thomsen igen har Sagnet fra Fr. Fischer: Slesvigske Folkesagn [3. Udg. 1890 S. 184—195] men er det Tilfældet, har Ummuefortællerne med stort Held faaet fat i den ægte folkelige Kærne i Fischers ret vidtløftige novellistiske Udpunktning af Folkesagnet. Kendes det udmærkede Træk med Kysset i Kirken andetsteds fra?

Pines Made.

Fjølstrup By har ligget i en lang Rad langs med Bækken, og i samme Rad ligger et mindre Sted, som vistnok forhen har været en lille Gaard. Her boede en Mand, de kaldte Pines, og han var saa grov gjer- rig. Han havde regnet ud, at han kunde leve af hans Gaard hele Aaret saa nær som 8 Dage. De Dage skulde han altsaa sulte, og saa tykte han, han vilde tage dem allerførst og tage dem paa en Gang. Men han kunde ikke holde det ud mere end de 7 Dage, og saa døde han. Nu maatte han jo ikke komme paa Kirkegaarden som andre kristne Menneſter, da han paa en Maade var Selomorder, og saa blev han lagt paa en Vogn, og der blev spændt et Par Stude for den. Hvor de saa standfede, skulde han begraves. De blev standende midt oppe paa den søndre Vej, og der kunde de jo ikke godt have ham begravet, hvorfor de jog paa Studene igjen, og saa gif de ned lige midt i det Kobbel lige for. Der blev han saa begravet, og det kaldes endnu Pines Maaj (Made). For en Del Aar siden spøgte det meget der, og som Dreng var a saa ræd for at komme ad den Vej om Aftenen og gif og stottede derned i Kobbelet, naar a endelig skulde deromad.

(E. I. Kristensen efter Simon From, Fjølstrup.)

Toll doss kost.

»Ja, med saandhed kaan en sej,
te en skuld' da helle fø'
gi sej te aa rens aa fej
faa sin ejn, end aand'res dø'.

Men aa fej faasteæ æ godt
en faa aand'res dø' hæ lost,
særle da, næ en hæ faat
te sit brug saa billig kost.«

Saant omtrent begyndt Jøn Kok,
da en rejsind*) gik fæbi,
jen ow dem I kinne nok,
dæ va bløwn saa tysk i e kfi.

Aa som no hans ue**) foldt,
vel æ gi jæ dem egen,
faa æ howse godt e olt,
strass æ dengang skrow e nen.

»Ja, no skal do véd' e gro'nd,
hvoftaa ej han kam hæind,«
so' Jøn Kok, den gammel boen,
dæ va dansk i sjæl aa sind.

»De va netop i den tid,
da di kæmpe om Verdun,
te han kam hæind, faa si,
han vild' sæl' miæ kost ow lyng.

*) Handelsrejsende. **) Ord.

Aa saa snakke vi da fœst
baade saant om vind aa væ',
hvont e hær mun stov i øst,
aa om prise o e klæd'.

Om hvo dyet de va aa low
da faa smaafolk i e staj,
hvo, da endle han fæk brøw
frø sin søn, han va bløwen glaj.

Aa æ saael ham saa en ost,
æ faastow nok de va knap.
Men om it æ træing te kost —
endle ud ow ham de slap.

Nej, æ ho da ingen brugg
faa hans kost, te hanf æ so',
da vi it skuld' fej aa lugg
brøga*) en tidlang eno.

Men kam sine**) han faabi,
saa kund' han jaa godt kom faa.
Skont han so', te med e tid
steg di, vild' æ ingen haa.

Aa vaa snak bløw ved e kri',
hvad om den vi saa'nt kund' sej —
om den sna't vild' væ faabi —
olt folk vint jaa kun o frej.

Do' so' æ, fo' end te hø'st
kaan vi sikket it fo frej.
Han faasikre med e fo'st
mud Paris di va' o vej.

Aa saa skuld' e frej nok kom!
Men da gik æ sna't faa vidt,
faa æ vild' nok verre om,
te Verdun den fæk di it.

*) Stenbrolagets Gaardsplads.

**) Senere hen.

Aa næ it di fæk Verdun,
no'j di helle it Paris,
sjell om han sat kost ow lyng
ind emud, vild' han faalis.

Aa saa kam vi i dispyt.
beghe vild' vi jaa væ klo'g.
Men saa seje hæn, te nyt
skal do høæ om en o'g.

Do skal sie, æ fæ ret,
aa hvis dø vel sæt e ost,
ja, saa vel æ da nok sæt —
allemindst en — toll doss*) kost.

Aa dem skal æ strass^s dej økek,
næ den fo'st di it hæ te'n.
Aa saa stow han op aa gik,
aa so' flot: „Auf wiedersehn!“

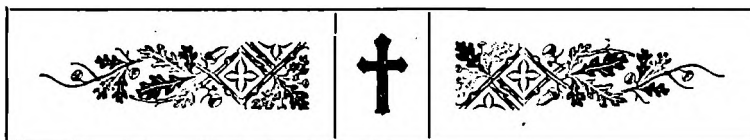
Men Verdun den fæk di it
lisaaledt som æ min kost,
aa æ hæ no vinte' tit
o betalling faa min ost.

Æ aa spø ham hæ i sind,
skuld' æ træf' ham o e vej,
elle han skuld' kom hæ ind,
om Verdun di sna't skuld tej?«

Martin N. Hansen.

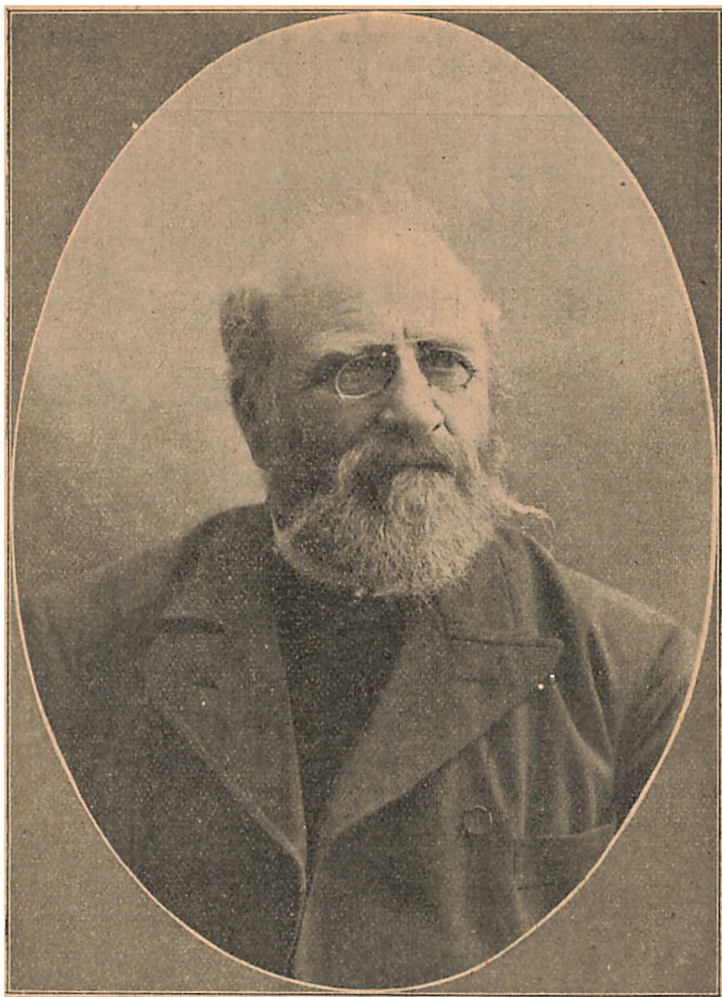
*) Dusin.

J. N. H. Skrumsager.

Uden at være Sønderjyde af Fødsel blev Skrumsager dog ganske en Sønderjydernes Mand. Han var fra Skrumsagergaard lige sønden for Ringkøbing Fjord, men kom allerede i 18- Aarsalderen paa Rødding Højskole (1859). 20 Aar gammel blev han Forvalter paa Bejstrupgaard hos den bekendte H. D. Kloppenborg i Københoved. Skrumsager blev hemmelig forlovet med Kloppenborgs Datter, Ane Marie, og da hendes Fader satte sig imod Partiet, bortførte Skrumsager sin Kone. De blev viet i Arrild sidst i Jan. 1866, og Kloppenborg kom for sent til at forhindre det. Skrumsager købte en Gaard i Københoved ved Siden af sin Svigerfaders, og der var visse Vanskeligheder med at faa Kloppenborg forsonet, men Krüger og Cornelius Appel mæglede, og da den anden Søn i det lykkelige Ægteskab blev opnævnt efter Bestefaderen, kom Forsoningen dog.

Skrumsagers Betydning bestemtes dels af den Plads, han kom paa, dels af det stovte i hans Ydre og hans Karakter. Kun faa kunde indgyde Respekt som han, og desuden sad han inde med en stor Tro og Arbejdsøve. Allerstørst Betydning fik han som Husfader i et Hjem, der allerede fra gamle Kloppenborgs Tid var Samlingssted ikke blot for Pastor Svejstrups Menighed, der blev Stammen i den senere Rødding Primenighed, men et Punkt, hvor gode Mænd fra begge Sider af Kongeaen traf sammen, og hvor der lagdes mange Planer. Efterhånden fik Skrumsager mange Tillidshverv. Han blev Formand for Frøs- og Kalvslund Herreders Sparekasse i Rødding, hvor han styrede med en særdeles fast Haand, Medlem af Haderslev Kredsdag i 23 Aar og en Tid Formand for Nordslesvigsk Vælgerforening. Den gamle danske

J. N. H. Skrumsager.

Bogsamling i Københoved, stiftet af Lærer Frydendahl, viede han betydlig Interesse og Omsorg, og han var næsten selvskrevet som Medlem af Sprogforeningens Tilsynsraad. Derved fik han ogsaa med

Sprogforeningens Almanak at gøre, og lige fra dens første Aargang 1894 til 1914 stod han som Medudgiver. Dette Hverv tog han sig meget af, og Almanakken har i Aarenes Løb bragt en Mængde Biografier, skrevne af ham. Han veg heller ikke tilbage for den novellistiske Form, og kom godt fra sine Forsøg, om end han ikke opnaaede Forfatterrang, hvad han da heller ikke gjorde Krav paa. Indenfor Frimenigheden var Skrumsager en ledende Mand saavel som paa Rødding Højskolegaard. Ved gamle Kloppenborgs Død var Bejstrupgaard gaaet i Arv til Skrumsagers ældste Søn, nuværende Landstingsmand H. D. Kloppenborg Skrumsager, og den bestyredes af hans Fader indtil den unge Bjer var vendt hjem fra sine Militæraar i Berlin og kunde overtage den selv. Toftlundgaard, der ejedes af L. Kaltoft, erhvervedes senere af Skrumsager, som overdrog den til en anden af Sønerne, og Slægten var allerede ved sine Besiddelser — ogsaa ved sin Dygtighed — kraftig i Sognet. Egentlig Sognekonge blev Skrumsager dog ikke i Skrave, dertil var der for store Modsætninger mellem andre Mænd i Sognet og ham, men hans Periferi laa ligesom lidt længere ude. Da de store Brydninger mellem Flensborggruppen og den nordsløviske Gruppe stillede Skrumsager og hans to gaardejende Søner paa den ene Side og det langt overvejende Flertal af Egnens Beboere paa den anden Side, holdt Folk i Sognet saavidt muligt den gamle Skrumsager udenfor Kampen. Ham vilde man ikke drøge imod, det var han lidt for god og gammel til.

Da Skrumsager i 1895 mistede sin første Hustru, var det et haardt Slag for ham. Han fik dog Lykke til at bygge Hjemmet op igen, idet han giftede sig 1899 med en Dame fra hans Hjemegn, Laura Buck, som mildnede hans sidste Dage, da Sygdom og Svæghed mere og mere hjemsøgte den forud saa kæmpestærke Mand, der dog havde haft den Glæde at opleve Genforeningen Aaret i Forvejen, ved hvilken Lejlighed han udnævntes til Kommandør af Danebrog af 2. Grad.

Skrumsager døde Torsdag den 6. Jan. 1921 og begravedes paa Skrave Kirkegaard Onsdag den 12. Jan. under uhyre Deltagelse fra de mange, der skyldte ham og hans Hjem Tak gennem Aarenes Løb.

P. E.

Tre Mænd fra Københoved.

P. M. Schmidt.

P. M. Schmidt i Københoved, kendt over hele Sønderjylland under Navnet Pe' Smej, var en af de lykkelige, der før sin Død naaede at se Kampens Maal bliye til Virkelighed, men ikke oplevede den bitreste Del af Grænsestriden.

Pe' Smej var født i Københoved den 4. Juli 1840, men da han hjemførte sin Hustru, Kirsten Marie, f. Gram, (en Søster til Dyrlæge Gram), var det først til Ejendommen »Blæsbjerg« i Langetved Skov, hvor han boede nogle faa Aar. Pe' Smej, der aldrig havde været Soldat eller opholdt sig længere Tid udenfor sin Fødeby, som han altid følte

sig stærkt knyttet til, mindedes disse Aar som et Ophold i »Udlændigheden«. I Efteraaret 1870 overtog han et til sit Barndomshjem hørende Jordstykke ved Københoved Skov, hvorpaa der i Sommerens Løb var blevet opført de nødvendige Bygninger.

Indenfor Skrave Sogn nød Pe' Smej altid stor Anseelse for sin retlinede Karakter, sin Omhu for alt, hvad han havde med at gøre og — ikke mindst — for sit varme, aabne Sind og fortræffelige Humør, der ligefrem kunde læses paa de mange Smilerynker i hans Ansigt, skønt Livets Sorger heller ikke gik ham forbi.

Indenfor Sognet betroede man ham i mange Aar Formandspladsen i Mejeriet, og udenfor Sognet var det navnlig Formandspladsen i Mejeriforeningen for Nordslesvig, der befæstede hans Ry. Naar denne store Forening, der ved Krigens Udbrud 1914 omfattede henved 100 af de 133 Andels- og 12 Fællesmejerier, der ligger nordfor Flensborg—Tønder-Linjen, havde Held til at udføre et stort og frugtbringende Arbejde i Mejeribrugets Tjeneste i vor snævrere Hjemegn, saa skyldes dette i ret betydelig Grad ikke blot Pe' Smejs Flid og Ihærdighed, men ogsaa hans Evne til at holde andre Kræfter sammen i fælles Virken.

Over Gaarddøren i hans Hjem stod med Rødt paa Hvidt »Vi ere Danske og ville vedblive at være Danske«. Dette Valgsprog kunde ikke ses af Folk udenfor selve Gaarden, men Rygtet om, at det stod der, bredte sig, vel sagtens takket være Hjemmetyskere, til de tyske Myndigheder, der bød, at Indskriften skulde fjernes. Pe' Smej slap over dette ved at dække Indskriften med nogle Brædder. I Krigsaarene kneb det ofte for Pe' Smej med at holde sin Mening skjult i sit Bryst. Det fortælles om ham, at han ved et Møde i Vojens kort efter Krigens Udbrud maatte have Luft for sin Mening og sagde: »Jeg gaar helst hverken til Høkers eller til Smeds for ikke at komme til at sige noget, men det er vist, at jeg ønsker, at Tyskerne maa faa det, de har fortjent!« Man saa sig forfærdet om, thi det var jo farligt i disse Dage at tale saaledes, men det gik heldigvis godt. Kun paalidelige Folk havde været til Stede. Medens Skrumsagers Helbred ikke tillod ham at rejse til det store Møde paa »Folkehjem« 17. November 1918, var Pe' Smej med, og efter at være vendt tilbage, aflagde han i Skrumsagers Dagligstue sin glædestraalende Beretning: »Og vi s a n g, vi s a n g, Du skulde have hørt, som vi s a n g !« Det var Lykkens Top i Pe' Smejs Liv, som det har været det i saa mange Tusinde Hjerter.

Tre Maaneder efter, den 17. Februar 1919, var hans Dages Tal slut. Løbet var, for ham fuldendt.

P. E.

Dyrlæge J. J. Gram.

Mun kan ikke sige, at Møllebygger Hans Petersen Gram i Over-Lert forkælede sine Børn. De maatte tidligt op om Morgen. Allerede Kl. 6 og før maatte de ud i Stalden — der var 32 Kreaturer og 4 Heste — og røgte. Først naar det var besørget, fik de Davre og saa afsted til Skole, først i Lert, senere i den nye Skole i Over-Lert, bygget for fem Sognes Udflyttere, der hidtil havde haft en uhyre lang Skolevej. Læreren, Madsen, der fik Kosten hos Møllebygger Gram, saa sig glad i den ene af Drengene, Jes, der ikke var som de andre Dreng. Han gik saa stille omkring, men var særlig begavet

og samvittighedsfuld. Altsaa maatte han vel, mente Madsen, ligesom Moderen Anne Marie f. Dall, være mest egnet til Skolelærer. Det kneb lidt med at overtale Drengen, thi han havde ingen Lyst til Pædagogiken, men Lærer Madsen tog fat efter Drengens Konfirmation med at forberede ham, og saa kom han til Optægselsprøve paa Jelling Seminarium og — dumpede.

Nu gik der et Par Aar. Jes var en kortere Tid Lærer i Grønnebæk og hjalp iøvrigt en Broder Frits, der var Købmand. Under et Ophoid paa Rødding Højskole blev han paavirket af Læreren Dyrlæge Fenger, og kom i Tanker om, at han vilde til København og læse til Dyrlæge. Jes tog fat med en saadan Kraft, at han tog Optægselsprøven (Præliminæreksamen) paa $\frac{1}{2}$ Aar og senere Afgangseksamen med 1. Karakter og Udmærkelse, og endda sparede han et halvt Aar i Uddannelses-tiden.

Nu da han var kommen paa sin rette Hylde, gik det ikke som i Jelling, hvor Lysten manglede, men Lærer blev han paa en Maade alligevel, thi i et Par Aar var Gram Lærer ved Landboskolen i Lyngby og nedsatte sig derefter paa Ellelund vesten for Langetved. Han fik hurtigt en Praksis. Efter at Morbroderen, den fra Skibelundselskabets Dannelselse bekendte Claus Dall, var død fra sin Gaard, overtoges denne af Dyrlægens Broder Jens Peter Gram, men der skete da en Byttehandel, hvorved Dyrlægen kom til at eje denne Gaard, der nu ejes af Sønnen, Folketingsmand Mads Gram.

Dyrlæge Gram fik efterhaanden en stor Virkekreds baade sønden og norden for Kongeaaen, og han var baade dygtig og praktisk i sit Fag. Og samtidig med, at Dyrlæge Gram fik et udmærket Lov paa sig i sit Fag, kom Folk til at holde af denne sindige, paalidelige Mand, der dog baade havde Lune og Ord, naar de skulde til, endog til at holde Foredrag, f. Eks. i »Den nordslesvigske Landbøforening«, hvor han talte om Emner fra sit Fag som Dyrlæge, men ogsaa ved Lejlighed optraadte som en stærk Støtte for Mejeriforeningen. I Landbøforeningen var Dyrlæge Gram fra 1889 Næstformand, han var Medstifter af Skrave Andelsmejeri, og han stod længe bagved Sognets store Husflidsforening. I en Aarrække virkede Gram for Sygeplejesagen hjemme og ude, ligesom han gav Stødet til og tog livlig Del i Forarbejderne til Oprettelse af et Helsehjem for kirtelsvage Børn. Da Dyrlægen i 1911 fyldte 70 Aar — han var født 29. August 1841 — fejredes han i Skrave Forsamlingshus af en udvalgt Kreds af sine Venner — Forsamlingshuset kunde kun rumme et Par Hundrede Mennesker. Fra Beboere i en vid Omkreds overrakte der ham en trykt Adresse, der bar 417 Underskrifter og var holdt i de hjerteligste Ord. Med Adressen fulgte en Gave paa 1500 Mark i Guld. Sognets selskabelige Forening, som Dyrlægen altid var Sjælen i, og hvor han ledede et flittigt Dilettanthold, skænkede ham et svært Sølvkrus, og Husflidsforeningen overrakte ham en Afstøbning af Billedhugger Steins »Ydun« med Foryngelsens Æbler — en smuk Hentydning til, at Dyrlægen havde været ung med de unge, og at de inderligt ønskede at beholde ham som Vejleder i deres Lag. Ved denne Lejlighed blev der sagt meget om Dyrlægen, men det bedste og mest rammende blev sagt af den Mand, der fremhævede hans store Betydning til Opretholdelse af Lige vægten i Københoved, der jo i en Aarrække var berømt for sine mange særprægede og indflydelsesrige Mænd. Dyrlægen var en Diplomat, der i det stille betød saare meget som Regulator, det vil enhver sande, der kendte Sognet og ham. Han var en god dansk Mand i al sin Færd; og han søgte aldrig at trænge sig frem til Stillinger, som hans Begavelse i Virkeligheden gav ham den største Adkomst til.

Hvilken Nordslesviger har ikke tænkt om denne eller hin, han har holdt af: Blot de dog havde oplevet Genforeningen med Danmark. Vedmodigt er det, at det ikke skulde times Dyrlæge Gram, der allerede 10. April 1917 lukkede sine Øjne. Hans Minderne hører hjemme i Sprogforeningens Almanak, selv om den paa Grund af Forholdene i 1917 kom der sent.

P. E.

Chr. Lund

afgik ved Døden 10. Juli 1919. En af Plantningssagens og Husflidens varmeste Venner gik dermed bort.

Chr. Lund var født 4. Dec. 1840 og tilhørte en Slægt, der i alt Fald siden 1723 har været i Københoved. Den dygtige Lærer i Byen, Fryden-dahl, lagde hos Chr. Lund en Grund til senere selverhvervet Kundskab, thi trods al Lyst lykkedes det ham ikke at komme paa Rødding Høj-skole. I 1868 overtog han Fæde-rens Gaard, som han drev udmær-ket. Men ved Siden af havde han mange Interesser. Først spillede han en stor Rolle med Hensyn til Gennemførelsen af Ængvanding-sagen (Skodborg-Københoved Æng-forening). Fra 1876—90 var han Formand for Skrave Sogns Hus-

flidsforening, der arbejdede sammen med 6 andre Husflidsforeninger og arrangerede store Udstillinger i Rødding. Gennem mange Aar var han Formand for Plantningsforeningen for Københoved og Krogstrup. Om Husflidsagen og om Plantningssagen holdt Chr. Lund en Mængde Fo-redrag baade syd- og nordfor Kongeaen, men ogsaa talrige nationale Foredrag holdt han i mange Aar rundt omkring i Danmark, en Tid lang sammen med P. Skau, Bukshave. I 1895 var der paa et Møde i Vam-drup nedsat et Udvalg til Indsamling af en Hædersgave til Gustav Johannsen. Chr. Lund, der var Medlem af Indsamlingskomiteen, fik i Anledning af Indsamlingen en stor Bøde for ulovlig Kollékt ved Lands-retten i Flensborg (30. Dec. 1898, stadfæstet ved Kammerretten i Ber-lin 23. Marts 1899). — Chr. Lund havde mange andre Interesser, saale-des for Oldsager og gamle Ting. Da han i 1890 paa Grund af en svær Sygdom maatte frasige sig offentlige Bestillinger, nedlagde han ikke mindre end 15 offentlige Tillidshverv, deriblandt Hvervet som Kirke-ældste, som Bestyrelsesmedlem i Fros og Kalvslund Herreders Sparekas-se i Rødding, som Bestyrelsesmedlem i »Penningsparekassen« i Rødding og som Tillidsmand for Vælgerforeningen foruden en Del kommunale Hverv. Han fortjener et smukt Minde i Sprogforeningens Almanak. Billedet, som ledsager denne lille Skildring, er taget faa Aar før Kri-gen og ligner udmærket.

P. E.

To Brødre.

J. C. Hansen, Rødding.

Ingen Egn i Sønderjylland var saa rig paa Førere som Røddingegnen. Men i de sidste Par Aar har Døden gjort en rig Høst blandt Foregangsmændene i det ideelle Hjørne.

En Særstilling blandt Egnens Førere indtog Jens Carl Hansen i Rødding. Han var noget for sig, en ejendommelig og mærkelig sammensat Natur. Af Fødsel og Opdragelse Bonde havde han forsøgt sig i mange Slags Haandteringer og set sig viden om i Verden. Han var i Besiddelse af et kraftigt Initiativ, Kløgt og Snille og en levende

Sans for Fremskridt, navnlig paa det tekniske Omraade, og han gav sig dristig i Kast med Opgaver, der krævede Forudsætninger, som ellers kun Fagmænd raadede over.

Men denne udadvendte, rastløse Virketrang var kun den ene Side af Manden. Den anden Side var der ikke saa mange, der blev var; for han var ikke af dem, der bar Hjerter paa Læberne. Hans Sjæl havde dybe Strengte, en næsten blufærdig Pinhed og en sjælden Trofasthed.

Vor Folkesag havde en trofast Ven i Jens Carl Hansen. I store Forsamlinger tav han, men i det stille Arbejde i Forsamlingshuset var han en bærende Kraft og ved politiske Valg en glimrende Agitator. I større Kredse var hans Navn næppe nok kendt, men paa sin Egn var han en Fører baade i det kommunale Liv og i det nationale Arbejde.

Da Krigen udbrød, blev Jens Carl Hansen arresteret af Amtsforsøgeren i Rødding og sammen med andre politiske Fanger fra Haderslev Amt sendt til Dænholm ved Stralsund. Men han oplevede den store Dag, da Fremmedherredømmets Lænker brast, og han fik den personlige Oprijsning — sammen med en Fængselskammerat — at sætte Amtsforsøgeren fra Bestillingen og selv overtage hans Embede.

Nu er han gaaet bort, og det kendes, at hans Plads staar tom.

P. A. Callo.

H. P. Hansen, Hjerting.

Med H. P. Hansen, der døde den 22. Februar 1921, gik en af de betydelige Mænd, der her paa Egnen stod fremmest i Kampen for vor Folkesag, bort. Han var født den 24. Maj 1865 og var en lygtig og kundskabsrig Mand, som var god at spørge til Raads. Særlig staar de mange Unge, som kom i nærmere Berøring med ham, i dyb Taknemmelighedsgæld til ham. Han forstod at vække Interessen hos dem, baade for deres Gerning og for alle de Spørgsmaal, der kom frem i Tiden. Enhver god Sag var han med at bære frem, og han havde altid et godt Ord at bringe ved enhver given Lejlighed.

Han, paa hvis Mark Forsamlingshuset i Hjerting kom til at ligge, var en af dem, der drog det største Læs, da Huset skulde bygges, lige som han ogsaa gjorde et stort Arbejde for, at der i Forsamlingshuset altid var noget godt at samles om.

Mange er de Tældshverv, der i Tidens Lob er bleven ham betroet, og alsidig interesseret, som han var, har han kunnet røgte dem alle paa bedste Maade. Som Medlem af Rødding Frimenighed blev han

valgt ind i Menighedsudvalget. Endvidere var han Tillidsmand i Vælgerforeningen. I en Aarrække var han Kredsdagsmand og Formand for Hagelskadeforsikringsforeningen for Nordslesvig.

At der ogsaa i Fremtiden under de nye og lykkeligere Forhold var Brug for hans Kundskab og store Evner, fremgaar af, at han af

H. P. Hansen, Hjerding.

Finansministeriet blev udnævnt til Vurderingsformand for Rødding Skyldkreds, et omfattende Arbejde, som havde hele hans Interesse, men som han kun lige fik paabegyndt, da han alt for tidlig blev kaldt bort fra sit Hjem og sin store Virksomhed.

Ære være hans Minde iblandt os.

Nis Gundesen.

Jacob Jensen, Gøllinggaard.

De to Brødre Jørgen og Jacob Jensen fra Snøgbæk var begge dygtige og fremragende Landmænd.

Jørgen Jensen var Banebryderen. Han overtog Fødegaarden i Snøgbæk, anlagde et af vore første Mejerier, slog tidlig ind paa Svi-

neavl i stor Stil, kastede sig derpaa især over Frøavl, og efter at have købt Saksgaard i Ulkebøl Sogn paa Als, tillige over Havebrug. Gnistrende af Energi var han utrættelig i at søge nye Veje. Alle Grene af hans Landbrug var ikke lige lønnende. Nu og da slog kostbare

Forsøg fejl. Men altid virkelysten kastede han sig Dagen efter over nye Opgaver.

Jacob Jensen var Økonom. Med aarvaagen Interesse fulgte han Broderens Bedrift. Men han gav sig Tid til at veje og vrage. Støt og sindig af Naturen afventede han roligt Resultaterne af Jørgens mange Forsøg. Med skarpt Blik for, hvad der betalte sig, slog han ikke ind paa nye Veje, før han var sikker paa, at det lønnede sig. Men saa kunde han ogsaa være snar i Vendingen. Og naar Jacob slog ind paa den Vej, Jørgen havde vist, kunde andre trygt følge. Saa skulde det nye nok være rentabelt.

Jacob Jensen er født i Snogbuk i Sundeved den 4. Maj 1852. Efter at have ophæret i 1870 opholdt han sig et Par Aar i Kongeriget, vendte derpaa tilbage til sin Fødegård, hvor han blev, til han i Dec. 1880 fik Gøllinggaard i Forpagtning. Efter 12 Aars Forløb overtog han Gaarden med tilhørende Teglværk for egen Regning. Dertil købte han endnu sammen med Broderen et Teglværk ved Bottrupskov, som han senere overtog som Selvejendom. Baade Gaarden og Teglværkerne drev han med megen Dygtighed.

Mens Jørgen Jensen efter at have været preussisk Statsborger i over tredive Aar under Køllerpolitikken blev lavet til Optant og dermed tvungen til at nedlægge en Del Tillidshverv og holde sig passiv i den nationale Kamp, var Jacob Jensen efter Bismarcks Tilbagetræden bleven naturaliseret som preussisk Statsborger, og det offentlige Liv lagde nu snart stærkt Beslag paa ham. Han fik hurtigt mange Tillidshverv i By, Sogn og Amt saavel som indenfor vore store økonomiske og nationale Organisationer. Han havde bl. a. Sæde i »Hejmdal«s Tilsynsraad og var som Medlem af Vælgerforeningens Tilsynsraad med til at træffe de afgørende Beslutninger, da vor nye Grænse blev sat. Jacob Jensen var ikke blot en dygtig Landmand, men i det hele kyn- dig og indsigtfuld i økonomiske Spørgsmaal, varmtfølende og offer- villig overfor den danske Sag, samvittighedsfuld og tro i al sin Gerning.

Juleaftensdag 1920 havde Jacob Jensen den store Sorg at miste sin Hustru. Det tog haardt paa ham. Et Par Dage efter døde han uventet, ramt af et Hjerteslag. Og under megen Deltagelse jordfæstede Ægteparret i en Fællesgrav paa Svenstrup Kirkegaard.

H. P. H.

N. H. Smidt, Søbækled.

Blandt de mange gode danske Mænd i det ideelle Hjørne, som under og efter Krigen har lukket deres Øjne, var ogsaa Niels Smidt, Søbækled.

Han var født i Skovlund den 17. August 1854. Baae hans Fader og Bedstefader havde været Smede, og skønt han havde Lyst til at blive Dyrlæge, maatte han efter Faderens Ønske vælge Familiens Haandværk. 1883 overtog han Gaarden med Smedien i Søbækled, og indtil 1908 var Haandværket hans Hovednæringsvej, men han havde hele Tiden stærk Interesse for Landbruget, hvor han blev en Foregangsmand blandt de første. Hvad der kom frem af nyt, var Niels Smidt

rede til at prøve, og han veldrevne Gaard udvidedes i Tidens Løb til det dobbelte Areal.

Et virksomt Liv afsiittedes med Niels Smidts Død, og hans Evner toges stærkt i Brug, især i kommunalpolitisk Henseende. I en meget lang Aarrække var han Medlem af Kommuneraadet. Han blev i sin Tid valgt til Kirkeældste i Lintrup Sogn, men sluttede sig senere til Frimenigheden i Rødling, hvor han blev Medlem af Menighedsraadet. Da Forsamlingshuset i Fodingbro, der havde sit Virkeomraade ligesaa vel syd- som nordfor Kongeaen, rejstes, var han en af de mest virksomme, og fra 1895 og til sin Død var han dets Formand. I en Aarrække var han endvidere Medlem af Vælgerforeningens Tilsynsraad, og var saaledes blandt dem, der maatte fatte de vigtige Beslutninger om Grænsespørgsmaalet.

Niels Smidt hørte ikke til dem, der bærer Hjertet paa Læberne, han virkede ikke saa meget ved det, han sagde, som ved det, han var: en Mand, der uselvsk som faa gerne vilde udrette, hvad han kunde for Samfundet. Han og hans Hustru blev ikke sparede for Sorger. En stor Børneflokk voksede op omkring dem, men faa er kun tilbage.

To af Børnene døde i en ung Alder, en druknede paa Vej fra Norge til England, og en faldt i Krigen.

Niels Smidt naaede ikke at opleve Genforeningen, men han saa dog Dannebrog vaje over det Land, hvis Danskhed han havde været med til at værne. Han afgik ved Døden paa Varde Sygehus efter en Operation den 26. April 1920. Faa har efterladt sig et bedre Minde.

N. H.

Fru Anna Callø.

Anna-Marie Callø er født i Halk den 15. August 1848. I Halvfjerterne var hun Lærerinde ved Frøken Taubers Skole i Haderslev og blev i Aaret 1880 gift med Gaardejer Damp Markussen Callø. Paa »Sondergaard« ved Haderslev levede Fru Callø et lykkeligt Familienliv. Hjemmet var bekendt for sin store Gæstfrihed.

Fru Anna Callø var den, der undfangede Ideen til »Den nordslesvigske Kvindeforening«. Det var hendes Energi og Kærlighed, som gjorde, at Kvindeforeningen blev stiftet i Aaret 1907, og vi ved alle, hvordan Foreningen under Fru Calløs Ledelse udfoldede sig i en Tid, hvor den sønderjydske Befolkning ved egne Midler maatte støtte de Smaa i Samfundet. Til Trods for de mange Hindringer, der blev lagt i Vejen fra de tyske Myndigheder, forstod Anna Callø paa en klog Maade at klare Skærene og overvinde alle Vanskeligheder, saa Foreningen bestandig kunde udvide sin Virksomhed. Anna Callø havde et stort Hjerte for de Smaa i Samfundet; hun havde Forstaaelse for, at Adelsmennesket findes ikke hos en enkelt Klasse Mennesker alene, men i alle Samfundslag. Fattigdommen har ogsaa sine Helte, sagde hun tit.

Fru Callø havde en forunderlig Evne til at gennemskue et Menneske. Vi, der færdedes i hendes hyggelige Hjem, kender det fra hendes

smaa Komedier, som desværre aldrig kom paa Tryk, men som hun, naar hun var i godt Humør, læste højt for os.

Sledskhed i Tale og Væsen var hende fremmed, hun var i al sin Færd ogsaa i det store offentlige Arbejde altid sanddrø og ærlig; man vidste, hvor man havde hende. Hun hadede den Dannelse, der kun var Politur, men glædede sig, naar hun var sammen med Mennesker, der bevidst var med i det, hvorigennem Folkets aandelige Liv strømmede. Anna Callø var ikke af dem, der tit talte om de religiøse Ting, men skete det, at hun lukkede op ind til det fineste og reneste i sin Sjæls Lybde, da var der Velsignelse i at lytte.

»Det er saa dejligt, naar Livet gaar med Søndagssolskin og Hverdagskygge«, de Ord passede paa Anna Callø. Hun kendte til Hverdagskygge, men hun bøjede sig ydmyg ind under Mesterens vældige men kærlige Haand og lod sig danne af den. Hun sagde engang til mig: »Kære Frøken Jenssen, gaa aldrig udenom Lidelsen, men husk paa, den er kun den Ildprøve, hvoraf det i den skal fremgaa, som har Evighedsværdi, det er ofte under Smerte, at ens Sjæl skal højnes og Personligheden uddybes«.

Fru Callø kendte ogsaa til Solskin, megen Solskin, baade i sit Hjem, fra sine Børn og Børnebørn, men ogsaa fra sin Virken udadtil. Anna Callø opnaaede ikke at se sin Længsels Maal gaa i Opfyldelse; hun som havde talt, skrevet og opildnet det sønderjydske Folk til at holde ud i Kampen trods Tryk og Forhaanelse, hun, hvis Øje blev hvast, naar der var Tale om at opgive Haabet, hun burde have set Haabet blive til Virkelighed, burde have glædet sig over Folkedrømmens Opfyldelse.

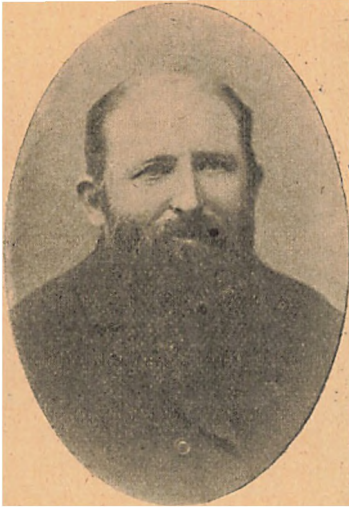
Den Naade blev hende ikke forundt; den gamle Sygdom, som hun led af, gjorde, at hun det sidste halve Aar maatte færdes inden Døre. Det var dog ikke Sygdommen alene, som tog hendes Kræfter, men det var Angsten for hendes Sønner, som færdedes derude paa Livets yderste Pynt, hvor Døden rasede, og hvorfra de færreste kom tilbage; dog ogsaa dette tog hun af Vorherres Haand med et:

Han, som kan Stormen binde,
Hvem Bølgen lyde maa,
Han kan og Vejen finde,
Hvorpaa din Fod skal gaa.

Den 29. Marts 1916 var hendes Livstraad spundet til Ende, en kærlig Mor, en trofast Hustru, en opofrende Dannekvinde, var gaaet gennem Dødens Port ind i Evigheden.

Hanne Jensen.

Peder Schmidt, Bovlund.

Peder Schmidt blev født i Rurup den 25. Februar 1844, og han døde i Bovlund Nymark i Marts 1921. Han var i sjælden Grad en Arbejdets Helt, for han havde gennem sit lange Liv travlt som faa. Ikke alene paa sin egen Gaard, men ogsaa med at hjælpe andre. P. Schmidt blev aldrig gift, og maaske netop derfor blev han saa meget for andre. Han hjalp Folk paa Egnen med at indføre de nye Forbedringer, der fremkom paa Landbrugets Omraade. Da Markfrøkontoret i København slog til Lyd for rent og spiredygtigt Frø, blev han dets Uddeler, og Pe'r var ogsaa rundt for at hjælpe, da man havde fundet paa at benytte Staaltraad til Markhegn. Nu bagefter kan vi se af, at der da be-

nyttede Hjulet paa en væltet Vogn som Traadstrammer, men den Gang var Sagen ikke som Fod i Hose. I Efteraaret og det tidlige Foraar lagde Pe'r Haver an. Han praktiserede saa den gammeldags Hjalpsomhed ved at faa Lov til at tage med fra én, der havde Overflod af en Planteart, hen til den, der manglede. Før Radsaamaskinerne blev indført, havde Pe'r sin travleste Tid i Maj, naar han skulde rundt af saa Roer for Folk. Han havde Maskinen og Frø med, og saa gik det med fuld Fart fra Sol stod op og til den gik ned. Der kom jo stadig friske Heste for, og Pe'r syntes utrættelig.

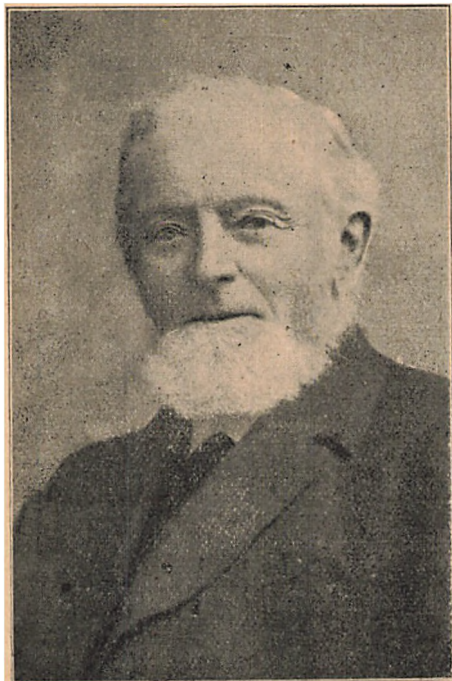
Om Vinteren gik Pe'r i sit Værksted og lavede kónne solide Ting — lige fra Brillefutteraler til et Skrivebord.

Skønt de, som Pe'r hjalp, ikke alene fik kønt og godt, men ogsaa billigt Arbejde, blev Pe'r dog ved Flid og Nøjsomhed en velstaaende Mand. Men han blev ingen Puger. Hvem der kom til Pe'r om Bidrag til vore nationale Formaal, til Frimenigheden eller til Afhjælp af menneskelig Nød, de gik ikke forgæves.

Denne beskedne Mand ejede en Del af de Egenskaber, vor syge Tid trænger til: Arbejdsglæde, Nøjsomhed og Hjælpsomhed.

M. Refslund Poulsen.

Frederik Høyberg, Visby.

Den 1. Oktober 1919 døde efter faa Dages Sygdom Frederik Høyberg i Visby i en Alder af ca. 87 Aar. Meddelelsen herom vakte Sorg viden om. Vel var Aarenes Tal blevet stort, men Høyberg, der aldrig havde kendt til Sygdom, var saa frisk og ungdommelig, at det maatte føles som et Tab af alle dem, han i Aarenes Løb havde staaet nær, og som var kommen til at værdsætte ham højt. I Mindet lever han og vil leve længe, for han havde evnet at gøre sig afholdt; hans Friskhed lige til det sidste, ved Siden af Beskedenhed, Stillfærdighed og Lune, gjorde, at han blandt de Yngre vedblev at vinde nye Venner for de ældre,

som efterhaanden gik bort, og som han overlevede.

Høyberg var tolt og opvokset paa vort Lands Vestkyst, og den tilhorte han heit og luddt; her ovede han sit Virke, der kom til at spænde over saa mange Felter og saa mange Aar.

Som en Julgave til sit Hjem kom Frederik Høyberg til Verden Julcaftensdag 1832. Han blev den næst yngste iblandt fem Børn og fik i Daaben Navnet Frederik Adolf Fabricius Høyberg. Baade paa fædrene og modrene Side nedstammede han fra bekendte slesvigske Slægter. Faderen, der var Farver i Tønder, flyttede, da Frederik var tre Aar, til Ribe, men døde et Par Aar senere, og Frederik kom da i huset hos en derboende Faster. Her fik han et godt Hjem. I den gamle Kongestad, der var rig paa Mindér, var der den Gang baade Liv

og Røre. Frederik fik en forholdsvis god Skolegang og kom efter Konfirmationen til Toldvæsenet. Her lærte han Orden og Akkuratesse. Den ualmindelige smukke Haandskrift, som han bevarede til sin Død, fik han opøvet her. Han kunde i en ung Alder have faaet en god Stilling, men foretrak Landbruget.

Da Treaarskrigen, fra hvilken han havde bevaret mange Minder, nærmede sig sin Afslutning, kom han i Huset hos Gaardejer og Folketingsmand Knud L. Knudsen i Forballum, der Aaret efter ogsaa blev Ejer af Trøjborg og Hedegaard. Knudsen blev den Maud, som Høyberg kom til at værdsætte højest her i Livet.

Krigen 1864 kom og blev afsluttet. Høyberg var Medlem af den Deputation, der derefter rejste til Paris for at formaa Kejser Napoleon til at træde i Skranken for i hvert Fald de dansktalende Egne af Slesvig. Følgen blev § 5.

Høyberg, der havde søgt Uddannelse hos Fremgangsmænd, satte sig ogsaa ind i Mejeridriften, da denne Side af Landbruget begyndte at komme i Forgrunden, og overtog 1870 Gaarden Nørmark, som han drev indtil 1902.

Tidlig kom Høyberg med i Samfundsarbejde. Straks efter 1870 fik han oprettet en Brugsforening for Visby, et Aar senere ligeledes Visby Arbejder-Sparekasse. At Landboforeningen lagde Beslag paa ham var rimeligt. Naar Tønder Landmandsbank kunde aabnes i 1901, skyldtes det for en god Del Høyberg, og han var med i sin Tid ved de forberedende Møder til Oprettelsen af Sprøgförening og Skoleforening. Paa hans Tilskyndelse fik Visby sit Forsamlingshus i 1894. Der er kun hændt lidt sønden Aa siden 1864 af større Betydning, som Høyberg ikke var med i. Og han fulgte alt, der vedrørte vort Folks Ve og Vel, lige til det sidste med levende Interesse.

I Krigens Aar led Høyberg sammen med sit Folk. Han fulgte dem i Tanken, der maatte hjemme fra, og han skrev Eftermæle for adskillige, som ikke kom tilbage. Stadig mere drog det ham til Flensborg og vort Lands sydlige Egne. Til Flensborg kom han ofte det sidste Aar, han levede, og det var her, at han, efter en Udflugt til Dannevirke, der blev hans sidste Rejse, blev syg; et Par Dage senere døde han i sit Hjem.

Høyberg oplevede at se Gryet, for hvad han havde haabet de mange Aar, men oplevede dog ikke, at Korsdugen frit kunde hejses over hans Hjem.

Høyberg var en Danemand; han tjente sit Folk trofast og hengiven. Hans Minde vil bevares.

J. N. Jensen.

F. 2. 12
Doris Fischer, født Michelsen.

Den 13. November 1920 døde Fru Doris Fischer, født Michelsen. Enke efter afdøde Bryggeriejer Kaptajn Anthon Fischer, Korsør. I sit Testamente udsatte Fru Doris Fischer et Legat paa 10,000 Kr. til Sprogforeningen.

Det hedder i Testamentets Bestemmelser: »Da min Mand og jeg henlevede de første Aar af vort Ægteskab i Sønderjylland, som vi kun forlod, fordi min Mand som Optant udvistes, har jeg ønsket at betænke den sønderjyske Sag, hvorfor jeg bestemmer, at der under Bestyrelsen for Foreningen til det danske Sprogs Bevarelse i Sønderjylland oprettes et Legat paa

10,000 Kr. Legatets Navn skal være »Brygger Anthon Fischers og Hustru Doris, født Michelsens Legat«. Legatets Kapital skal være urørlig. Renterne tilfalder Foreningen til det danske Sprogs Bevarelse i Nordslesvig.«

Det hedder videre i Testamentet, at hvis Sprogforeningen skulde opløses, overgaar Legatet efter Bestyrelsens Bestemmelse til en anden sønderjydsk Forening med beslægtet nationaft Formaal. Bestaar slige Foreninger ikke, overgaar Legatet til Aabenraa By.

Fru Doris Fischer var født den 14. April 1862 i Skovby ved Aabenraa, 20 Aar gammel blev hun gift med Anthon Fischer — en Broder til Sprogforeningens mangeaarige Kasserer Kaptajn C. C. Fischer —, der efter i flere Aar at have sejlet paa Østasien som Kaptajn havde lagt op og købt sig en Gaard i Skovby. Anthon Fischer var Optant, og da han og hans Hustru i 1884 havde deltaget i Vestjyllandsturen, blev han af de preussiske Politimyndigheder den 13. September 1884 udvist med kun 8 Dages Varsel. Medens han maatte overlade Gaarden til Slægtninge, tog han og hans Hustru til Korsør, hvor han nogen Tid efter købte Bryggeriet. Anthon Fischer døde her i Aaret 1900. Baade han og hans Hustru bevarede hele Tiden en levende Interesse for den nationale Kamp i Sønderjylland. Fischer var saaledes

en Tid lang Formand for den sønderjydske Forening i Korsør. Med levende Glæde oplevede Fru Doris Fischer Afstemningsdagen den 10. Februar, da ogsaa hun fik Lov til at afgive sin Stemme for Danmark, og at hun har haft Forstaaelse for Udviklingen i Fremtiden, har hun givet saa smukt et Udtryk for i sit Testamente.

N. H.

Niels Peter Gundesen, Brøns,

er født den 15. August 1837 i Vimtrup, Lintrup Sogn, hvor Faderen Niels Gundesen var Smed. Moderen Maren Møller stammer fra Hjerting. I sin Ungdom tjente han flere Steder paa Vestkysten. Da Præsten Svejstrup kom til Rødding, blev han stærkt paaavirket af ham baade i kristelig og i folkelig Retning. Han kom til at tjene hos ham i flere Aar, og kørte meget for ham paa hans Ture rundt i Landet. I Efteraaret 1863 blev han indkaldt og uddannet som Soldat i Odense, og da Krigen udbrød, meldte han sig frivillig til Kaptajn Aarøs Strejfkörps, ved hvilken Afdeling han tjente Krigen igennem.

I Efteraaret 1867 kom han som Elev paa Askov Højskole. Efter endt Skoletid blev han der som Karl hos Forstander Schrøder. I Sommeren 1869 den 31. Juli holdt han Bryllup med Anne Gad, en Datter af Gaardejer Peter Jensen Gad i Vodder. Brylluppet stod paa Askov Højskole, og Pastor Svejstrup viede dem. Højskolepigerne forærede dem ved denne Lejlighed et stort Flag, som første Gang blev hejst 50 Aar efter, da de holdt Guldbryllup 1919.

De flyttede saa ind i en lille Gaard, de havde købt paa Øster Aabling Mark (Ravnholt), Roager Sogn. Aaret efter, 1870, meldte N. P. Gundesen og Hustru sig ud af den preussiske Statskirke, da de ikke kunde tænke sig at lade en lille Pige, som de havde faaet, døbe af en tysk Præst. Barnet blev saa døbt i Hjemmet af Pastor Svejstrup, som i 1867 var bleven afsat og boede i Rødding Højskolegaard. Fra den

Tid og til sin Død tog N. P. G. stærk Del i alt, hvad der rørte sig i vor Landsdel og da særlig herude paa Vestkysten, enten det saa var i kristelig eller national Henseende. Og han var utrættelig, naar det gjaldt om at faa gode Møder i Stand, at skaffe Plads og gode Ordførere. Og han og hans Hustru kunde rejse lange Veje, naar der var noget godt at hente, skønt Befordringsmidlerne dengang just ikke var af de bekvemmeste. I mange Aar, indtil 1888, samledes den Frimenighedskreds, som efterhaanden dannedes i deres Hjem, til nogenlunde regelmæssige Møder, engang hver Maaned, først med C. Appel og siden L. B. Povlsen som Præster. I en Aarrække var Gundersen Valgmand til Landdagsvalget.

I Foraaret 1890 flyttede de til Brøns, hvor N. P. G. blev Bestyrer paa den Margarinefabrik, der var bleven bygget der Sommeren før.

Da Tyskerne omkring ved 1900 gjorde Forsøg paa at gøre Danskerne husvilde, ved at forbyde Kromænd og Hoteljere at leje deres Lokaler ud til danske Valgmøder og andre politiske Møder, var N. P. G. meget virksom med at skaffe Plads til Veje. Han fik saaledes lejet et stort Telt til det Brug. Saaledes blev der blandt andet 1904 holdt et Par meget vellykkede Valgmøder i Arnum og Øster Aabling med Red. Jessen som Hovedtaler. Sidstnævnte Møde skaffede N. P. G. en Retssag paa Halsen, idet Gendarmen fandt en Udtalelse af ham lovstridig, men han blev dog frikendt ved Landsretten i Flensborg.

Den 31. Juli 1919 holdt N. P. G. og Hustru deres Guldbryllup. Det blev en Fest, der formede sig som en Hyldest til det aldrende Ægtepar og viste, at de havde vundet mange Venner og megen Paaskønnelse. Navnlig var der fra Beboerne i Brøns gjort alt tænkeligt for at hædre og glæde dem.

Gundersen oplevede jo den Glæde, at vi blev danske igen. I Fjor, da Kongen holdt sit Indtog her, var han som Veteran med at hilse paa ham, og endnu i Sommer var han i Tønder for at hilse paa Kongen. Et stort Skaar i Genforeningsglæden var det for ham, at saa mange af vore Landsmænd maatte blive tilbage under Fremmedherredømmet.

En stor Lykke var det for N. P. G., at han trods Alderen og Aarenes Vægt kunde holde sig ung i Striden. Børnene og de Unge flokkedes om ham og han var endnu ved sin Død Medlem af Brøns Ungdomsforening. Kort før sin Død udtalte han til mig: »Naar Børn og fattige Folk ikke er glade ved mig længer, saa kan jeg ikke mere.«

Han var en stærkt udpræget Personlighed og kunde tit støde an. Meget Sorg har de haft. Døden gæstede tit deres Børneflokk, baade de Smaa og de Voksne, men det har dog altid været saadan, at Glæden over Guds Naade har faaet Overtaget i deres Hjem.

Han var en flittig Gæst i Skærbæk Frimenighed og glædede sig altid til at komme der.

Den 18. Juni 1920 sov han stille hen ved Solopgang, og blev jordet paa Brøns Kirkegaard. Et stort Følge fulgte ham til Graven. Blandt det Væld af Kranse, der dækkede hans Kiste, var der bl. a. en fra Skærbæk Frimenighed, med Tak for Trofasthed, og en fra Brøns Ungdomsforening, hvis Medlemmer med deres Flag gik foran Følget.

P. G.

To Haderslev Borgere.

Theodor Voss.

Frederik Wartho.

Haderslev har i Aarets Løb mistet to Borgere, der hver for sig var kendt i videre Kredse og betød noget for deres By, Købmand Theodor Voss og Vinhandler Frederik Wartho.

Theodor Voss var født i Aabenraa 1856 som Son af Urmager Martin Voss. I 1861 blev han gift med en Datter af den kendte Aabenraaer P. Kralund. Sin Uddannelse fik han dels i Egerforde, dels hos sin Svigerfader i Aabenraa. Voss var en solid Købmand, hvis Kunder var sikre paa at blive godt betjente, og hvis Forretning nød en velfortjent Anseelse. Han indtog i mange Aar en ledende Stilling i Handelsfor-

eningen i Haderslev ved Siden af Julius Nielsen og blev senere dens Formand. Han var Medlem af Handelskamret i Flensborg. For de Trængende i Samfundet havde Theodor Voss et varmt Hjerte, og ikke mindst i denne Egenskab vil han længe mindes. Han var Formand for Understøttelsesforeningen i Haderslev og for et Udvalg, der i Krigstiden gav mange smaa Hjem en Haandsrækning under de vanskelige Forhold. Kendt i videre Kredse blev han ved sit Arbejde som Formand for Uddelingskomiteén for Hiort-Lorenzens Fond og for sit Arbejde i Sønderjydske Fonds Tjeneste.

Frederik Wartho var i udpræget Grad en selvgjort Mand. Han blev født 1862 i et lille Hjem i Haderslev. — hans Fader drejede Piberer —, og kom paa Grund af Svagelighed tidligt paa Landet hos gode Venner i Nærheden af Haderslev. Han blev udlættet som Opvarter og var i en lang Periode knyttet til »Harmoni« i Haderslev. Der fortælles, at da hans Fader blev ældre, kunde Wartho en Overgang forsvinde ganske stille fra Selskaber, han var gaaet hen for at hjælpe sin gamle Fader til Rette. Fra yderst smaa Kaar arbejdede han sig frem til en solid økonomisk Stilling, han havde Greb for Forretning, handlede blandt andet med Ejendomme og blev en holden Mand. Wartho var en hjælpsom Mand og tillige en Mænd, der forstod at vinde sine Medborgeres Tillid. Han arbejdede sig i Aarenes Løb op til en anset Stilling i sin Fødeby. Mange benyttede ham som Raadgiver. I 22 Aar var han Medlem af Bankraadet for Haderslev Bank, blev tilsidst Julius Niensens Efterfølger som Formand, kom næsten daglig i Banken. Han var Medlem af Valutaraadet, var med i Arbejdet for Sønderjyllands Kreditforening og for flere andre Foretagender. Han var Medlem af Magistraten og vil savnes i sin Egenskab af Raadmand. Han var en mæglende Natur, der søgte at fremme det bedste, han forstod, og efterlader sig et godt Minde.

A. L.

Statsaktiver i de genforenede Landsdele.

De sønderjydske Statsskove, 1870/71

der blev overtagne fra den preussiske Stat, omfatter et samlet Areal af 9726 ha, hvoraf ca. 8521 ha er træbevokset og udgør omtrent halvdelen af Landsdelens træbevoksede Areal. Det ubevoksede Areal udgøres af Enge, Lørvæmser, Tjenestejorder, Søer, Vandløb, Grøfter og Veje m. v. Det træbevoksede Areal var, da de nuværende Driftsplåner for Distrikterne blev udarbejdede i Aarene 1903—07, optaget af de forskellige Træarter som følger: Eg 221 ha, Bøg 3166 ha, forskelligt Løvtræ (Afl, El, Ær, Birk etc.) 245 ha og Naaletræ (overvejende Rødgran) 4889 ha.

Det nævnte samlede Areal er fordelt til 4 Skovdistrikter, nemlig:

Haderslev Distrikt — 1670 ha — omfattende Hyttekobbel 138 ha, Pamhule Skov 289 ha, Abtær Mose 34, Hjelmvraa 32, Teglholt 25, Sandkule 47, Øster Skov 185, Vester Skov 146, Bestoft Plantage 191, Rævsø Skov 117, Studsbøl Plantage: 398 og Barsbøl Skov 68 ha.

Lindet Distrikt — 2599 ha — omfattende Stensbøl Plantage 803 ha, Lindet Skov 407 ha, Tostlund Skov 3, Lindet Mose 31, Hønning Plantage 465, Lørup Strup 308, Draved Skov 172 og Draved Mose' (Kongemosen) 410 ha.

Abenraa Distrikt — 3164 ha — omfattende Hartoft Plantage 443 ha, Hofstrup Krat 29 ha, Marup Skov 254, Sønder Skov 88, Sdr. Heskemark 62, Langbjerg 22, Vestermark 31, Skedebjerg (Sørgensbjerg) 159, Rugbjerg Plantage 150, Sørgensgaard Skov 154, Nørre Skov 83, Lær Skov Plantage 214, Bommerlund Plantage 659 og Frøslø Plantage 707 ha.

Sønderborg Distrikt — 2293 ha — omfattende Skælle Kobbel Skov 73 ha, Skælle: Folekobbel 30, Skodsbøl Skov 49, Bøffelkobbel 18, Ansbøl Sæd 44, Arnkils Fredskov 59, Arnkils Folekobbel 15, Arnkils Maj 12, Sønder Skov 410, Lambjerg Indtægt 98, Mad Skov 20, Mjæng Sø og Enge 76, Nydam 5, Lille Sø 21, Blomskøbøl 41, Dles- og Græskobbel 65, Fjrdesholm 36, Øvelgunde Fredskov 20, Nørre Skov 697, Østerlund 4, Buskmose Skov 64, Kjølstrup Skov 62, Kjølstrup Plantage 350 og Rodmose 24 ha.

I 1921 er Statskovarealet blevet forøget med de ved Købet af Graasten og Augustenborg erhvervede Skove med Arealer af henholds-

vis 530 og 32 ha foruden Søer og Enge. Disse Arealer er henlagt under Sønderborg Distrikt.

Fr. Rrarup. Skovridar.

De sønderjydske Statsbaner.

Ved Overtagelsen af de sønderjydske Banestrækninger er Længden af det danske Statsbanenet blevet forøget med ca. 250 km fra ca. 2100 km til ca. 2350 km, altsaa med 12 %. De Strækninger, som er overgaaet til Statsbanerne er:

Farris—Paddeborg	66,5 km
Bojens—Haderslev	11,9 "
Røde Kro—Abenraa	6,7 "
Sønderborg—Tinglev—Lønder	67,9 "
Lørsbøl—Paddeborg	14,8 "
Beste Sottrup—Stelbe	12,4 "
Vedsted—Lønder—Landsgrænsen	45,0 "
Lønder—Højer—Højer Gluse	13,3 "
Bredebro—Løgumkloster	9,2 "

Alle de nævnte Strækninger er normalsporede (Sporevidde 1435 mm.). Strækningerne fra Tinglev til Paddeborg og fra Lønder til Landsgrænsen er dobbeltsporede, de øvrige Strækninger er enkeltsporede.

Paa Strækningerne fra Farris til Paddeborg og fra Lønder til Landsgrænsen er der anvendt Skinner af Vægt 41 kg pr. løbende Meter, paa de øvrige Strækninger Skinner af Vægt 33,4 kg pr. løbende Meter; til Sammenligning tjener, at Vægten af de to sværeste af de danske Statsbaner anvendte Skinnetyper er henholdsvis 45 og 37 kg pr. løbende Meter.

Banerne er alle indhegnede. Paa Strækningerne Farris—Paddeborg og Lønder—Landsgrænsen er alle Overtørsler bevogtede, paa de øvrige Strækninger findes baade bevogtede og ubevogtede Overtørsler.

Banerne havde ved Overtagelsen tydeligt Præg af, at deres Vedligeholdelse siden Krigens Udbrud var forsømt; ikke alene de for Publikum tilgængelige Anlæg og Lokaler, men ogsaa Kontorer, Boliger, Spor o. s. v. trængte til en grundig Istandsættelse. Til Belægning af Arbejdets Omfang skal nævnes, at det viste sig nødvendigt at fornø samtlige Sveller paa Strækningerne Bojens—Haderslev, Røde Kro—Abenraa og mellem Kliplev og Lørsbøl; ialt blev der i Fjor fornøet ca. 55,000 Sveller paa de sønderjydske Strækninger.

J. M. E s m a r c t. Baneingeniør.

De sønderjydske Domæner.

Af de Statsaktiver, som Danmark ved Overtagelsen af de sønderjydske Landsdele fik overdraget, er Domænegaardene nogle af de værdifuldste.

Der fandtes i Nordflesboig 36 større Domænegaarde, men desuden er der underlagt den nyoprettede Domæneforvaltning for de sønderjydske Landsdele, som har Kontor i Haderslev, en hel Del Smaaarealer og nogle Søer. Paa Rømø findes der saaledes et Staten tilhørende Tilslitningsareal paa ca. 95 ha, som er bortforpagtet i Smaastykker til Dens Beboere. Desuden er der lagt ind under Domæneforvaltningen to Engarealer i Abal Kommune, Haderslev Amt, og et mindre Jordstykke i Loflund Kommune, Søen Stevningdam ved Tørningmølle, Haderslev Dam og Halvdelen af Hejlsmindebugten.

De 24 Domænegaarde i Haderslev Amt har en Størrelse af rundt 4363 Hkt. med 28,772 Daler Nettoudbytte (Skatteværdi). De 4 Gaarde i Tønder Amt omfatter 540 Hkt. og har 2709 Daler Nettoudbytte. I Abenraa Amt findes der ligeledes 4 Domænegaarde med 780 Hkt. Jord og 4925 Daler Nettoudbytte.

Domænegaardene i Sønderborg Amt ligger paa Als og har et Jordtilliggende paa 700 Hkt. og 8817 Daler Nettoudbytte.

Tilsammen har de 36 Domænegaarde derefter en Størrelse paa 6383 Hkt. med 45,223 Daler Nettoudbytte.

I denne Forbindelse kan det nævnes, at Domænekontoret i Haderslev ogsaa har overtaget Forvaltningen af de til Ugerdyrkning anvendte Arealer ved Graasten Gods ialt ca. 550 Hkt. og ligeledes det under Godsset hørende Teglværk.

B. J. R e f s h a u g e,
/ Domæneforvalter.

Han soj mæ så møje —

Han soj mæ så møje, o æ soj it et Oer,
o ålt, hvad æ soj, var: »Æ ska hjem no te Moer!«

Han snakke om vos, o om Himmel o Joer,
han snakke om ålt, — o æ soj it et Oer.

Han soj mæ så møje, o æ roer it et Lem,
o ålt, hvad æ soj, var: »Johan, æ ska hjem!«

Han holdt mæ min Haend, o han báj mæ så læng',
æ skuld væ ham goj — o æ var da så stræng'!

Æ kund' it sej ja, o kund' langt mind' sej nej;
de var mæ så sæet — o så løef æ min Vej!

No tøkkes æ snaet, te æ kund' da haj soj:
«Æ vel jo så gjæen, min Johan, do e goj!»

Men komme han maaen, vær de vist lisádant;
æ løffe min Vej, — o de kund' blyw så glant!

(Frit oversat efter Klaus Groth).

C. EsKildsen.

Vore nationale Foreninger.

Sprogforeningen.

Ved Verdenskrigens Udbrud havde Sprogforeningen 6,266 Medlemmer. I de første Krigsaar var det umuligt at opkræve Medlemsbidraget. Til- og Afgang af Medlemmer kunde derfor heller ikke kontrolleres nøj. Men ved Nytaarstid 1918 besluttedes det at reorganisere Foreningen. Medlemsbidraget blev atter opkrævet, nye Tillidsmænd ansatte. Og i 1919 havde Foreningen trods Krigstabene 6,328 Medlemmer.

I 1914 havde Sprogforeningen 170 Bogsamlinger med 30 Underafdelinger. Den samlede Bogbestand i disse Biblioteker var 84,868 Bind. I 1819 var Bogsamlingernes Antal vokset til 175 med 28 Underafdelinger og tilsammen 90,194 Bind. Denne Bogbestand skulde ifølge Sprogforeningens Bøger være tilstede. Men Bibliotekerne har lidt meget under Krigen. Mange Bibliotekarer har været indkaldt, adskillige er faldne. Derved er der her og der opstaaet Uorden. Mange Bøger er i Krigsaarene sendt til Lazaretter, Sygehus, Garnisonssteder og Fronten. De har i Reglen gjort god Nytte, men de fleste er bleve derude. Og det Antal Bøger, der faktisk var i Behold 1919, var derfor betydeligt mindre.

I Krigsaarene har Sprogforeningen udsendt følgende Antal Bøger:

1914	13,445	Bind
1915	10,820	"
1916	12,721	"
1917	9,600	"
1918	12,635	"
1919	9,810	"

Forholdsvis faa af disse Bøger er bleone indlemmede i Bibliotekerne. De fleste har været Bøggaver. Til Fronterne sendtes især mange Tusinder Salmæhfter og Sangbøger. Til Uddeling i Hjemmene udsendtes der aarlig Skolebøger og især Lulehæfter. I 1919 er der udsendt 5,326 Bind til Indlemmelse i Bibliotekerne. I 1920 — da Biblioteksvæsnets fuldstændige Omorganisation allerede var besluttet — er der derimod kun udsendt Bøggaver, deriblandt 3000 Lulehæfter.

Under Krigen har Foreningen lidt mange smertelige Tab. Af Bestyrelsen afgik Formanden M. A n d r e s e n og Sekretæren N. A n d e r s e n ved Døden. Begge har i mangeaarigt trofast Samarbejde indlagt sig store Fortjenester af Foreningen, hvis Virksomhed de omfattede med megen Nidkærlighed. Af Tilsynsraadsmedlemmerne bortrød Døden endvidere under Krigen P. S k a u , B u l s h a v e , og J. N. S. S k r u m s a g e r , Røbenhoved, som begge var blandt Foreningens Stiftere, og endvidere Fru A. C a l l s ø e , E r l e v , E. M i d d e l h e u s og H. R i e s , A b e n r a a og J. A l e x a n d e r s e n , S o l t r u p .

Genforeningen nødvendiggjorde Sprogforeningens Reorganisation. Paa dens første Generalforsamling efter Genforeningen, den 15. Marts 1921, blev Vedtægterne reviderede. Foreningen ledes ligesom hidtil af en Bestyrelse paa 3 Medlemmer, hvis Forretningsførelse kontrolleres og godkendes af et Tilsynsraad paa 15 Medlemmer. Til Formand valgtes H. P. H a n s s e n , til Kasserer Kaptajn E. C. F i s c h e r , til Sekretær Bibliotekar J a k o b P e t e r s e n , alle i A b e n r a a .

Foreningens Biblioteker omorganiseres nu i nøje Samarbejde med Statens Bibliotekstilfyn, hvis Repræsentant Bibliotekar Carl S. P e t e r s e n , som har opslaaet sit Hovedkvarter i Sprogforeningens Bygning, „Folkeshjem“ i A b e n r a a , som særlig Sagkyndig har overtaget Ledelsen af det store og betydningsfulde Arbejde.

Endnu skal nævnes, at Foreningen ogsaa i de senere Aar har modtaget betydelige Bøggaver, flere mindre Legater og et større Legat paa 10,000 Kroner af Fru Doris Fisker, Korsør. H. P. H.

Sønderjydsk Skoleforening.

Den nordflesvigiske Skoleforening, der oprettedes 1892, efter at al dansk Sprogundervisning var ophørt i Folkestolen og Privatundervisning umuliggjort, omfattede under Fremmedherredømmet det danske Sønderjylland. Efter Genforeningen er dens Navn blevet ændret til Sønderjydsk Skoleforening, og dens Organisation samtidig udvidet til hele Riget. Skoleforeningen har gennem en Aarrække været vor stærke nationale Forening. Dens Betydning har været, at den fra sin Stiftelse til nu har ydet Skolehjælp til 7500—8000 Unge, mest til Ophold paa Efterkoler og Højskoler, men ogsaa til Landbrugsstoler og Handelsstoler.

Ogsaa efter Genforeningen har Skoleforeningen betydningsfulde nationale Opgaver. Dens F o r m a a l er i de nye Vedtægter formuleret saaledes: „1. at støtte dansk Skolevæsen og dansk Folkeoplysning ind for den nuværende Grænse, samt yde unge Mennesker derude fra Hjælp til Skoleophold og Uddannelse af forskellig Art nord for Grænsen, og 2. at fremme Ungdommens Undervisning og Uddannelse i de sønderjydske Landsdele, særlig i de nationalt vanskelige Egne“. — Det er Formaal, som alle Danske kan være med til at støtte.

Under sin fortsatte Virksomhed yder Skoleforeningen store Tilskud til unge Nordflesvigeres Ophold paa danske E f t e r k o l e r (til Ophold paa Høj-, Landbrugs- og Handelsstoler kan der nu nord for den nye Grænse faas Hjælp ad andre Veje); til Vinter bliver der ydet Hjælp til 230—240 Unge fra de sønderjydske Landsdele. Til Unge fra Flensborg og Mellemflesvig ydes der i Vinter Hjælp til mindst 40 Unge til Ophold paa forskellige danske Stoler. Siden Krigens Slutning har ialt 127 Unge fra Flensborg og Mellemflesvig faaet Studiehjælp af Skoleforeningen. Støt ved Bidrag Sønderjydsk Skoleforening i dens betydningsfulde nationale Arbejde.

Skoleforeningens Bestyrelse bestaar af:
Landstingsmand H. J. Christensen, Høgsbro, Formand og Sekretær.

Gaardejer Mathias Jepsen, Jejsing, Næstformand.
Folketingsmand Anders Lebeck, Haderslev, Kassierer.

Anders Lebeck.

Grænsforeningen.

Sønderjydske Foreningers Fællesraad.

Straks efter Ambassadørkonferencens Afgørelse i Paris den 26. Maj 1920 rejstes Kravet om Oprettelsen af en landsomspændende Organisation til Støtte for vore udelukkede Landsmænd. Men det var først 7 Maanedere senere, den 26. December, at et „Opraab til det danske Folk“, tiltraadt af langt det overvejende Antal af bestaaende Sønderjydske Foreninger, kunde udsendes.

Det udtalte bl. a.:

„Da Danmarks nye Grænse droges, blev trofaste Landsmænd, udholdende Forpostere for dansk Sprog og dansk Sindelag, ladte tilbage. Det er en bydende Nødvendighed at der rydes disse vore Landsmænd i Ublændighed af den Støtte, de har Krav paa.

Vi vil med alle lovlige Midler hjælpe dem at bevare og udvikle dansk Sprog, Sindelag og Livsvilje paa ældgammel dansk Folkegrund. For deres Skyld, for Nordflesvigs Skyld, for Danmarks Fremtids Skyld, er det nødvendigt, at Danskheden i disse Egne ikke gaar tabt.

Det er en Vres sag for vort Folk at indfri Statsminister Neergaards Ord paa Dybbølbjerg til Landsmændene synd for den nye Grænse: I skal ikke blive glemte!“

Som de sønderjydske Foreninger i Danmark hver for sig efter Evne, aandelig og materielt støttede den trofaste Befolkning synd for Kongeaagransen, saaledes vil de til „Grænsforeningen, Sønderjydske Foreningers Fællesraad“ sammensluttede sønderjydske Foreninger fra hele Danmark med det genvundne Nordflesvig nu af al deres Evne støtte de Landsmænd, som Skelbækgrænsen lod blive tilbage under tysk Herredømme.

I Forhold til Befolkningen i Danmark er de Ubestængte faatallige.

Og vi der vandt og lever under frit og hjemligt Herredømme, skal vi ikke paatage os den selvfølgelige Opgave, at skaffe disse vore Landsmænd og Meningsfæller alt, hvad de har behov, til Hæbelse og Udvikling af deres materielle og nationale Selvstændighed?

Om dette Formaaes Udførelse har Grænsforeningen sat sig til Opgave at samle det danske Folk. Vor Grænsforenings Love vedtoges den 18. Marts 1921 og samtidig vedtoges Indmeldelse i „Grænsforeningen, Sønderjydske Foreningers Fællesraad“. Grænsforeningen for Nordflesvig har 4750 Medlemmer og har det første Aar haft en Medlemsindtægt af 13,267 Kr.

Grænsforeningens Forretningsudvalg bestaar af: Gdr. P. Grau, Pøl, Formand, Gdr. P. Raab, Vollerup, Næstformand, og Gdr. Jakob Jensen, Gøllinggaard, Sekretær og Kasferer.

Peter Grau.

Dælgerforeningen.

Efter at Dælgerforeningen med Genforeningen havde fuldført sin Opgave, var der blandt dens Medlemmer almindelig Stemning for, at Foreningen skulde opløses. Det sidste Bestyrelsesmøde, hvor der ogsaa herstede Enighed herom, og hvori Agitationsudvalgets Medlemmer ogsaa deltog, afholdtes Lørdag den 20. November 1920 paa „Folkeshjem“. Paa dette Møde blev Sekretæren Martin Simonsens Beretning om Foreningens Virksomhed under og efter Krigen forelagt tilligemed Regnskabet, der paa Grund af de store Udgifter til Afstemningsagitationen sluttede med et Understud paa 50,669,70 Mark og 5,772,75 Kr. Disse Understud kunde dog let dækkes af et meget betydeligt Beløb fra Indsamlingen til Agitationen i 1. Zone, der endnu ikke var indbetalt til Kassereren.

Med Foreningens Opløsning for Dje vedtoges det at foreslaa nedsat et Liquidationsudvalg til at ordne de finansielle Anliggender, bestaaende af et Medlem fra hver af Foreningens 3 Grupper, nemlig Gdr. Martin Simonsen, Floot, Folketingsmand Lageri og Udvalgt Andersen. Endvidere foresloges nedsat et Revisionsudvalg, ligeledes repræsenterende de 3 Grupper, Gdr. Chr. Jørgensen, Sønderballe, Møllebygger Rasmussen, Loftlund, og Direktør L. Christensen, Haderslev.

Efter at de finansielle Anliggender var bragt i Ordren, skulde Foreningens Opløsning foregaa, idet der efter Foreningens Statutter ikke kræves en Generalforamlings- eller Dælgeretmødesbeslutning til Opløsningen.

Dælgerforeningens Jernfond har endnu en Kapital paa 70,000 Kr., men de blev i 1918 stillet til Raadighed som første Garant for Laareklassen. Naar Kapitalen er fri, vil den blive stillet til Raadighed for Arbejdet for Danskheden indfor Grænsen. De tilbageværende Medlemmer af Jernfondets Bestyrelse, Gdr. P. Grau, Pøl, Gdr. Falle Vildholt, Løjtkirkeby, Mejeriejer Zachariasen, Dybbøl, og Gdr. Kr. Jensen, Ballum, bliver staaende som Udviklingsudvalg, suppleret med Dælgerforeningens Sekretær Martin Simonsen, Floot. Dette Udvalg supplerer i Fremtiden sig selv.

— Dermed har den Organisation, der var vort vægtigste Baa- ben i Kampen for Danskheden under Fremmedherreredømmet, efter at have løst den Opgave, der blev stillet den ved dens Oprettelse, afsluttet sin Virksomhed.

N. H.

Biblioteket paa Folkehjem.

Af Bibliotekar ved det kgl. Bibliotek, Carl S. Petersen.

At Krigsaarene vilde sætte deres Mærke ogsaa paa Sprogforeningens Biblioteker, og at dette ikke vilde være af det Gode, var paa Forhaand at vente og har været Tilfældet, ikke mindst fordi der i denne Tid blev lagt Beslag paa Nikolaj Andersens Kræfter og Tanker i Dagspressens Tjeneste.

Naar jeg ikke desmindre ved min Ankomst til Aabenraa i April d. A. forefandt Hovedsamlingen paa Folkehjem biblioteksmæssigt opstillet og klassificeret, skyldes det Sprogforeningens nuværende Sekretær, der i det forløbne Aar havde udført et Arbejde, som enhver Fagmand vil vide at paaskønne, og som fortjener ogsaa almindelig Anerkendelse i Kraft af den levende Interesse for Sagen og den store Taalmodighed, som det har krævet af sin Mand.

Sammen med ham har jeg da kritisk gennemgaaet Samlingen for at skille det brugelige fra det ubrugelige; jeg har haft hver eneste Bog i min Haand for at undersøge Eksemplarets Tilstand sammen med Indholdets Beskaffenhed, og ved denne maanedlange, daglige Beskæftigelse med Bogsamlingen har jeg faaet et Kendskab til den, som om den var min personlige Ejendom, tillige naturligvis et skærpet Blik for dens Fortrin og Mangler.

Hvad der først slog mig, var det stærke Indtryk af, med hvor mange Lig i Lasten den Bogsamling i Virkeligheden sejler, som i væsentlig Grad beror paa Gaver. Det er ikke blot Tilfældigheden i Sammensætningen, der her træder frem, men lige saa meget og maaske i endnu højere Grad de enkelte Bøgers ydre Tilstand. En Mængde af Sprogforeningens Bøger røbede ved nærmere Eftersyn deres Herkomst som stammende fra Læseselskaber og Lejebiblioteker i det gamle Land, fra hvilke de — jeg nægter ikke, at det undertiden kogte i mig ved Tanken — var bleven sendt ned som udrangerede Sager, der efter det ydre at dømme havde mere end udtjent. Andre og heller ikke faa viste sig at stamme fra de gamle danske Sognebiblioteker fra for 64.

Gav dette mig Anledning til mangen en kædsom Time, fik jeg dog adskillig Opmuntring og glade Stunder paa anden Maade. Tid efter anden fremdrog vi værdifulde og gennemgaaende velkonserverede Originaltryk af den danske Guldalderlitteraturs ypperste Forfattere, af Oehlenschläger, Grundtvig, Ingemann, H. C. Andersen ned til Hostrup og Goldschmidt; heller ikke Bjørnson og Ibsen manglede for deres første Værkers Vedkommende. Adskillige af disse Bøger var tilmed uindbundne, uopskaarne og med det originale Omslag, altsammen Omstændigheder, som vilde have faaet en Bibliofils Hjerter til at slaa i vildt Begær efter at komme i Besiddelse af dem.

Skulde jeg fælde en Dom over Samlingen i dens Helhed, da maa det være den, at Biblioteket paa Folkehjem, der kommer til at danne Grundstenen under det kommende Centralbibliotek i de sønderjydske Landsdele, fra sin tidligere Tilværelse ejer en smuk og værdifuld Samling af Bøger inden for de historiske og geografiske Fags Omraade, dog med den Tilføjelse, at de nyeste og af et Folkebiblioteks Læsere i særlig Grad søgte Rejseksildringer desværre er forholdsvis svagt repræsenterede. Den samme Mangel er maaske endnu mere føleligt tilstede ved Skønlitteraturen, og hvad de sociale Spørgsmaal angaar, findes der ligesom ved næsten alle praktiske Fag (Teknologi, Landbrug, Veterinærvidenskab, Havevæsen o. lign.) saa godt som intet, der har Bud til Mennesker i vore Dage; thi hvad der forøfandttes, skrev sig næsten altsammen fra de gamle Sognebogsamlinger fra før 64 og er selvsagt nu aldeles forældet.

Med sin historiske og geografiske Ballast paa Plads vil Opgaven under de nye Forhold, der med 1920 oprandt for Sprogforeningens gamle og berømmelige Hovedsamling paa Folkehjem, for Afløseren, det sønderjydske Landsbibliotek, i første Række være at bringe sin Bogbestand paa de sociale og praktiske Videnskabers Omraade i Højde med Tidens Krav, og naar dette, som pøkeniært set ikke er uoverkommeligt, i Løbet af de førstkommande Aar har fundet Sted, vil Biblioteket lettelig indtage en smuk Plads indenfor det danske offentlige Biblioteksvæsen.

Folkehøjskolen ved Flensborg Fjord.

Da jeg i Foraaret 1921 havde købt en Landejendom i Rønshoved og var begyndt at bygge den om til Højskole, kom der en Mand til mig og sagde, at det var dumt af mig at bygge Højskole paa det Sted, for Staten vilde sikkert snart ekspropriere netop denne Ejendom for der at bygge en Fæstning.

Den Tanke overraskede mig, men det slog mig tillige, at en Fæstning paa dette Sted ikke var ilde anbragt. Ejendommen skyder sig noget ud i Flensborg Fjord, og den ligger temmelig højt, med stejle

Skrænter ned til Fjorden. Man kan fra Haven se ud over Dybbøl, Broager, Holdnæs, Lyksborg og Flensborg. Nogle Kanoner, som var anbragt her, kunde beherske et ikke ringe Landomraade og et omtrent lige saa stort Søomraade.

Jeg sagde imidlertid til Manden, at det netop var en Fæstning, jeg vilde anlægge, og det skulde være en uindtagelig Fæstning. Derfor skulde det ikke være en Fæstning, der var spækket med Kanoner, før selv den stærkeste af den Slags kunde falde; det havde Verdenskrigen vist. Fæstningen skulde være en Folkehøjskole, for den kunde ingen Magt udefra indtage. Skulde den gaa til Grunde, kunde det kun ske ved indre Opløsning, hvis nemlig det danske Folk skulde miste Troen paa, at det har en aandelig Gerning at gøre iblandt Fol-

kene ved at leve i og under Udfoldelse af sin aandelige Folkeejendommelighed. Det var for at styrke Troen paa Danmarks Lykke i danske Hjerter og for at vække Længselen efter, Menneskeliv i dets inderligste og dybeste Udfoldelse, at Højskolerne begyndte deres Virksomhed i Folket, og mens det ene Hold af dansk Ungdom afløser det andet i Aarenes Løb paa de danske Højskoler, er det stadig den samme Tale, der lyder, med fornyet Klang og præget af de enkelte Højskolemænds bedste Oplevelser.

Naar vi, idet vi gaar ind til vor Gerning, skulde give vor Tro et Udtryk, der samlede vore Længsler, kunde vi gøre det i Ordene af Grundtvig:

Men immer det dages dog paany,
hvor Hjerterne Morgen vente.

Gud give os, at noget af dette maa faa Liv paa Højskolen ved Flensborg Fjord.

Aage Møller.

De Æ kø mæ Mads.

Da Mads sist Daw i Affenraa
tráf sammel mæ Per i e Kro,
da fek di Puns, o it så faa,
o blow eledt fuld' begge to.

Da Mads omsie kom astej,
kom Per køent op o ag;
mæ e Korre å e Arm hen a e Vej
såd Per så flot ebag.

Men da di kom te Lasses Lej,
e Heest di fek en Skræk.
Per fløj a e Vuen met ne'e å e Vej,
o Mads var snaet lant væk.

Ledt etter kom Hans Lonj astej;
han keg et lille Graend,
få dee så Per eno ved e Lej
o haj sin Korre ved e Haend.

»No kan do dejle køe mæ mæ,
æ kom nok jawn tepas!« —
»Nej Tak«, soj Per, saa straat han sæ,
— »æ kø jo da mæ Mads!«

C. Eskildsen. (C)

L. E. Eskildsen

Efterskolen i Rens.

Grundet paa rig Erfaring om den Betydning det har, ved et Lands Grænse at faa skabt Muligheder for et rigt folkeligt, aandeligt Liv, som det sundeste og mest dybtgaaende Midde! til folkelig Selvhævdelse og til enkelte Menneskers Berigelse laa det nær, umiddelbart efter Landegrænsens Flytning, at tage Tanker op om ved vor nye Grænse at rejse danske Ungdomsskoler.

Jeg skal derfor ikke opholde mig ved, hvem der tog Initiativet til Rejsningen af Skolen i Rens, men kun pege paa den glædelige Kendsgerning, at da Tanken rejstes, fandt den stærk Tilslutning paa selve Egnen dernede, og der viste sig ogsaa at være god Tilslutning til Tanken ude omkring i Befolkningen. Det kan imidlertid ikke undgaaes at nævnes, at den store Strid om Grænsen havde affødt saa megen Mistænksomhed Danske imellem, saa dette rent positivt opbyggende Arbejde, der her skulde tages op, paa en uheldig Maade blev gjort til Genstand for Spørgsmaalet om, under hvilken grænsepolitisk Synsvinkel denne Sag nu skulde ses, i hvilken grænsepolitisk Retning vil Arbejdet inden for Skolen blive ført o. s. v.

Jeg har til Spørgsmaal af den Art hidtil svaret og vii fremdeles svare, at Skolen skal være en god dansk Ungdomsskole, hvis Maal skal være at give de Unge, der kommer der, Kendskab og Kærlighed til alt, hvad rigt det danske Folk ejer i sit Modersmaal, i sin Historie og hele sit aandelige Liv.

Det lød i den Henvendelse, der blev udsendt til Skoleforeningens Tillidsmænd, underskrevet af 25 Mænd fra selve Egnen dernede, nogle faa fra andre Egne af Nordslesvig:

»Med Tankerne henvendt paa de vanskelige og sløve Forhold ved vor Sydgrænse og under Trang til paa virksom Maade at byde Befolkningen Syd for Grænsen let Adgang til at sende deres Børn paa en dansk Efterskole, samledes undertegnede til Møde hos Gæstgiver A. P. Nissen i Bylderup den 22. August 1920 for at drøfte Mulighederne for Oprettelse af en saadan Skole. Der herskede Enighed om, at Skolen burde ligge i Rens By i Burkal Sogn, saa nær op ad den nuværende Grænse som muligt. Skolen skulde ved Siden af at være Skole for Ungdommen paa begge Sider af Grænsen gerne virke dragende paa disse Egenes Befolkning, naar der kaldes sammen til Møder af national og aandelig Art. — Under fuld Erkendelse af Modersmaalets Vanrøgt i Skole og Kirke, saavel i Sognene Nord som Syd for den nuværende Grænse, betragter vi Oprettelsen af en saadan Skole som værende af stor Betydning. Vi beder derfor danske Mænd og Kvinder om at støtte Oprettelsen af en Skole i Rens By, hvor en passende Byggeplads kan faas, ved at tegne sig for rentefrit Laan, lydende paa 100 Kr., med Indbetaling af Halvdelen 1. November 1920 og anden Halvdel 1. Maj 1921. Vi føler os overbeviste om, at vi ikke behøver forgæves at kalde paa Offerviljen hos nogen Dansk overfor denne betydningsfulde Folkeopgave.«

Her er med faa Ord slaet fast, hvad Sagen drejer sig om, og det er da ogsaa lykkedes, dels at faa tegnet, dels at faa indsamlet omkring 50,000 Kroner gennem Skoleforeningens Tillidsmænd, medens der ved Pastor Jensen i Bovlund, dels gennem Private, dels gennem de danske Ungdomsforeninger i hele Danmark, er indsamlet et lignende Beløb.

Skolen var oprindelig tænkt at skulle give Plads til 75 Elever, men da det har knebet og stadig kniber med at faa de fornødne Midler samlede, i denne almindelige økonomiske Nedgangsperiode, saa har vi ændret Planen, saa der foreløbig kun er Plads til 50 Elever. Skulde det saa vise sig, at Trangen sprænger Rammerne, bliver der vel nok Raad til Udvidelse.

Til Forstander er valgt hidtilværende Forstander for Flemming Efterskole, Sigurd Kristensen, han er en rolig og fra alle Sider

velanbefalet Mand, med megen Erfaring bag sig, afholdt der, hvor han kommer fra.

Der er Udsigt til, at Skolen kan faa omtrent fuldt Hus til Vinter, det er glædeligt, at Egnens Befolkning dernede slutter sig varmt om Skolen, der vil komme til at staa færdig til 1. November, og bag den staar mange Danskes Haab om lykkeligt Virke for Unge og ældre til Folkegavn og Grode.

H. Jepsen Christensen.

Da Kloppenborg glemte Korset.

Frederik VII. havde som bekendt i sin Tid benaadet Hans Didrik Kloppenborg i Københoved med Sølvkorset eller som det officielt hedder »Danebrogsmændenes Hæderstegn«. — Dengang kunde en Bondc, selv en Proprietær, jo ikke blive »Ridder«, laugt mindre opnaa højere Udmærkelsestegn af den Art. Men det gjorde ikke noget, Hans Didrik var glad for Udmærkelsen, som den var, og bar meget ofte sit »Kors«, eller som han sagde: »A haa'j jo æ Kors o!«

Ved en vigtig Lejlighed, maaske var det Kong Christian IX's Sølvbryllup, skulde Kloppenborg i Audiens hos Kongen, og da han var kommen til København, opdagede han til sin Skræk, at han mod Sædvane havde glemt at faa »æ Kors« med, og møde uden Dekoration gik jo aldrig i Verden an. Altsaa, Hans Didrik gik ud i Byen og laante et Sølvkors, kan ogsaa være, at han købte et, thi det kan man jo nok. Og saa stillede han til Audiensen med Dekorationen.

Nu er der imidlertid den lille Ejendommelighed ved Korsene, at de bærer den Konges Navnetræk, der har uddelt dem. Paa Korsene fra Frederik VII.s Tid staar »F. R. VII« og paa Korsene fra Christian IX.s Tid »C. R. IX«. Det havde Kloppenborg ikke husket paa, og paa det laante »Kors« stod Christian IX's Navnetræk.

Kong Christian havde som bekendt en meget god Hukommelse, tilmed havde han endnu ikke dengang uddelt ret mange Kors. Idet han nu gik rundt til de enkelte Medlemmer af Deputationen for at sige nogle Ord til hver og trykke dem alle i Haanden, studsede han ved at se Kloppenborgs nye Kors og spurgte: »Sig mig, naar har jeg gjort Dem til Dannebrogsmænd?«

Kloppenborg blev halvt perpleks og maatte jo frem med Forklaringen, som Kongen sikkert har moret sig over.

»De kom jo ofte her i den hojsalig Konges Tid«, sagde Kong Christian, »og der maa jo være flere, De kender, saaledes Hofdame Frk. v. Rosen« — det var en Søster til den daværende tyske Herredsfoged v. Rosen i Rødding, senere kendt som Landraad i Haderslev 1871—81. Men Kloppenborg, som absolut ikke var Venner med Herredsfogden, om hvem han altid sagde »A vil drill' ham«, svarede Kongen afvisende: »A skøtter ét om æ hiel Familie!«

Og dermed var Audiensen forbi.

Quidam.

Stjernehimlen i 1922.

Af Observator Thorvald Köhl, Odder.

(Hvor andre Klokkeslet ikke nævnes, tænker vi os Stjernehimlen betragtet midt i hver Maaned Kl. 10 Aften. Samme Stilling gælder først i Maaneden Kl. 11, sidst i Maaneden Kl. 9 Aften.)

Januar.

Vender vi os mod Nord, ser vi højt oppe den enligt staaende Polarstjerne, under den Dragens Billede og helt nede ved Horisonten den klare Vega i Lyren, som med to Smaastjerner danner en lille ligesidet Trekant. Til Venstre ses Deneb i Svanen og længere mod Vest den store Firkant i Pegasus. Til Højre for Polarstjernen staar Karlsvognen med Stangen nedad. Vender vi os mod Syd, ses Himlens klareste Fiksstjerne Sirius i Store Hund, opad til Højre Oriens, let kendelig ved de 3 i ret Linie staaende Bæltstjerner. — Ved Midnat kommer den klare Planet Jupiter op i Øst. Til Højre for den staar Planeten Saturn, begge i Jomfruen. Naar Jorden d. 3. er Solen nærmest, er Afstanden 147 Mill. km, en Strækning, som Lyset tilbagelægger i ca. 8 Minutter. Den 18. kommer Maanen nær Saturn og den 19. nær Jupiter. Den 29. kan den solnære Planet Merkur søges, eventuelt i Teaterkikkert, kort efter Solnedgang lavt i Sydvest.

Februar.

Karlsvognen er kommen højere op paa Nordhimlen, lidt mod Øst. Forlænges Stangen, ses lavt i Nordøst den klare rødgyldne Arkturus i Bootes. Højt i Syd staar Parret Castor og Pollux i Tvillingerne

og under dem Prokyon i Lille Hund. Længere nede genfindes Sirius og lidt vestligere Orion. Mod Sydøst ses Regulus i Løven. — I maanefri Aftener Kl. 8 ses mod Vest Zodiakallyset, en mat lysning gennem Fiskene op i Vædderen. Den 15. kommer Maanen nær Saturn og Jupiter. Den 22. gaar Mars forbi Beta i Skorpionen, men dette Billede er først Kl. 3 Morgens i Opgang.

Marts.

Lavt i ret Nord staar Deneb og til Højre Vega. I Øst ses Gemma i Kronen, en Halvkreds af Stjerner, samt Arkturus. Lavt i Sydøst staar Spica i Jomfruen, men her fanges Blikket uvilkaarligt af den smukke Planet Jupiter, og ca. 10 Gr. til Højre for den ses Saturn. Orion nærmer sig Nedgangen i Vest, og i Mælkevejen mod N. N. V. ses Cassiopeja, hvis 5 klare Stjerner danner et W. — Zodiakallyset med Spidsen op imod Plejaderne (Syvstjernen) kan endaa ses Kl. 8 Aften i Vest. Den 6. gaar Mars nordlig forbi Antares i Skorpionen. Den 12. kan Merkur søges om Morgenen før Solopgang lavt i Øst. Den 14. kommer Maanen nær Saturn. Den 15. nær Jupiter og den 19. nær Mars. Den 21. Foraars Jævndøgn. Den 25. staar Saturn ved Midnat i ret Syd. I Kikkert, der forstørrer mindst 30 Gange, ses Saturns Ring. Den 28. Solformørkelse (se foran i Almanakken).

April.

Karlsvognen staar nu i Zenit, allerøverst paa Himlen. Lavt i Vest er Tyren med den rødlige Aldebaran og Gruppen Plejaderne nær ved Nedgangen. Højere oppe ses Capella i Kusken, til Venstre Tvillingerne og Lille Hund. I Syd træffes nu Løven og Jomfruen med Planeterne Jupiter og Saturn. Højt i Sydøst ses Arkturus, lavt i Nordøst Vega i Lyren og Deneb i Svanen. Planeten Venus er nu Aftenstjerne. Midt i April staar den i Vædderen og gaar ned 1½ Time efter Solen. — Den 4. staar Jupiter ved Midnat i ret Syd. I en Kikkert, der forstørrer 20 Gange, ses tydeligt de 4 store Jupitermaaner. Den 10. kommer Maanen nær Saturn, den 11. nær Jupiter, og den 16. nær Mars. Omkring den 20. falder »Lyriderne«, Stjernesked fra Lyrens Billede.

Maj.

Cassiopeja (W) staar i Nord midt imellem Polarstjernen og Hørisonten. I Nordøst staar Vega, i Nordvest Capella og til Venstre Castor og Pollux. Mod Syd træffes Jupiter og Saturn i

Jomfruen. Højt i Sydøst ses den klare rødgule Arkturus. Den glimrende Aftenstjerne Venus gaar midt i Maaneden ned et Par Timer efter Solen. Ved Midnat staar Mars op i Sydøst. — De lyse Nætter begynder for København den 6., for Aabenraa, Svendborg og Vordingborg den 8., for Gedser den 10. Maj. Den 7. kommer Maanen nær Saturn, den 8. nær Jupiter, den 13. nær Mars. Den 23. kan Merkur søges kort efter Solnedgang lavt i Vest.

Juni.

Kun de klareste Fiksstjerner gør sig bemærket paa denne lyse Aarstid og da bedst ved Midnat. Lavt i Nord ses Capella, lavt i Syd ses to røde Stjerner, til Venstre Mars og til Højre Antares, Skorpionens Hjerter. I Sydøst genfindes Arkturus, i Sydvest Vega i Lyren og lavere Atair i Ørnen. Venus gaar endnu ned et Par Timer efter Solen. — Den 4. kommer Maanen nær Saturn og Jupiter, men disse Planeter forsvinder snart i Aftenrøden. Den 9. gaar Maanen forbi Mars. Den 10. er Mars i Syd ved Midnat, men staar kun 9 Gr. over Horisonten. Den 22. har vi Sommer-Solhverv og længste Dag. Den 27. gaar Maanen sydlig forbi Venus.

Juli.

Lavt i ret Nord ses Capella, højere oppe lidt østpaa ses Cassiopeja, i samme Højde men vestpaa staar Karlsvognen med Stangen opad. Højt i Syd ses Vega i Lyren, som med Deneb i Svanen og Atair i Ørnen danner en stor Trekant. Venus gaar allerede ned en Time efter Solen. Mars ses om Aftenen lavt i Syd og nærmer sig nu stærkt Antares. — Den 2. er Jorden længst fra Solen, nemlig 152 Mill. km. Den 6. gaar Maanen forbi Mars. Den 17. kan Merkur søges om Morgenen kort før Solopgang lavt i Øst. Den 23. træder Solen ind i Løvens Tegn, og da begynder »Hundredagene«.

August.

Paa Nordhimlen lidt til Øst ses Capella, og i Højde med Polarstjernen staar Cassiopeja. I Vest træffes den klare rødgule Arkturus, og her ses nu hele Billedet Store Bjørn med Karlsvognen, hvis Stang danner Bjørnens Hale. Højt i Syd staar Deneb, hvorfra Mælkevejens to Grene løber skraat ned mod Sydvest. Højt oppe til Højre ses Vega, og lavere nede i Mælkevejen ses Ørnen med Atair, der staar mellem to mindre Stjerner i ret Linie. Mod Sydøst ses Stenbukken og Vandmanden samt højere oppe Pegasus. Venus vandrer

fra Løven ind i Jomfruen, hvor ogsaa Saturn og Jupiter befinder sig, men disse 3 Planeter gaar allerede ned en Timestid efter Solen. — Den 2. og den 30. gaar Maanen nordlig forbi Mars lavt i Syd. Den 4. ender de lyse Nætter for Gedser, den 5. for Aabenraa, Svendborg og Vordingborg, den 8. for København, den 15. for Skagen. Omtrent den 10. falder »Perseiderne« eller »St. Laurentius Taa-
rer«, Stjernes kud fra Perseus, og den 22. »Draconider«, udgaende fra Dragen. Den 24. ender »Hundredagene«.

September.

I Nord ses Karlsvognen, og til Venstre nærmer Arkturus sig sin Nedgang i Nordvest. I Nordøst er Tyren med den røde Aldebaran og Plejaderne (Syvstjernen) ved at komme op. Noget højere staar Capella. Dybt nede i Syd ses Kl. 11 Fomalhut i Sydlige Fisk, en Stjerne som kun de færreste i vore Egne har set paa Grund af dens lave Stand. Den ses først, naar Pegasus-Firkanten kommer nær Meridianen i Syd. Højt i Sydvest ses Deneb, Vega og Atair. Planeten Mars gaar ind i Skytten og maa tidlig om Aftenen søges lavt i Syd. — Den 15. er Venus kommen længst ud fra Solen mod Øst, men staar saa lavt paa Vesthimlen, at den vanskelig ses. Dette gælder i endnu højere Grad om Merkur, som den 20. staar 20 Gr. til Højre for Venus. Den 21. indtræder en hos os ikke synlig Solformørkelse (se foran i Alm.). Den 23. Efteraarsjævdøgn.

Oktober.

Lavt i Nord ses Karlsvognen. De to Stjerner, som staar lodret paa Horisonten i Nordøst, er Castor (øverst) og Pollux i Tvillingerne. Cassiopeja staar i Zenit, i Sydvest ses Deneb, lavere den noget klarere Vega, og længere nede i Vest Atair. I Syd har vi Pegasus i Meridianen, mod Øst ses den røde Aldebaran, Tyrens Øje, og Plejaderne, medens Orion er i Opgang. Mars ses midt i Maaneden lavt i Syd Kl. 6 Aften. — Omkring den 22. falder »Orioniderne«, Stjernes kud fra Orion. Den 27. gaar Maanen nordlig forbi Mars, den 31. kan Merkur søges kort før Solopgang lavt i Øst.

November.

I Nord ses Karlsvognen, og længere østpaa er Castor og Pollux nu kommen højere op. I Vest er Atair nær Nedgang, noget højere ses Vega og Deneb. I Øst er Orion nu kommen helt op over Horisonten, lidt højere ses Aldebaran og endnu højere Capella

i Kusken. Mars vandrer i November østpaa gennem Stenbukken og gaar ned Kl. 9—10 Aften. Jupiter er kommen frem paa Morgenhimlen og staar op et Par Timer før Solen. Den ses mellem Spica i Jomfruen og Alfa i Vægten. Til Højre for Spica ses Saturn. Den 16. kommer Maanen nær Saturn, den 17. nær Jupiter og den 23. nær Mars.

December.

Under Polarstjernen i Lille Bjørn ses de 6 Stjerner, der sammen med den danner »Lille Karlsvogn«. Store Bjørn ses nu henimod Nordøst, og lavt i Øst staar Løven op. I Nordvest daler Vega og Deneb uden dog at kunne gaa ned, da de hører til Cirkumpolarstjernerne, som altid, Dag og Nat, er over Horisonten. Højt i Syd ses Stjerneklngen Plejaderne, i Sydøst staar Orion. og Store Hund med den funklende Sirius er i Opgang. Venus er nu en glimrende Morgenstjerne. Ved Aarets Udgang er den klarest og staar op ca. 3 Timer før Solen. Mars i Vandmanden gaar ned Kl. 9—10 Aften. Jupiter, som vandrer ind i Vægten, og Saturn, som nærmer sig Spica i Jomfruen, er nu fremme i Morgentimerne. — Omkring den 10. falder »Geminiderne«, Stjernesked fra Tvillingerne. Den 13. kommer Maanen nær Saturn, den 15. nær Jupiter, den 16. nær Venus, den 24. nær Mars. Den 22. har vi Vinter-Solhverv og korteste Dag.

Alfabetisk Markedsfortegnelse for 1921 med Tilføjelse af Torvedage.

(Sluttet 2. Juli 1921. Om eventuelle Forandringer vil der senere ske Befendtgørelse i forskellige Dagblade.)

De sønderjydske Landsdele.

Abenraa Amt.

Abenraa, ugentlig hver Tirsdag med Heste og Kreaturer.
Bolderslev, 26. April og 4. Oktober Heste og Kreaturer.
Graasten, 4. Maj og 5. Oktober Heste og Kreaturer.
Hellevad, 3. Maj og 11. Oktober Heste og Kreaturer.
Årplev, 7. April og 8. September Heste og Kreaturer.
Øster Løsum, 5. Maj og 13. Oktober Heste og Kreaturer.

Haderslev Amt.

Ågerisbov, 2. Maj og 10. Oktober Heste og Kreaturer.
Christiansfeld, 21. og 28. April, 6. og 27. Oktober Heste og Kreaturer.
Gram, 10. Maj og 19. Oktober Heste og Kreaturer.
Haderslev, ugentlig hver Lørdag med Kreaturer og specielt med Heste den 7. Januar.
Jels, 26. April og 17. Oktober Heste og Kreaturer.
Over Jersdal, 26. April og 11. Oktober Heste og Kreaturer.
Rødding, 24. April, 14. September og 13. Oktober Heste og Kreaturer.
Sommersted, 1. Maj og 9. Oktober Heste og Kreaturer.
Tofthund, 25. April og 27. September Heste og Kreaturer.
Vojens, ugentlig hver Fredag med Grise og Landbrugsprodukter.

Sønderborg Amt.

Broager, 1. Maj og 2. November Heste og Kreaturer.
Bro, 18. Maj, Heste og Kreaturer.
Dyboed, 23. Juni Heste og Kreaturer.
Nordborg, 2. Maj, 18. September og 1. November Heste og Kreaturer.
Skobov (Als), 22. September Heste og Kreaturer.
Sønderborg, 23. Februar, 28. April, 19. Juli, 9. August, 5. og 30. September og 18. Oktober Heste og Kreaturer.
Allerup (Sundeved), 26. September Heste og Kreaturer.

Tønder Amt.

Urnum, 1. Maj, 9. August og 2. Oktober Heste og Kreaturer.
Boo (v. Padderg), 28. April og 26. September Heste og Kreaturer.
Den 1. og 3. Mandag i hver Måned med Grise.
Bjnderup-Boo, 27. April, 3. August og 12. Oktober Heste og Kreaturer.
Højter, 3. Maj, 19. og 27. Oktober Heste og Kreaturer.

Coqumkloster, 21. Februar, 7. Marts, 5. April, 2. Maj, 14. Juni, 18. Juli, 15. August, 3. Oktober Hefte og Kreaturer.
Kaosted, 19. April og 5. Oktober Hefte og Kreaturer.
Stærbæk, 26. April, 10. Maj og 18. Oktober Hefte og Kreaturer.
Tinglev, 3. Maj og 23. August Hefte og Kreaturer.
Tønder, ugentlig hver Fredag med Kreaturer og med Hefte: 1. Fredag i August, 1. og 3. Fredag i September, 2. og 3. Oktober.

Sjælland, Møen, Samsø og Bornholm.

Almindingen, 1. Juli Hefte.

Usnæs, 16. Maj og 18. September Hefte og Kreaturer.

Clemens Kro, 24. April og 23. Oktober Kreaturer.

Faløse, 28. Marts og 31. Oktober Kreaturer.

Farum, 4. April og 10. Oktober Hefte og Kreaturer.

Frederiksborg, se Hillerød.

Frederiksfund, Torvedag hver Mandag og Torsdag. Unden Onsdag i hver Maaned Marked med Kreaturer. 31. Januar, 22. Februar og 29. Marts Hefte og Kreaturer; 26. April Hefte; 1. Nov. (Efteraarsmarked) og 20. Dec. (Sullemarked) Hefte og Kreaturer.

Frederiksoært, første Tirsdag i hver Maaned Marked med Hefte og Kreaturer.

Fuglebjerg, 5. April og 6. Okt. Hefte og Kreaturer.

Gjorlev Station, 29. Marts Hefte og Kreaturer.

Græsted, 2. Jan., 6. Febr., 6. Marts, 3. April, 1. Maj, 12. Juni, 14. August, 4. September, 2. Oktober og 4. December Hefte og Kreaturer.

Halsø, 1. Marts Hefte og Kreaturer, særlig Hefte; 10. Maj, 13. September og 4. November Kreaturer.

Helsingø, 11. Jan., 8. Febr., 8. Marts, 12. April, 10. Maj, 14. Juni, 12. Juli, 13. September, 11. Oktober og 8. November Kreaturer.

Helsingør, Torvedag hver Onsdag og Lørdag. 22. Februar, 18. April, 17. Juli og 20. Oktober Kreaturer.

Hillerød, Torvedag hver Mandag og Torsdag; hver Lørdag fra 1. Maj til 31. Oktober Torvedag med Høveprodukter. Tredie Onsdag i hver Maaned og første Onsdag i hver Maaned med Undertagelse af Marts, Maj og November Marked med Kreaturer. 1. Marts stort Hestemarked; 2. Maj (Førsaarsmarked) Hefte og Kreaturer; 1. November (Efteraarsmarked Hefte og Kreaturer.

Holbæk, Torvedag hver Onsdag og Lørdag. 21. Februar Hefte; 8. og 22. Marts, 5. April, 19. Juni (Sommermarked) og 17. Oktober Hefte og Kreaturer; 28. November (Efteraarsmarked) Kreaturer.

Hvalsø, 1. Marts, 8. Maj, 5. September og 8. November Kreaturer.

Hørsholm, 18. April og 27. Oktober Hefte og Kreaturer.

Hørve, 2. Maj og 3. Oktober Hefte og Kreaturer.

Ingberup, 3. April og 9. Oktober Hefte og Kreaturer.

Kallundborg, Torvedag hver Tirsdag og Lørdag, 13. Februar, 22. Marts, 8. Maj (Førsaarsmarked), 19. Juli (Sommermarked), 19.

- September og 1. November (Efteraarsmarked) Heste og Kreaturer.
- København**, Torvedag Mandag og Torsdag med Slagtekvæg, 14. og 28. Januar, 11. og 25. Februar, 11. og 25. Marts, 8. og 22. April, 13. Maj, 10. Juni, 8. Juli, 12. August, 9. og 23. September, 14. og 28. Oktober, 11. November og 8. December Heste.
- Kjøge**, Torvedag hver Onsdag og Lørdag. 4. Januar, 1. Februar, 8. og 22. Marts, 12. April, 19. Maj (Førsaarsmarked), 7. Juni, 25. Juli, 6. og 19. September, 4. og 25. Oktober (Efteraarsmarked), 6. og 19. December (Julemarked) Heste og Kreaturer.
- Korsør**, Torvedag hver Onsdag og Lørdag. 20. Juni (Sommermarked) Heste og Kreaturer.
- Nyboing**, 15. Februar Heste; 19. April, Kreaturer; 14. Juni (Sommermarked) og 27. September (Høstmarked) Heste og Kreaturer; 20. December Heste.
- Næstved**, Torvedag hver Onsdag og Lørdag. 18. Januar, 15. Februar, 15. Marts, 19. April, 17. Maj (Førsaarsmarked), 21. Juni, 19. Juli (Sommermarked), 16. August, 20. September, 18. Oktober, 15. November (Efteraarsmarked) og 20. December Heste og Kreaturer.
- Pedersker**, 10. April og 9. Oktober Kreaturer.
- Præstø**, Torvedag hver Onsdag og Lørdag, anden Tirsdag i hver Måned Heste og Kreaturer.
- Ringsted**, Torvedag hver Onsdag og Lørdag. Tirsdagene 10. Januar, 14. Februar, 14. og 28. Marts (Førsaarsmarked), 11. April, 9. Maj, 13. Juni (Sommermarked), 11. Juli, 8. August, 12. og 26. September (Høstmarked), 10. Oktober, 14. November (Efteraarsmarked) og 12. December (Julemarked) Heste og Kreaturer.
- Roskilde**, Torvedag hver Onsdag og Lørdag. Hver Mandag paa Nytorv Torvedag for Handel med Sinaagrise. 2. Januar, 10. Februar, 3. og 17. Marts, 7. April, 3. Maj (Førsaarsmarked), 12. Juni, 3. Juli, 7. August, 4. og 22. September (Bæremarked), 6. November (Efteraarsmarked) og 4. December Heste og Kreaturer.
- Ruds-vedby**, 7. April og 5. Oktober Kreaturer.
- Rønne**, Torvedag hver Onsdag og Lørdag.
- Slibby**, 14. Marts og 6. Oktober Kreaturer.
- Skellør**, Torvedag hver Freddag. 3. Marts, 5. Maj, 1. September og 3. November Heste og Kreaturer.
- Slagelse**, første Tirsdag i Februar, Marts, April, Juni, August, Oktober og December Marked med Heste og Kreaturer. 3. Januar stort Hestemarked; 21. Marts, 2. Maj (Førsaarsmarked), 4. og 5. Juli (Sommermarked), 19. September (Høstmarked) samt 7. og 8. November (Efteraarsmarked) Heste og Kreaturer.
- Slangerup**, 28. Marts, 15. Maj, 20. Juni og 28. November Heste og Kreaturer.
- Sorsø**, 10. og 24. Marts, 7. April, 15. Maj og 27. Juni (Sommermar-

fed), 20. September (Høstmarked), 13. Oktober, 10. November og 8. December Heste og Kreaturer.

Stige, Torvedag hver Onsdag og Lørdag. 13. Marts, 28. og 29. September (Efteraarsmarked) Heste og Kreaturer.

Storehedinge, 7. og 21. Marts, 4. April, 16. Maj (Føraarsmarked) og 20. Oktober (Efteraarsmarked) Heste og Kreaturer.

Svinninge, 18. April og 26. September Heste og Kreaturer.

Taastrup, 7. Marts, 2. Maj og 3. Oktober Heste og Kreaturer.

Tranebjerg p. Samsø, 30. Marts og 5. Oktober Heste og Kreaturer.

Uggerløse Kro, 25. April og 21. November Heste og Kreaturer.

Veksø, 25. April og 2. November Heste og Kreaturer.

Vordingborg, Torvedag hver Onsdag og Lørdag. Første Fredag i hver Maaned Marked med Heste og Kreaturer.

Ølsnøfte, 25. Januar, 19. April, 26. Juli og 25. Oktober Heste og Kreaturer.

Østermarie Kirke, 18. April og 16. Oktober Kreaturer.

Lolland og Falster.

Maribo, Torvedag hver Onsdag og Lørdag. 23. Februar, 14. og 28. Marts, 8. Juni (Sommermarked) og 19. September Heste og Kreaturer.

Nakskov, Torvedag hver Lørdag; hver Tirsdag Torvedag med levende Kreaturer. 16. Februar, 2. og 16. Marts, 3. og 24. Oktober samt 14. November Heste og Kreaturer.

Nykøbing, Torvedag hver Onsdag og Lørdag. Hver Tirsdag Marked med Kreaturer. 24. Februar Heste; 26. April, 19. Juli (Sommermarked), 4. Oktober og 8. November Heste og Kreaturer.

Nysted, 30. Marts, 6. April og 20. September Heste og Kreaturer; 2. November Heste.

Rødby, hver Torsdag Torvedag med alle Eftags Landbrugsprodukter undtagen Heste og Hornkvæg. 21. Februar og 28. Marts Heste og Kreaturer; 4. Juli (Sommermarked) og 17. Oktober Kreaturer; 21. November Heste og Kreaturer.

Saksøbing, Torvedag hver Lørdag, 7. og 21. Marts Heste og Kreaturer; 11. Juli (Sommermarked) og 6. Oktober Kreaturer; 3. November Heste og Kreaturer.

Stubbeløbing, Torvedag hver Tirsdag og Fredag. 24. Maj og 26. Oktober Heste og Kreaturer.

Sjnn, Langeland og Ærø.

Odenje Amt.

Marup, 17. Januar, 14. Marts, 10. Maj, 12. September og 8. November Heste og Kreaturer.

Ussens, Torvedag hver Onsdag og Lørdag. første Lørdag i hver Maaned med levende Kreaturer. 14. og 25. Februar, 21.

Marts, 23. Juni, 20. September og 14. November Heste og Kreaturer.

Bogenfje, Torvedag hver Torsdag, første Torsdag i hver Maaned med levende Kreaturer; 31. Januar Heste; 23. Februar, 7. Marts og 9. Maj Heste og Kreaturer; 6. Juli Heste; 26. September, 7. November og 19. December Heste og Kreaturer.

Ejbn, 8. Marts og 27. September Heste og Kreaturer.

Glamsbjerg, 2. Marts, 2. Maj og 10. Oktober Heste og Kreaturer.

Kjerleminde, Torvedag hver Tirsdag og Fredag. 17. Februar, 4. Marts, 12. Juni, 14. Oktober 22. November Heste og Kreaturer.

Middelfart, Torvedag hver Tirsdag og Fredag. 1. og 24. Februar, 18. Marts, 5. April 12. Juli, 21. September og 2. November Heste og Kreaturer.

Norre Aaby, 18. Maj og 30. September Heste og Kreaturer.

Odense, Torvedag hver Mandag, Onsdag og Lørdag. Hver Mandag (eller, hvis Helligdag, den paafølgende Onsdag) Marked med Heste og Kreaturer. 11. Juli (St. Knud) Heste.

Otterup Station, 4. Maj og 12. Oktober Heste og Kreaturer.

Svendborg Amt.

Brobnoærk, 18. Marts og 18. Oktober Heste og Kreaturer.

Egeflod, 20. September Heste og Kreaturer.

Faaborg, Torvedag hver Tirsdag, Torsdag og Lørdag; anden Tirsdag i hver Maaned, undtagen Juni, Juli og August, med levende Kreaturer. 26. Januar Heste; 21. Februar, 9. Marts, 15. Juni, 3. Oktober og 4. November Heste og Kreaturer.

Hesjølager, 13. Maj og 22. September Heste og Kreaturer.

Marstal, Torvedag hver Tirsdag og Fredag. 26. Maj og 29. September Heste og Kreaturer.

Nyborg, Torvedag hver Onsdag og Lørdag, hver Lørdag med levende Kreaturer. 22. Februar og 10. Marts Heste og Kreaturer; 5. Juli Heste; 13. Oktober og 10. November Heste og Kreaturer.

Ringø, 17. Marts, 3. Juni, 4. Oktober og 9. November Heste og Kreaturer.

Rudkjøbing, Torvedag hver Tirsdag og Lørdag. 16. Marts, 16. Juli og 11. November Heste og Kreaturer.

Svendborg, Torvedag hver Onsdag og Lørdag; hver Onsdag med levende Kreaturer. 11. Januar, 15. Februar, 1 og 15 Marts, 17. Maj, 20. Juli, 11. Oktober, 3. og 23. November Heste og Kreaturer.

Ærøstjøbing, Torvedag hver Onsdag og Lørdag; anden Tirsdag i hver Maaned Torvedag med levende Kreaturer. 3. Marts, 18. Juli og 5. Oktober Heste og Kreaturer

Ørbæl, 8. Juli Heste og Kreaturer.

Jylland.

Hjørring Amt.

- Ualbæk**, 2. Oktober Heste og Kreaturer.
- Ugersted**, 7. April og 27. September Heste og Kreaturer.
- Brønderslev**, hver Mandag, hele Aaret Marked med Kreaturer; 2. Mandag i hver Maaned (i September den 1. Mandag) Heste.
- Dronninglund**, 21. April og 2. Oktober Heste og Kreaturer.
- Dnboad Station**, 24. April, 2. September og 11. Oktober Heste og Kreaturer.
- Flaenstfjeld**, 7. April, 11. September og 3. November Heste og Kreaturer.
- Frederikshaavn**, Torvedag hver Onsdag og Lørdag, fra Oktober til Jul hver Lørdag med levende Kreaturer. 16. Januar, 6. April, 25. September og 12. Oktober Heste og Kreaturer.
- Halvrimmen**, 20. April og 30. September Heste og Kreaturer.
- Hjallerup**, 26. Januar, 23. Februar, 23. Marts, 27. April 1., 2. og 22. Juni, 27. Juli, 25. August, 28. September, 26. Oktober, 23. November og 28. December Heste Kreaturer.
- Jetslev**, 23. Oktober Heste og Kreaturer.
- Jetsmark**, se Pandrup.
- Læssø**, 8. April og 8. September Heste og Kreaturer.
- Løkken**, 7. April og 6. Oktober Heste og Kreaturer.
- Løkkenvej Kro**, 21. September Heste og Kreaturer.
- Nørre Saltum**, 31. Marts Heste og Kreaturer.
- Pandrup** (forh. Jetsmark), 30. Marts og 28. September Heste og Kreaturer.
- Sindal**, 20. Februar, 17. Marts, 1. Maj, 24. Juli, 22. September, 20. Oktober og 27. November Heste og Kreaturer.
- Stovsgaard Station**, 24. Marts, 23. Juni og 7. September Heste og Kreaturer.
- Sæby**, Torvedag hver Lørdag. 5. April, 18. September og 9. Oktober Heste og Kreaturer.
- Thiele**, se Vester Hjermitaleo.
- Toærsted**, 16. September Heste og Kreaturer.
- Vester Hjermitaleo** (forh. Thiele), 8. April Heste og Kreaturer.
- Traa Station**, 20. April og 15. September Heste og Kreaturer.
- Østeraa**, 2. Februar, 2. Marts, 6. April, 4. Maj, 6. Juli, 31. August, 5. Oktober og 2. November Heste og Kreaturer.

Aalborg Amt.

- Aabnbro**, 6. April, 18. Maj, 14. September og 13. Oktober Heste og Kreaturer.
- Aalborg**, Torvedag hver Onsdag og Lørdag. Hver Tirsdag Marked med Kreaturer, 20. Januar og 17. Februar Heste; 7. Marts 13. December Heste og Kreaturer.

Års, 4. Februar, 8. April, 27. Maj, 6. og 28. September samt 3. November Hefte og Kreaturer.
Ården, 11. Maj og 19. Oktober Hefte og Kreaturer.
Bælum, 15. Marts og 14. Oktober Hefte og Kreaturer.
Farsø, 25. Marts og 13. September Hefte og Kreaturer.
Gudumholm, 3. April og 25. September Hefte og Kreaturer.
Hadsund, 8. Februar, 5. April, 8. Maj, 6. Juli, 7. September og 4. Oktober Hefte og Kreaturer.
Hals, 25. September Hefte og Kreaturer.
Hvalplund, 10. Maj og 6. Oktober Hefte og Kreaturer.
Løgstør, Torvedag hver Lørdag; sidste Tirsdag i hver Måned Torvedag med levende Kreaturer. 7. April, 19. Juli, 16. September, 16. Oktober og 20. November Hefte og Kreaturer.
Nibe, Torvedag hver Mandag og Fredag, anden og tredie Mandag i hver Måned med levende Kreaturer. 21. Januar, 13. Marts, 6. Maj, 17. Juni, 9. September, 7. Oktober og 4. November Hefte og Kreaturer.
Nørre Sundby, Torvedag hver Onsdag og Lørdag; hver Tirsdag fra Oktober til Fastelavn Torvedag med Kreaturer. 19. Januar Hefte og Kreaturer; 16. Februar Hefte; 6. Marts, 22. April og 6. Oktober Hefte og Kreaturer.
Sjorping, 11. Januar, 9. Februar, 8. Marts, 12. April, 10. Maj, 8. og 28. Juni, 20. September, 18. Oktober, 9. November og 7. December Hefte og Kreaturer.
Ulfstrup (Hornum Station), 7. Januar, 11. Marts, 5. Maj, 26. Juni, 18. September, 23. Oktober og 4. December Hefte og Kreaturer.
Vegger St., 22. Marts og 28. August Hefte og Kreaturer.
Vester Hasing, 29. Marts og 13. September Hefte og Kreaturer.

Thisted Amt.

Fjerritslev, 16. Januar, 11. Februar, 1. April, 17. Juni, 8. September, 14. Oktober, 11. November og 9. December Hefte og Kreaturer.
Frosrup St., 27. Marts, 6. Maj, 24. Juni 28. August, 25. September og 18. November Hefte og Kreaturer.
Hurup, 20. Februar og 27. April Hefte og Kreaturer; 3. Juni Hefte 2. September Hefte og Kreaturer.
Hvidbjerg, 18. April og 30. September Hefte og Kreaturer.
Hørdum, 20. April og 28. September Hefte og Kreaturer.
Nylsbjerg, Torvedag hver Lørdag, hver anden Lørdag mellem Midsjelsdag og Jul med levende Kreaturer. 6. Januar. 15. Februar, 14. Marts og 6. April Hefte og Kreaturer; 6. Juni Hefte; 22. Juli, 23. September og 13. Oktober Hefte og Kreaturer.
Thisted, Torvedag hver Onsdag og Lørdag. 7. Januar Hefte og Kreaturer; 21. Februar Hefte; 13. Marts, 12. April og 8. Maj Hefte og Kreaturer; 7. Juni Hefte og Uld; 3. Juli, 5. og 29. September og 13. Oktober Hefte og Kreaturer.

Veslås Station, 20. Juli og 15. September Hefte og Kreaturer.
Vilsund, 11. April, 21. Juli og 22. September Hefte og Kreaturer.

Viborg Amt.

Ålestrup, 12. Januar 16. Marts 21. April, 22. Juli 14. September og 22. November Hefte og Kreaturer.

Åns, 15. Maj og 9. Oktober Hefte og Kreaturer.

Bjerringbro Station, første Torsdag i hver Maaaned Marked med Hefte og Kreaturer.

Durup, 20. April og 21. September Hefte og Kreaturer.

Årup, 21. April og 15. September Hefte og Kreaturer.

Åjellerup, 4. Fredag i hver Maaaned Hefte og Kreaturer.

Ånudsrup, 22. Juni Hefte og Kreaturer.

Mølstrup Station, 23. Februar, 12. April, 11. September og 20. November Hefte og Kreaturer.

Roslev, 9. Maj og 12. Oktober Hefte og Kreaturer.

Rødfjærsbro, 26. April og 20. September Hefte og Kreaturer.

Stals, 7. April og 23. September Hefte og Kreaturer.

Stivø, Torvedag hver Tirsdag og Fredag. 2. og 24. Januar, 28. Februar, 12. April og 11. Maj Hefte og Kreaturer; 7. Juni Hefte; 24. Juli, 9. September, 2. Oktober og 16. November Hefte og Kreaturer.

Stoholm, 16. Maj og 20. September Hefte og Kreaturer.

Ålstrup Station, 17. Maj og 19. September Hefte og Kreaturer.

Viborg, Torvedag hver Onsdag og Lørdag, sidste Lørdag i hver Maaaned og fra Mikkelsdag til Jul hver Lørdag med levende Kreaturer. 3. Januar Hefte; 25. Januar, 16. Februar, 10. Marts, 8. og 29. April, 27. Maj, 24. Juni (Snapstingsmarked), 25. Juli, 26. August, 25. og 26. September (Loftemarked), 21. Oktober, 25. November og 15. December Hefte og Kreaturer.

Randers Amt.

Ållingaebro, 3. Febr., 24. Marts, 28. April, 6. Juni, 21. Juli, 1. Sept., 13. Okt. og 14. Dec. Hefte og Kreaturer.

Åjerslev, 29. April og 6. Okt. Hefte og Kreaturer.

Ålæsborg, 18. April og 28. Sept. Hefte og Kreaturer.

Årenaa, Torvedag hver Lørdag. 20. Januar, 3. Marts, 8. April, 27. Maj, 29. Juni, 19. August, 29. September, 3. November og 1. December Hefte og Kreaturer.

Åvondal, 27. April, 26. Juli, 29. September og 23. November Hefte og Kreaturer.

Åebro, Torvedag hver Fredag. 13. Januar, 10. Februar, 9. Marts, 6. April, 13. Maj, 9. og 29. Juni, 11. August, 21. og 22. September, 20. Oktober, 10. November og 8. December Hefte og Kreaturer.

- Kolind Station**, 11. Januar, 8. Februar, 8. Marts, 26. April, 10. Maj, 14. Juni, 12. Juli, 30. August, 13. September, 25. Oktober, 8. November og 13. December Heste og Kreaturer.
- Mariager**, Torvedag første og tredje Torsdag i hver Maaned med Kreaturer, 22. Februar, 11. Juli, 5. Oktober og 8. November Heste og Kreaturer.
- Nørre**, 1. Maj og 19. Oktober Heste og Kreaturer.
- Ny Løsten Station**, første Onsdag i hver Maaned Marked med Heste og Kreaturer.
- Randers**, Torvedag hver Onsdag og Lørdag, sidste Dag med Kreaturer, 4., 5., 27. og 28. Januar, 18. og 25. Februar samt 11. Marts Heste; 18. Marts, 1. April og 6. Maj Heste og Kreaturer; 19. og 20. Juni Uld; 30. Juni og 1. Juli Heste; 8., 9. og 30. September, 28. Oktober, 11. November og 15. December Heste og Kreaturer.
- Ryom**, 23. Januar og 18. Oktober Heste og Kreaturer.
- Rønde**, 10. Marts, 18. September og 20. November Heste og Kreaturer.
- Sjelbro Kro**, 24. Februar, 20. April, 16. Maj og 26. Oktober Heste og Kreaturer.
- Torup Paghus**, 11. Maj, 7. Juli og 16. September Heste og Kreaturer.
- Trustrup Station**, 25. Januar, 2. Marts, 12. Marts, 12. April, 4. Maj, 9. August, 11. Oktober og 23. November Heste og Kreaturer.
- Ubeltoft**, 21. Januar, 9. Marts, 22. Juni og 21. September Heste og Kreaturer.

Aarhus Amt.

- Aarhus**, Tirsdag Marked med Kreaturer paa Kvægtorvet. Lørdag almindelig Torvedag med Landbrugsprodukter paa Byens Torve. 6. og 30. Januar, 20. Februar, 6. 13. og 20. Marts Heste; 4. April, 8. Maj, 3. Juli, 17. Oktober og 16. December Heste og Kreaturer.
- Brugrup**, 10. Maj og 20. September Heste og Kreaturer.
- Brædstrup**, 30. Januar, 6. Maj, 22. Juli og 20. Oktober Heste og Kreaturer.
- Ejstrupholm**, 27. Juli og 21. September Heste og Kreaturer.
- Faarvang Station** (forhen Truust), 17. Marts, 10. Maj 15. September og 24. November Heste og Kreaturer.
- Hadssten**, 3. Mandag i hver Maaned Marked med Heste og Kreaturer.
- Hammel**, sidste Torsdag i hver Maaned Heste og Kreaturer.
- Horsens**, Torvedag hver Torsdag (i Fasten dog Onsdag) og hver Lørdag, første og tredje Torsdag i hver Maaned samt hver Torsdag i Oktober, November og December indtil Juli med levende Kreaturer; 9. Januar, 1. og 22. Februar samt 8. Marts Heste;

15. og 22. Marts, 5. April, 1. Maj, 10. og 12. Juni, 1. August, 29. September, 25. Oktober Heste og Kreaturer.
- Hovedgaard St., 25. April og 26. September Heste og Kreaturer.
- Høver Kro, 16. Marts, 1. Maj, 19. Juni, 7. August, 25. September og 16. November Heste og Kreaturer.
- Laasby, 10. Februar og 28. Juni Heste og Kreaturer.
- Ny Solbjerg Kro, 24. April og 23. Oktober Heste og Kreaturer.
- Nørre Snede, 7. April, 7. Juli og 1. November Heste og Kreaturer.
- Odder, 3. Januar, 17. Februar, 24. Marts, 28. April, 28. Juli, 15. September og 17. November Heste og Kreaturer.
- Rn, 19. April, 16. Maj, 7. September og 18. Oktober Heste og Kreaturer.
- Salten, 4. Juli Heste og Kreaturer.
- Silleborg, Torvedag hver Lørdag. 4. Februar, 11. Marts, 8. April, 9. Maj, 8. Juli, 5. Juli, 28. September 23. Oktober., 22. November og 21. December Heste og Kreaturer.
- Skanderborg, Torvedag hver Fredag, første Fredag i hver Maaned samt alle Fredage i Fasten og fra 1. November til Jul med levende Kreaturer; 7. og 31. Januar, 21. Februar samt 7. og 14. Marts Heste; 21. Marts, 17. Maj, 9. Juni, 31. Juli, 12. September og 24. Oktober Heste og Kreaturer.
- Truust, se Faarvang Station.
- Tørring, 20. Februar, 7. April, 9. Maj, 19. Juli, 4. Oktober og 6. December Heste og Kreaturer.
- Vstbirt, 26. April og 3. Oktober Heste og Kreaturer.

Vejle Amt.

- Brande, 18. Februar, 1. April, 3. Maj, 28. Juli, 22. September og 17. November Heste og Kreaturer.
- Bredsten, 8. Maj og 11. September Heste og Kreaturer.
- Børkop, 7. April, 14. Juli, 6. Okt. og 1. December Heste og Kreaturer.
- Egtved, 1. Maj og 5. Oktober Heste og Kreaturer.
- Filskov, 20. Maj og 19. August Heste og Kreaturer.
- Fredericia, Torvedag hver Mandag og Torsdag. 4. Marts, 3. Maj, 7. Juli og 17. November Heste og Kreaturer.
- Gædbjerg, 11. Maj og 13. Oktober Heste og Kreaturer.
- Give, 17. Februar, 14. Marts, 28. April, 3. Juli, 8. September, 26. Oktober og 16. November Heste og Kreaturer.
- Graovns, 20. April og 28. September Heste og Kreaturer.
- Hornshjld, 24. April og 27. September Heste og Kreaturer.

Jellinge, 11. Maj og 26. September Heste og Kreaturer.
Kolding, Torvedag hver Tirsdag og Fredag. Hver Tirsdag Marked med Kreaturer. 11. Januar, 3. og 24. Februar samt 10. Marts Heste; 17. og 24. Marts, 27. April, 6. Maj, 19. Juli, 16. September og 13. Oktober Heste og Kreaturer.
Løsning, 27. April og 2. Oktober Heste og Kreaturer.
Sønder Omme, 27. Marts, 11. Maj, 24. Juli og 23. Oktober Heste og Kreaturer.
Thyregod, 5. Maj og 12. Oktober Heste og Kreaturer.
Uldum, 25. April og 28. September Heste og Kreaturer.
Uldum, 25. April og 28. September Heste og Kreaturer.
Vandel, 26. Maj og 16. Oktober Heste og Kreaturer.
Vejle, Torvedag hver Onsdag og Lørdag. Hver Lørdag Eksportmarked med Kreaturer. 10. Januar, 2. og 23. Februar, 9. 16. og 23. Marts, 6. April, 2. Maj, 13. Juni, 30. Sept. og 27. Okt. Heste.

Ringløbing Amt.

Mulum, 21. April og 30. September Heste og Kreaturer.
Bording Station, 25. April og 30. Oktober Heste og Kreaturer
Bækmarksbro, 19. April og 4. Oktober Heste og Kreaturer.
Dalager, 12. April og 31. August Heste og Kreaturer.
Haderup, 13. Marts, 6. Juni og 18. September Heste og Kreaturer.
Herning, Torvedag hver Fredag. 11. Januar, 3. Februar, 4. Marts, 11. April, 13. Maj, 23. Juni, 22. Juli, 1. September, 7. Oktober, 3. November og 13. December. Heste og Kreaturer.
Holfstebro, Torvedag hver Tirsdag og Lørdag, hver anden Tirsdag fra anden Tirsdag efter Oktobermarkedet indtil Jul med Kreaturer. I Kreatureksportstaldene hver Mandag Kreaturer. 9. Januar Heste og Kreaturer; 11. Februar Heste; 15. Marts, 22. April, 6. Maj, 9. Juni, 26. Juli, 11. September, 5. Oktober og 18. November Heste og Kreaturer.
Kibæk, 10. Maj, 27. September og 7. November Heste og Kreaturer.
Lemoig, Torvedag hver Lørdag. 27. Marts, 8. Juni, 28. August, 3. Oktober og 17. November Heste og Kreaturer.
Ramme, 29. August Heste og Kreaturer.
Ringløbing, Torvedag hver Lørdag. 31. Januar Heste; 27. April, 27. Juli, 29. August og 9. Oktober Heste og Kreaturer.
Simmelfjær, 11. Maj og 13. Oktober Heste og Kreaturer.
Skjern, 9. Februar og 13. Marts Heste og Kreaturer; 29. Juli Heste, 14. November Heste og Kreaturer.
Spjald Station, 5. Maj og 2. Oktober Heste og Kreaturer.

Struer, 5. Januar, 29. Marts, 15. Juli, 8. September og 11. November Hefte og Kreaturer.
Sønder Fjelding, 28. April og 30. September Hefte og Kreaturer.
Tarm, 1. Maj, 13. September og 10. Oktober Hefte og Kreaturer.
Tim, 8. April (særlig Hefte), 13. November Hefte og Kreaturer.
Trolshede, 25. Januar, 17. Maj og 5. Oktober Hefte og Kreaturer.
Ulfstjør, 26. April, 30. August og 19. Oktober Hefte og Kreaturer.
Vemb, 14. Marts og 9. September Hefte og Kreaturer.
Videbæk, 25. Februar, 29. April, 24. Juni, 26. August og 21. Oktober Hefte og Kreaturer.
Vildbjerg, 4. Maj og 16. September Hefte og Kreaturer.
Vinderup, 10. Februar, 25. Marts, 29. April, 22. Juli, 4. Oktober og 17. November Hefte og Kreaturer.

Ribe Amt.

Ågerbæk, 20. April og 6. Oktober Hefte og Kreaturer.
Ånsager, 6. Maj og 7. Oktober Hefte og Kreaturer.
Billund, 20. April og 18. September Hefte og Kreaturer.
Bramminge, 27. Marts, 19. April, 31. Juli, 19. September og 9. Oktober Hefte og Kreaturer.
Brørup, 4. Marts, 4. Maj og 28. September Hefte og Kreaturer.
Bække, 10. Maj og 15. September Hefte og Kreaturer.
Estbjerg, Torvedag hver Lørdag. Hver Mandag hele Aaret Marked med Kreaturer. 27. Januar, 28. April og 22. September Hefte og Kreaturer.
Feldingbro, 13. Maj og 30. September Hefte og Kreaturer.
Grinsted, 22. Marts, 21. Juni, 7. September og 18. November Hefte og Kreaturer.
Høllsted, 6. Januar, 6. April, 28. August og 15. November Hefte og Kreaturer.
Lunderstov, 22. April og 21. September Hefte og Kreaturer.
Nørre Nebel, 21. April og 12. September Hefte og Kreaturer.
Oksbøl, 24. April og 9. Oktober Hefte og Kreaturer.
Ribe, Torvedag hver Lørdag. 1. Februar, 6. Marts, 24. April, 2. og 15. Maj, 12. Juni, 1. August, 9. September, 2., 10. og 23. Oktober samt 21. November Hefte og Kreaturer.
Varde, Torvedag hver Lørdag. 2. Februar, 3. og 28. Marts, 25. April, 9. Maj, 13. Juni, 2. August, 14. September, 11. Oktober og 22. November Hefte og Kreaturer.

Vejen, 26. April, 23. Juni og 11. September Heste og Kreaturer.
Vorbasse, 8. April og 3. August Heste og Kreaturer.
Ølgod, 22. April, 23. August og 25. September Heste og Kreaturer.

Maanedsmarkeder med Heste Kreaturer finder i Almindelighed
Sted i **Malmö** første Onsdag, **Helsingborg** anden Onsdag, **Lund**, tredje
Onsdag, **Eslöv** fjerde Onsdag i hver Maaned.

Torvedage.

Der afholdes Torvedage følgende Steder:

i **Haberslev**: Mandag og Fredag,
Nabruua: Tirsdag og Lørdag,
Sønderborg: Onsdag og Lørdag,
Tønder: Fredag,
Vejens: Fredag,
Rødding: Onsdag,
Gram: Lørdag,
Skærbæk: Lørdag.

Indholdsfortegnelse.

Aarets Kalender m. m.	Side
Frederik Fischer. Af Skoleinspektør <i>P. Lauridsen</i>	1
Dømmer ikke. Fortælling af <i>Niels Vibild</i>	14
I Krig er han dragen. Af <i>Hansigne Lorenzen</i>	25
Linedanseren. Ved <i>P. Eliassen</i>	26
To Danskere. Af <i>Morten Kamphøener</i>	37
Rim og Ramser. Samlede af <i>P. Skovrøy</i>	42
Nordslesvigske Folkesagn. Ved <i>Hans Ellekilde</i>	52
Toll doss kost. Af <i>Martin N. Hansen</i>	68
Nekrologer:	
I. N. H. Skrumtsager. Af <i>P. E.</i>	71
P. M. Schmidt, Københoved. Af <i>P. E.</i>	74
Dyrlæge J. J. Gram, Københoved. Af <i>P. E.</i>	76
Chr. Lund, Københoved. Af <i>P. E.</i>	78
J. C. Hansen, Rødding. Af <i>P. A. Callø</i>	79
H. P. Hansen, Hjerting. Af <i>Nis Gundersen</i>	80
Jacob Jensen, Gøllinggaard. Af <i>H. P. H.</i>	82
N. H. Smidt, Sobækled. Af <i>N. H.</i>	84
Fru Anna Callø. Af <i>Hanne Jenssen</i>	85
Peder Schmidt, Bovlund. Af <i>M. Refslund Poulsen</i>	87
Frederik Høyberg, Visby. Af <i>J. N. Jensen</i>	88
Doris Fischer, f. Michelsen. Af <i>N. H.</i>	90
Niels Peter Gundersen, Brøns. Af <i>P. G.</i>	91
Theodor Voss og Fr. Wartho. Af <i>A. L.</i>	93
Statsaktiverne i de genforenede Landsdele:	
De sønderjydske Statskove. Af Skovrider <i>Fr. Krarup</i>	95
De sønderjydske Statsbaner. Af Baneingeniør <i>J. M. Esmarch</i>	96
De sønderjydske Domæner. Af Domæneforv. <i>P. J. Refshauge</i>	97
Han soj må saa møje. Af <i>C. Eskildsen</i>	97
Vore nationale Foreninger:	
Sprogforeningen. Af <i>H. P. H.</i>	98
Sønderjydske Skoleforening. Af <i>Anders Lebeck</i>	100
Grænseforeningen. Af <i>Peter Grau</i>	101
Vælgerforeningen. Af <i>N. H.</i>	102
Biblioteket paa Folkehjem. Af Bibliotekar <i>Carl S. Petersen</i>	103
Folkkehjuskolen ved Flensborg Fjord. Af <i>Aage Møller</i>	105
Æ kø mæ Mads. Af <i>C. Eskildsen</i>	106
Efterskolen i Rens. Af <i>H. Jepsen Christensen</i>	107
Da Kloppenborg glemte Korset. Af <i>Quidam</i>	109
Stjernehimlen i 1922. Af Observator <i>Thorvald Køhl</i>	110

Annoncer.

Man bedes læse
Annoncerne.

Fra Aabenraa By og Amt.

Den danske
Landmandsbank

Hypotek- og Vekselbank

Aktieselskab

Indbetalt Aktiekapital
100 Millioner Kroner.

— — Reserver — —
50 Millioner Kroner.

Aabenraa Afdeling.

Storegade 14—16.

Telefon Nr. 18.

Kontortid: Kl. 9—12 og 2—4.

Lørdag Kl. 9—1.

Alle Bankforretninger udføres.

HANDELSBANKEN AABENRAA

Filial af Københavns Handelsbank.

Kontortid: 9—12 og 2—4. Lørdag 9—1.

Telefoner 401 - 402 - 403

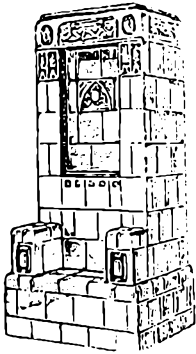
med Omstilling til samtlige Afdelinger.

Afdelinger i

Bolderslev, Bovrup, Felsted, Hjordkær og Hellevad.

Aktiekapital og Reserver ialt 78 Mill. Kr.
tjener til Sikkerhed for Indskud.

Alle Bankforretninger udføres.

FRITZ KRØNER

Kakkelovns-Forretning.

Forstallé 8. Aabenraa.

Stort Lager i

Fliseovne - Komfurer - Vægfliser.

Transportable Fliseovne og Komfurer.

Reparationer af alt til Faget henhørende.

Wilgaard's

*** Garn-, Trikotage- og Hvidevare-Forretning ***

Ramsherred 27 - Aabenraa - Nørretorv
anbefales paa det bedste.

H. Weber sen. - Aabenraa.

Grundlagt 1884.

Mekaniker.

Telefon 108.

***Skrivemaskiner, Symaskiner,
Vaaben og Ammunition, Staalvarer.***

J. D. Sørensens Byggeforretning,

Indeh.: N. Sørensen.

Slotsgade 20-22.

Aabenraa.

Slotsgade 20-22.

anbefaler sig med

alt til Faget henhørende.

Tegninger og Overslag leveres fra eget Kontor. Maskinsnedkeri.

Prisbillig og god Udførelse garanteres.

Holger Fink & Comp.

Telefoner:
19 & 519.

Aabenraa.

Telegr.-Adr.:
Fink.

Til Levering fra Lager i Aabenraa eller i Vogn-
ladning direkte anbefales:

Ia. forzinkede Pandeplader Mærke „Stier“.

Fabriksmærket stemplet i hver Plade.

Jernbjælker i alle Dimensioner og Længder.

Ia. saltglasserede Rør og Krybber.

Ia. Metflacher Gulvfliser.

Ia. glasserede Vægfliser.

Drainsrør i alle Dimensioner.

Ia. Tagsten. - Facade-Sten og Bagmursten.

Tagpap, Kultjære, Bruntjære, Carbolineum,
Cement, Faxekalk, Cementkalk.

Rørvæv, Gibs og alle andre Bygningsartikler.

Morsø Støbegods.

Drik H. L. H. Kaffe
fra Cirocco Kaffebrænderiet. - En gros & en detail.

Æg betales med højeste Dagspris.
Eneste Ægekspert i Aabenraa.

Hans L. Hansen, Aabenraa.

Hans Beyer, Aabenraa.

Ramsherred 1.

Telefon 73.

Holder stadig stort, komplet Lager i kun 1ste Klasses
Maskiner for Landbrug og Industri.

Benzol, Olie, Remme.

„Folkehjem“, Aabenraa

Telefon Nr. 157

Hôtel

Restaurant

Kafé

Jørgen Hansen, Aabenraa.

Telefon 269.

Cigarer, Cigaretter, Røg- og Skraatobak.

Lorenz Hansen jr.

Aabenraa, Telefon 139,
anbefaler sit store Lager i

Isenkram

Glas

Porcellæn

Stentøj

Køkkenudstyr

Galanteri

Ajlepumper

Jernrør

Vandpumper

Jernvinduer

og Bygningsstøbegods.

Eneudsalg og komplet stort Lager i

Kaminer

Kakkelovne

Komfurer og Vadskekedler

fra Lange & Co., Svendborg og
Ernst Voss, Fredericia.

Besøg mit Lager.

Ingen Købetvang.

Frøkontoret,

Hans M. Michelsen, Aabenraa.

Telefon Nr. 147.

Oprettet af den nordslesvigske Frøavlerforening
i Aabenraa 1886.

Forhandler **Mark- og Roefrø**

i undersøgt Vare fra de bedste Kilder.

Moderne elektrisk Rensning.

Større Frøavl.

M. F. JOHANNSEN

AABENRAA VESTERGADE 15

DAMPFARVERI OG KEM. RENSNING

Bukskin, Klæde, Cheviot, Kostumestoffer,
Strømper, Uldgarn, o. s. v. anbefales.

Anton Nielsen, Aabenraa,

Søndergade 7. — Telefon 327.

*Eneste Special-, Hvidevare- og Udstyrsforretning
paa Pladsen.*

Stempler

leveres fra 1ste Kl.s dansk Firma i
hvilkenomhelst Udstyrelse af Typograf
BOLDT, »Hejmdal«, AABENRAA.

Manufakturvarer

køber De bedst og billigst hos

Telefon
216

Carl Dall

Telefon
216

Aabenraa

Storetorv

F. Sørensen's Boghandel og Bogbinderi,

Aabenraa.

Telefon 69.

Stort Udvalg i dansk Literatur og dansk Kunst.

Bøger indbindes solidt og billigt.

Billeder indrammes.

Th. Jacobsen, Farver, Aabenraa,

anbefaler sit

Farveri og Tøjrensingsanstalt.

Endvidere et betydeligt Lager af prima
Twist, Klæde, Kamgarn, Bukskin og Cheviot.

J. Thorsmark, Urmager.

Storegade 10.

Aabenraa.

Storegade 10.

anbefaler et godt og smukt Lager af alle Sorter

==== **Lomme- og Stueure samt optiske Sager.** =====

Reparationer udføres nøjagtig.

Johs. Paulsen (D. Damm's Eftflg.)

Telefon 50.

AABENRAA.

Telefon 50.

Eneudsalg af de berømte

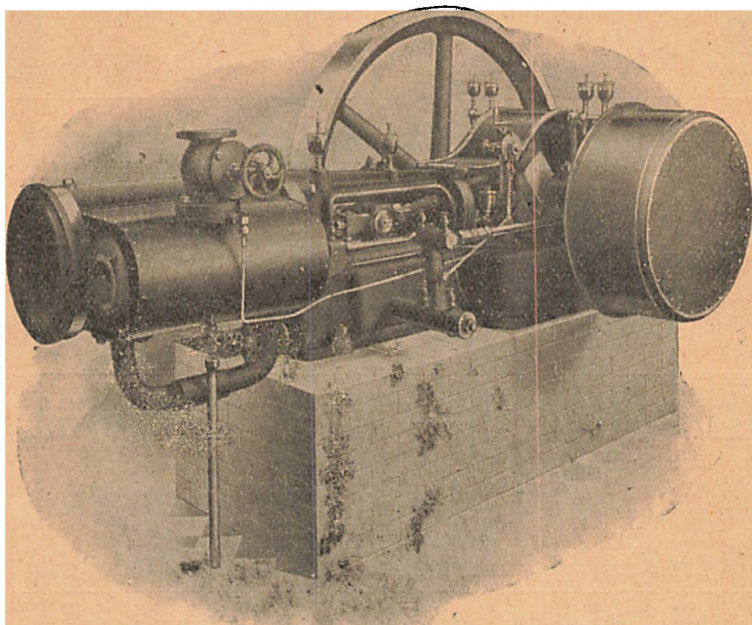
Vejle Komfurer, Salonovne, Regulerovne Røgforbrændere, Døgnbrændere, forniklede og emall.

Komfurer.

Fischers Maskinfabrik, Aabenraa.

Grundlagt 1874.

Telefon 124. Privat 97. Telegr.-Adr.: Maskinfischer.

Nutidens Mejeri-Dampmaskine

med Stempelglider og Akselregulator.

Mejerianlæg og Mejeriombygning.

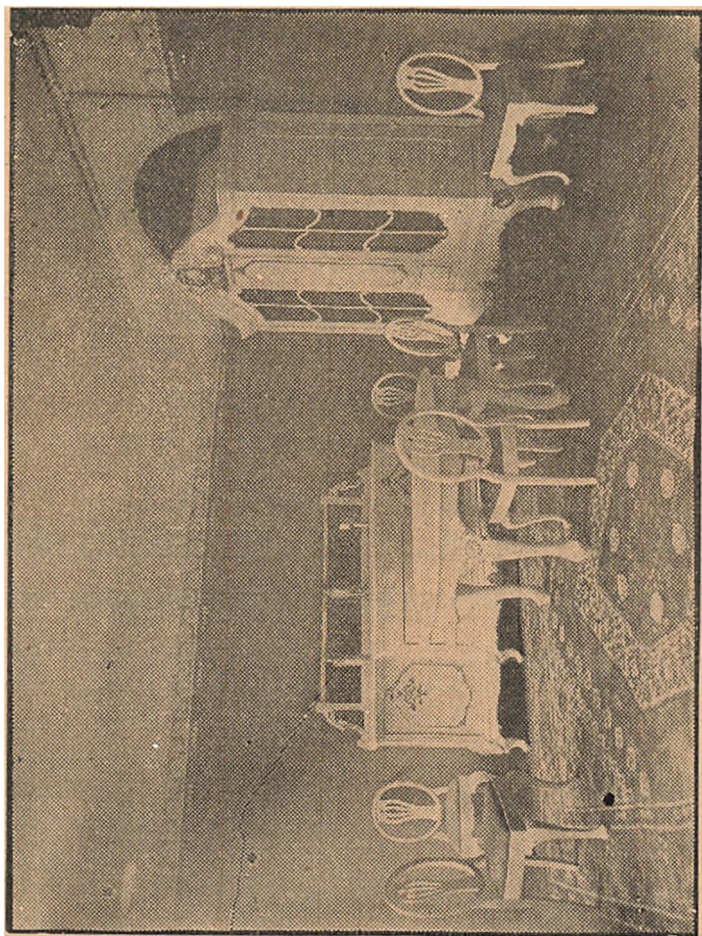
Special-Mejeri-Montører.

Største Tekniske Forretning paa Pladsen.

Mælketransportspande fra Frederiksberg Metalvarefabrik føres i største Udvalg.

Særlig Afdeling for Automobilreparationer.

Lager af Gummi, Olie, Benzin.

Chr. Metz's Efterfølger
Nørreport 10 Telefon 227 Aabenraa

A. L. Johansen & Søn's Møbler

ere landkendte ved den solide, håndværksmæssige og stilfulde Udførelse, vi særlig giver vore Møbler, hvorved vi vinder vore Kunderis Tilfredshed. Husk, før De køber Møbler, at det er for den lange Tid, de ønsker at tilbringe sammen med disse, og ikke kun 1 eller 2 Aar.

Vi fører kun danske Møbler og til rimelige Priser.

Specialitet: Møbler i dansk Empire- og Chr. VIII & Stil.

Kolding: Jernbanegade 18. * Aabenraa: Nørreport 10. Chr. Metz's Effn.

AS Sønderjydsk Frøforsyning

Kontor
Lager
Renseri

Frøavl og Frøhandel
Aabenraa.

Klingbjerg 1
Telefon 47.

Antager **Avlere af Roe- og Græsfø.**
Fordelagtige Vilkaar.

Sælger **Markfød og Sædekorn**
af de bedste i Forsøgene fastslaaede Sorter og Stammer.

Statsfrøkontrollens Analyser og Regler.

HEJMDALS TRYKKERI

TELEFON 32 AABENRAA TELEFON 32

som er forsynet med de nyeste Maskiner
og moderne Skrifter, leverer alle Slags

TRYKSAGER

..... som

Kataloger - Programmer - Plakater,
Kontrolforeningsskemaer - Medlems-
kort - Brevpapir - Konvolutter etc.
i korrekt og smagfuld Udførelse til
..... moderate Priser.

Den Nordslesvigske Folkebank,

Storegade 18. Aabenraa. Oprettet 1872

Telegr.-Adr. Folkebanken. Telefon 6 & 7.

Med Afdelinger i

Broager	Telefon Nr. 8.
Bovrup	
Bollerslev	
Felsted	” 29.
Hjordkær	” 21.
Varnæs	” 45.
Røde Kro..	Telf. Aabenraa 196.
Hellevad	Telefon Nr. 13.

modtager Indskud paa Bankbog og Folio til Forrentning paa gunstigste Vilkaar og udfører alle andre Bankforretninger til bekendte kulante Betingelser.

Piano- og Harmoniumhus J. B. Jepsen & Søn,

Instrumentmager.

Aabenraa. Ramsherred 3-5.

Telefon 398.

Forlang Instrumentkataloger! Stort Nodelager!

Carl Hass, Handeìsgartneriet, Nizza'

Nørreport.

Aabenraa.

Telefon 104.

Frø, Planter, Frugttræer og stedsegrønne Træer,
Roser og Potteplanter, Kranse og Buketter.

E. Holm & Søn

Vognmandsforretning.

Nybro 18.

Aabenraa.

Telefon 351.

Al Slags Kørsel. - Lastauto- saavel som Luksuskørsel udføres.

Hans Danielsen, Aabenraa,

Storegade 35 — Telefon 72,

anbefaler sin

Kolonial-, Vin-, Korn-, Foderstof- og Frøforretning.

Lager af kunstig Gødning til Fabrikspriser.

Staldplads til 30 Heste. — Billig og reel Betjening tilsikres.

Grundlagt 1829. **Chr. Askov, Aabenraa** Vestergade 17.

Skrædderforretning for Damer og Herrer.

Stort Udvalg af alle Slags Stoffer, passende for enhver Aarstid.

For god Pasning og flot Snit garanteres.

Vinduer og Døre

i stort Udvalg stadig paa Lager.

TRAPPER etc. leveres hurtigt.

P. Kruse, Maskinsnedkeri,

Karpedam 4. Aabenraa. Telefon 304.

HARALD BO BOJESEN

Bog-, Papir- og Kunsthandel.

Telefon 552. AABENRAA Ramsherred 48.

Dansk Literatur. Danske Skolebøger.

C.C.Rode, Guldsmed, Aabenraa,

Storegade 28 .: Telefon 260.

Stort Lager i Guld- og Sølvvarer, Alfenide- og Nikkelvarer.

C. Møller, Urmager og Optikus,

==== Aabenraa, Ramsherred 24. ====

C.F. Rosenvold

Største Sadelmagerforretning i Aabenraa.

Søndergade 6.

Telefon 116.

HANS CALLESEN :: AABENRAA

Specialitet: Vinduesglas.

Eneste Specialforretning i Nordslesvig.

L. Hansen, Aabenraa.

Storetorv.

Special-Cigar-Forretning.

„**CIMBRIA**“

Aabenraa.

Aktie-Selskab.

Aabenraa.

Tømmerhandel og Kalkbrænderi.

S. P. Ewald, Aabenraa,
Ramsherred.

Jern- og Kortevarer.

*Eneudsalg af Anker Heegaard's
Støbegods.*

Pumper og Vandledningsrør.

Hans Weber jun., Aabenraa.

Telefon:
178.

Pengeskabe, Pengeboxe.

Cykle- og Motorcyklehandel.

Telefon:
178.

Stort Lager i Cykler, Cykledele og Gummi.

Reparaturer udføres til moderate Priser.

GRAASTEN BANK :-: GRAASTEN

— Telefon 125 —

med Afdelinger i Bov ved Nørresmedeby,
Holbøl og Ullerup

udfører alle almindelige Bankforretninger.

⊙ **R. Rasmussen, Graasten.** ⊙

Motorcykler, Cykler og Tilbehør.

Symaskiner.

Lille Roman.

»Ha, elendige — endelig har vi fanget dig,« sagde Skurken og bandt den ulykkelige unge Mand paa Hænder og Fødder, stoppede en Knebel i hans Mund og kastede ham op paa en Bærebør. »Nu skal du ikke undgaa vor Hævn.«

Den ulykkelige Fange følte, at han blev løftet og baaret ud i fri Luft. Fod for Fod gik det, han anede ikke hvor hen; men efter ca. on halv Times Forløb mærkede han, at han blev baaret ind i et Rum med en underlig kvalm, indelukket Luft.

Saa hørte han en af Bødlerne sige:

»Nu er du i Sikkerhed, her vil ingen finde dig!«

Kneblen blev taget ud af hans Mund.

»Hvor er jeg?« stønnede Ofret.

Skurken slog en raa Latter op.

»Du er i Butikken hos en Mand, der aldrig avorterer.«

»Min Gud!« udbrød Staklen, »saa er jeg fortabt! Saa kommer her aldrig en Sjæl, som kan hjælpe mig!«

Læser Folk Bladenes Annoncer?

Et anset Londonerfirma, der aarlig anvender meget betydelige Summer til Annoncer, ønskede en Gang at overbevise sig om, i hvilken Udstrækning disse blev læst. Det indrykkede derfor i Aviserne en Annonce, i hvilken der med Forsæt fandtes forskellige Fejltagelser med Hensyn til historiske Begivenheder og Datoer.

I Løbet af en Uge havde Firmaet modtaget 3—400 Breve fra alle Landets Egne, hvori Beskriveren udtrykte sin Forbavselse over, at slig en Idiot, der ikke synes at have Begreb om noget som helst, fik Lov til at redigere Firmaets Annoncer. Og Brevene blev ved i de følgende Dage at strømme ind. Der kom Breve fra Skoledrenge og Skolepiger, Professorer og Lærere, Præster og Landbrugere, og blandt Afsenderne var flere literære Navne:

Denne Annonce lærte mig, erklærede Firmaets Chef, bedre end alle Teorier, hvor værdifuld Annonceringen er.

En Irlænder laa for Døden. Hans Kone, en nærig gammel Kælling, var i Værelset for at være Vidne til, at Manden gjorde sit Testamente.

»Fortæl mig nu nøjagtig, hvad De har tilgode,« sagde Sagføreren.

»Thiniateus skylder mig 35 Pund og — og —

»Det er godt! Hvor er det dog godt,« afbrød den forsynlige Kone. »Han har dog sin Fornuft til det sidste!«

»Lukas Brown skylder mig 16 Pund,« fortsatte Manden.

»Han er skam klar endnu!« afbrød Konen igen.

»Og Mike Lafferty skylder jeg 75 Pund.«

»Uh, nej!« raabte Konen, »nu taler han i Vildelse!«

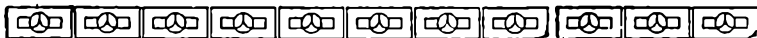
*** A. DIEMER ***

FORRETNINGSFØRER

Ejendomshandel.

Hypotheklaan. Inkasso.

Graasten. Graasten.

H. Jacobsen, Skræddermester. * Graasten.
Skrædderforretning for Herrer.

Stort Udvalg af alle Slags Stoffer.

For god Pasning og flot Snit garanteres.

- GRAASTEN BOGTRYKKERI -

Telf. 43.

A. RITSCHER

Telf. 43.

anbefaler sig med alt til Faget hen-
hørende i smuk og korrekt Udførelse
til moderate Priser.

Telf. 97.

J. Hollesen, Graasten.

Telf. 97.

Stueure - Lommeure - Guld- og Sølvvarer
Briller og Barometre.

Reparaturer solidt og billigt.

≡ Hans Lorenzen, Graasten. ≡

Distriktsforstander for Husmandsbrandkassen.

Repræsentant for

Husmandshypothekforeningen.

Telefon 116.

Klasselotteri-Kollektion.

Telefon 116.

Udsalg paa Grund af Alderdom.

Stikkelsbær, Ribs og Solbær til billige Priser.

Hindbær, bedste Sorter, ogsaa 2 Gange bærende Sorter à 100 Stk. 10 Kr.
Jordbær, nyeste og bedste Sorter ogsaa 2 Gange bærende, Juvel og
Edel. Stauder, 150—200 Sorter med Navn, ogsaa for Gartnere 10—100
Stk. af en Sort. Nyeste Stauder fra Holland à Stk. 40 Øre. ^{4/2} Kaktus
og Lilleput Georginer. Dannebrog Georginer, røde med hvid Kant.
Enkelte og Halskrave-Georginer, Montbretier, bedste Snitblomst.

Peter Jensen, Tombøl pr. Felsted ^{eggyH}

Løgumkloster.

Centralhotellet i Løgumkloster,

Telefon Nr. 8.

Telefon Nr. 8.

Godt Køkken.
J U S T E S E N,
før i Varde.

JACOB ESKILDSEN, Bankier,

Løgumkloster.

Løgumkloster.

udfører enhver Bankforretning.

„Hotel Royal“, Løgumkloster.

Byens bedste Hotel og Madsted.

Brodersens Gæstgivergaard,

(St. Tønder).

Hyggelige Lokaler. God Staldplads.

Slotsgade **Café Schau.** Slotsgade

Hyggeligt Lokale. 1ste Kl. Bagværk.

Chr. Homilius,

Telefon 24.

Løgumkloster.

Telefon 24.

Specialforretning i
Bygningsartikler.

..... **Støbegods**

Ovne, Kaminer, Komfurer etc. samt

--- Bygningsstøbegods fra ---

N. A. Christensen & Co. A/S, Nykøbing M.

og **C. M. Hess' Fabrikker, Vejle.**

Monier & Cementvarer.

Carsten Hansen,

Telf. Nr. 28.

Løgumkloster.

Storegade

Anbefaler sit velassorterede Lager i:

**Porcelæn-, Fajance-, Glas- og
Emaile-Varer.**

Galanteri og Kortevarer.

Tobak, Cigarer og Cigaretter.

Vaaben og Ammunition.

**Lædervarer, Haarpynt, Bijouterie osv.
altid billigst.**

*** Løgumkloster Kvægrensningspulver ***

(Strøpulver)

~~FAK~~ er det bedste. ~~U~~

Løgumkloster Kreaturvaskepulver.

Ia. Insektpulver. Kyægvaskepulver.

Løgumkloster Apothek (J. Kjems) - Telefon Nr. 6.

**MAGASIN
DU
NORD**

Indehaver: Conrad Langvad.

Telef. Nr. 32.

Løgumkloster.

Telef. Nr. 32.

Altid største Udvalg i
solide Manufakturvarer, Dame-, Herre- og Børne-Konfektion.

Modepynt.

J. Rahbek, Løgumkloster.
Kolonial, Konserves og Spirituosa.

Gæstgiveriet „Postgaarden“

anbefales.

M. P. JEPSEN.

Dyrlæge Bargums Kvægrensningspulver

faas hos

H. M. Hansen, Løgumkloster.

Telefon Nr. 4.

Jakobsens Gæstgivergaard, Løgumkloster

☉||||| anbefales paa det bedste. |||||☉

Mange Fremmedværelser. – Stor Staldplads.
Autogarage.

A. Haase og Sønner.

Løgumkloster. Garveri & Læderhandel. Telefon 12.

Stort Lager af Læder til Skomager-
og Sadlerbrug samt Skomagerartikler.

Vognfabrik. – Chr. Madsen.

Indehaver: Anton Madsen, Løgumkloster. * Telefon Nr. 42.

Smukt Udvalg i moderne Vogne, Jumber og Gigger.
Prima Gummi paalægges under Garanti.

Hotel „St. Hamborg“, Løgumkloster.

Hyggelige Lokaler. ★ Godt Køkken.

Tinglev.

P. LORENZEN - TINGLEV

Skrædderforretning.

Stort Lager i prima engelske

Herrestoffer

og alt til

Herre-Konfektion

henhørende.

Forfærdigelse efter Maal med Garanti for god Pasning.

Reel og god Betjening.

J. H. Weibek, Tinglev.

Telefon 7.

Trælasthandel og Bygningsartikler.
Kul, Kunstgødning, Markirø, Landbrugsmaskiner.
Cementstensfabrik.

Johs. Hansens Enke, Tinglev,

anbefaler sit store Lager af alle Slags

* **MØBLER** * **SELETØJ** *

Eget Reparatur- og Polsterværksted.

Opmærksom Betjening.

Urmager Boy Boysen, Tinglev.

Stort Lager i

Ure, Guld- og Sølvvarer.

Optiske Artikler.

Nis Nissen, Tinglev,

Telefon 22.

anbefaler

Telefon 22.

statsautoriseret og kontrolleret

Kløver-, Græs- og Roefrø.

Th. Th. Nielsen, Tinglev.

Telefon 5. - Bankkonto: Tønder Landmandsbank.

**Kunst-Gødning, Korn og Foderstoffer,
Kulhandel.**

Landbohjemmet, Tinglev,

anbefales herved paa det bedste.

Opmærksom Betjening.

P. Lund. * Skotøjsforretning. * Tinglev.

Alt til Branchen henhørende føres paa Lager i stort Udvalg.

Reparationer udføres hurtigt, solidt og billigt.

Nyt Arbejde efter Maal.

Br. Brodersen, Tinglev.

Lager af alle Slags færdige

MØBLER.

Ligkister paa Lager.

Eget Snedkeri med Maskindrif.

Hvordan skulde Versene læses.

Som Mærke i et gammelt Eksemplar af en Lægebog fra 1864 har man fundet nedenstaaende Digt, som tydeligvis er et skarpt Angreb paa Lutherdommen:

Jeg hader uden Roe
Den lutheranske Troe,
Med Spodt og ler den ud
Lutteri ord og bud
Tii den som Lutter døer
Han er i Sathans Kløer.

Den som vil elske Paven
Eer mig i Hjærtet gnaven
Til Messe og helkensbud
For mig er Lerdøm kier
Til himmelen han kommer
Som dor i Troen Rommer.

Imidlertid stod Versene ikke under hinanden, men ved Siden af hinanden, og det kunde tyde paa, at Forfatteren har ønsket, at man skulde læse Digtet tværs over, altsaa paa følgende Maade: 1. Linie i 1. Vers. 1. Linie i 2. Vers osv.

Fra Sønderborg By og Amt.

Det bedste Frø

Røefrø - Kløverfrø - Græsfrø

og Sædekorn

faas til moderate Priser hos

Alsisk Frøavls-Selskab

Telefon 18.

Sønderborg.

Telefon 18.

Alle vore Frøforsendelser til Foraaret staar under selv-
virkende Kontrol af Statsfrøkontrollen i København.

Paalidelige Avlere antages.

Selvvirkende Kontrol betyder, at alle Frøforsendelser fra **Alsisk Frøavlsselskab** indberettes til Statsfrøkontrollen, idet en Kopi af hver Regning med Angivelse af garanteret Indhold sendes til Statsfrøkontrollen. Denne tager saa Prøver ud hist og her **hos vore Aftagere**, kontrollerer altsaa vore Forsendelser.

Holder Frøet ikke det garanterede Indhold, meddeler Statsfrøkontrollen dette til **samtlige Aftagere** af det paa-gældende Frøparti. Statsfrøkontrollen alene bestemmer saa, hvormeget der skal betales i Erstatning.

Kun den selvvirkende Kontrol byder betryggende Garanti.

Alsisk Frøavlsselskab var det første sønderjyske Firma, der stillede sig under den **selvvirkende Kontrol**.

AXEL HELMER - SØNDERBORG

Telefon 77

Isenkram,

Telefon 77

Husholdningsartikler, Værktøj,

Olie og tekn. Artikler. .

Vejle Støbegods.

Manufaktur-Varehuset

J. H. KOCK

Sønderborg.

Manufaktur.

Hvidevarer.

Uldvarer.

Senge.

Brok & Co., Sønderborg.

Telefon 151.

Telefon 151.

≡ Byggematerialer. ≡

Eneforhandler af

Ægte Mettlacher Vægfliser.

Ingen taber

ved at handle hos

HANS HANSEN

Telefon 113. Perlegade 23.

Sønderborg.

**Manufaktur.
Konfektion.**

P. H. Stuhr, Sønderborg.

Perlegade 21.

Cykler, Sy- og Skrivemaskiner

Telefon 386.

Automobiler.

Telefon 386.

— Benzin, Benzol, Olie o. s. v. —

Reparaturværksted.

*Fotoartikler, Droger, Toiletteartikler,
Kemikalier, Farver, Sygepleje-Artikler,
Parfumerier, Forbindstoffer.*

☉ **Sønderborg Drogeri.** ☉

L. Nielsen, cand. pharm.

Indeh.: M. Nielsen. Telefon 254.

JØRGEN OTSENS BOG- & AKCIDENSTRYKKERI

TELEFON
□ 69 □

SØNDERBORG
JERNBANEGADE 1—3

TELEFON
□ 69 □

Hurtig Løving af alle Slags Tryksager til Forretnings- og privat Brug, saasom Regningsformularer, Kuverter, Cirkulærer, Plakater i enhver Art o. s. v. Lykonskningskort. — En- og flerfarvet Tryk. — Forlovelseskort — Nyeste Maskiner og Skrifter. — Billigste Priser.

SPECIALITET:
MODERNE REKLAME

J. Staugaard, Sønderborg.

Telefon: 299.

Mekaniker.

Jernbanegade 8.

En gros.

En detail.

Cykler - Symaskiner - Automobiler.

Alsia- og Korea-Cykler. — Pfaff og Alsia Symaskiner.

Garage.

Reparatur-Værksted.

Gummi.

Aabne og lukkede Leje-Automobiler.

De køber billigst

Manufakturvarer og Konfektion

hos

PETER OLUFSEN, SØNDERBORG.

Perlegade 16. — Telefon 248.

H. Martens, Skomagerforretning,

Sønderborg, Perlegade 48.

Al Slags Skotøj til Damer, Herrér og Børn
anbefales. — Bestillinger efter Maal.

— Reparationer udføres solidt og godt. —

Helmer & Jørgensen.

Telefon 43.

SØNDERBORG.

Telefon 43.

Manufaktur og Konfektion.

Johs. Møller, Sønderborg

Telefon 276. **Sæbefabrik.** Telefon 276.

Skal Kærlighed Dem Lykke bringe,
Køb Holger Hansen's Forlovelsesringe.

Holger Hansen, Guldsmed og Gravør.

Storegade 45.

SØNDERBORG.

Telefon 274.

Holger Hollesen, Sønderborg,

Perlegade 31.

Telefon 203.

Specialforretning i

Herre- og Dreng-Garderobe,

færdig og efter Maal.

„Sønderborghus“

Løngang 1.

Telefon 56.

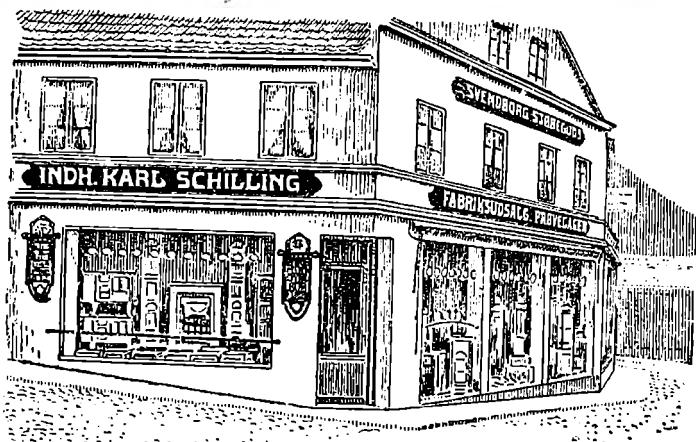
J. N. Mailand, Vinhandel.

Telefon 11.

Sønderborg.

Telefon 11.

Specialitet: „Gammel Rom“.

KARL SCHILLING, SØNDERBORG.

Store Raadhusgade.

Telefon 395.

Ovne, Komfurer, Vaskekedler, Bygnings-Støbegods, Hus-
og Køkkenudstyr. **Læg Mærke til Vinduesudstillingen!**
Overbevis Dem om, at Priserne er enestaaende billige!

Det
bekendte
Mærke

„Pe Ka“

faas overalt
stedse i frisk
Kvalitet

Margarinefabriken „BONA“ A|S
tidligere Firmanavn: P. Knarhøjs Margarinefabrik.

Telefon 62.

Telefon 62.

AS TH WESSEL & VETT
MAGASIN
DU
VORD

Er Skandinaviens største Manufakturforretning.

Indehaver i Sønderborg

JØRGEN ANDERSEN

Smyk Deres Hjem med dansk Kunst.

Største Udvalg i Festgaver, Billeder, Kunst-
genstande i Porcellæn, Keramik og Fajance.
Kgl. Porcellæn. - Nyheder i gode Bøger.
Salmebøger. Skrivemaskiner. Kontormøbler.

Andreas Clausen, Bog- og Kunsthandel, Sønderborg.

— Telefon 387. —

Chr. Otten, Sønderborg,

— Storegade 78. —

Bageri og Konditori.

Klaverer og Harmoniums

faas i bedste Kvalitet hos

Joh. C. Lawaetz, Sønderborg.

Telefon 241.

„Hvi vild' du itt, A turd' itt!“

Der eksisterer fra Sjælevandringernes Dage en gammel Legende om, at alle gamle Jomfruer efter deres Død maa flyve fredløse om i Engene som Viber, og at alle gamle Ungkarle maa som Skovduer gemme sig skamfulde i Træernes tætteste Løvhang.

Og de føler Fordømmelsen hvile over sig. Viberne skylder Skylden for deres Ulykke over paa Skovduerne, og man hører tydelig deres ustandselige Klage: „Hvi vild' du itt?“

Og oppe i Skovens tætteste Kroner sidder Skovduen skamfuld og svarer uforsagt: „For A turd' itt! A turd' itt! A turd' itt!“

- Ad. Bannier, Nordborg. -

Skotøjs-Forretning.

Stort Lager af Herre-, Dame- og Børnefodtøj
til billigste Priser.

Reparaturer udføres hurtigst.

:-: :-: Landbrugsmaskiner :-: :-:

Selvrensende Tærskværker med Halmpræsser,
Kageknusere, Røraspøse etc. faas ikke i

..... **Andr. Petersen's**

Urmager- og Guldsmed-Forretning i Nordborg,

men derimod: Prima Stue-, Lomme- og Vækkeure.
Stort Udvalg i Bryllups- og Julegaver. Alle mulige
Smykker i Guld og Sølv, Elfenben, Rav osv. osv.

Nordborg Cykle- og Maskinlager.

Telf. 25. **Chr. Hansen.** Telf. 25.

Cykler, Symaskiner, Automobiler og Landbrugs-
maskiner. — Stort Lager i Reservedele.

— Reparaturværksted. —

□ **Jerntag**

Skifertag □

Eternitag

Ruberoide

udføres solidt og billigt af

Ferd. Kückelhahn, Blikkenslager.

Telf. 68.

Nordborg.

Telf. 68.

Hjendre Hansens Efff.

Telf. 102.

Nordborg.

Telf. 102.

Manufaktur- og Skotøjsforretning.

Herre-, Dame- og Børne-Konfektion.

Telefon

□ 3 □

WETT & WESSELS UDSALG
MAGASIN
DU
NORD

Telefon

□ 3 □

Indehaver: **Peter Clausen, Nordborg.**

Manufaktur.

Modevarer.

**Herre-Klædninger
og Lingeri.**

**Udstyrsartikler.
Sengefjer & Dun.**

MAGASIN DU NORD kan som følge af sine store fælles
Indkøb og sin egen Produktion altid tilbyde sine Kunder
den bedste Vare, det største Udvalg, den billigste Pris.

Musik Musik Musik

Musikelskende bør ikke forsømme at henvende
sig til **Jørgen Petersen**, Pianist, Nordborg.
~~~~~ Musik- og Papirhandel. ~~~~~

Farve- og Tapethandel.

Telf. 101. Nordborg. — Storegade 42. Telf. 101.

Christian Jørgensen.

Fineste Gulvlakfernis og Farver, Bonevoks, moderne
Tapeter og alt til Malerfaget henhørende.

Forhandlere gives Rabat.

Stukativarbejde udføres og leveres solidt og billigt.

Forlang Tilbud!

Alt til Malerfaget henhørende Arbejde udføres solidt og godt.

Damens Alder.

En Mand, der er kendt for sin store Dygtighed i Regning, havde en Dag Besøg af en lille Danserinde ved Navn Lulu.

Damen vilde ikke opgive Alder.

— Naar de De er saa dygtig i Regning, kan De selv regne det ud! sagde Lulu.

— Lad gaa! sagde Manden. Jeg prøver! Tænk paa Tallet af den Maaned, hvori Du er født.

Da Lulu er født i Juni, tænkte hun paa Tallet 6.

— Multiplicer det med 2.

— Ja

— Læg 5 til.

— Ja.

— Multiplicer det udkomne med 50.

— Ja.

— Og læg saa din egen Alder til.

— Ja.

— Træk 365 fra.

— Ja.

— Læg 115 til.

— Hvad Resultat er du saa kommet til?

— 620.

— Der kan Du se! Du er altsaa født i Juni og er 20 Aar gammel. Det passede! Enhver kan prøve Eksperimentet.

Danmarks Neapel.

Den, der har givet Ebeltoft Navnet Danmarks Neapel, er ingen ringere end M. Goldschmidt, som da han en Gang i Tredserne i forrige Aarhundrede gæstede den lille Fjordby, blev saa begejstret over dens maloriske Boliggenhed, at han døbte den med dette højtklingende Navn.

At Byens Indbyggere selv ikke tager Betegnelsen altfor alvorligt, kan ses af følgende lille Vers, som vistnok skyldes en lokal Poet:

Goldschmidt er mod Ebeltoft aimabel,
kalder den for Dannemarks Neapel;
Napoli nu steg skam din Betyden,
Tænk, du blev et Ebeltoft i Syden.

Haderslev By.

O. P. Olling, Haderslev

Glarmester.

Billedindramning.

Telf. 389. Storegade 23. Telf. 389.

Aktieselskabet „Hansborg“

Haderslev.

Tømmerhandel, Damphøvle- og Savværk,
Drittelstave og Træskobunde.

M. S. Wismar.

Støbegods.

Haderslev.

Støbegods.

Malerforretning.

Manufaktur og Konfektion.

Alltid største Lager af Aarstidens Specialmoder
i Herre- og Dame-Konfektion.

Tell. 274. **Hansen & Hansen, Haderslev.** Tell. 274.

Steffen P. Møller
Sten-Billedhuggermester
HADERSLEV S. OTTING
Aabenraavej N^o18
Grundlagt 1897.
GRAVMONUMENTER, PLADER
MEKANISK SLIBERI.

(Diplom for Tegning.)

Krigsmindesmærker og Mindetavler.

Opel Automobiler.

Tysklands bedste Fabrikat.

*Reparaturværksted,
Reservedele og Gummi samt
Garage.*

Waldemar Hinrichsen,

Gaaskærgade 42.

Haderslev.

Telefon Nr. 160.

 Briller & Pincenez, nøjagtig Tilpasning.

 R. Bahnsen, Haderslev.

Peter Henningsen,

Storegade 454.

Haderslev.

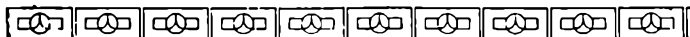
Telefon 169.

Ure, Guld- og Sølvvarelager.

NICOLAI OUTZEN

Haderslev.

*Smør- og
Æg-Eksportforretning.*

Waldemar Schmidt, Haderslev.

Nørregade 1 (ved Fruekirken).   Tele Nr. 16.

*Specialforretning i Herre-Garderobe.
Største Udvalg i engelske og danske Stoffer.
Klædninger efter Maal under Garanti.*

Paa Grund af stor Omsætning kun moderne Ting paa Lager.

NICOLAI OUTZEN

Haderslev.

*Korn og Foderstoffer
og Gødningstoffer en gros.*

Husk

Haderslev Klædefabrik

Telf. 76. M. Schaumann. Telf. 76.

Fabrik: Simmerstedvej 1, Butik og Kontor: Nørregade 12.

Fabrikation af al Slags Klæde.

Garderobefarvning og kem. Tøjrensning.

Oluf Thielst, Haderslev.

Telef. 165. **Kolonialforretning.** Telef. 165.

**Lager af alle Slags Gødningsstoffer,
undersøgt Markfrø og Jernvitriol.**

Et indisk Sagn om Kvindens Skabelse.

Twashtri, Ildens Gud i den indiske Mytologi, skabte Verden. Men da han skulde skabe Kvinden, opdagede han, at han havde opbrugt alt Materiellet, og at der ikke var blevet noget solidt Skabelsesstof tilbage —

Saa tog han Maanens Runding, Slangens bugtønde Linjer, Slyngplantens myge Klamren, Græsstraaets lette Skælven, Vidjons smækro Vækst, Blomstens fløjlsbløde Særthed, Fjerens Lethed, Hindens milde Blik, den dansende Solstraaes Fyrighed, Skyens Taarer, Vindens Ubestandighed, Harens Skyhed, Paafuglens Forfængelighed, Diamantens Haardhed, Honningens Sødme, Tigerens Grusomhed, Ildens Varme, Sneens Kulde og Turtelduens Kurren. Alt dette blandede han sammen og dannede deraf Kvinden. Dette Vidunder gav han til Manden.

Naar De vil spare Penge

bør De købe Deres
Manufakturvarer,
Konfektion, Triko-
tage samt Skotøj hos

A. Hundevadt, Haderslev, Tlf. 229.

A. F. PETERSEN

Klejsmed og Vægtfabrikant.

Haderslev :-: Telefon Nr. 226.

Lager af

***Kreatur- og Decimalvægte
samt alle mulige Jerngitre.***

Reparation af Vægte af ethvert System.

Udførelse af autogén Svejsning.

H. Fahrenдорff

HADERSLEV :: SØNDERTORV 7

TELEFON Nr. 748

1875

Konditori og Café

J. C. HANSEN

Haderslev. Skibsmægler. Haderslev.

**Sø- og Trans-
portforsikring.**

Agent for

„D. F. D. S.“, København.

Telefon Nr. 19.

Telefon Nr. 19.

Telefon 734

Telefon 734

Alfred Johannsens Tandpraksis

Jomfrustien 14

Haderslev

H. Frees, Haderslev.

(J. Nommensens Efterflg.)

Isenkram- og Udstyrsforretning.

Stort Lager af Avls- og Landbrugsredskaber. Eneudsalg af de bekendte Morsø Kakkellovne og Komfurer.

J. D. Suurballe

Søndertorv. Haderslev. Søndertorv.

Urmager- og Guldsmedforretning.

Chr. P. Peterson,

Storegade 48, Haderslev.

CIGARER, CIGARETTER, TOBAK, KÆFFE,
THE, CONFEKTURER, CHOKOLADE.

Gaaskærgade 48 **Haderslev** Gaaskærgade 48

Lager af
Møbler, Ligkister og Ligtøj.
Hele Begravelser overtages.

J. Sorgenfri's Snedkerværksted.

Hansen & Winterberg
Hjørnet af Nørre- og Slotsgade 7
Stort og nyt Lager i Herre-, Dame-, og Berne-
konfektion, Hæsnings- samt Udstyrsartikler.
Sengefjer og Dun. Tilvædninger efter Maal.

Chr. Færdig & Søn

Bispegade Nr. 1, Haderslev.

Kobbersmed, Blikkenslager- & Installationsforretning.

Indlægning af Gas og Vand.
Alt Arbejde solidt og til moderate Priser.
Alt Bygningsarbejde udføres.

* *J. H. Hildebrandt.* *

Vognfabrik. □ Haderslev.

Jomfrustien 26, ligeoverfor Amtsbanen.

Stort Lager af nye og brugte Luxusvogne.

Bemærk: Prima Gummi omlægges ethvert
Vognhjul i korteste Tid paa eget Værksted.

Reparationer udføres prompt og billigt.

Chr. Nielsen, Snedkermester,

Storegade 41. Haderslev. Telefon 404.

Haderslevs største Møbelmagasin.

Nis Schmidts Musikhandel,

Haderslev.

Nørregade 36.

Eneforhandling af Hornung & Møllers

Flygler & Pianoer.

— Kgl. Hof-Pianofabrik. —

Største Lager af alle Slags Musikinstrumenter.

Stort Nodelager.

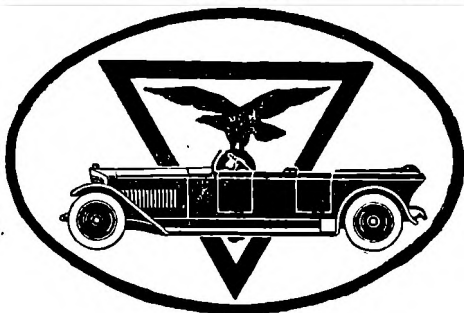
Af mange Tak døde Smedens Kat.

Dette Ordsprog stammer over Peder Syv fra en Fortælling af Buckard Waldis (død 1551) »Om Smeden og hans Kat«. En Smed besluttede ikke at forlange noget for sit Arbejde, men henstille Befalingen til deres egen gode Vilje. Følgen heraf blev, at de nøjedes med den blotte Tak. Saa bandt han sin fede Kat fast i Værkstedet, og naar Kunderne forlod ham med tomme Taksigelser, sagde han: »Det giver jeg dig Kat!« Katten døde af Sult. Saa først besluttede Smeden at bære sig ad som andre Haandværkere.

En hadet Politiker.

Den engelske Politiker, Lloyd George, er ualmindelig hadet af sine politiske Modstandere, men han tager Tingene fra den humoristiske Side og fortæller selv ofte Anekdoter om, hvor »vellidt« han er:

En Person, der havde reddet en Mand fra at drukne og af den Grund fik Redningsmedaillen, sagde beskedent, at han jo ikke havde fortjent den. »Jeg saa jo, at Manden var ved at drukne, og da der ikke var andre end mig, svømmede jeg ud til ham, vendte ham, saa jeg kunde se, at det ikke var Lloyd George, og da jeg var sikker paa det, ja, saa reddede jeg ham naturligtvis.«

Adler Automobiler.

Tysklands bedste
○○○○○○ **Bil** ○○○○○○

fra den lille, kendte og særlig yndede $\frac{5}{11}$ HK. 2 og 4 Personers til den stærkeste og mest luksuriøse Bil anbefales til hurtig Levering.

HADERSLEV AUTOMOBIL-CENTRAL

Kontor: Sønderbro 6.

C. M. HANSEN

Telefon 367.

Repræsentant for Sønderjylland.

Benzin

en gros

Benzol

Køb danske
Manufakturvarer

hos:

CROME & GOLDSCHMIDT

Haderslev.

Leverandør til Landbrugs- og Varelotteriet.

Telegram-Adresse:
„Cromegold“

Telefon 740
m. Omst. til alle Afdelinger.

Provinsens største og mest moderne indrettede Manufakturlokale.

Ved at købe Manufakturvarer af alle Arter,
sikrer De Dem

Altid at faa de bedste Varer.

Altid at finde det største Udvalg.

Altid at købe til absolut billigste Priser.

Vore Specialafdelinger er altid tilført
de sidste Nyheder.

E. N. KNUDSEN

(THEODOR VOSS)

VETT & WESSELS UDSALG
MAGASIN
DU
NORD

≡ **HADERSLEV** ≡

NØRREGADE 14

TELEFON NR. 63

.....

Bedste og billigste
Indkøbssted for alle
Slags Manufaktur-
varer. — Udstyrsar-
tikler, saasom Hvide-
varer og Sengetøj,
Fjer fra min Fjerrens-
ningsmaskine bringes
i velvillig Erinding.
Kjolestoffer, Herre-
og Børne-Konfektion.
/// Stort Udvalg. ///
- Solide Kvaliteter. -
- Billigste Priser. -

.....

To Maader at sigø Sandheden paa.

Der er altid to Maader — en behagelig og en ubehagelig — at sigø en Ting paa. En Gang hævde en indisk Fyrste drømt, at alle hans Tænder faldt ud, og den næste Morgen sendte han Bud efter en af sine Sandsigere for at faa Drømmen fortolket.

— Deres Højhed, sagde den vise Mand — den betyder, at Du vil se hele din Familie dø midt for Øjnene paa Dig.

Kongen blev rasende, og Sandsigeren blev henrettet.

Kongen sendte straks Bud efter en anden Sandsiger og fremsatte samme Spørgsmaal, og han svarede:

— Det betyder, ø Herre, at Du kommer til at leve meget længere end nogen af dine Slægtninge — endog den yngste og kraftigste af dem, vil ikke overleve Dig!

Og Resultatet var, at den indiske Konge gav den vise Mand Dia-
manter og Guld og kostbare Klædninger, og han folte sig langt mere
trostet over, hvad han havde hort sidst, skont det just var det sam-
me, som den første Mand havde fortalt ham, bare paa en anden Maade.

Christiansfeld.

Tegn alle Deres Forsikringer i

„BALTICA“

ved P. Ravn, Christiansfeld.

N. H. Kjær, Christiansfeld.
Urmager- og Guldsmedforretning.

Telefon Nr. 104.

OTTO JØRGENSEN

oo ved oo
Christiansfeld.

„NORD“

oo ved oo
Christiansfeld.

Manufaktur- og Konfektionsforretning.

Christiansfeld Automobilforretning.

Tlf. 126. H. C. Juhl. Tlf. 136.

Stort Lager af Gummi.

.....

Første Klasses Mekaniker-Værksted.

.....

Altid Lager af Biler:

„Oakland“ * „De Dion Bouton“
„Minerva“.

**** Heider **** **Motorplove**

leveres i 2 Størrelser, Model „C“ og „D“.

Eneforhandler for Sønderjylland:

Bruhn & Langfeldt

Telefon: (Ingeniørkontor).

125.

Christiansfeld.

Telefon:

125.

D. Dührkop's Tandklinik, Christiansfeld.

Naar Stjerneerne faldt . . .

I gamle Dage troede man, at en Bøn, der blev frembaaren, mens man saa et Stjernesked, havde særlig Adkomst til at blive hørt. Men det skulde gaa hurtigt, derfor havde man følgende Bøn paa rede Haand; Gud, giv mig Sundhed, dagligt Brod, og Salighed, naar jeg en Gang er dod.

NICOLAI OUTZENS FILIAL

*Mølleri, Korn,
Foderstoffer, Markfrø
og Kunstgødning.*

Telegramadr.:

„Outzen“.

Telefon:

Christiansfeld 1 og 8.

Skodborg Korn- og Foderstofforretning,

Indehaver: A. Hollensen.

Korn - Foderstoffer - Gødning - Frø

Telefon 4 —o— Telefon 4

Hans Petersens Maskinreparaturværksted,
JELS.

Salg af Cykler og Symaskiner,

Al Reparatur udføres hurtigst.

Husk! Sæbehuset i Jels

sælger til billigste Priser.

Vojsens.

BRØDRENE GRAM

VOJENS

Maskinfabrik

Blikkenslageri

Fortinneri

Stort Lager af
Remme, Olie og alle Brugsartikler

NICOLAI SØRENSEN, VOJENS,

Telefon 11. Støbegodslager, Glas- og Stentøjshandel. Telefon 11.

Kolonial-, Jern- og Kortevarerforretning.
Tobak og Cigarer samt undersøgt Markfrø.
Lager af Vejle Komfurer og Kakkelovne.

PAULI'S HOTEL, VOJENS

Telefon 25

- o -

Telefon 25

Mathias Bojsens Enke, Vojens,

Kul- og Byggematerialforretning.

Telefon 37.

Telefon 37.

J. Th. Jensen, Vojens,

Telefon Nr. 1.

Lomme- og Stueure, Guld-, Sølv- og Nikkelvarer.
Harmonikaer, Mundharper, Barometre, Termometre,
en gros. Brilller, Ridehjul, Symaskiner, en detail.

Reparationer paa ovennævnte Artikler udføres solidt og billigt.

Jels, Peter Boisens Sadelmager- og Polsterforretning, Jels,

bringes i velvillig Erindring.

Lager af alle Slags Sadelstøjer.

P. H. SCHADE, VOJENS,

== Kolonial- og Frøforretning. ==

Julius Nielsens Tømmerforretning, Vojens.

Stort Oplag af Tømmer, Brædder, Planker
og Lægter, som anbefales til billigste Priser.

P. J. Schmidts Bogtrykkeri

Telefon 26.   Vojens.   Telefon 26.

Leverer alle Slags Tryksager
til billigste Dagspris

Formular - Magasin til de
sønderjydske Andelskasser

JØRG. JENSEN, VOJENS

MANUFAKTUR- OG MODEVARER.

TELEFON NR. 35.

TELEFON NR. 35.

Peter Kass, Vojens

Telefon 20.

Telefon 20.

anbefaler sit store Lager i

prima Kolonialvarer,

Isenkram, Glas og Stentøj.

Husk! Sæbehuset i Vojens.

Stort Udvalg i Cigarer, Cigaretter, Tobak.

Alt i Bageriartikler. ~ Konfekt og Chocolate.

===== Kortevarer. =====

Rødning.

M. Christophersen, Rødning.

Special-Skotøjsforretning.

Stort Udvalg i Dame-, Herre- & Børnefodtøj.

Eget Reparaturværksted.

RØDDING BANK - RØDDING

Aktiekapital 250,000 Kr.

Statstelefon Nr. 2.

Alle almindelige Bankforretninger udføres.

A. P. Christoffersen, Rødning,

anbefaler sin

Isenkram- og Stentøjsforretning.

Ribe Kakkelovne og Komfurer.

H. Chr. Andersen, Rødning.

Bog- & Papirhandel.

Bogbinderi, Kunsthandel.

Lager af Tapeter.

Fotografiske Artikler.

Alt paa Lager i **Herre-, Dame- og Børnefodtøj.**

Bedste Kvalitet til billigste Priser.

S. Hansen, Rødning, Skomagerforretning.

Statstelefon Nr. 22.

Chr. J. Ravn, Rødding,

anbefaler: Tømmer og Brædder, Kalk, Cement, Tagpap,
Søm og Jernvinduer, Jernbjælker, Jerntag, Tagsten,
Statstelefon 49. Drænsrør m. m. Statstelefon 49.

A. Larsen, Rødding.

Mekaniker.

Reparaturværksted.

Cykler, Motorcykler, Symaskiner, Automobiles.

Autodæk og Slanger paa Lager

til meget smaa Priser.

– Benzin- og Olie-Station. –

*** Rødding Møbelmagasin ***

anbefaler sit store

Lager af alle Slags Møbler

Telefon 7.

ved **S. A. Sørensen.**

A. Gundersen, Rødding.

... Urmager- og Guldsmedeforretning. ...

Lager af Lomme- og Stueure, Guld-,

Sølv- og Nikkelvarer.

Optiske Artikler.

Spare- og Laanekassen for Frøs og Kalvslund

Rødding.

Herreder.

Telef. 36.

Alle Sparekasseforretninger efter den ny
Sparekasselov udføres.

Max Kampradt, Rødning.

Herre- og Damefrisørsalon.

~~~~~ God Betjening. ~~~~~

Gramby, Branderup, Ågerskov, Skærbæk.

GRAMBY BANK A/S GRAMBY.

Aktiekapital: Kr. 275.000

anbefaler sig
med alle Bankforretninger.

Købmand Jes Damm, Branderup-Mølle.

Kolonial-, Jern- og Kortevarer, Glas og Stentøj,
Lager af Tobak og Cigarer,
Vin og Spirituoser,

==== Undersøgt Markfrø og Guano. ====

BRANDERUP KRO

Søren Fisker.
God Beværtning.

Thomas Boisen,

Frem - Branderup.

Kolonial-, Frø- og Grovvareforretning.

Bageri & Konditori

A. Schmidt, Branderup.

P. A. Hansen, Skrædderforretning.

:: Martin C. Muss, Branderup ::

Smede- og Maskinværksted.

 Chr. Nissen, Branderup.

Lager af Byggematerialer. – Ligkiste-Magasin.

Tlf. 3. **Carl Truelsen, Agerskov.** Tlf. 3.

Kolonial, Jern og Stentøj.

Undersøgt Markfrø & Kunstgødning.

Trælast i stort Udvalg.

Telef. 11. **Bageri & Konditori.** Telef. 11.

H. J. Branderup.

M. Sommerlund, Agerskov.

Bog- & Papirhandel.

Stort Lager af Tobak og Cigarer.

 Hans Frei, Agerskov.

Herre- & Dameskrædderi.

Hans Chr. Hansen, Agerskov.

Møbel- og Ligkiste-Magasin.

Cykler & Cykldele.

Vilhelm Trans Agerskov.

Colonial-, Jern- og Stentøjshandel.

Lager af Ovne og Komfurer.

Claus Petersen, Agerskov.

Specialforretning for Fodtøj.

Reparaturer udføres omgaaende.

Hans Nielsen, Agerskov.

Maler og Yognlakerer.

Tapet- og Farvehandel.

Olaf Riis, Agerskov.

Alt paa Lager i Herre-, Dame- og Børnefødtøj til rimelige Priser.

De sparer Penge, naar De køber Deres

Cykler og Gummi

i

★ **Petersens Cykleforretning, Gesing - Skærbæk.** ★

**Jagtgeværer, Salongeværer,
Patroner, Hagl, Krudt og alt
Tilbehør.**

H. F. Hansen, Skærbæk.

Telefon 34.

C. Petersen, Würtzens Eftf.

Skærbæk

anbefaler sit store Lager i al Slags Fødtøj til
billigste Dagspriser. - Billigt og stærkt Arbejds-
fødtøj, elegant Promenadefødtøj. - Reparatur-
værksted. - Fødtøj efter Maal.

Anbefaler mit

Slagteri og Pølsemageri.
Carl Leu, Skærbæk.

H. C. Andersen, Skærbæk!

Telf. 81. **Aut. elektrisk Installationsforretning.** Telf. 81.

Lys- og Kraftanlæg, Lynaflederanlæg!

Lager af alle elektriske Artikler!

Motorer, Lamper, Lysekroner, Strygejern etc.

Projektering, Tilbud paa ethvert Anlæg paa Forlangende.

Marius L. Hansen, Skærbæk.

Saddelmagerforretning.

Toftlund.

JES J. BRUHN - TOFTLUND.

URMAGER & GULDSMED.

POSTGIRO-CONTO 6111.

*Anbefaler mit store Lager i
Ure, Guld-, Sølv-, Nikkel- og forsøvede
Varer. .*

Specialitet:

*Bestik, saasom Spiseskeer, Teskeer,
Potageskeer o. s. v. i Prøvesølv og 2-taarnet.
Briller tilpasses efter Øjenmaal.*

*NB. Jeg staar i Forbindelse med de bedste Firmaer i Konge-
riget, og kan derfor altid levere det nyeste og bedste til
moderate Priser.*

Lassen Nissum, Toftlund,
Barberstue anbefales.

Marius Nielsen, Toftlund.

Telf. 32. Malerforretning anbefales. Telf. 32.

L. J. STORGAARD,

Urmager- og Guldsmedforretning
anbefales til Publikums velvillige Erindring.

Ingwersen, Toftlund, Bageri &
Konditori.

TOFTLUND SØNDERMØLLE

Kunde-Mølleri.

Lager af alle Slags Foderstoffer

Prima Varer!!!

Billigste Dagspris!!!

CHR. K. MADSEN.

A. TRUELSEN, TOFTLUND,

anbefaler som Specialitet:

Danske og tyske Kakkelovne og Komfurer. - Prima engelsk og tysk
Værktøj. - Bygningsbeslag i stort Udvalg.

Central - Hotellet, Toftlund.

Ny Vært.

Chr. Rasmussen.

Jeppe Beck's Efterfølger Bille Poulsen

anbefaler alle Sorter Kunstgødning
til billigste Dagspriser.

Garanteret Markfrø med Statskontrollens Analyser anbefaler

Telefon 49 **Bille Poulsen, Toftlund.** Telefon 49

Laurids N. Post, Urmager.

— Lager af Lomme- og Stueure, Urkæder, Brocher o. s. v. —
Stort Udvalg i Sølv-, Nikkel- og Alfenidevarer.

Specialitet: Forlovelsesringe i 8 og 14 Karat.

Altid frisk Kaffe faas
i Specialforretningen H. C. MEJER'S ENKE, Toftlund.

Hans Nielsen, Toftlund.

— Telefon Nr. 2. —

Træløst og Bygningsmateriale.

Haandværkstøj, Køkken-Udstyr, Morsø Støbegods.

Husk! Sæbehuset i Toftlund
sælger til billigste Priser.

Thor Buchard, Toftlund.

Telefon 47. Billigste Indkøb af Telefon 47.

Manufaktur, Konfektion, Modevarer, Sko og Støvler.

Herre- og Dreng-Garderobe.

Største og eleganteste Udvalg i

Dame- og Børnekonfektion.

Udvalg i Herre- og Dreng-Hatte — Udstyrs-Artikler.

Husk mit Cementstensstrygeri

Fliser og Rør, Cement, Kalk, Tagpap, Ildfaste Sten, Ler o. s. v.

Nicolai Carstesen, Toftlund.

..... Telefon 54.

Sadelmager Godsk Hansen, Toftlund
anbefaler sig med alt til Faget henhørende.

Køb Deres Tobak og Cigarer i Tobakshuset i Toftlund hos

Laurids Callesen.

Barber- og Frisør-Stue.

Lager af Tobak, Cigarer- og Cigaretter. - Cykløgummi og Reservedele.
Barberknive og Sakse slibes. P. CHRISTENSEN, Toftlund.

JENS DETLEFSEN, TOFTLUND.

Alt paa Lager
Herre- Dame- og Børnetøj, - Bedste Kvalitet
til rimelige Priser.

CHRISTEN DETLEFSEN,

statsautoriseret elektr. Installatør

Telefon Nr. 4.

TOFTLUND.

Telefon Nr. 4.

Udfører alle elektriske Anlæg

til Højspænding, Lavspænding, Lys og Kraft. Specialitet: Elektriske
Anlæg paa Landet. Levering og Reparatur af Accumulator-Batterier.

TOFTLUND BOGTRYKKERI

:: Tryksager ::
af enhver Art til
Forretningsbrug.

BOG- & PAPIRHANDEL

(Carl Weiss Eff.)

AXEL LYNGBY-PETERSEN

:: Tryksager ::
af enhver Art til
Forretningsbrug.

Stort Lager af forskelligt Papir, Kort, Festelegrammer og
Skriveartikler.

Chr. Jessen, Toftlund,

anbefaler Kolonialvarer, Porcelæn, Glas, Stentøj og Jernvarer.

———— Cigarer og Tobak. ————

Eneudsalg for Frøkontoret Trifolium i Randers.

:: Handelsbanken i Toftlund. ::

Filial af Aktieselskabet Københavns Handelsbank

Kontortid 9—12 og 2—5. Lørdag 9—12.

Telefoner 1 & 32.

Alle Bankforretninger udføres.

TOFTLUND

NETT & WESSELS UDSALG
MAGASIN
DU
NORD

TOFTLUND

Damekonfektion.

Herrekonfektion.

Børnekonfektion.

1ste Klasses Systue for Kjoler og Bluser.

Ivar Rasmussen, Toftlund

En Krigs-Vits.

»Nottingham Guardian« fortæller følgende morsomme Historie:

Paa en Station i en af de engelske Kolonier langt inde i Afrika modtog Kolonibestyreren sidst i Avgust følgende Telegram fra sine foresatte:

»Krigen er udbrudt. Arrester alle fjendtlige Undersaatter.«

En Maanedstid efter modtog de foresatte følgende Svar:

»Jeg har nu arresteret 7 Tyskere, 4 Russere, 2 Franskmand, 5 Italiener, 2 Rumaniere og en Amerikaner; men vær saa god at sige mig, hvem det egentlig er, vi fører Krig med.«

Toftlund nye Sadelmagerforretning,

H. JESSEN, anbefaler

Seletøj paa Lager. - Møbler polstres og betrækkes, - Vogne udpolstres. - Alt Reparationsarbejde udføres hurtigt og billigt.

P. LAUTRUP, TOFTLUND,

anbefaler sin Skrædderforretning. Stort Lager af
*engelske Stoffer, færdigsyede Klædninger
og Overfrakker.*

Smør- og Margarinehuset

i Tøflund anbefales.

Tønder Maskinhandel,

Telefon 177.

J. C. Rasmussen,

Østergade 13.

leverer alle Slags Maskiner til Landbrug,
Haandværk og Industri. Fordson Træktorer.
Ford-Biler. Autogarage. Reparaturværksted.

CHR. PETERSEN, TØNDER,

Skibbroen 4. Telefon 63. Skibbroen 4.

Gæstgivergaard og Logihus. - Stalde.

Kalve til Opdræt stadig til Salg.

Gæstgivergaarden „Børsen“

Telefon
89

(F. C. Nicolaisen)
Torvet, Tønder,

Telefon
89

*anbefaler sine Gæsteværelser,
rummelige Stalde etc.*

Urmager M. G. Sørensen.

Indehaver: A. SØRENSEN.

Stort Lager af Ure, Guld- og Sølvvarer,
Briller, Kikkerter osv.

Reparationer i mit Værksted under Garanti.

Knud N. Olesen * Tønder.

Tømmer- og Snedkerforretning.

Richsensgade 4.

Telefon 294.

August Müller, Tønder,

*Droger, Farver, Kemikalier, Forbindstoffer,
Delikatesser og fineste Kolonialvarer.*

Hans Outzen, Tønder. Møbelfabrik og Lager.

-- CARL BORCH, TØNDER --

Nørregade 42. — Telefon 44.

Kunstgødning- og Markfrøforretning.

Grundlagt 1879.

En gros og en detail.

Grundlagt 1879.

Andr. Dideriksen, Tønder,

anbefaler sit

 Smede- og Kunstsmedeværksted.

CHR. SKOV, SKRÆDDERMESTER, TØNDER

Stort Lager i:

Engelske Klædevarer til Herre- og Damegarderober,
samt Trikotage og alt til Herre-Ekvipering hørende.

Tønder Landmandsbank.

Oprettet 6. September 1901.

Kontorer i Skærkæk, Gram, Brøns, Brede, Højer,
Bylderup, Tingløv og Ballum.

Alle Bankforretninger udføres.

Hans Mathiesen, Tønder.

Kolonial- og Fedevarer.

Da Ibsen friede.

Medens Henrik Ibsen i 50erne var Sceneinstruktør i Bergen, forelskede han sig i Provst Thoresens Datter.

At fri mundtlig var han ikke modig ved, og han var da heller ikke sikker paa, hvornaar han kunde faa Lejlighed dertil. Saa greb han Pennen, skrev et Frierbrev, kort og knapt. Vilde hun ikke have ham, skulde hun ikke ulejlige sig med Svar. Vilde hun — ja saa bad han hende svare straks med en Indbydelse til førstkommende Søndag Kl. 3.

Brevet med Indbydelsen kom, og næste Søndag ved den bestemte Tid ringede Ibsen paa hos Provstens. En smilende Stuepige modtog ham og viste ham ind i et Værelse, bad ham vente et Øjeblik, saa skulde Frøkenen straks komme.

Ibsen satte sig, saa paa Billederne paa Væggen, ud af Vinduet, paa Uret. Da der var gaaet et Kvarter, syntes han, at han havde ventet en hel Evighed. Han blev utaalmodig. Vilde hun gøre Nar ad ham! Den Stuepige lo ogsaa saa underfundig. Ibsen op og ned ad Gulvet. Skridtene bliver længere. Nu er der gaaet 20 Minutter. Nej, om han vilde vente længere. Da han er ved at fare ud i Entreen hører han en klar Pigelatter. Ud fra Sofaen kravler Susanne Thoresen. Hun havde skjult sig under den og derfra iagttaget ham. Hun vilde se, hvor længe han kunde vente paa hende. Ikke længe efter stod Brylluppet.

M. Barsøe, Tønder.

Vestergade 69.

*Stort Lager af gode aflagrede Cigarer
og Tobakker.*

* TØNDERHUS *

TØNDER

~ ~ DANSK FORSAMLINGSHUS ~ ~
med Restaurant, Læsestue, Billardstue,
Sal med Scene, første Klasses Gæstevæ-
relser for rejsende og faste Pensionærer.
~~~~~ Stor Bilgarage. ~~~~~

Tandtekniker Dylmer, Tønder.

*Tandudtrækning, Plombering,
Kunstige Tænder, Krone- og Broarbejde.
Moderate Priser.*

Roost's Vognfabrik, Tønder.

Største Lager i Luksusvogne.
Reparations-Værksted i Smede-, Karetmager-, Sadelmager-
og Lakererfaget. — Automobilreparation.

Til „Ryes Brigade“.

Denne smukke Betegnelse for, naar Døden kalder en gammel Soldat fra Krigsaaret, har sin Oprindelse fra nogle Ord, som Chefen for 1ste Regiment, Oberstløjtnant Charles v Beck, talte til sine Soldater umiddelbart før Slaget ved Sankelmark 6te Februar 1864. Disse Ord er forevige i to af Versene i »Sangen til 1ste Regiment« og lyder som følger:

Mangen en Ven
rejste sig aldrig fra Stævnet igen,
alle dog segned i Døden de glade,
thi de gik op til hin store Brigade,
og Eders forrige Chef, Olaf Rye,
saa de, saa de, saa de paany.
I har fortjent
Pladsen, I havde ved mit Regiment.
Her skal I samles med tapre Soldater,
og Eders tro Regiments Kammerater
høre vor Stemme, som lyder fra Sky:
Fremad, fremad, fremad paany!

*Høj. Jørgen Mikkelsen
1864
Ryes Brigade
1864*

S. C. LORENZEN - TØNDER

Kolonial, Vin
Spirituosa,
Frøhandel

O. S. V.

Carl Raun, Tønder.

— STOREGADE 26. —
Stort Lager i Tobak og Cigarer.

== Nic. Jensen, Herreskrædder, Tønder. ==

Vestergade 31.

Stort Lager i engelske Klædevarer.

